

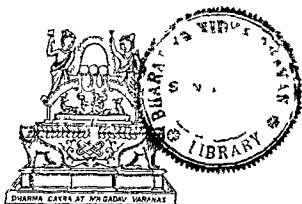
BUDDHIST TEXTS

OF THE

NORTHERN AND SOUTHERN SCHOOLS

PUBLISHED BY THE

BUDDHIST TEXT SOCIETY OF INDIA.

करुणा-पुण्डरीकम् ।

KARUNĀ PUNDARIKAM

FOR THE FIRST TIME EDITED BY

By ÇARAT CHANDRA DĀS Bahadur C I E

AND

Pa d a ÇARAT CHANDRA ÇĀSTRĪ

1898

CALCUTTA

PRINTED AT THE BAPUIST MISSION PRESS

—Messrs Kegan Paul, Trenchard, Trubner & Co. Lutz & Co. London

Agents Messrs Oll, Ho, rassow & M. Spingut & Leys

86 2, RAJN BAZAR STREET CALCUTTA

KARUNĀPUNĀRIKĀ

करुणापुण्डरीकम् ।

ॐ नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वेष्वीतानामतप्रत्युत्पन्नेभ्यः

ॐ नमः आर्यप्रज्ञापारमिताभ्यो बुद्धजननीभ्यो नमो नमः ॥

ॐ नमो गुरुभ्यो नमो नमः ॥

बुद्धं प्रणम्य सर्वज्ञं धर्मं महं गुणाकरं ।

करुणापुण्डरीकाख्यं प्रवक्ष्ये बोधिसूत्रकम् ॥

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् राजपट्टे विहरति स एवमुक्ते पर्वते महता
 भित्तुसङ्घेन सार्द्धं द्वादशभिर्भित्तुशतैः सर्वैरर्षद्भिः क्षीणाश्रयै * विक्रेशैर्वशीभूतैः सुविमुक्तप्रज्ञै-
 राजानैर्यैर्महानामैः कृतकृत्यैः कृतकरुणैर्यैरपहृतभारैः रतुप्राप्तस्वकार्यैः परित्थीयभवसंयोजनैः
 सभ्यगाञ्जामुविमुक्तचित्तैः सर्वचेतोवशीपरमपारमिताप्राप्तैरभिज्ञाज्ञानाभिज्ञातैर्महाश्रावकैः ॥

तदुच्यते ।

श्रायुष्मता चाज्ञातकीर्षिडन्तेन श्रायुष्मता चाश्रयिता श्रायुष्मता च व्याप्येण श्रायुष्मता च
 महाध्याना श्रायुष्मता च भद्रिकेण श्रायुष्मता च महाकाश्यपेन श्रायुष्मता चोक्तवित्त्वकाश-
 पेन श्रायुष्मता च गणकाश्यपेन श्रायुष्मता च शारिपुत्रेण श्रायुष्मता च महामोदुल्यापनेन
 श्रायुष्मता च महाकात्यायनेन श्रायुष्मता चानिरुद्धेन श्रायुष्मता च रेवतेन श्रायुष्मता च
 कपिलेन श्रायुष्मता च सार्वापतिना श्रायुष्मता च मिलिन्दवत्सेन श्रायुष्मता च देवकुलेन
 श्रायुष्मता च महाकाण्डिनेन श्रायुष्मता च भद्राजेन श्रायुष्मता च महानन्देन श्रायुष्मता च
 सुन्दरनन्देन श्रायुष्मता च पूर्येन श्रायुष्मता च सुभूतिना श्रायुष्मता च महानन्देन श्रायुष्मता
 चोपनन्देन श्रायुष्मता चानन्दशैलेय । श्रग्नाभ्यां भित्तुसहस्राभ्यां शैलाशैलाभ्यां । महाप्रज्ञा-
 पतिप्रमुखेण षड्भित्तुशैलसहस्रेण । यशोधरया च भित्तुशैला राजलमाश्रासपरिवारेण । श्रगौति-
 भिक्षु बोधिसत्त्वसहस्रेण । कर्त्तव्यवर्तिकेरेकजातिप्रतिजन्तुसङ्घातुत्तराभ्यां सङ्घसम्बन्धोर्ध्वे धार-
 णीपतिलब्धेर्महाभागप्रतिष्ठितैरखैवत्तंधर्मचक्रप्रवर्तकैर्बहुबुद्धशतसहस्रपण्युपासितैर्बहुबुद्धश-
 तसहस्रावरोपितकुशलमूलैर्बहुबुद्धशतसहस्रसंस्तुतैर्मन्त्रीपरिभाषितकापचित्तैः क्षयामतज्ञानाय-
 तारणकुशलेर्महाप्रज्ञैः । प्रज्ञापारमितागतिंगतेर्बहुलोकधातुशतसहस्रविश्रुतैर्बहुप्राणिकोदि-
 निपुतशतसहस्रसंपालकैः ॥

* नि.क्षेपैरिति वा पाठः ।

† अपहृतगैरिति वा पाठः ।

तदुपया ।

मञ्जुश्रिया च कुमारभूतेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । अथलोकितेश्वरेण च महाश्याम-
प्राप्तेन च । मर्षार्थनाम्ना च निखोदुपुक्तेन च । अनित्तिसुपुरेण च रत्नपाणिना च । भेषव्य-
राजेन च । भेषव्यमसुदूतेन च । न्यूहराजेन च । प्रज्ञानशूरेण च । रत्नचन्द्रेण च । पूर्ण-
चन्द्रेण च । पूर्णचन्द्रेण महाविक्रमिणा च । श्रनन्वविक्रमिणा च । धैलोक्यविक्रमिणा च ।
महाप्रतिभागेन च । सततममिताभिपुक्तेन च । धरणीधरेण च । श्रुतपमतिना च । श्रास्त्र-
मतिना च । नक्षत्रराजेन च । रत्नशैरोचनेन च । भेषवेन च । बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
धिह्वेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । भद्रपालपूर्वकुम्भेश घोडपतिः सत्युमयैः माहर्तुम् ॥

तदुपया ।

भद्रपालेन च । रत्नाकरेण च । सुभार्ययाहेन च । नरेशेन च । गुरगुप्तेन च । यम्य-
हतेन च । इन्द्रहतेन च । उत्तरपमतिना च । विशेषमतिना च । बद्धमतिमतिना च । श्रासोत्त-
रदिग्गना च । सुभद्रप्रस्थितेन च । सुविज्ञान्तविक्रमिणा च । श्रानुपममतिना च । सूर्यसभेश
च । धरणिधरेण च । एवं प्रमुखैरशौतिभिर्बोधिसत्त्वमहेशैः साह्यं शक्तेन च वैधानामिन्द्रैश्च
विंशतिदेवपुत्रसहस्रपरिवारेण ॥

तदुपया ।

चन्द्रेण च सूर्येण च समक्षगन्धेन च । रत्नभेजे च । श्रपभासभेजे च । एवं प्रमुखे-
शान्तेदेवपुत्रैः । चतुर्भिश्चमहाराजैः साह्यं सपरिवारैः ॥ ब्रह्मणा च रुद्रपाणिना साह्यं द्वादश-
ब्रह्मकायिकसहस्रेण शिखिना च ब्रह्मेण । ज्योतिःप्रभेजे च ब्रह्मेण ॥ एवं प्रमुखैर्द्वादशभिश्च
ब्रह्मकायिकदेवपुत्रमहेशैः शृगामिश्च मरानागराजैः साह्यं बहुभ्राजाकोटिशतमहस्रपरिवारैः ॥
चतुर्भिश्च किन्नराग्नैः साह्यं बहुकिन्नरकोटिशतमहस्रपरिवारैः । चतुर्भिश्च गन्धर्वकायिकैर्देव-
पुत्रैः साह्यं बहुगन्धर्वशतमहस्रपरिवारैः चतुर्भिश्चामुरेन्द्रैः साह्यं बहुकोटिशतमहस्ररि-
षारैः । चतुर्भिश्च गरुडैर्न्द्रैः साह्यं बहुगरुडकोटिनियुतशतमहस्रपरिवारैः ॥ राधावाजातश-
त्रुणा मयाधेन वैदेहीपुत्रेण साह्यं । बहुमज्ज्याराजमात्थपोरजानपदपरिवारैः ॥ तेन
यत्तु पुनः समयेन भगवन्नाश्रितवभिः पर्यङ्गिः परिवृतः पुरस्कृतः संस्कृतो युगकृतः पूजितो
मानितोऽर्चितोऽपरोपितः ॥ तदा बोधिसत्त्वविषयसन्दर्शनप्रतिपानव्यष्टमसाधिसिषयधारणौ-
सुखयूष्मत्समाधानमुखनिर्द्देशं चर्षावैशारद्यं नाम धर्मपथ्यायसूत्रान्तं महद्वैदुष्यं बोधिस-
त्त्वानुगतं सर्वबुद्धपरिग्रहं साधिपुनारब्धवान् ॥ तदा नात्रावर्षरभस्यो निश्चचार ताः । यत्-
प्रभाभिरयं त्रिमासस्यमहासहस्रलोकधामतुर्मेहतावभागेन स्फुटोऽप्युत् ॥ तेन चावभागेन
लोकान्तरिका अद्या अद्यस्फुटा अन्यकातमिन्द्राः । यत्रैवो चन्द्रसूर्यौ एवं महर्दुर्लभो
महापुत्रभावो महेशास्थो नाभितपती न विरोचतस्तत्र ये सत्त्व उपपन्नास्ते स्वजं स्वरूपमपि
वाहुप्रसारितं न पश्यन्ति स्म । तत्रापि ते नात्रभागेत परिस्फुटाः समानाः श्रान्त्योऽप्यगन्ति
स्म श्रान्त्योऽप्यगन्ति स्म । सत्योऽपि च सुहृत्प्राणिश्च परिस्फुटानि संदृश्यन्ते स्म ॥ यावद्-
बोधिवर्षमहानरयो यावद्ब्रह्मलोकं परिस्फुटं दृश्यन्ते स्म । ये च तेषु सर्वेषु क्षेत्रेषु पट्टसु

शब्देन । बुद्धबोधिसत्त्वशब्देनाविरहिता नित्यं ते बोधिसत्त्वा एवं रूपं शब्दं शृण्वन्तस्मिन् । पुनरपरं कुलपुत्र ये बोधिसत्त्वा महासत्त्वा पद्मायां लोकधातौ प्रत्याजाताः प्रत्याजनिष्यन्ति वा । सर्वे ते द्वाविंशद्भिर्महापुरुषपलचरैः समन्वामतो योजनप्रभात्यवनिपातधर्माख्यो यावद्बोधिपर्यन्तात् सर्वे ते बोधिसत्त्वा भैरवचित्ता हितचित्ताः खिग्धचित्ताः अकलुषचित्ता इान्नाचित्ताः क्षमाचित्ताः समाहितचित्ताः प्रसन्नचित्ताः अप्रतिहतचित्ताः शुद्धचित्ताः कल्याणचित्ताः धर्मेप्रीतिचित्ताः सर्वमत्त्वानां क्लेशप्रशमनचित्ताः पुण्यिर्वाषमचित्ताः लोकिकानां कृपायामनभिरनचित्ताः लोकोत्तरायां कृपायामनभिरतचित्ताः लोकोत्तरायां भाभिरतचित्ताः सर्वकुशलधर्म्मैष्टित्ताः निरुपधो भद्राप्रयुक्तचित्ता व्याधिहरामारखेभ्यः प्रशान्तचित्ताः सर्वक्लेशहरनचित्ताः सर्वसंयोजनप्रशमनचित्ताः सर्वधर्म्मामन्येन चित्ताः । आशयवर्लिनः प्रयोगवर्लिनः प्रत्ययवर्लिनः प्ररुधिधानवर्लिनः भारभित्तौञ्चालनवर्लिनो निष्यत्तिवर्लिनः कुशलमूलवर्लिनः समाधानवर्लिनः तत्तवर्लिनः शीलवर्लिनः त्यागवर्लिनः क्षान्तिवर्लिनो वीर्यवर्लिनः ध्यानवर्लिनः प्रज्ञावर्लिनः श्रमणवर्लिनः विपश्चनावर्लिनः श्रमिञ्चावर्लिनः स्मृतिवर्लिनः बोधिवर्लिनः सर्वमारविध्वंसनवर्लिनः । सर्वमारवलप्रसर्दनवर्लिनः सर्वपापप्रशान्तिनां सदृधर्म्मैशानिग्रहवर्लिनः सर्वक्लेशविमर्दनवर्लिनः । ते च बोधिसत्त्वा ये पद्मायां लोकधातौ प्रत्याजाताः प्रत्याजायिष्यन्ति वा बहुबुद्धशतसदृशद्वाराधिकारा हि अथरुद्रकुशलमूला ये च तत्र पद्मायां लोकधातौ बुद्धक्षेत्रे बोधिसत्त्वाः प्रत्याजाताः प्रत्याजायिष्यन्ति वा ध्यानभारास्ते बोधिसत्त्वा धर्म्मभाराः गन्धभारास्ते यथापि नाम देवा यलकायिकाः न च तत्र कवडिकाहाराः प्रज्ञापन्ते सर्वशश तत्राकुशलस्य नामापि नास्ति । सर्वशश तत्र मातृग्रामस्य नामापि नास्ति । प्रक्षिररपि नास्ति । सर्वशश तत्र दुःपशब्दो नास्ति ॥ सर्वशश प्रियाप्रियशब्दो नास्ति । पेयालं ॥ न क्लेशशब्दो न परिग्रहो न वादान्धकारं न दुर्गन्धिं न चित्तक्षीणतां न कायकृततां न नरकतिर्यग्गुणो नियमलोकशब्दः । अथाप्यप्रक्षिररपि नास्ति ॥ न कण्टकमदनपापाशशर्करा न चाग्निं चन्द्रसूर्यौ न तारका क्षपा न महासमुद्राः न सुमेरुचक्रवाहो न लोकान्तरिको न कालपर्वताः । न मौद्गपायाणाः । न पांशुपर्वताः । न ते ये चात्र नाम पत्तियो मनोज्ञाः खिग्धाः स्वकस्वकेन स्वरेण इन्द्रियबलबोधैक्यानि प्रत्याहरन्ति स्म ।

अथ खलु रत्नवैरोचनो नाम बोधिसत्त्वो भगवन्तमंतदवांचत् ॥ कियन्महती सा भगवन् सा पद्मालोकधातुः । कियत्सिद्धिभरसी पद्मोत्तरक्षत्रागतस्तिष्ठति प्रियमे पापपति । धर्म्मं च देशयति । ये चाद्यात्रावनुत्तरा सम्यक्सम्बोधोधिर्धिसम्बुद्धा । कियत्सिद्धिं च परिनिर्वृतस्य सदृग्मैः ख्यायति । कियत् विरव्यापिनस्ते बोधिसत्त्वा ये पद्मायां लोकधातौ बुद्धक्षेत्रे प्रत्याजाताः प्रत्याजायिष्यन्ति वा किल्ले बोधिसत्त्वा विरहिता बुद्धदर्शनेन धर्म्मैश्रयत्वेन संघोपस्थानेन । उताहो भिद्धेति । किं नामा चामीत् पूर्व्वं सा पद्मालोकधातुः कियत्सिद्धेण वा तत्र जिनसूर्यास्तं मतः ॥ ययानन्तरेण यद्गोत्तरेण तयागतेनानुत्तरा सम्यक्सम्बोधिरभिसम्बुद्धाः किं प्रत्ययमप्येकत्वाबुद्धविकुञ्जोशान् बुद्धप्रतिहाय्यान् पश्यति । ये दशसु-
दिश्वन्धेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धा भगवन्तः प्रातिहाय्यान् कुर्वन्ति । एकत्वान् पश्यन्ति । भग-

वानाह ॥ तदप्यापि नाम कुलपुत्र ! सुमेरुः पर्वतराजोऽष्टाष्टिभोजनमहत्त्वाणुद्वेधेन ।
 चतुरश्रीतिभोजनमहत्त्वाणि विस्तारण । कश्चिदेव पुरुष आगच्छत् ॥ वीर्यवान् वलवान्
 समाधिबलेन वा तं सुमेरुं पर्वतराजं सर्षपमात्रप्रमाणं भिन्द्यात् गणानातिक्रान्तास्ते सर्षपा
 भवन्ति । न शक्यं ते सर्षपाः कोनचिद्गुणयितुं स्थाप्यसर्वज्ञज्ञानेन । यावन्तस्ते सर्षपफला
 भवन्ति । तावन्तश्चातुर्द्वीपिका प्रमाणोपमा बुद्धसिद्धमेवाकीर्णं बोधिसत्त्वैः । तद्यथा सुखायती-
 लोकाध्यातुबोधिसत्त्वैराकीर्णं । पद्मोत्तरस्य कुलपुत्र तयागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य त्रिंश-
 दन्तरेऽन्यान्यापुष्पमाणं तिष्ठतो यापयतो धर्मं वै देशयतः । पद्मोत्तरस्य कुलपुत्र तयागतस्यार्-
 हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य परिनिर्दृतस्य दशान्तरे कल्पान् षट्कर्माः स्थापयति । तेषां च बोधि-
 सत्त्वानां महासत्त्वानां ये पद्मायां लोकधातो प्रत्याजाताः प्रत्याजायिष्यन्ति वा तेषां सत्त्वा-
 रिंशदन्तरकल्पापुष्पमाणं पूर्वं च कुलपुत्र सा पद्मालोकधातुसन्दनानामतभूवनत्वेवं परिशुद्धो-
 ऽभून्नैवेवमाकीर्णं शुद्धसत्त्वैर्बभूव तथैतर्हि पद्मालोकधातुः वन्दनायां कुलपुत्र लोकधातो
 चन्द्रोत्तमो नामाऽभूत्तयागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो विद्याचरणसम्पन्नो यावद्बुद्धो भगवान्
 स चापि विंशत्यन्तरे कल्पान् धर्मं देशितवान् । परिनिर्वाणकाले समये चाप्येकत्वात्
 बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवेशितयाग्यबुद्धदेवं संक्रान्ताः ये चार्वाशिष्टा बोधिसत्त्वास्तपामेतद-
 वोचत् ॥ श्रद्धाराधो मध्यमे यामे चन्द्रोत्तमस्तयागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः परिनिर्वाण्यति
 परिनिर्दृतस्य भगवतो दशान्तकल्पात् षट्कर्माः स्थापयति । कः षट्कर्मान्तर्धानन्यानन्तर-
 मनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिधमभिसम्भोत्स्यते । तेन खलु पुनः समयेन गगणमुद्रो नाम बोधि-
 सत्त्व स पूर्वप्रणिधानेन चन्द्रोत्तमेन तयागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन व्याकृतः । भविष्यसि
 त्वं कुलपुत्र ! मम परिनिर्दृतस्य दशाभ्यन्तकल्पान् षट्कर्माः स्थापयति गत्याः प्रथमे यामे मम
 षट्कर्मान्तरे स्थापयति । तत्रैव गत्याः पश्चिमे त्वमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिधमभिसम्भोत्स्यते ॥
 पद्मोत्तरो नाम भविष्यसि तयागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो विद्याचरणसम्पन्नो यावद्गवांस्तत्-
 कालं बोधिसत्त्वां महासत्त्वो येन चन्द्रोत्तमस्तयागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भगवांस्तेनोपजग्मुः ॥
 उपेत्य च चन्द्रोत्तमस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य सर्वं ते बोधिसत्त्वाः समाधानबलेन नानाप्रकारै-
 र्बोधिसत्त्वचिद्पूर्वचन्द्रोत्तमस्य तयागतस्य पूजां कृत्वा त्रिस्तूतव्यं प्रसन्नौकृत्या भगवन्त-
 मेतदवोचत् इच्छामो त्वयं भद्रन्त भगवन्निमं दशाभ्यन्तरकल्पानिरोधमवर्षितेन चित्त-
 नातिनामयितुं । तत्र खलु कुलपुत्र चन्द्रोत्तमस्तयागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो गगनमुद्रं बोधि-
 सत्त्वं महासत्त्वमामन्त्रैस्तदवोचत् उद्दृष्ट्वा त्वं कुलपुत्रेण सर्वज्ञताकारधारणीमुत्प्रप्रेषं भवार्-
 तोतानागतैस्तयागतेर्हर्द्दिः सम्यक्सम्बुद्धैर्षीश्रद्धाभिषिक्तानां बोधिसत्त्वानां देशितं ये वै
 तर्हि दशसु दिक्षु सर्वलोकधानुषु पुढा भगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति संस्रिपुढा
 भगवन्तो यौश्रद्धाभिषिक्तानां बोधिसत्त्वानां देशयन्त येऽपि ते भविष्यन्त्यनागतोऽध्वनि
 पुढा भगवन्तस्तेऽपि यौश्रद्धाभिषिक्तानां बोधिसत्त्वानामिमां सर्वकारधारणीमुत्प्रप्रेषं
 देशयिष्यन्ति ॥ तदप्या जलजिलिनि महाजलिनि फल्गं वृत्तं मंमं महामंमं । देया
 अटिष्टटिष्टो ठरठक्तं अभिमफफिष्टिलि विलितिलिमफको महाफफको । लये हुत्रंवे । जप-
 मतिशान्ते शान्तिनिर्घोषिष्टि । अमूले जले । अमूलपरिच्छिन्ने । मारगिन्यश्रियासने । मुक्ते

मुक्तपरिच्छेदे । अभीष्टप्रयोगे च । धार-आह्वयान्नामधियाधियाधिरक्षणम् । निग्रहं परवर्तिनी
 धर्मिवादिनामनुग्रहं । धारता धर्मिवादिना । चतुर्णां मृत्युव्यपानानां अधिसुक्तिपदप्रकाश-
 नपदमिदं । बुद्धकाशये अममनियम । अनेचित् अर्थः अर्थनिक्षीरयं । लोकाधिमुक्तं । मन्ध-
 परिधानने । चतुर्णामार्थग्रंथानां । अधिसुक्तिपदप्रकाशपदा । भाषीये भाषणे । धारे धार-
 यति । गुप्ते गुमप्रभे । तत्फलं अग्रफले निष्कले । निलेह अमुक्त अमुक्तनिर्मुक्तं । अत्र
 चित्तविमुक्त वेति । विलफल । अमुक्तोऽयति । पिवरति तुल । तुलमंजहिंसाम इति
 तावा अत्वा नत्वा न सर्वलोभे । अनकलिविन्ध्य अमूमते । हतमत्वे । विशाञ्जते ।
 अफल । कफल । वयाणामारचितानां । अधिसुक्तिपदमिदं जगतः । अनिष्टरयवगतयो
 इदं फलं । निषोमफलं । समुदागपविमुप । पच्येतमन्त्र । अनुमन्तो अत्रकमन्तो । हेदावने ।
 मन्त्रता दशवलाविग्रहस्था ऽसुस्थिता । सुनिपत्ता तौह्यामति । आलोको । अतिवृथा ।
 अदिमति । प्रत्युत्पन्नबुद्धपूर्वमहारे । चतुर्णां गण्यक्षप्रहाणानां । अधिसुक्तिपदप्रकाशपद-
 मिदं । अन्ये मन्ये मां । समने । विरे धिरते । शमं शमिता विशान्ते मुक्ते निरेसेमे ससे
 समसमे सये अक्षये । अत्रिति शान्ते धामपु । धारणी आलोकावभासे । रत्नते । रथ
 यते । ज्ञानयते । वेदपते । सपनिदर्शने । लोकप्रदीपनिदर्शने । चतुर्णां प्रतिबंधिनामपि
 सुक्तिपदप्रकाशपदमिदं । यत्त आहमि निदर्शने । ज्ञानालोकनिदर्शनं च । प्रभासने मन्त्र-
 ङ्गिभूमामातकान्ते । सर्वेष्ववयवयो । सर्वे पृथिवी सपङ्कुरे । गोकाक्षवदने । लोकासु-
 दर्शनरिभू । चतुर्णां आह्वयान्नामधिसुक्तिपदप्रकाशपदमिदं । अथले बुद्धे दृष्टप्रवले ।
 सत्त्वे स्रष्टसिद्धि । कंयति । निपिदुष्य हि दृष्टरेकसिरे । सोमं सखडे इत्थे अथल अथल ।
 धावरे विविधरे निवरे प्रयचले मसरे । अनयन् प्रभासि । कंकमे प्रभासिनि । शमे निज
 साप्रक्रमे नपते इन्द्रियाणां वलानामधिसुक्तिपदप्रकाशपदमिदं । पुष्ये सुपुष्ये । दूमपरि-
 हारे । अभयसिधरे । वेकवके । अक्षयवल्गनिनिले ममले । पृथुशिधरे । लोकाय विज्ञानं ।
 नयसंपृष्टीते च युक्तं सुख्यन्देन सप्तानां बोध्यद्वानां अधिसुक्तिपदप्रकाशपदमिदं चक्रवर्जे ।
 नैवस्रमापदे । कान्ते केते । कच्छकरीक्षेपि । प्रीतिरूपे क्षेमसंपन्ने । अरको वाते । धरो-
 च्छरे । अमूले मूले माधने । चतुर्णां वैशारद्यानामधिसुक्तिपदप्रकाशपदमिदं चक्रवर्जे ।
 वर्तचक्रे चक्रधरे वरचक्रे धरे प्रधरे । हिले हिले धरे । आरुपावते । जर्जरे एपातिभंग-
 निन्दरे ॥ यथापरं धतिनिशे पयामपरिरिशिलयनिर्हारे । जरुधविले । विपरिन्धारे । पुरे
 मार्गनिर्हारे समाधिनिर्हारे प्रज्ञानिर्हारे विमुक्तिनिर्हारे विमुक्तिज्ञानदर्शननिर्हारे नक्ष-
 निर्हारे चन्द्रनिर्हारे सूर्यनिर्हारे । पदा चतुस्तरतयागतेन अदुपुतं निरदुपुतं संभुतं अमुह-
 बुकभुतं । तत्र सुतं निर्गमपरे । अले बदलदृष्टयधरे पयधने । तत्रन्तलुमा गयारिण पूङ्गनि
 संप्रपूङ्गनि । गतपंगमनुनिस्रवनाशनिना शवंधनिच्छ विहनि विह्विह्विद्रुम । योव दिदिंग-
 मावरे मरे । इनने । भरं मरे । मिदे मिरे मिरे । कपरे । मरवे । दरवे । धरणा हरे ।
 रिद्रुत्वमायत्र लुमा । वलधारिणा । इन्द्रनि । विधिरे । यति । मदेश्वरखलनि । समसुभे ।
 अलमिनि एकाक्षरविद्यनि धरति आभिव्यक्त्यालपुरे । सर्वपुरा आयरसुग । पुनकनिता
 मषिधतां प्रापिनकषिधज्ञभासे । गन्धारे । अत्र हनिमकरे । भिरोदियोधिद्रुमसं । विदोका-

मते । बुद्धाधिष्ठिते । धारणीमुखे । खलु त्रिदशानां चलानामधिमुक्तिप्रकाशनपदमिदं । समनन्तरारब्धं खलु पुनर्भगवता अस्मिन् सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशे ॥

अथ तावदियं त्रिसाहस्रमहासाहस्रीलोकधातुः षड्विकारं कल्पिताः प्रकल्पिता संप्रकल्पिता चलिता प्रचलिता संप्रचलिता क्षमिता प्रक्षमिता संप्रक्षमिता गर्जिता प्रगर्जिता उन्नमिता प्रथमति संप्रथमति तथारूपश्चावभासः प्रादुर्भूतः । यद्दशसु दिक्षु गणना-समतिक्रान्तानां गङ्गानदीवालुकासमा लोकधातवः । समाः पाणितलजाता सद्दृश्यन्ते । येषां ते बोधिसत्त्वा महासत्त्वा दशसु दिक्षु गणनासमतिक्रान्तासु लोकधातुषु प्रतिप्रसन्ति । ये समाधिधारणी-चान्तिप्रतिलब्धाः तेन तथामतवलेन स्वकस्वकोषु बुद्धक्षेत्रेष्वन्वर्हिता इमां मह्यं लोकधातु-भागत्वा यद्भ्रुकूटे पर्वते भगवतः सकाशमुपसंक्रान्ता उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा नानाप्रकारैर्विधैर्वैबोधिसत्त्वविकुर्वन्तैर्भगवतः पूजां कृत्वा तत्रैव निषेदुः । सर्वज्ञता-कारधारणीमुखप्रवेशश्रवणार्थं । गणनासमतिक्रान्ताश्च देवनागयक्षासुरकुम्भाख्यापशाचा येन यद्भ्रुकूटेः पर्वतो येन च भगवांस्तेनोपजरसुः उपेत्य भगवतः पादौ शिरोभिरभिवन्द्य एकान्ते निषेदुरिमं च सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं श्रवणार्थं । ये चात्र बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः सन्निपतित्वास्ते सर्वे पद्मं बुद्धक्षेत्रं पश्यन्ति स्म । पद्मोत्तरं तथामतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं महता बोधिसत्त्वगणेन परिवृत्तं समनन्तरोदाहृतस्य चास्य भगवता सर्वज्ञताकारधारणी-मुखप्रवेशस्य द्वासप्ततिभिर्गङ्गानदीवालुकासमेवैबोधिसत्त्वमैहासत्त्वैरियं धारणीप्रतिलब्धाश्च ते बोधिसत्त्वा दशसु दिक्षु गणनासमतिक्रान्ता लोकधातुस्थान् बुद्धान् भगवतः पश्यन्ति स्म । सर्वज्ञं बुद्धक्षेत्रमुख्यस्थान् पश्यन्ति स्म । आश्चर्यप्राप्तास्ते समाधियलेन बोधिसत्त्वविकुर्वन्तेन च बुद्धपूजां कृत्वा तस्युः ॥ भगवांस्तानेवमाह । इमं कुलपुत्र सर्वज्ञताकारधारणीमुख-प्रवेशं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भावयमानश्चतुरशीतिधारणीमुखप्रवेशसहस्राणि प्रतिलभते । द्वासप्ततिस्य धारणीमुखसहस्राणि प्रतिलभते षष्टुं च समाधिमुखसहस्राणि प्रतिलभते । इमां च धारणीं प्रतिलब्धो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वो प्रतिलभते । शेषलस्य समाधेः प्रतिलाभाय बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सप्तविंशद्बोधियत्नान् धर्मान् उपवृष्यते सर्वज्ञज्ञानं च प्रतिलभते । इह च सकलबुद्धधर्माणां परिग्रहः । इमां च धारणीं स्वभावेन बुद्धा बुद्धा भगवन्तः सत्त्वानां धर्मं देशयन्ति । न चातिक्षिप्तं परि-निर्वर्षयन्ति । पश्यत कुलपुत्राभ्याः सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशाया धारणा अनुभावेनायं महतः पूर्णप्रीपालस्य प्रादुर्भूतः । मह्यं श्रावभासो येनावभासेनानन्ता पर्यन्ता बुद्धक्षेत्रा उदारेणावभासेन स्फुटा येनावभासेनानन्ता पर्यन्तेभ्यो बुद्धक्षेत्रेभ्यो इमेऽनन्ता पर्यन्ता बोधि-सत्त्वा अभ्यागताः । इमं सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं श्रवणार्थं । ये चेह मह्यां लोकधातायनन्ता पर्यन्ता देवा कामावचरा रूपावचरा नागा यक्षासुरमनुष्या मनुष्या वा । इमं सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं श्रोष्यन्ति ते महत्सद्यनेन सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशा-द्वैवर्त्तनो भवत्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ लिखमानश्चाविरहितो भवति बुद्धदर्शनेन धर्मे-श्रवणेन संघोपस्थानेन यावदनुत्तरेण परिनिर्वर्षणेन । एतावद्यायमानश्च बोधिसत्त्व इमं सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं सर्वार्थिण गाढकर्माणि निरग्रहेषु चपयति । जन्मपरिवर्त्तन

च प्रथमभूमिमाक्रामति । भावयमानश्च बोधिमत्स्यो महासत्त्व इमं सर्वज्ञताकारधारणीमुख-
प्रवेशं वेदितव्यं बोधिमत्स्यस्य पश्चादनन्तर्य्यायि कृतानि श्रुतवधितानि तानाप्यस्य परित्यज्यं
गच्छन्ति । येन जन्मपरिवर्तनेन च प्रथमं भूमिमयमाक्रामति ॥ यद्य नाभ्युत्पन्नान्य्यायि तस्य तेन
जन्मसर्वार्थानानि कार्माणि निरयशेषं परित्यज्यं गच्छन्ति जन्मपरिवर्तनेन च प्रथमं
भूमिमयमाक्रामति योऽपि न भावयति स्याध्यायति । श्रुत्यैव धर्मभाष्यकथ्य इदं वदति तस्य
गङ्गानदीयालिकाशया सुद्धा भगवन्तस्मिद्भुक्तो यापयन्तोऽन्यलोकाधानुष्वाः साधुकारमनु-
मदाम्यन्ति । तेऽपि सुद्धा भगवन्तो व्याकरिष्यन्त्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो न विरेणश्रमो
बोधिसत्त्वः पट्टपरित्यागेन यौवराज्योऽभिषिच्यति । एकज्जातिप्रतिग्रहश्च भवत्यनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधो । एवमेव यः कश्चिद्भुज्येन पूजां करोति । सोऽपि न विरेणानुत्तरां
सम्यक्सम्बोधितान्मय लाभो भवति पुष्येण पूजां कृत्वा धर्मभाष्यकथ्यानुत्तराय ज्ञानपुष्यानि
प्रतिलभते । भद्रान्नपानं दत्त्वा धर्मभाष्यकथ्यानुत्तरस्य तथागतदाहारस्य लाभो भवति
बोधिमत्स्यः । वस्त्राच्छाद्य धर्मभाष्यकं अनुत्तरतयागतवर्णलाभो भवति । यश्च धर्मभाष्यकं
रत्नैराच्छादयति सोऽप्यचिरात् सप्तत्रिंशत्तं बोधिपाक्षिकधर्मैरत्नानां लाभो भवति । तदेवं
महर्षिकः कुलपुत्र बोधिमत्त्वानां महासत्त्वानां । अयं सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशः ।
तत्कस्माद्देवैर्भगवद्भगवत्सकल्येन बोधिसत्त्वपिठकमुपरिष्ठुं अनेन च सर्वज्ञताकारधारणी-
मुखप्रवेशेन बोधिसत्त्वो महासत्त्वः ।

अशुद्धप्रतिभाणतां प्रतिलभते । मनोऽयं धर्मवस्तुस्य प्रतिलभते यमिः कुलपुत्र
सर्वज्ञताकारै धरिणीमुखप्रवेशेनान्तमस्तयागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो यदा गगनमुद्रं
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमवादीदत्तवैव प्रुषिधीपालो भूतमेहतस्त्रावभाषय लोको प्राहुर्भावो भूत-
गणनातिक्रान्तानि वै दशसु दिक्षु सुद्धसेवाणुदारेणावभासेन स्फुटान्वाभूयन् । एवमेव
समानि पाणितलोपमानि विषमस्यि ग्रुषिधीप्रदेशानि दृश्यन्ते । ये च तत्र बोधिसत्त्वाः
सन्निपतितस्ते दशसु दिक्षु गणनाधमतिक्रान्तेषु सुद्धसेवेषु सुद्धान् भगवतः पश्यन्ति ।
एवमेव दशभ्यो दिग्भ्यो गणनाधमतिक्रान्तेषु सुद्धसेवैर्गणनाधमतिक्रान्ता बोधिसत्त्वाश्चन्दनां
लोकप्राप्तुमुपपत्क्रान्ताश्चन्द्रोत्तमस्य तथागतव्याहृतः सम्यक्सम्बुद्धस्य चन्दनाय पर्युपासनाय ।
इदमेव सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं श्रोतुम् । तत्र कुलपुत्रचन्द्रोत्तमस्तयागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धो बोधिसत्त्वान् महासत्त्वानामन्वपते । अभिज्ञानार्थं कुलपुत्र ये बोधिसत्त्वा एक-
जातिप्रतिग्रहास्त इमां दशान्तरकल्प्यां निरोहमवहितेन चैतमा विहरित्वा दशित्वा बोधि-
सत्त्वा अथ गगनमुद्रस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सकाशादिमो दशान्तरकल्पान् इममेव
सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं बोधिसत्त्वपिठकं श्रुतवन्तोऽभूवन् इमां दशान्तरकल्पान् धर्मं
शुद्धा दशसु दिक्षु तेषु गणनाधमतिक्रान्तेषु सुद्धसेवेषु तेषां गणनातिक्रान्तानां तिष्ठतां
यापयतां भगवतामन्तिके चित्तमभिप्रसाद्यते न चित्तमसदङ्गीगुनावपकुशलमूला भूत्वा
नानाविधैर्बोधिसत्त्वविकुर्वन्तिः चन्द्रोत्तमस्य तथागतव्याहृतः सम्यक्सम्बुद्धस्य पूजां कृत्वा
भगवन्तमेतदबोचत् । एषां भदन्त दशान्तामन्तरकल्पनामव्ययेन गगनमुद्रो बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वोऽनुत्तरं धार्मिकं धर्मचक्रं प्रवर्तयिष्यन्ति ॥

चन्द्रोत्तम आह । एवमेव कुलपुत्रसमेयां दशानामन्तरकल्पानामत्ययेन गगनमुद्री
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं अभिसम्भोत्स्यते । तस्मिन् रात्र्यामत्ययेन
 धार्मिकं धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यति ॥ बोधिसत्त्वानामिह दशान्तरकल्पानिदमेव सर्व्वज्ञता-
 कारधारणीमुखप्रवेशं देशयिष्यति । तत्र यो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्मान्निष्कान्तुर्म्मं श्रोष्यति
 तं धर्मं श्रुत्वा कुशलमूलान्यत्र रोषयित्वा यस्मिन् समये गगनमुद्री बोधिसत्त्वोऽनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिं अभिसम्भोत्स्यते । सोऽभिसम्भुद्बोधिं धार्मिकं धर्मचक्रं प्रवर्त्तयित्वा श्रवैवर्त्तिक-
 चक्रं प्रवर्त्तयित्वा बहुबुद्धकोटिनपुनश्नतसदृश्यावेवर्त्तिका स्थापयित्वा ये बोधिसत्त्वा इह
 दशान्तरकल्पान् तस्य सकाशादिसं सर्व्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं धर्मं देशयमानं श्रोष्यन्ति ।
 ते तस्मिन् समये धर्मं श्रुत्वा एकजातिप्रतिब्रह्मा भविष्यन्ति । ये तु कल्पं श्रोष्यन्ति । ते
 बोधिसत्त्वास्तस्मिन् समये भूमिमवक्रामिष्यन्ति ॥ श्रवैवर्त्तिकाश्च भविष्यन्ति । अनुत्तरायां
 सम्यक्सम्बोधिं तस्मिन्नेव समये इमां धारणीं पर्यन्ततो लप्स्यते इत्युक्त्वा चन्द्रोत्तमस्तश-
 गतोऽर्चन् सम्यक्सम्भुद्बोधिं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां विविधानि बुद्धविषयप्रतिष्ठाप्यादि
 सन्दर्शयित्वा गगनमुद्रेष्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य नारायणं समाधिं निदर्शयित्वा
 वज्रमयमात्मभावमधितिष्ठति प्रभोयुद्धं समाधिं निदर्शयति सा । येन प्रवर्त्तितं धर्मचक्रं
 इह दशान्तरकल्पानां बोधिसत्त्वानामिदं सर्व्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं धर्मं देशयति ।
 सर्व्वबुद्धक्षेत्रेषु बुद्धानुभावेन । लक्षणानुबन्धनैरयमभिमतः संदृश्यते । वज्रमण्डलसमाधिं
 दर्शयति येन बोध्यासनमुपवर्त्तितधर्मचक्रो बोधिसत्त्वानां धर्मं देशयति । चक्रमालं
 समाधिं निदर्शयति । येन धर्मचक्रं प्रवर्त्तयमानो बहुप्राणिकोटीनपुनश्नतसदृश्याश्चि
 श्रवैवर्त्तिकां स्थापयति धर्मचक्रप्रवर्त्तनायेति विदित्वा गगनमुद्री बोधिसत्त्वो महासत्त्वो-
 ऽपरिमितेन बोधिसत्त्वबंधेन भगवतः पूजां कृत्वा स्वकस्वक्षेत्रेषु कूटागारेषु प्रविश्य स्थित-
 चन्द्रोत्तमोऽपि तपगतोऽर्चन् सम्यक्सम्भुद्बोधिं रात्रिमनुपदिशेयं निर्व्वर्णघातो परि-
 निर्वृत्तस्ते च बोधिसत्त्वा स्तस्वामेव रात्र्यामत्यये तस्य भगवतः शरीरे पूजां कृत्वा स्वकस्वक्षेत्रेषु
 कूटागारेषु प्रविशन्ति स्म । श्रयमेव पुनर्बोधिसत्त्वाः स्वकस्वक्षेत्रेषु बुद्धक्षेत्रे गताः । ये च तत्र
 बोधिसत्त्वा एकजातिप्रतिब्रह्मासे निरोधसमाधानेनेतान् दशान्तरकल्पान्तिनामपरिना ।
 गगनमुद्री बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधिसत्त्वान् महासत्त्वानामारभ्य धर्मं देशयति । तेषां च
 बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां दशान्तरकल्पान् कुशलमूलान्यत्रोपितवान् । सोऽष्टराशयनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिं अभिसम्भुद्बोधिं तत्रैव धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं । महाप्रतिष्ठायै कृतं श्रनेकानि
 प्राणिकोटीनपुनश्नतसदृश्याश्चि श्रवैवर्त्तिकाश्चान्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधिं प्रतिष्ठापितानि ।
 अभिन् पलु पुनः सर्व्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशे भाषमाणे श्रमीतीनां बोधिसत्त्वनिपुण-
 शतसदृश्यातामनुत्पत्तिकेषु धर्मेषु चान्तिः प्रतिलभ्या ध्यानवर्त्तितं प्राणिकोटीश्रवैवर्त्तिका
 स्थापिता अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधिं ट्वाप्ततिभिर्य बोधिसत्त्वनिपुणैरिषं सर्व्वज्ञताकार-
 धारणीमुखप्रवेशा धारणीं प्रतिलभ्या । गगनातिक्रान्तानां देशमनुष्यातामनुत्तरायां सम्यक्स-
 म्बोधिं चित्तानुत्पत्तिरितानि ।

एष चतु रवश्रपैरंशो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवत्संभारयोश्च । कतमे-

भदन्त भगवन् धर्मैः समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां धारणीं प्रतिलभते । भगवानाह । चतुर्भिः कुलपुत्र धर्मैः समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां धारणीं प्रति-
 लभते । कतमेद्यत्तुर्भिरिह बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चतुर्ध्याव्यंशेषु व्यवस्थितो भवति । कतमेपु
 चतुर्षु इह बोधिसत्त्वो महासत्त्व इतरैतरेण चतुष्टो भवति । इतरैतरचीवरचतुष्टय वर्य-
 वादी भवति । स न चीवरहेतोरप्रतिरूपानेवधं समापद्यते । अथ लब्धचीवरो न परि-
 तप्यते । लब्धावचीवरो मे रक्तः परिमुहृत् । अक्तद्यप्रो प्रथितोऽसूक्चितोऽनवध्यधमितो-
 ऽनवमानमापन्नः आदीनवदर्शी निःशरणं प्रलीयन् परिमुहृत् । अस्मिन् प्रथमे आर्य्यवंशे
 व्यवस्थितो भवति बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । यथा चीवरमेव पिबेत्पातं शय्यासनं ॥

पुनरपरं बोधिसत्त्वो महासत्त्व इतरैतरेण ग्लानप्रत्यभैषज्यपरिष्कारेणा चतुष्टो भवति ।
 इतरैतग्लानप्रत्यभैषज्यपरिष्कारचतुष्टय वर्यवादी भवति । ग्लानप्रत्यभैषज्यपरिष्कारहेतो-
 रप्रतिशेषात् न समापद्यते । सोऽलब्धा ग्लानप्रत्यभेषज्यं न परितप्यते । प्रतिलब्धो रक्तः परि-
 मुहृत्ऽपृष्टोऽभ्यप्रथितोऽसूक्चितोऽनवध्यधमितोऽनवध्यधसानमापन्न आदीनवदर्शी निःशरणं
 प्रजानं परिमुहृत् । एषु चतुर्ध्याव्यंशेषु व्यवस्थितो भवति । एभिश्चतुर्भिर्धर्मैः समन्वागतो
 बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां धारणीं प्रतिलभते भाशयति च । अपरैः पञ्चभिर्धर्मैः समन्वा-
 गतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां सर्वज्ञताकारधारणीमुखपदेशधारणीं प्रतिलभते । कतमेः
 पञ्चभिरिह बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । आत्मना शीलयान् विहरति प्रतिमोक्षसंवरमहृतः ।
 आचारमोचरसंपन्नोऽसुमात्रैष्वव्यंशेषु भयदर्शी समाशयति श्रितति श्रितापदेशु परानपि
 शीलविरचितं दृष्ट्वा शीलसंपदे समाशययति विनयति निवेशयति प्रतिग्राहयति । अनेन
 प्रथमेन धर्मैश्च समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । पुनरपरं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः ।
 द्विष्टुष्यसनमतं सत्त्वानां मिश्रादृष्ट्वाहुत्वाय सध्यगृह्णतं समाशययति विनयति निवेशयति
 प्रतिग्राहयति । अनेन द्वितीयेन धर्मैश्च समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः ।

पुनरपरं बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनाचारव्यसनगतानां सत्त्वानां सन्ध्याकारे समाशययति
 विनयति निवेशयति प्रतिग्राहयति । अनेन तृतीयेन धर्मैश्च समन्वागतो बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः । पुनरपरमाशयविपन्नान् सत्त्वानाशयसंपन्नान् समाशययति विनयति निवेशयति
 प्रतिग्राहयति । अनेन चतुर्थेन धर्मैश्च समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । पुनरपरं
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः श्रायकप्रत्येकबहुद्वयानसंप्रस्थितान् सत्त्वानमुत्तरायां सन्ध्याकमस्योधो ।
 समाशययति विनयति निवेशयति प्रतिग्राहयति । अनेन पञ्चमेन धर्मैश्च समन्वागतो
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । एभिः पञ्चभिः धर्मैः समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां
 धारणीं प्रतिलभते । अपरैः षड्भिर्धर्मैः धर्मैः समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां
 धारणीं प्रतिलभते । कतमेः षड्भिर्इह बोधिसत्त्वो महासत्त्वः अयमेव बहुश्रुतो भवति
 श्रुताधारः श्रुतसन्निधयः । तथ ये ते धर्मो आदो कल्याणं मर्थ्यं कल्याणं पर्यत्रवाने
 कल्याणाः स्वर्गाः सुखान्नाः वेदलं परिपूर्णं परिहृष्टं पर्यवेशतं ब्रह्मचर्यमभिव्यन्तमाना
 अभियङ्गन्ति तद्रूपं अनेन धर्मा वदवः श्रुता भवन्ति धृता वचसा परिचिता सनमा
 अ(ही)पीलिता वृष्टा सुप्रतिविष्टाः । स एव बहुश्रुतः समानः परानश्रुतान् सत्त्वान् बहुश्रुत्ये

समादापयति विनयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अनेन प्रपन्नेन धर्म्मण समन्वागतो भवति । पुनरपरं बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनीर्षको भवति अमत्सरी । स परानीर्ष्यी मात्स्य्याभिभूताननीर्ष्यायां त्यागसर्पादि समादापयति यावत् प्रतिष्ठापयति । अनेन द्वितीयेन धर्म्मण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भवति । पुनरपरं बोधिसत्त्वः सत्त्वानामविद्वेदनजातीयो भवति । अभयप्रदाता नानोपद्रवैरुपद्रुतान् सत्त्वानुपद्रवेभ्यः परिमोचयिता । अक्रुद्धकृष्ण भवत्यलपकोऽग्नटश्च भवत्यमायावी शून्यतया च बहुलो विहरति । एभिः षड्भिर्धर्म्मैः समन्वागतो बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमां सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशधारणीं प्रतिलभते । एवंरूपेर्धर्म्मैः समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वान् समासविस्तरेण सप्तदशार्णिक मानद्रामितमन्त्रपदां त्रिः कृत्वा दिवा पञ्च मण्डलेन निपद्यकापगतां स्मृतिमुपख्याय शून्यताविहारेण इसानेवं द्रामिद्रामन्त्रपदा उत्सारयितव्याः । उत्तिष्ठता समन्वतो दशसु दिक्षु तिष्ठतो यापयतां बुद्धान् भगवतः स्मरता सततं बुद्धानुसृतिं भावयता समानां वर्णाशामत्ययेन । इमां सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशधारणीं प्रतिलभते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । अथा धारणाः प्रतिलभ्यात् बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तदुपमायां प्रज्ञाचक्षुः प्रतिलभते येन प्रज्ञाचक्षुषा दशसु दिक्षु गङ्गावालिक्वामेषु बुद्धचेदेषु तिष्ठतो धियतो महाप्रातिहार्यविदर्शयतः सर्वं पश्यति तेषां बुद्धानां भगवतां स्मितविदर्शनं दृष्ट्वा चतुरशीतिधारणीमुखसदृश्याणि प्रतिलभते । द्वाप्ततिथ्य समाधिमुखमदृश्याणि प्रतिलभत । षष्टिश धर्म्ममुखसदृश्याणि प्रतिलभते । अथा च सर्वज्ञताकारधारणां प्रतियुतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वो प्रतिलभते महाकफलां प्रतिलभते येन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेयं धारणीप्रतिलभ्या भवति । तेन यदि पश्यानस्तर्ष्यायि कर्मांश्यांश्यायि भवन्ति । तस्य जन्मान्तरेण परिशयं गच्छन्ति । तृतीये जन्मनि निरवग्रसे तानि कर्माणि नष्टानि भवन्ति दशमीं क्षममेव कामति । यत्र तु बोधिसत्त्वस्य नानस्तर्ष्यायि कर्मायि कृतानि भवन्ति । तप्यान्पानि सर्वकर्मांश्यानि परिशयं गच्छन्ति । जन्मपरिवर्त्तनं दशभूमिः समतिक्रामति न चिरम्पेदानो महाशिशुबोधिसत्त्वान् धर्म्मन् प्रतिलभते । सर्वज्ञज्ञानश्च प्रतिलभते । एवं यद्युक्तं कुलपुत्र बोधिसत्त्वानां अयं सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशः सततममितं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बुद्धानां भगवतां स्मितविदर्शनाम् प्रातिहार्यं दृष्ट्वा एवंरूपेण श्रद्धिप्रिययेन समन्वागतो भवति । यद्बुद्धानदीशालिकासमेपु लोकधातुषु गद्धानदीशालिकासमानां बुद्धानां भगवतां पूजां कृत्वा तेषां बुद्धानां भगवतां धर्म्मं श्रुत्वा नानाविधसमाधिष्ठानिधारणीं प्रतिलब्धा । इममेव बुद्धसेवमागच्छन्ति । एवं कुलपुत्र बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशः कर्मापरिश्रवाय सर्वसतं कुशलाभिरुद्वेपे च कुलपुत्र मत्वा अथाः सर्वज्ञताकारमुखप्रवेशधारणा नाम घोष्यन्ति तस्य च भगवतःश्रोत्रप्रसन्नं तयागतस्य तेषां सर्वकर्मांश्यानि सपं गतिष्यन्ति । नियताय भविष्यन्त्यनुत्तरायाः सद्यकूमस्योपेः ।

अथ ते बोधिसत्त्वा एवमाहुः । कर्माधिर्भङ्ग भगवान् गद्धानदीशालिकासमेपु श्रुतिषु भगवत्सु प्रियत्सु यापयत्सु । इयं धारणी श्रुता च प्रतिलभ्या च । अपर एव माहुः । अर्माभिर्दि गद्धानदीशालिकासमानां । अररे विभिः । अपरे चतुर्भिः । अपरे

पद्मिः । अपरे पद्मिः । अपरे ममभिरपरेऽपुमिः । अपरे एवमाहुः । अस्माभिर्नवसु
 गङ्गानदीवालिकामनेषु सम्यक्सम्बुद्धेख्यतीतेषु त्रिष्टुतसु धियमाणेषु यापयत्सु । इयं
 सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशधारणी श्रुत्वा सर्वकारेण प्रतिलब्धा । मैत्रेयस्तु बोधिसत्त्वो
 महासत्त्व एवमाह । मया दशगङ्गानदीवालिकाममान् कल्पानतिक्रम्य संतारणो नाम महा-
 कल्पोऽभूत् तत्रैवं बुद्धक्षेत्रं सर्वालङ्कारविभूषितं नामाभूत् सालेन्द्रराजो नाम बुद्धोऽबुद्धिद्या-
 चरणसम्पन्नः । सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्यसारधिः शास्ता देवमनुष्याणां बुद्धो
 भगवाननन्तकोटिनिपुतशतसहस्रेण भिक्षुसंघेन परिवृतः । तथा गणनातिक्रान्तेर्बोधिसत्त्वैः
 परिवृत इममेव सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशं धारणीं भाषितवान् तस्मान्निक्ते मयेयं
 धारणी श्रुता भाषना परिपूर्णाधिगता । एवमप्रमेयेषु कल्पेषु अप्रमेयतरेषु असंख्यतरेषु
 अतीतानां सम्यक्सम्बुद्धानां तिष्ठतां धियता यापयतां असंख्येर्बोधिविकुलिंतेस्तीयां
 बुद्धानां भगवतां पूजां कृत्वा एकेकस्य बुद्धस्य सकाशे अप्रमेयाण्यसंख्यान्यतुल्यानि अप्र-
 मेयाणि कुशलमूलान्वरोष्य पुण्यस्नान्यः परिशुद्धीतस्तीनाहं कुशलमूलैर्वहुभिर्बुद्धसहस्रैर्बोद्धः
 कालमेव वक्ष्येऽहं प्रणिधानविषयेनैव चिरं संसारे संसतो येन मे पूर्वं संसारे संसृता
 अनुत्तरा सम्यक्सम्बोधिनोभिस्सम्बुद्धा सोऽहमिदानीं भगवता योवराज्येनाभिषक्तो विमुक्ति-
 पदस्य मे प्रज्ञाशिरसि बहोऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ।

अथ खलु भगवान् मैत्रेयं बोधिसत्त्वमेतदवोचत् । एवमेतन्मैत्रेय यत्वं सालेन्द्रराजस्य
 तयागतव्याहृतैः सम्यक्सम्बुद्ध्यान्तिकारिमां सर्वज्ञताकारधारणीमुखप्रवेशधारणीं प्रति-
 लब्धवान् आकाङ्क्षमाणस्त्वं मैत्रेय दशानां कल्पानामत्ययेनानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधिमभिषमो-
 ल्यसे । यद्यैव ते मैत्रेय दशापरिपूर्णासत्कल्पं मैत्रेय श्रीघनेशानुत्तरेण ज्ञानेनानुपधिशीपे
 निर्व्याणघातौ प्रवेष्टुम् । यद्य त्वं मैत्रेय इषच्चिरं संसारेऽभिरतस्तत्सर्वं प्रणिधानवगेन
 कालप्रेक्षया अनेन ते मैत्रेय एतर्हि मसान्तिकाद् योवराज्यं परिशुद्धीतं । अतीतानामपि ते
 तयागतानामन्तिके योवराज्यं परिशुद्धीतं । तत्र भगवान् सर्वोवर्ती पदमवलोकयतो बोधि-
 सत्त्वपर्वदं भिक्षुपर्वदं भिक्षुभिक्षुणुपासकोपासिकापर्वदं देवनागयसराससगन्धर्वमनुष्यामनुष्यं
 ध्यवलोका तथां वेलायामिमानि मन्त्रपदान्यभाषत । हान्तभूमिः । दमयभूमिः । रूति-
 भूमिः । प्रज्ञाभूमिर्वैशारद्यभूमिः । प्रतिबंधभूमिरनुत्तरेषुभूमिः । समतापरिचयोपेक्षभूमिर्जाति-
 चयभूमिर्मेनुजयिन्मूजः । मलत्प्रजः । विषाप्रः । दशावतेवशतः । तेरल । वेशलप्र । शुशुशवतः
 विमतिविमतिशोषहररे । गमतवविषक्तमहंति । चौरधतो मेले । मुद्गदहरयते । प्रज्ञा सा । बुद्ध-
 हक्तमित । शङ्कोषवन्तः । एलपति । लय । अदशुटा । अमुन्धमं । अर्षवति । सुकवति । ते हीन द्वि
 च । अकेनेति च केने ते समके विषाभटे । वृक्षे । दृढबल । अत्र तत्र । कुरुपं । लरुपं । ले । तय । कथ
 संवर्त्तः । सर्ववर्त्तः । अनिरुद्धः । द्विष्ट । खतम्बि । फलवहुफल । शतफलश्रिष्टवते । अपि । देवानां ।
 भगवान् प्रतीत्यसमुत्पादप्रतिषुत्तान्यधिमुक्तिपदानि प्रकाशयति । एषु प्रकाशमानेषु
 परिशुद्धिर्देवनिपुतेः । सत्यदर्शनं । कृतमभूत् । तत्फलमग्रफलं । लेलह । अलह । निलं । हरे ।
 वैचसख्या । इदं फलं । निषामफलं । नमुदय । निमूख । प्रज्ञाचक्र । सुनिर्द्वैतचक्र । ज्ञानी-
 चक्र । एभिरधिमुक्तिपदेर्दशानां देवकांटीनामनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तानुत्पा-

दितानि । तत्रैवावर्तिका स्थिताः पश्य मोमते । अनुमतो । अकुमतो अकुमति च्छीद
 श्रुते । मन्त्रस्था देशबलविप्रवस्था । इहास्थिते । अतिमति तीहामति । आलोकस्ति-
 र्निनुक्ते । एभिरधिमुक्तिपदैश्चतुःपथीनां नागसहस्राणां अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
 चिन्तान्युत्पादितानि । तत्रैव च अथैवर्तिकाः संवृत्ताः । अप्रभासमदना । अदृष्टो । भग-
 यदो । करणात् । सिद्धमति । समं तत्तौ । अले वले पिठकरो । महावले । आजदरे ।
 धेरणामि गलेत्त । उदात्त । कुकात्त विरोयो विरुपमुच्छ । अतिदृष्ट सक्तिवत्त । असुरो
 विन । असुरो प्रमदने । एभिरधिमुक्तिपदैर्द्वादशानां यत्तकोटीनां अनुत्तरायां सम्यक-
 सम्बोधौ चिन्तान्युत्पन्नानि तत्रैवावैवर्तिकाः संवृत्ताः । अर्थं पिलिले तिनिषे । संतीथे ।
 कतिने नेन केमे । ननमस्ते । उपेरमे । मुदमे । मतिमे । सनिरुगूरे । सनिरुगूरे ।
 धारणीयसैद्रसदेव । सनाग । सयसासुरदेवा नागा निरुक्तिपरिवारा निरुक्तलोनि स्मृति
 प्रज्ञा परिवारमभिप्रतिलाभी । गतिदृष्टिपरिवारगतिदृष्टितिलाभी पूर्व्वेषु दितेषु चरित-
 वन्तः । भीतवन्तः । सितभाये । मार्गमुद्रदिशापकर्षणितयरद्दु । ओदारयदेवरचतुसुरमुद्र ।
 यत्तमुद्र । रात्तसमुद्र विदिवे दिने । तये । ततये उधानने । प्रयाद्ये । नेयवं धरणीये ।
 आविशदिशाशोधने वाक्शुद्धे जिह्वाशुद्धे । वाचि परिकर्मे प्रज्ञाबुद्धिस्मृतिमतिगतिदृष्टि-
 गणानप्रतिशरणमुद्धिः । जयचक्रे शून्यचक्रे व्ययः । एभिरधिमुक्तिपरैः संघवेशारदानामसुर-
 सहस्राणामनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चिन्तान्युत्पादितानि । अथैवर्तिकाश्च अथस्थिताः । तत्र
 भगवान् वैशारदासमवसरणं नाम बोधिसत्त्वमामन्त्रयते स्म । दुर्लभं कुलपुत्र तयागता-
 नामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां लोके प्रादुर्भावो दुर्लभा इमे शीतलसमा धीप्रज्ञायिमुक्ति
 विमुक्तिज्ञानदर्शनपरिभाषिता अस्मी मन्त्रपदाः सत्त्वानां दिताय बोधिसत्त्वगुणविष्यादनर्थं
 कुलपुत्र तयागतेन पूर्व्वं बोधिसत्त्वधर्मं विषादानदममंयमत्तान्तिथीयसमाधिप्रज्ञा परिपृष्टीता
 सद्यो बुद्धकोटिनियुतशतसहस्राः पर्युपासिताः क्वचिदानन्द त्वं क्वचिच्छीलं रक्षितं क्वचिदु-
 ब्रह्मधर्म्यं शौणं क्वचिद् भात्रना निपेक्षिता क्वचित् चान्तिभोग्यिता क्वचिद्वीर्यमारब्धं ।
 क्वचित् समाधिर्निय्यादितः क्वचित् प्रज्ञा सेवित । बहुप्रमेयं विविधं नानाप्रकारं शुभं
 कर्मे छतं येनेतर्हि ममानुत्तरं ज्ञानं प्रतिलब्धं अनेकं कल्पकोटिनियुतशतसहस्रं कुलपुत्र
 तयागतेन पूर्व्वं बोधिसत्त्वधर्मं शिरसा स्या ये शून्यपुरुषसंभिन्नप्रलापवर्जिताः । अनेकविधं
 कुशलं वाक्कर्मभिश्चितं बहुलौकृतं । येनेतर्हि प्रभूतजिह्वता प्रतिलब्धा न हि कुलपुत्र
 तयागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धा अन्त्या कथयति ।

अथ भगवांस्ततः पथेऽ अथ्यभिमंस्कारमभिमंस्कार्थीत् यथाभिमंस्कुतेनाथ्यभिमंस्कारेण
 मन्त्रंपुण्यममयसरणं नाम ममाधिं ममापन्नः । सुखाच्च जिह्वेन्द्रियं निर्यामयित्वा स्वं सुख-
 मण्डलं प्रच्छादते स्म । जिह्वेन्द्रियात् परिहरिस्सिकोद्यः प्रमुक्तास्तेषु रश्मिभिः । अयं त्रि-
 साहस्रमदायादृष्टो लोकपातुदरारेणायभासेन स्फुटोऽभूत् तेषु रश्मिभिर्निर्यातित्यग्योनि-
 यमलोकदेयमनुष्याः स्फुटा बभूवुः । ते च रश्मयो ये नेरयिकाः सत्त्वा अग्निना प्रक्षतितगाया
 दृष्टान्ते । तेषां शीतला धापयं धानि । तेषां सत्त्वानां तन्मुद्गलं सुखादेदना प्रादुर्बभूव ।
 एनेकष्य च नेरयिकष्य च नेरयिकष्य सत्त्वष्य पुरतः पुटनिर्मितं तिष्ठति । द्वात्रिंशद्भि-

महापुरुषलक्षणेः समलङ्कृतगायः । अशीतिभिरनुषङ्गनेर्विराजिततनुयै हृष्टा ते नेरयिकाः
 सुप्रसन्नमर्षिता बुद्धदर्शनाप्याधितशरीरा सुहृत् हृष्टुर्वं चिन्तयन्तोऽथ सत्त्वध्यानुभावेनास्माभि-
 सुखवेदना प्रतिलब्धा ते भगवतः सकाशे प्रेमप्रसादं गौरवं च संजनयन्ति । भगवांस्तेषां
 कथयति । भोः सत्त्वा एवं वाचं भाषध्वं । नमो बुद्धाय नमो धर्म्मार्थ नमः संघाय नित्यमेवं
 सुखसमर्पिता भविष्यथ । ततस्ते नेरयिकात् सुष्वात् अद्भुतं प्रगृह्य वाचमुदीरयन्ति । नमो
 बुद्धाय धर्म्मार्थ नमः संघाय ।

अथ ते नेरयिकाः सत्त्वास्तेन कुशलमूलेन तेन च चित्तप्रसादेनाततः प्रावित्वा एकेभ्यो
 देवैरभ्युपपन्ना एकेभ्यो मनुष्येषु पंडरिप शीतनरकोषपपन्नाः सत्त्वास्तेषामुक्त्वा यावत्तः पद्यायन्ति ।
 पूर्ववद्वा यावन्मनुष्येषुपपद्यन्ते एवं प्रेतानां पिशाचानां सुतृष्णाप्रवृत्तलितगाचार्यां तेषां
 तं रक्षयो वृषुत्तापिं निर्व्याणं कुर्वन्ति । सुष्वाववेदनां संजनयन्ति । एकं कथं प्रेतस्य निर्मितं
 बुद्धरूपमप्रतः ध्यितं भवति द्वात्रिंशता महापुरुषलक्षणे समलङ्कृतं व्यशीत्या चानुषङ्गने-
 र्विराजितगात्रं तं हृष्टा ते प्रेता बुद्धदर्शनात् सुखाप्रीणितगात्रा एवं चिन्तयन्तः । अन्य
 सत्त्वध्यानुभावेनास्माकं सुखावेदना प्रतिलब्धा । ते भगवतः सकाशे प्रसादं प्रेमगौरवं
 वोत्पादयन्ति । भगवांस्तेषां कथयति । एते मूयं सत्त्वा एवं वाचमुदीरयत । नमो बुद्धाय
 नमो धर्म्मार्थ नमः संघाय नित्यमेवं सुखसमर्पिता भविष्यथ । ततस्ते प्रेता अद्भुतं
 प्रगृह्यैवं वाचमुदीरयन्ति । नमो बुद्धाय नमो धर्म्मार्थ नमः संघाय ।

अथ ते प्रेतसत्त्वास्तेन कुशलमूलेन ते ते प्रावित्वा केचिद्देवेषुपपन्नाः । एकेभ्यो
 मनुष्येष्वेवं तिरछां संचोदयन्ति । एवं मनुष्याः संचोदयन्ति । गणनातिक्रान्ता देवमनुष्या
 भगवत्सकाशमुपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसाभिधन्व्य निषण्णा धर्म्मस्रवणाय । तेन च
 समयेन गणनातिक्रान्ता देवमनुष्यकाया अनुत्तापां सम्यक्सम्बोधौ चित्तानुत्पादयामासुः ।
 गणनातिक्रान्ताश्चात्र बोधिस्त्वाः समार्थज्ञान्तिधारण्यैः प्रतिलब्धयन्तः ।

इति करुणापुण्डरीके महायानसूत्रे द्वितीयो

धारणीसुखपरिवर्तः ।

अथ खलु शान्तिमतिर्बोधिसत्त्वो महाशक्तो भगवता सर्व्यभिसंखारे प्रतिप्रसंभिते
 भवगन्तमेतद्वोचत् । को भगवान् हेतुः कः प्रत्ययो यदन्येषां पुद्गलानां भगवतां परिशुद्धा
 बुद्धत्वेना अपगतकलुषा अपगतपञ्चकषाया नानागुरुयूहा बुद्धत्वेनाः सर्व्वं चाथ बोधिभक्त्वा
 महाशक्त्वा नानाविधगुणपरिपूर्णा नानासुखसमर्पिता नापि आवकप्रत्येकपुद्गलानां नामापि
 विद्यते । कुतः पुनरुपपत्तिः को भगवान् हेतुः कः प्रत्ययो यद्भगवान् पञ्चकषाये बुद्धत्वेनै
 उपपन्नः । आयुःकषाये कल्पकषाये सत्त्वकषाये द्विष्टिकषाये क्रोधकषाये वर्त्तमाने अनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिभिसम्बुद्धः चतस्रस्य परिषदः प्रीणित एतावताभयधर्म्मं देशयति । कस्मा-
 द्भगवता परिशुद्धं बुद्धत्वेन न परिपश्येत् अपगतपञ्चकषायां ।

भगवानाह । प्रणिधानवशेन कुलपुत्र बोधिसत्त्वाः परिशुद्धं बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धं प्रणिधानवशेन । परिशुद्धं बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धं महाकरुणासमन्वागतत्वात् कुलपुत्र बोधिसत्त्वा महासत्त्वा अपरिशुद्धं बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धं । तत् कक्षाद्वेतो स्थाया मया प्रणिधानं कृतं येनाहमेतर्ह्येवं प्रतिकृष्टे पञ्चकपाये बुद्धक्षेत्रे उपपन्नः । तच्छृणु साधु च सुष्टु च मनसि कुरु भाषिष्योऽहं ते शान्तमते । साधु भगवन्निमित्तं शान्तमतिं बोधिसत्त्वो भगवतः प्रत्यग्रीर्षीत् भगवांस्तानिदमवोचत् । भूतपूर्वं किल पुत्रक मङ्गलान्दीवालिकासमेषु अशंखीयेष्वति-
 ऋन्तेषु अस्मिन् बुद्धक्षेत्रे धारणो नाम महाकल्पो बभूव तस्मिन् महाकल्पे बुद्धक्षेत्रे तस्यां चातुर्द्वीपिकायां अरनेमी नाम राजाभूच्चतुर्द्वीपकः चक्रवर्ती । तस्य खल्वरनेमिनः समुद्ररेणुनाम ब्राह्मणोऽभूत् पुरोहितः तस्य पुत्रो जातो द्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणेः समन्वागतः अशीतिभिरनुव्यञ्जनेर्विराजितः शतपुण्यलक्षणे व्यामप्रभः न्यग्रोधपरिमण्डलो-
 ऽसेचनकरश्चनः । जातमात्रस्य च देवशतसहस्रैः पूजां कृत्वा समुद्रगर्भं इति नाम स्थापितं सोऽपरेण समयेन विनिष्कम्ब्य केशभ्रमशून्यवतार्य काषायपाणि वस्त्राण्याच्छाद्य अंशुत्तरां सम्यक्सम्बोधिसमिषम्बुद्धः । रत्नगर्भनिभस्तयागत उदपादि । धर्मचक्रप्रवर्त्तनेन च भगवान् बहुप्राणिकोटीनियुतशतसहस्रान् स्वर्गसोत्तफले प्रतिष्ठापितवान् । सोऽपरेण समयेन बहु-
 श्रावककोटिनियुतशतसहस्रैः परिहृतः पुरस्कृतो ग्रामनगरनिगमजनपदराष्ट्राजधानीषु चार्थं विचूर्यमाणोऽनुपूर्वैशान्यतरं नगरमनुप्राप्तो यत्रासौ राजा चक्रवर्ती वसति । तत्र वदि-
 र्गारस्य नातिदूरे जम्बूवनोद्याने रत्नगर्भस्तयागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो विहरति सार्द्धमनेकेः श्रावककोटिनियुतशतसहस्रैरिति । अश्रीषीद्राजाऽरनेमी । रत्नगर्भस्तयागतोऽर्हन् सम्यक-
 सम्बुद्धोऽस्माकं विजितमनुप्राप्तो जम्बूवनोद्याने विहरति । अनेकेः श्रावककोटिनियुतशत-
 सहस्रैः सार्द्धं । यन्ननमस्यमुपसंक्रामयेयं उपसंक्रम्य तं तयागतं सत्कुप्याम् गुहकुप्याम् मानयेयम् । अपारनेमी राजा राजर्द्धा महता च राजानुभावेनानेकेः प्राणिकोटिनियुतशत-
 सहस्रैः परिहृतः पुरस्कृतो नगरद्विर्जगाम येन जम्बूवनोद्यानान्तेनोपजगामोपेभ्य यावदेव यानस्य भूमिस्तावद्यानेन यात्वा रात्र्यामेवारामं प्राविशद् येन रत्नगर्भस्तयागतस्तेनोपजगाम । तपेय रत्नगर्भस्य तयागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य पादौ शिरसा वन्दित्वा विःहृत्यः प्रदक्षिणीकृत्यकान्ते भाषीदेकान्ते निपष्यं राजानमरनेमिनं रत्नगर्भस्तयागतोऽर्हन् सम्यक-
 सम्बुद्धो धाम्स्यां कथया संदर्शयति समाशपयति समुत्तेजयति संप्रदर्शयति अनेकपय्यायेन धार्म्या कथया संदर्शयित्वा समाशपयित्वा समुत्तेजयित्वा संप्रदर्शयित्वा नृप्यीमभूत् ।

अथ राजा अरनेमी वत्यायामनादेकांशमुत्तरासद्गं कृत्वा पादयोर्निष्य येन रत्नगर्भ-
 स्तयागतस्तेनाञ्जलिं प्रशम्य रत्नगर्भं तयागतमर्चनं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । अधिवासयतु मे भगवानिदं धैमासं सार्द्धं भिक्षुसंघेन । अहं भगवन्समुपस्थाप्ये । सीवर्षपण्डपाश-
 शयनासनगलानप्रत्यभेषजपरिष्कारैर्भिक्षुसंघं च अधिवासयति कुलपुत्र रत्नगर्भस्तयागतो राक्षोऽरनेमिनः नृप्यीम्भावेन ।

अथ राजा अरनेमी रत्नगर्भस्य तयागतस्य नृप्यीम्भावेनाधिवासनां विदित्वा भगवतः पादौ शिरसाभिवन्द्य विःहृत्यः प्रदक्षिणीकृत्वा भगवतोऽन्तिकत् प्रक्रान्तः । अथ राजा-

इरनेमी क्रोडराज्ञानो भूयामाभ्य महामाशान् भट्टवलापपौरज्ञानपदान् पौरुषयानामन्तरो-
 दाच । यन्नूनं ग्रामस्थो जानीयुर्मया रत्नगर्भस्तयागतोऽर्जुन सन्धकश्चमुहुह इमं त्रैलोक्यं
 सर्वोपकरणीरुपनिमन्वितः सार्द्धं भित्तुसंधेन सोऽहं यो मे काश्चिदुपभोगपरिभोग उपस्थान-
 परिचर्यानाःपुरं च गौरवेण तत्सर्वं भगवतो निवेशयामि भित्तुसंधस्य च । यदपि पुनार्कं
 षोडशकं उपभोगपरिभोगोपस्थानपरिचर्यानाःपुरं गौरवेण तत्सर्वं भगवतो निर्वर्तयत
 भित्तुसंधस्य च । तैरपि निर्वर्तितं पृष्टपतिरत्रमपि भट्टमुद्यानं सर्वं जाम्बूनसुवर्णमये
 कृत्वा तस्मिन्नेवोद्याने भगवतोऽर्थाय कूटागारमापयति मत्प्रवचनं समन्ततः संतुष्टिं वाच
 मत्प्रवचनयानि मापयति स्म । सर्वं चोद्यानं मत्प्रवचनेऽर्पितं हूतं । ते च वृक्षा नाना-
 प्रकारैस्त्वैस्त्वक्त्रो नानाहर्म्यैर्नानाकृषेर्नानाविधेषु सुक्ताहारैर्नानाप्रकारैश्चाभस्तेर्नाना-
 रत्नमयैश्चाभस्तेर्विधिषुः सुगन्धैः सर्वैरत्रमयैश्च पुण्यफलैस्तदुद्यानमलङ्कृतवान् । सर्वं च
 तदुद्यानमनकत्रिधैर्भक्तिभिरलङ्कृतमभूत् । नानापुण्यायकीर्णं नानापट्टदुष्यपात्ररक्षणपात्राद्यैश्च
 श्रावणानि प्रामाणि तर्हि चक्रत् यद्विःकूटागारस्य भगवत एवाभिमुखं पुरुषमात्रं प्रमाण-
 सुपर्यन्तरीक्षि स्थितं च्चलति । दक्षिणत्रमपि सर्वं च मे सप्ताङ्गं सुप्रतिष्ठितं । भगवतः
 पृष्ठतः स्थित्वा भगवत उपरि रत्नवृक्षं धारयति । स च सुषोऽलङ्कृतः सर्वाभिरङ्गेर्नानाविधेषु
 सुक्ताहारैर्विचित्रैश्चाभस्तेर्नानाविधेषु साल्तेर्नानारङ्गैश्च पट्टैर्नानाविधेषु पुण्यैरुपरिचितं ।
 तस्य वृक्षस्य मत्प्रवचनं हृदं स्थापितमभूत् या चारनेमिनो राक्षोऽग्रमदिति सा भगवतः
 पुरतः स्थिता भगवत्सं शोशीर्षं चन्दनीरगन्धारचन्दनचूर्णैश्चात्रिकरमाणा यश्च राक्षोऽरनेमिनो
 मन्त्रिणमभूत् प्रभाञ्जरं । ततः श्रयमेव भगवतः पुरतः स्थापयामास । ततस्तथा मन्त्रिण-
 भया सर्वं तदुद्यानं मततसमित्तुदारेणावभासेन स्फुटमभूत् । सुहृदमवायं त्रिसदस्त्रसद-
 सादस्त्रो लोकपातुः सर्वैर्मित्रं मततसमित्तं स्फुटमभूत् एकैकस्य च श्रात्रकस्य शोशीर्षं च
 चन्दनस्य धारयैतेऽ स्थापितं एकैकस्य च श्रात्रकस्य पृष्ठतः सर्वैः श्यतो दक्षिणभागः स्थापित
 उपर्ययंरुपमेव चक्रत् पुरुषप्रमाणं स्थापितं यथा भगवतस्तथा एकैकस्य च श्रात्रकस्याग्रतः
 सर्वैर्लङ्कारविभूषितकन्या स्थापिता शोशीर्षागन्धारचन्दनचूर्णैश्चात्रिकरन्ति । एकैकस्य च
 श्रात्रकस्यापतो षेडुर्ध्वमलिः स्थापितः समन्ततोऽद्यानस्याभ्यन्तरे नानाविधानि वाद्यानि
 वाद्यन्तं वदित्योद्यानस्य मर्म मे परिणायकत्वं विग्रहार भागं चतुर्द्वैव वनकायेन ।

अथ पशु कुलपुत्र राजाऽरनेमी दिवसे दिवसे मगराद्विप्रातिन भगवत्सं दशंताय
 चन्दनाय पर्युषामनाय । तस्य पात्रद्वयानस्य भूमिस्तत्रद्वयानस्य यात्वा धनेऽमवशरीर्यं पट्टासं-
 दाद्यानं प्राविशन् प्रविश्य देन रत्नगर्भस्तयागतस्तीनोपजगामोपेभ्य रत्नगर्भस्य तया-
 गतस्त्वादितः सन्धकश्चमुहुष्य पात्री शिरसाभिग्रन्थु भगवत्सं शीन् यातान् प्रविष्टीकृत्वा
 रत्नगर्भस्य तयागतस्य स्वयं दक्षश्रीचक्रान् स्वयं च प्रसातेन प्रभूतेन सादनीयभोजनोदेन
 लेपुपेयं च्चक्षते मन्तर्दयति । तानि मंत्रप्रारयति स्वदक्षं मंत्रार्थित्वा मंत्रदार्थित्वा भगवत्सं
 धुक्तयन्ं विदित्वा धीनदक्षमपनीमपात्राणि स्वयमेव व्यजनमाशय भगवत्सं दीक्षयामास ।
 एकैकस्य च श्रात्रकस्य राजपुत्रमदस्त्रं कौटुगाजमदस्त्रं चैयंरुपपुत्रयानं कृत्वा व्यजनं पृष्टीत्वा
 श्रात्रकान् दीक्षयति स्म । मयनन्तरपर्ययमितं मन्त्रविषगोऽनेकानि प्राणिकीर्तितानुगतान-

सदृशाख्यारामं प्रविष्टानि धर्मश्रवणाय गगनतले चागेकैर्द्वकोटिनियुतशतसहस्रैः पुष्य-
 वृष्टिरभिवृष्टा दिव्यानि वाद्यानि श्रिमिश्रादयन्ति दिव्यानि च कृत्राणि वामांसि आभरणा-
 विरे प्रलम्बयन्ति । नीलवाममाद्य यत्नायां चत्वारिंशत्सहस्राणि ये चन्दनदीपात् । गोशीर्ष-
 च चन्दनस्य काष्ठान्वाणयन्ति भगवतोऽर्घ्यायाहारं प्रतिजाग्रति । भिक्षुमंडलस्य च राशौ
 स्वयमेव राजाऽरनेमीर्भगवतः पुरतः ख्यत्वा एकां दीपस्थालिकां शिरस्पुष्पापयित्वा
 द्वावंशयोर्द्वैपाण्योर्द्वैचरणयोर्दीपस्थालीः सर्वराशौर्भगवतः पुरतो दीपं ज्वालयमानो भग-
 वतोऽनुभावेन क्लान्काय एवंरूपं कापमुखं प्रतिभवेदयति स्म । तद्यथापि नाम तृतीयध्यान-
 समापन्नस्य भित्तोरिवमक्लान्कायः श्रक्लान्चित्तो मामत्रयं भगवन्तमुपस्थितवान् । एवं
 सदृशं राजपुत्राणां चतुरशीतिषु कोट्यराजसदृशाणि । श्रन्यानि च प्रायिकोटिनियुतशत-
 सदृशाणि एकैकं श्रावकं राजकीयेनोपकरणेन मामत्रयमेवंरूपेणोपस्थानेनोपस्थितवन्तः
 यथा राजाऽरनेमी रत्नगर्भन्तशामेतमुपस्थितवान् । तद्यथापि दीपं देवीं मामत्रयं गन्धपुष्पै-
 र्मुपस्थितवती । एवंमनोरपि ब्रह्मकल्पकोटिनियुतशतसहस्रैरेकैकः श्रावको मामत्रयं पुष्य-
 गन्धैरुपस्थितः ।

अथ खलु कुलपुत्र राजाऽरनेमी यथाणां मामानामत्यये चतुरशीतिं जाम्बून-
 मयानि निष्कसदृशाणि भगवतो निर्यातयति । चक्ररत्नचक्रपूर्वङ्गमानि च सुवर्गमयानि
 चतुरशीतिश्चक्ररत्नसदृशाणि भगवतो निर्यातयति । हस्तिरत्नपूर्वङ्गमानि याशीतिनां-
 मसदृशाणि सर्वान्येतानि भगवतो निर्यातयति । शश्वरत्नपूर्वङ्गमानि चतुरशीतिरत्नसदृशाणि
 भगवतो निर्यातयति । मश्वरत्नपूर्वङ्गमानि चतुरशीतिः सूर्यकान्तिमणिसदृशाणि भगवतो
 निर्यातयति स्म । एष्टपरितरत्नपूर्वङ्गमानि चतुरशीतिराजपुत्रसदृशाणि भगवतो निर्यातयति
 स्म । उपस्थानाय परिणामकरत्नपूर्वङ्गमानि चतुरशीतिकोट्यराजसदृशाणि भगवत उप-
 स्थानाय निर्यातयति स्म । अत्रु(सु)रनगरपूर्वङ्गमानि चतुरशीतिनगरसदृशाणि भगवत उप-
 स्तीक्रान्ति निर्यातयति । भिक्षुमंडलस्य च चतुरशीतिरत्नमयानि कल्पवृक्षसदृशाणि चतुरशीति-
 रत्नशिरपुष्पसदृशाणि चतुरशीतिसमरत्नमयच्छत्रसदृशाणि चतुरशीतिशाराणां राजादीनां
 सदृशाणि चतुरशीतिसदृशाणि रत्नमयानां मालानां आभरणपौठशीर्षनयनजुशुलसुवर्गमूत्र-
 सुक्ताहारो पानशय्यापादपौठः मङ्गभेङ्गीवाद्यग्रंथघण्टाध्वजामङ्गाराणामादीपस्थालीका भग-
 वतो निर्यातयति स्म रत्नमयाः शकुनाः रत्नमयाश्च शृगाचतुरशीतिष्वजनसदृशाणि भगवतो
 निर्यातयति स्म । चतुरशीतिरत्नमयसदृशाणि रत्नगर्भस्य तद्यथागतव्याहृतः मण्यकम्बुपुटस्य
 निर्यातयति स्म । एवं या ह्यहं भगवन् बहुकृत्यो बहुकरायोः समस्तु मे भगवान्महाकमुप-
 यनेऽभिरमस्तु । भगवान्मिन्द्रुपयने रमस्तु नित्यं पुनरप्यहं भगवन्तमुपपंक्रमिम्ये दर्शनाय चन्दनाय
 पद्म्युपासनाय च । यद्वा राशौऽरनेमिनः पुत्रसदृशं भगवतः शश्वोर्नियतं भगवन्तमेकैक-
 मिरभेयाशेषत् । अथियामयत्तम्माकमेकैकस्य त्रैमार्थं तपं भगवन्नुपस्थाप्यामः सर्वोपकरणेः
 मातुं भिक्षुमंडलं । अथियामयति भगवन्तस्य राजपुत्रसदृशस्य नृणीम्भावेन । तेषामधि-
 यानितं भगवता त्रिदिव्याय राजाऽरनेमी भगवतः शश्वो शिरमादित्यस्य भिक्षुमंडलम्
 त्रिःशतः परितोषीकृत्य भगवतोऽनिक्रान्त् प्रकान्तः ।

कश्यपापुरादरीकम् ।

अथ मेघा राजपुत्राणां ज्येष्ठो निमिषो नाम्ना भगवन्तं त्रैमासमेवंरूपेणोपस्थानेनोक्त-
 तिष्ठति भिक्षुसंघं च धम्मं च श्रोतुं । अथ कुलपुत्र भगवतो रत्नगर्भश्च तथागतश्च पिता
 समुद्ररेखुर्नाम ब्राह्मणः स सर्व्वं जम्बूद्वीपमन्वादिच्छ्यत् स्त्रीपुरुषद्वाराकरिकाभ्यः पिच्छपातं
 याचते । स तं पिच्छपातपरिणह्नीतत्वं सर्व्वं जम्बूद्वीपनिवासिलोकं त्रिशरत्नगमने प्रति-
 ष्ठापयति । प्रतिष्ठापयित्वानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयति । तेनेवमन्वादिच्छ्यत्-
 तान् स काश्चिज्जम्बूद्वीपे मनुष्यभूताः स्त्रियः समुद्ररेखुना ब्राह्मणेन पिच्छकेन न परिणह्नीतो
 यो वा न त्रिशरत्नगमने प्रतिष्ठापितः । यश्च चानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयति ।
 तेनेवमन्वादिच्छ्यत् तेन स काश्चिज्जम्बूद्वीपे मनुष्यभूताः स्त्रियः समुद्ररेखुना ब्राह्मणेन पिच्छ-
 केन न परिणह्नीतो यो वा न त्रिशरत्नगमने प्रतिष्ठापितः । यश्च चानुत्तरायां सम्यक्-
 बोधौ चित्तमुत्पादयति । सम्यगनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तं नोत्पादयितुं । यो
 चानुत्तरे ज्ञाने समाप्तापतो न प्रतिष्ठापितः । बहुमालिकोटिनियुतशतसहस्राणि त्रिशरत्न-
 क्रियायश्चक्षुषु स्थापितानि । एवमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समाप्तापितानि निवेशितानि
 प्रतिष्ठापितानि । अनिमिषोऽपि राजकुमारो भगवन्तं मासत्रयमेवंरूपेणोपस्थानेनोपस्थित-
 वान् सार्द्धं भिक्षुसंघेन । यथा राज्ञारमेमिषा सोऽपि त्रयाणां मासानामत्ययेन चतुरशीति-
 शक्ररत्नसहस्राणि निर्यातयति सर्व्वसौवर्णानि नगराणि दिव्यानि च इत्थ्यश्चमरिस्त्रीसृष्ट-
 पतिपरिणाशकरत्नानि स्थापयित्वा चतुरशीतिहस्त्यश्चसहस्राणि । एवं सूर्य्यकान्तिमणि-
 कन्याकुमारकस्तुष्टुव्यराशिश्चक्रवर्त्तमाल्याभरणरत्नपीठश्रीर्धनयनकुण्डलसुवर्णमूषुक्ताहारो
 यानशय्यापाशपीठभाजनभेरीवाद्य-शङ्ख-पटहञ्जलभङ्गरारामनीपस्थालिकादीनि नानारत्नम-
 याद्य शकुना नानामृगाद्य रत्नमया रसायनाद्य एकैकशचतुरशीतसहस्राणि भगवतो निर्या-
 तितयन्त एवं भिक्षुसंघस्य च ।

अथ स राजकुमारो भगवन्तं समापितवान् भिक्षुसंघं च अनिमिषो राजकुमारो
 भगवन्तमेवंरूपेणोपस्थानेनोपस्थितवान् सार्द्धं भिक्षुसंघेन । यथा राजाऽग्नेमिना तथैव
 इक्ष्वा इत्ता अगन्ता । एवमिन्द्रगणेन मासत्रयं भगवानुपस्थितो विभवश्च परिप्लव-
 पेयात् तथैवानङ्ग अभयः । अश्वरः । अश्रजः । मिहः । मिषः । माईवः । यंगराखः
 माध्वः । मानयो मासं वो माजवः । अरवः । आजवः । सुजवः । अयंघट्टः । अलिन्दः
 तेरवः । रेखाजः । चन्द्रनेमी । सूर्यनेमी । इन्द्रनेमी । यज्ञनेमी । सान्तेनेमी । स्थाननेमी
 छवनेमी । रणेमी । राहुरकवलः । राहुचित्रः । दानचित्रः । राजधानः । रागभयः
 मान्धवः । रत्नकः कापः शयमाः । यत्रवः भजलः । यमैयः । यध्वजः । दमानः । यस्त-
 नमज्जोतिः । अरज्जनः । ध्यावश्चरनेमिनो राक्षः पुत्रसदृश एवैकेन रत्नगर्भेस्तथागतोऽर्द्धं
 सम्यक्सम्बुद्धः सार्द्धमपमेयं भिक्षुसंघेन । एवंरूपेण भगवत्तं उपस्थानेनोपस्थितः शीवरपिच्छ-
 पातशयनासनग्लानप्रत्यभैषण्यपरिष्कारैर्मोक्षत्रयं यथा ज्येष्ठेन राजपुत्रेण । तथैवैकेकश्चतुरशीतिः
 स्वर्णमयाशक्ररत्नसहस्राणि विश्वरेण याद्यश्चतुरशीतिरसायनसहस्राणि भगवतो निर्यातितानि
 भिक्षुसंघस्य च । एवंरूपेण महाप्रमादेन प्रणिधानं कृत्वा केचिद्द्वैतं केचिच्छकलं केचि-
 न्मातलं केचिच्चक्रवर्त्ताराणं केचिन्महाभोगतां केचिन्प्रायकपानं केचित् प्रत्येकपुष्टयात् ।

प्रार्थयन्ति अधिष्ठमानांश्च द्वौ वर्षशतो पञ्चपञ्चाशच्च वर्षाणि भगवन्तं क्षमापयन्ति भित्तुसंघं च । तत्काले समुद्रेणुर्बाह्यणोऽग्रपुरोहितोऽभ्यागतोऽद्राक्षीतं ते राजपुत्रैरुपस्थितं वृष्ट्वा सर्व्वीपकारैरुपनिमन्त्रयते । यद्गुत चीवरपिण्डपातशय्यायतनरत्नानप्रत्यभैषज्यपरिष्कारैः सार्द्धं भित्तुसंघेन । अधिवासायति भगवान् पितुरग्रपुरोहितस्य तूष्णीम्भावेन ।

अथ समुद्रेणुर्बाह्यण एवंरूपेण सर्व्वीपकारणमन्त्रेणोपस्थानेन भगवत् उपस्थित-
चीवरपिण्डपातशय्यासनरत्नानप्रत्यभैषज्यपरिष्कारैः सार्द्धं भित्तुसंघेन । अथ खलु कुलपुत्रा-
परेण समयेन समुद्रेणोर्बाह्यणखेटं चेतसः परितर्कं उदपादि । मया तावद्बहुप्राणकोटि-
नियुतशतसहस्राणि अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समादापितानि । नचाहमस्य राज्ञोऽरण्येभिनः
प्रतिधानं जाने । किमयं प्रार्थयते देवत्वं वा उत शक्रत्वं वा मारत्वं मदाभगतां वा
आवकपानं वा प्रत्येकबुद्धयानं वाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमाकाङ्क्षते । कश्चिदहमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिप्रमिसम्बुद्धः अतीर्णान् सत्त्वांस्तारयेयम् अमुक्तान्मोक्षयेयं क्षातिजराव्याधि-
मरुशोकपरिदेवदुःखदोर्मनस्योपायाश्चेभ्यः । अपरिनिर्वृत्तान् सत्त्वान् परिनिर्व्वर्णयेयम्
कश्चित् स्वप्रणिवेदयसु देवानां यत्तो वा नागो वा सुहो वा आश्रको वा ब्राह्मणो वा
किन्तावद्राजा देवत्रियं काङ्क्षते उत मनुष्यत्रियं अथ आवकत्वं ।

अथ प्रत्येकबुद्धभूमिमपयानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं । अथ कुलपुत्रं समुद्रेणुर्बाह्यणः
अग्रपुरोहितः स्वप्ने सपाहपमयभासमद्राक्षीत् येनाश्रभासेन दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिका-
शनेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान् भगवतः पश्यति । ते च सुहो भगवन्तः तस्य ब्राह्मणस्य पद्मानि
स्वर्णपत्राणि स्वयन्दण्डानि वेदूर्ण्यकर्णिकानि अथ गर्भशेराणि प्रेषयन्ति । सर्व्वेषु च तेषु
पद्मेषु सूर्य्यमण्डलं दृश्यते । सूर्य्यमण्डलस्योपरि सप्तत्रयस्यं कृत्रं संस्थितं । एकैकस्मात्सूर्य्य-
मण्डलात् षष्टिरभिक्तोऽथो निखेरुक्ता शशस्य सर्व्वीपस्य ब्राह्मणस्य वज्रो प्रविशन्ति । सहस्र-
योजनप्रमाणमात्मभावमात्मानं समनुपश्यति । परिशुद्धं । तद्वयसा परिशुद्धमात्रंमण्डल
क्षयाय च कुक्षो षष्टिसोधिषत्त्वकोटिनियुतशतसहस्राणि पद्मेषु पर्य्यङ्कोपविष्टां ध्या-
ध्यापमानां पश्यति । तानपि सूर्य्यविप्रदानात्मनः शिरसि मालां हृथेणोपरि प्पाकाये
यावद्ब्रह्मलोकापर्य्यन्ते स्थितं पश्यति । नानापद्मानि सानन्तको स्थितानि पश्यन्ति । तेभ्यश्च
पद्मेषु दिशान्यतिक्रान्तमानुषाणि सूर्य्याणि निशरन्ति शृणोति च तत्र च राजानमरमोमनं
पश्यति । रुधिरसुचितेन कायेन घायन्तं सूकरमुखेन विविधान् बहुप्राणिनो भक्षयन्तं
भक्षयित्वा शेरगवृक्षमूले निषण्यं विविधाद्य प्राणिनः समागत्य तं राजानं भक्षयन्ति ।
यावद्दक्षिणं कालायत्रयं कृत्वा ह्योरपन्ति । एवं पुनः पुनस्तपेव प्रादुर्भूतं सूकरमुखं
रुधिरसुचितेन कायेन बहुविविधान् प्राणिनो भक्षयित्वा शरच्छमूले निषण्यं विविधैः प्राणिभिः
खान्तमानमध्यिकद्वालायत्रिष्टं कृत्वा ह्योरितं । पुनरपरं राजपुत्रान् पश्यति । सूकरमुखेनापरे
गजमुखेनापरे मदिषमुखेनापरे सिंहमुखेनापरे वृक्षमुखेनापरे शृगालमुखेनापरेऽस्रमुखेनापरे
मर्कटमुखेन पश्यति । श्रोत्रिताभुचितगात्रानेकविधान् प्राणिनो भक्षयित्वा शरच्छमूले
निषण्यान् विविधैः प्राणिभिर्मरुपातान्ध्यिकद्वालायत्रिष्टामुत्पष्टान् पुनरपि तेनेव कायेन
स्थितान् । तथैव प्राणिनो भक्षयतः पश्यति । अन्याश्च राजपुत्रान् पश्यति मदिषपरामि-

२५५५ सुमनापुष्याभ्यलंकृतान् कुपयेन दक्षिणाभिमुखान् गच्छतः । शक्रब्रह्मलोकपालो
 गत्वा ब्राह्मणस्य कथयन्ति । इमानि ब्राह्मणपद्मानि भागं कुरु भागं कृत्वा ततः प्रपद्यं
 राज्ञः संविभागमेकं पद्ममनुपयच्छ । तत एवामपि राजपुत्राणामेकेकं पदां दद । अथ-
 शिष्टानि कोट्टराजां प्रपच्छ । अपराद्भुतस्य सुखा ब्राह्मणः प्राह । यथाज्ञापयन्ति देवा ।
 अथ च ब्राह्मणपद्मानि भोजयमान एव प्रतिबुद्धः सन् विचिन्तयमान उत्थायामनात्
 पुनर्विचिन्तयन्ति हीनप्रतिधिरयं राजा चक्रवर्ती संसारसुखानिरतो हीनो वाधाधिमुक्ति-
 साहं एकस्यै राजपुत्रैरेकदाः पुना राजपुत्राः श्रावकयानमाकाङ्क्षन्ति ये मया महिषरथाभि-
 रुदा दृष्टाः सुमतापुष्यैरलङ्कृता दक्षिणाभिमुखा गच्छन्ति । यच्च मया सर्वसत्त्वार्थं मद्यापन्न-
 च्यारम्भं कृतं । यच्च मयाऽधत्रियान् वर्षशतान् जम्बूद्वीपम् अहिबड्य सर्वसत्त्वाः अनुत्तरायां
 सम्यक्सम्बोधो यावत् प्रतिष्ठापिताः । तदेवं मया सर्वजम्बूद्वीपगतानेकानि प्राणिकोटि-
 निपुतशतसहस्राणि त्रिषु पुण्यक्रियावस्तुषु समाज्ञापितानि निवेशितानि प्रतिष्ठापितानि ।
 तस्य तं निमित्तं येन मया स्वप्ने मद्यावभाषो दृष्टः दशसु दिक्षु बुद्धा भगवन्तो दृष्टाः । यच्च
 मया सर्वं जम्बूद्वीपमन्वाहिबड्य स्त्रीपुरुषदारकाकारिकाभ्यः पिण्डपातं याचित्वा बहुप्राणि-
 कोटिनिपुतशतसहस्राणि त्रिशरत्क्रियावस्तुषु स्थापितानि विनीतानि निवेशितानि प्रति-
 स्थापितानि । यच्च मया तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः सप्तवर्षाण्युपनिमन्वितः । सर्वपा-
 करण्यैः साहं भिक्षुसंघेन । तेन मम दशभ्यो दिग्भ्यः । अन्येभ्यो बुद्धसंघेभ्यः बुद्धं भगवद्भिः
 पद्मानुप्रेषितानि । यच्च मयानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो प्रणिधानं कृतं । तेन ते बुद्धा
 महरत्रमयानि कृत्राणि विसर्जयन्ति । ये पुनर्मया तेषु पद्मेषु सूर्यविग्रहा इष्टा यच्च रत्नयो
 सुखे प्रविशमाना दृष्टाः । यन्नाथो मद्यानात्मभाषो दृष्टः । यच्च सूर्यविग्रहमाला दृष्टा यच्च
 कुक्षो बोधिसत्त्वकोटिनिपुतशतसहस्राणि पद्मेषु पर्येकनिषण्णानि ध्यायमानानि । इमा
 स्वर्रूपाः स्वप्ना इष्टाः यच्च मे शक्रब्रह्मलोकपाला दृष्टा श्राव्यापयन्तीमानि पद्मानि भागं
 कुरु । यच्च मया तानि पद्मानि भागं कृत्वा दत्तानि । योऽन्वहमिसाः स्वप्ना बुद्धा ये
 भगवत आख्यास्ये किं हेतुकाः किं प्रणयाः मयेवंरूपाः स्वप्ना इष्टा योऽन्वहं तथागतं पृच्छेयं ।
 अथ समुद्रेणुर्वाङ्मणः तस्या एव राज्या अत्येन भोजनमद्वीकृत्वा कल्पत एव येन
 भगवतीनोपज्ञगाम उपेत्य स्वयमेव भगवतोदरशौचमुपनामयति । भिक्षुसंघस्य च
 दक्षशौचमुपनीय प्रपूतेन खादनीयभोजनीयेन स्वदक्षं सन्तर्पयति संप्रवारयति सन्तर्प-
 यित्वा भिक्षुसंघमनेकपर्यायेन सन्तर्प्यं संप्रवार्यं भगवन्तं विदित्वा भिक्षुसंघं च घीतदक्ष-
 मपनीतपात्रं नीचमासनं पृष्टीत्वा भगवतः पुरतो निषण्णो धर्म्मश्रवणाय । अथ राजाऽऽनेमी
 तत्रैवाभ्यागतः साहं पुत्रसहस्रेखानेकेषु प्राणिसहस्रेः परिहृतः पुरस्कृतः च यावद्दयानस्य
 भूमिस्तावद्वेनेन यत्वा यानाश्चतोर्यं पद्मानेवाराणं प्राविशत् प्रविशन्न च येन भगवती
 स्तनोपज्ञगामोपेत्य भगवतः पादौ शिरसा लम्बित्वा भिक्षुसंघस्य च भगवतः पुरतः निषण्णो
 धर्म्मश्रवणाय । अथ समुद्रेणुर्वाङ्मणो यथा दृष्टान् स्वप्नान् भगवतो निवेशयति ।
 भगवानाह । यत्वं ब्राह्मणोऽद्राक्षीत् मद्यानात्मभाषं येनावभासेन गङ्गानदी-
 वालिकासनेषु बुद्धसंघेषु बुद्धा भगवन्तो इष्टा तव पद्मानि विसर्जयति । तेषु च पद्मेषु

सूर्यविग्रहा दृष्टाः रक्षयः प्रमुखमानास्ते च रक्षयस्त्वमुखे प्रविशन्ति । यत्त्वया ब्राह्मण
अर्धत्रिकायां वर्षशतान् लब्ध्वाऽप्यर्धशतं तेन त्वया गणनातिक्रान्ताः सत्त्वा त्रिषु पुण्य-
क्रियावस्तुषु निवेशिताः प्रतिष्ठापिताश्च गणनातिक्रान्ताश्च सत्त्वा अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो
समादापिता निवेशिता प्रतिष्ठापिताः । यच्च त्वया सर्वसत्त्वार्थं महापद्मधारम्भः कृतस्तेन त्वं
ब्राह्मण सुहा भगवन्तो व्याकरिष्यन्त्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । ये दशसु दिक्षु गङ्गानदी-
वालिकासमेषु लोकधातुषु तिष्ठन्ति यापयन्ति धर्मं च देशयन्ति यैस्तव पद्मानि विभर्जितानि
सुवर्षपत्राणि रूप्यशङ्खानि वैदूर्यकर्णिकानि अथ गर्भकेशराणि । तेषु च सर्वेषु पद्मेषु
सूर्यविग्रहा दृश्यन्ते । इदं तस्य स्वप्नस्य पूर्वनिमित्तं । यत्त्वं ब्राह्मणाद्राक्षीत् स्वप्ने ये
दशसु दिक्षु नदीवालिकासमेषु लोकधातुषु सुहा भगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति
धर्मं च देशयन्ति तेदुहैर्भगवद्भिः समरत्रमयानि ह्यवाणि विभर्जितानि । यानि ह्यवाणि
वोपरिवाकाशे यावद्ब्रह्मलोकपर्यन्तं संतिष्ठन्ति । यस्यामेव रात्रौ त्वं ब्राह्मणानुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यसे षोडशते तस्यामेवरात्रौ दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमेषु लोक-
धातुपूदारः कीर्तिशब्दश्रीकोऽभ्युद्वृक्षते । उपरि च यावद्ब्रह्मलोकपर्यन्तं कृत्वा ते शक्यन्ते
तत्र मूर्त्तानि अथलोकपितुं ब्रह्मादिभिर्देवलोकैरपि । इदं तस्य स्वप्नस्य पूर्वनिमित्तं । यत्त्वं
ब्राह्मणाद्राक्षीत्स्वप्नेऽन्तमात्मभार्यं यावद्ब्रह्मलोकं यच्च सूर्यमण्डलानां माला शिरसि धृत्वा ।
तद्यत्त्वया गणनातिक्रान्ताः सत्त्वाः समादापिता अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ते च तत्राभि-
सम्बुद्धबोधैर्ब्राह्मण सुहृत्सत्रपरमागुरुजः समेषु लोकधातुषु दशसु दिक्षु स्थिता अनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यन्ते । स च ते त्वया बोधो समादापिता । ते तत्राभीष्टान् वर्ष-
मुदाहरिष्यन्ति । अनेन तपागतो नार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन ययं प्रथममनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
समादापिता येनास्मै तथानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धा एषाम्भाकं कल्याणमित्रं ते
सुहा भगवन्तो बोधिसत्त्वान् विभर्जयिष्यन्ति तत्र पूजाकर्मण्ये । ततस्ते बोधिसत्त्वा
महासत्त्वा विविधैर्बोधिसत्त्वविकुञ्चितैस्तव पूजां कृत्वा तव सकाशाद्धर्मं श्रुत्वा नानाविधाः
समाधीर्धारणैः क्षान्तीश्च प्रतिलप्यन्ते । ते बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः स्वकलकेषु सुहृत्सत्रेषु
गत्वा तत्र वर्षमुद्धारयिष्यन्ति घोषमनुद्धारयिष्यन्ति । इदं ब्राह्मण तस्य स्वप्नस्य पूर्वं
निमित्तं यत्त्वया ब्राह्मण स्वप्ने दृष्टो बोधिसत्त्वकोटिनिपुतत्रतमदृष्टाणि तानि तत्र कुक्षौ
प्रथिम्य पद्मेषु पर्यन्तं वोपरिष्ठा ध्यायन्ति । अभिसम्बुद्धबोधिसत्त्व त्वं ब्राह्मण बहुपातिकोटि-
निपुतत्रतमदृष्टाणि यागानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समादापयिष्यसि । श्रवैर्भर्तृकानि स्वाप-
यिष्यन्त्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ते तत्र परिनिर्वृतस्य ब्राह्मणानुत्तरेण परिनिर्वासेन ।
सुहृत्सत्रपरमागुरुजःसमेषु कल्पेषु पद्मादृशसु दिक्षुस्थेषु सुहृत्सत्रेषु ते सुहा भगवन्तो
धर्मरात्रं कारयन्तस्तत्र यथे भाषिष्यन्ति । एतमभयैरेषु कल्पेभ्यतिक्रान्तेषु । एयं नामा तथा-
गताऽभ्युदंत् सम्यक्सम्बुद्धः तेन तपागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन ययमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
समादापिता विनीता निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः । श्रवैर्भर्तृकाः स्वापिता येन ययमंतर्ह-
नुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धाः धर्मरात्रं च प्रतिलप्याः । इदं ब्राह्मण तस्य स्वप्नस्य
पूर्वनिमित्तं । यत्त्वं ब्राह्मण स्वप्ने दृष्टवान् । मूर्कमुत्तेन पायच्छमुत्तेन ह्यपरिष्यपितेन

गार्थेणानेकविधान् प्राणिनो भक्षयित्वा हीनपरन्दृष्टमूले निषक्त्वास्तेऽप्यन्ये त्रिविधेः प्राणिभिर्भक्ष्यन्ते यावदस्थिकडूलावशेषा उत्सृज्यन्ते । पुनरप्याप्ययितकाया र्हाधरोत्पन्नेन कायेन यावच्छ्ममुखेन बहुविधान् प्राणिनो भक्षयित्वा पुनर्वानचोरच्छदृष्टमूले निषक्त्वा त्रिविधेषु प्राणिभिः ख्यायन्ते । ते त्वया मोहपुरुषो विविधपुण्याक्रियावस्तुनि समादापिता प्रतिष्ठापिता । दाने यमे संयमे च देवेषु अत्रनदुःखमभिलषन्ति । मनुष्येषु अरात्याधिमरण-प्रियसंप्रयोगप्रियविनाभावदुःखं प्रतेषु क्षुत्पिपासादुःखं तिर्य्यैत्यन्योन्यभक्षणदुःखं नारकेषु दाहच्छ्मदवधन्धननाजाविधकारणादिदुःखमभिलषन्ति त्रिविधे च पुण्याक्रियावस्तुनि प्रतिष्ठापिता देवेषु देवराज्यमभिलषन्ति मनुष्येषु वैकट्टीपेश्वर्य्यमाकाङ्क्षते । तेषां तत्र सर्व्वसत्त्वाः परिभोगं गच्छन्ति तेषु च सर्व्वसत्त्वानां नाहारपरिभोगं गच्छन्ति । एवं ते मोहपुरुषाः सर्व्वं त्वया त्रिविधे पुण्याक्रियावस्तुनि प्रतिष्ठितास्त्रयोपाचका भविष्यन्ति । इदं ब्राह्मण तद्य धमस्य पूर्व्वनिमित्तं । यत्त्वं ब्राह्मण धमप्रमदाधीत्य अपरे मनुष्या महिषरायाभिरुदाः सुभनोमालालङ्कृतगिरसः । अपद्येन दक्षिणाभिमुखं गच्छन्ति । तेषु त्वया ब्राह्मण कुलपुत्राः त्रिसु पुण्याक्रियावस्तुषु प्रतिष्ठापिताः केवलमात्स्वरमनार्थमात्स्वरमनार्थं आचक-यावसंप्रस्यिताः तेषां आचकपानसंप्रस्यितानां ब्राह्मण पुद्गलानामिदं पूर्व्वनिमित्तं ॥

अथ खलु कुलपुत्र ब्राह्मणः समुदरेणुः राजानमरनेमिनमेतदवोचत् । दुर्लभं महाराज मनुष्यत्वं । दुर्लभा चण्डसम्पत् दुर्लभमुदुम्बरपुष्पसदृशानां तपागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां प्रादुर्भावो लोके दुर्लभः कुशलधर्मै हृन्दः । दुर्लभं सम्यक्प्रणिधानं । दुःखोत्पत्तिमूलं महाराज देवराजत्वं दुःखोत्पत्तिमूलं महागज मनुष्येषु वैकट्टीपेश्वर्य्यराजत्वं । दुःखोत्पत्तिमूलं हिच्छिन्नादूर्दीपिकराजत्वं । चिरं महाराज संसारदुःखमनुभवितव्यं । अनवस्थिता महाराज क्षापुवेगचपलादेव मनुष्यसंपन्नयोदकचन्द्रोपमापवालाः पश्चिभिः कामपुयोरतृमा विषयेषु प्राप्ता स्वप्नानुषीं श्रियमभिलषन्ति । ते वालाः पुनःपुनर्नरेणु कारणादुःखमनुभवन्ति तिर्य्यक्षु संभोहदुःखं प्रतेषु क्षुत्पिपासादुःखं मनुष्येषु प्रियविषयोमदुःखं देवेषु अत्रनदुःखं पुनर्गभंवाच-दुःखं परस्परश्रीर्षप्रपातनदुःखं । अन्योन्यभक्षणदुःखं । एवं धममाणा वाला दुःखमनुभवन्ति । तत्कस्माद्धेतोः कल्याणमिथविरहिताः सम्यक्प्रणिधानं न कुर्वन्ति । नयामुवन्ति अप्राप्तस्य प्राप्तये ऽनधिगतव्याधिरमाशाशात्कृतस्य सात्तादक्रियायै । एवं सुखंवालाः छिद्यन्ते बोधि-चित्तेन यत्र सर्व्वदुःखस्यो भवति संसारेण च न चिद्यन्ते बोद्धिजन्ति यत्र पुनःपुनर्दुःखोत्-पत्तिर्भवति परैतच्छ महाराज यथा संसारः सर्व्वदुःखानां भाजनमूतः । तस्मात्सर्व्वित्त्वं महाराजकृताधिकारो भगवतः शासनेऽवरोपितकुशलमूलस्त्रिपुर रत्नेषु लभ्यप्रसादाः । भगवतो-दत्तदानोपहाभोगतायेरचितश्रीलः स्वर्गापन्नप्रतिलाभापानुतो भगवतोऽसिक्कात्तुम् प्रश्ना महधर्मप्रतिलाभाय ते सम्यत्स्यन्ते । यथ्यसत्त्वं महाराज उत्सादायानुकराय सम्यक्सम्बोधि-चित्तं । आह ॥ अलं ब्राह्मण माहं ब्राह्मणानुसारां सम्यक्सम्बोधिमभिलषत्वासि संसारा-भिरतः यन्महाब्राह्मण मया दानं दत्तं श्रीलं रचितं यस्मैः श्रुतः दुर्लभा हि ब्राह्मणानुसरा सम्यक्सम्बोधिः । हिरपि समुदरेणु ब्राह्मणो राजानमाह । श्रुतो महाराज बोधिमार्गोः आश्रयेन प्रणिधानं कर्त्तव्यं परिपूर्वाभिपद्यन्तुः समानोऽप्याश्रयेन विहुट्टः अद्भुः समस्तैः ।

अशठः शुद्धः समार्गः क्लेशप्रवाहकत्वात् विपुलोऽसौमार्गः । अन्यावरणत्वात् समवसरणः समार्गः चिन्तनया निर्भयः समार्गः सर्वपापकरुणतया । सुसुद्धः समार्गः दानपारमितया । शीतलः समार्गः शीलपारमितया । निराश्रयः समार्गः तान्त्रिपारमितया । अधिष्ठानाश्रयः समार्गः लीर्यपारमितया । अनाविलः समार्गः ध्यानपारमितया । सुविदितः समार्गः प्रज्ञापारमितया । सुप्रसन्नः समार्गः महाभैरव्याख्यभावज्ञानानुगतः समार्गः महाकरुणया । सदानन्दितः समार्गः । महासुदितया । अक्लिष्टः समार्गः उपेतया अपगतकरुणकः समार्गः कामव्यापादविहिंस्रविहितकैः क्षेमंगमनः समार्गोऽप्रतिहतचित्ततया धूर्तविरहितः समार्गः रूपाश्रयान्तरसम्पन्नविदितत्वात् निहतमारप्रत्यर्थिकः समार्गः ध्यात्वापतनसुविसृष्टत्वात् । सुप्रबोधः समार्गः अविद्यान्धकारनिरावरणत्वात् दृढवीर्यसत्त्वचित्तगमनः समार्गः । अपगतश्रावकप्रत्येकबुद्धमनसिकारत्वात् उत्सोदः समार्गः सर्वतपागताधिष्ठितत्वान्महारत्न-
निष्पादकः समार्गः सर्वतपागताधिष्ठितत्वान्महारत्ननिष्पादकः समार्गः सर्वज्ञतारत्वानु-
कूलत्वात् सदा प्रकाशितः समार्गः असङ्गज्ञानस्य भगवतः कुशलमूलदेशकानुचीलैः समार्गः सर्वतपागतानुपृहीतत्वात् । दुष्टक्षेत्रानुकूलविगतः समार्गः । अनुनयप्रतिप्रहीणत्वात्
निहतरत्नः समार्गः ध्यापादखिलक्रोधापगतत्वात् सुगतिगमनीयः समार्गः सर्वाकुशल-
विरहितत्वात् क्षेमद्वमो महाराजसंबोधिमार्गः निर्व्याणपर्यवसानः उत्पादय महाराज
बोधिवित्तं । राज्ञः प्राह । अयं ब्राह्मण तयागतः अशीतिवर्षसाहस्रिकायां प्रज्ञायां लोक
उत्पन्नो न शक्यं तपागतेन सर्वेऽपायाः श्रमयितुं । ये सत्त्वा अत्रसप्तकुशलमूलास्ते सत्त्वाः
फले स्थिताः केचित् समाधिधारणीतान्त्रिषु निष्पन्नाः । उक्तकुपकुशलमूलास्ते ये सत्त्वार्त्तं
बोधां अत्रैवत्वाः संवृताः केचिद्वसप्तकुशलमूलाः । देवमनुष्यश्रियमनुभवन्ति । स्वकस्वकैः
सत्त्वाः कुशलमूलैः कर्मभिर्धमन्ति । कतमे सत्त्वा भगवता विनीताः । यदेकसत्त्वस्यापि
दुःखं न प्रशान्तं । क्षेत्रभूतः फोवर्त्तं भगतत अश्रयः । नानवसप्तकुशलमूलानां सत्त्वानां दुःख-
मोचनं करोति । उत्पादयाम्यहं बोधिवित्तं बोधिसत्त्वचर्यां चरंकीनाहं महाज्ञानसमुद्भवेण
अचिन्त्येनादारेण धर्मेमुखप्रवेशेन सत्त्वान् विनयेयम् । बुद्धकार्यं च कुर्यां न बोधलसिन्
क्रिष्टि बुद्धक्षेत्रे बोधाय चित्तं परिणामयेयं । यदाहं तादृशं बुद्धक्षेत्रं लभेय उपादेयेयमहं
बोधिवित्तं । तदाहं बोधिसत्त्वचर्यां चरिष्यामि यदाहमनुत्तरां सम्यक्सत्त्वाधिं च स्पृशेयं
सर्वं च तत्र बुद्धक्षेत्रे सत्त्वानां दुःखं प्रशमयेयं ॥

अथ खलु कुलपुत्र रत्नगर्भस्तपागतोऽहं न सम्यक्सम्बुद्धस्तादृशसुद्धाभिर्द्वारमभि
संस्कृतवान् यदादर्शयूहं नाम समाधिं समापन्नः । तपाधमाहितेन भगवता आदर्शयूहे
समाधौ तथा रूपाश्रयासः प्रादुर्भूतः । येनात्रभासेन दशसु दिक्कक्षां दिशि सहस्रबुद्धक्षेत्र-
परमासुरजः-समा लोकधातवः सर्वगुणवृष्टा दृश्यन्ते । केपुचिद्बुद्धा भगव(ना):तः परिनि-
र्हताः । केपुचित् परिनिर्व्राणाय संस्थिताः । यत्र च बोधिसत्त्वा महासत्त्वा बोधिवृत्तमूलं
निष् खामारं पराजयन्ति । यत्र वा चिराभिसंबुद्धा धर्मेचक्रं प्रवर्त्तयन्ति । यत्र वा चिरप्रवृ-
त्तधर्मेचक्रं धर्मं देशयन्ति । यत्र च बुद्धानां बोधिसत्त्वानां स्फुटं बुद्धक्षेत्रं । यत्र श्रावकप्रत्ये-
कबुद्धानामुत्पादो नास्ति । यत्र च श्रावकप्रत्येकबुद्धा उत्पद्यन्ते । यत्र च शून्यं बुद्धक्षेत्रं

बुद्धेभ्यो बोधिभक्तेभ्यः श्रावकप्रत्येकबुद्धेभ्यः क्वचित् क्लिष्टं बुद्धक्षेत्रं पञ्चकपायं क्वचित् परि-
 शुद्धमपगतपञ्चकपायं । क्वचिदुत्कृष्टाः सत्त्वाः । क्वचिद्वीनाः । क्वचिद्वीर्यायुष्काः । क्वचि-
 दल्पायुष्काः । क्वचिद्विदुषुत्तेनान्यभिना संवर्त्तन्ते । क्वचिद्विदुषुत्तेन क्वचिद्विदुषुत्तेन क्वचिद्विदुषुत्तेन
 क्वचिद्विदुषुत्तेन । क्वचिद्विदुषुत्तास्तिष्ठन्ति । ते सर्व्वे उदारैणावभासेन स्फुटाः संदृश्यन्ते ।
 सर्व्व्वावती सापर्षतां दृष्ट्वा बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहान् समुद्ररेणुर्वाङ्मणः पुनराजानमेतदवोचत् ।
 पश्य महाराजितान् बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहान् उत्पादय महाराजानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो चित्तं
 पृष्ट्वा महाराज बुद्धक्षेत्रं यादृशमाकाङ्क्षसि । अपारण्यमी राजा येन भगवांस्तेनाङ्गलिं
 प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत् । केन भगवन् कर्मणा बोधिभक्त्यो महाभक्त्यः परिशुद्धं बुद्धक्षेत्रं
 परिशुद्धाति । केन कर्मणा परिशुद्धं । उत्कृष्टाः सत्त्वाः केन कर्मणा यादृशीर्मायुष्काः
 सत्त्वा विस्तरः । भगवानाह । प्रणिधानवशेन महाराज बोधिभक्त्यो महाभक्त्यः परिशुद्धं
 बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धाति । अपगतपञ्चकपायं प्रणिधानेनापरिशुद्धं । राजा प्राह ॥ अहं भदन्त
 भगवन्नुत्तरं प्रविश्येकान्ते निषद्य प्रणिधानं चिन्तयिष्यामि । तथारथं मे बुद्धक्षेत्रमपगत-
 पञ्चकपायं रोचते । तत्रैवा सुभवचर्यां परिणामयिष्यामि ।

भगवानाह । यस्यैतानि महाराज कालं मन्यसे । अथ खलु कुलपुत्र राजाऽरथेभ्यो
 भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा भिक्षुसंघं च त्रिस्कृतः प्रदक्षिणीकृत्वा भगवतोऽन्तिकान्
 प्रक्रान्तः । नगरं प्रविश्य स्वसे वृष्ट एकाग्रः प्रतिषंतीनो निषद्य बुद्धक्षेत्रप्रणिधानं व्यूहं
 चिन्तयति । अथ खलु समुद्ररेणुर्वाङ्मणः ज्येष्ठं राजपुत्रमभिनिषिद्धमामन्त्रयति । उत्पादय
 त्वमनिमिषानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो चित्तं ॥ यत्र त्वया त्रिभिः पुष्पक्रिया प्रकृतिभिः शुभं
 चरता पुष्पमार्जितं तत्सर्व्वंमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो परिणामय । स प्राह । अहमप्युपाध्याय
 स्वपृष्टं गच्छेकाकी रथोगतो निषद्य बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहं चिन्तयिष्यामि । यदि बोधाय
 चित्तमुत्पस्यते । पुनरागम्य भगवतः सकाशं बोधिचित्तं परिणामयिष्यामि । अतः साऽपि
 राजपुत्रो भगवत पादौ शिरसाभिवन्द्य भिक्षुसंघं च त्रिस्कृतः प्रदक्षिणीकृत्वा भगवतो-
 ऽन्तिकान् प्रक्रान्तः स्वकं निवेशनं गत्वा एकाकी रथोगतो निषद्यबुद्धक्षेत्रगुणव्यूहं चिन्तयति ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणुर्वाङ्मणोऽप्रपुरोहितो द्वितीयं राजपुत्रं निमन्त्रयित्वावाच ।
 उत्पादय त्वं कुमार बोधिचित्तं विस्तरेण । पेयालं यावत् सर्व्वराजपुत्रसदृशं बोधो समा-
 दापयति चतुरशीतिः कोश्वराजसदृशा अन्यानि च नवतिः कोश्वः सत्त्वानां बोधो समा-
 दापयति । तेऽपि सर्व्वे एवमाहुः । यद्यपि स्वस्वपृष्टं गत्वैकाकिनो निषद्य बुद्धक्षेत्रगुण-
 व्यूहं चिन्तयिष्यामः । एवमुक्त्वा सर्व्वे एव स्वपृष्टाणि गत्वैकाकिनो निषद्याः सप्तवर्षाणि
 बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहप्रणिधानानि चिन्तयन्ति ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणुर्वाङ्मणश्चैत्रं अपरेण समयेन चेतसः परिश्रितकं वदपदि
 मया खल्वनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो बहुमणिकोटिनिपुत्रशतसदृशाणि समादापितानि ।
 अयं च मया बुद्धो भगवान् सप्तवर्षाणि सर्व्वोपकरयैरुपनिषन्निताः सार्द्धमपरिमितैव
 भिक्षुसंघेन । यदि च ममानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो आश्रापरिपूर्य्यते तथावायं प्रणिधानं
 संपद्यते । यदहं देवाभिरान्यैर्षराक्षसकुम्भाण्डान् तस्मिन् महायज्ञे समादापयामि ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणुर्वाङ्मणः पुरोहितो वैश्रवणमाकाङ्क्षते दर्शनाय ।

अथ खलु वैश्रवणो महाराजोऽनेकेयत्तशतसहस्रैः परित्तः पुरस्कृतो येन समुद्ररेणु-
र्वाङ्मणस्तेनोपजगामोपेभ्य समुद्ररेणोर्वाङ्मणस्याग्रतः स्थित्वैवोचत् । किं ब्राह्मण मन्ता-
द्याकाङ्क्षे । ब्राह्मणः प्राह । को भवान् । वैश्रवणः प्राह । श्रुतं त्वया ब्राह्मणोऽस्मि
वैश्रवणो नाम यत्ताधिपतिः । सोऽहं ब्राह्मण किमाज्ञापयमि । किं करवाणि । ब्राह्मणः
प्राह । शृणु यत्ताधिपतेऽहं भगवत्पूजां करिष्ये त्वमत्रोत्सुक्यमापश्यस्व प्राह । तथास्ती
यथात्वं ब्राह्मण काङ्क्षे । तेन हि त्वं महाराज यत्तानस्माकं वचनेनानुत्तरायां सम्यक्-
सम्बोधौ समादापय । एवं च पुनः समादापय । स चेदूर्यं यत्ता अनुत्तरायां सम्यक्-
सम्बोधावर्षिका गच्छत यूयं पारान् समुद्रस्य गोशीर्षमुरगसारचन्दनमानयन्तु । अपरे
भगवतोऽयं गन्धमपरे विविधान् पुष्पान् । येनाहं दिवसे दिवसे भगवतः पूजां करिष्यामि ।
एवमुक्तं ब्राह्मणो वैश्रवणो महाराजस्तस्य ब्राह्मणस्य प्रतिश्रुत्व तत्रैवान्तरिर्हितः । भेरीमोहभ्यो
यत्तत्तर्षां सन्निपात्यैतद्वोचत् । यन् खलु मार्षा जानीयुः । अयं जम्बूद्वीपे समुद्ररेणुर्नाम
ब्राह्मणो राज्ञोऽरथ्येभिनोऽग्रपुरोहितः । तं रत्नगर्भं तपागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं साहं
भित्तुसंधेन सप्तवर्षाणि सर्वोपकरयैरुपस्थापयति । तद्वयुष्माभिस्तत्कुशलमनुमोदितत्वं ।
तेन च यूयं कुशलमूलेनानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयत । तेन खलु पुनः सप्तमेन
बहुयत्तरात्तसकोटीनियुतशतसहस्राणि अञ्जलिं कृत्वोचुः यः समुद्ररेणोर्वाङ्मणस्य पुण्या-
भियन्दः कुशलाभियन्दो रत्नगर्भं तपागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सप्तवर्षाणि सर्वोपकरयै-
रुपतिष्यति साहंमपरिमितेन भित्तुसंधेन । तत्तुभ्यं वयं पुण्यस्नानमनुमोदामस्तेन च
कुशलमूलेनानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धेमहि । वैश्रवणो महाराजः प्राह । शृण्वन्तु
भवन्तः । यः कश्चिद् युष्माकं कुशलमूलेनार्थिकः पुण्यार्थी स सप्तवर्षान् यानान् समुद्रस्य
गोशीर्षमुरगसारचन्दनमानयतु । येन समुद्ररेणुर्वाङ्मणो भगवतो भित्तुसंधस्य वाहारमङ्गी-
कुर्ष्यात् । ततो द्वीनवतियत्तसहस्राणि एककलिनोदाहृतवन्तः । वयं मार्षा इमान्
सप्तवर्षान् गोशीर्षमुरगचन्दनमानयित्वा येन समुद्ररेणुर्वाङ्मणो भगवतोऽर्थावाहारमङ्गी-
करिष्यति भित्तुसंधस्य च षट्चत्वारिंशद्वयत्तसहस्राणि कथयन्ति वयं गन्धमप्येष्यामः ।
द्वीपं वाद्य यत्तसहस्राणि कथयन्ति । वयं विचित्रान् पुष्पानानयिष्यामः । विंशत्यत्तमह-
स्राणि कथयन्ति वयं रसायनानामाज्ञां सुह्रीमो भगवतोऽर्थाय भित्तुसंधस्य यदन्नपानमङ्गी-
कृतं भवित्स्यात् । तत्राज्ञां प्रच्छेष्यामः सप्तीत्यत्तसहस्राणि कथयन्ति वयं मार्षा भगवतो-
ऽर्थावाहारं सर्वोकारिष्यामो भित्तुसंधस्य च ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणुर्वाङ्मणो विरुदकस्य महाराजस्याकाङ्क्षति दर्शनं । ततो
विरुदको महाराजो येन समुद्ररेणुर्वाङ्मणस्तेनोपजगामोपेभ्य यावदनेककुम्भाखण्डकोटिनियुत-
शतसहस्राणि अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तान्युत्पादयन्ति । एवं विरुपाक्षो ह्यत्रो
बहुनागगन्धर्वकोटिनियुतशतसहस्राण्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तान्युत्पादयन्ति ।

अथ खलु द्वितीयिकापाशातुर्द्वीपिकापा लोकापाला बुद्धान् भावेनागताः समुद्र-
रेणोर्वाङ्मणस्य सकाशात् तानपि ब्राह्मणः समादापयति । तेषु गत्वा स्वकं स्वकं पर्षद-

मनुत्तरायां मभ्यक्स्वोधी समादापयन्ति । यावत्तिसाहस्रमहासाहस्रात् कोटिशतं
 वैश्वखानां सपर्यत्कानामनुत्तरायां मभ्यक्स्वोधी समादापयन्ति शतं कोटीनां । कोटिशतं
 विरपाक्षाणां कोटिशतं हतराद्याणां सपर्यत्कानामनुत्तरायां मभ्यक्स्वोधी समादापयन्ति ।
 अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेणोर्वाङ्मण्डलौतद्वोचत् । यद्यहमनुत्तरायां मभ्यक्स्वोधिभि-
 म्बुद्धीयं । आद्या च मस्युधेत यदि च मे प्रविधिः मस्युधेत विरदकानां तदहं
 कारयेयं कारं । अस्मिन् महायज्ञे तत्सत्वानां संविभजेयं । अनुत्तरायां मभ्यक्स्वोधी
 समादापयेयं । सचेदहमनेन पुण्येनानुत्तरां मभ्यक्स्वोधिभिःसमुपेय शक्यो ममायं देवा-
 नामिन्द्रो दर्शनापोपसंक्रामतु । सुयामो देवपुत्रः संतुषितः सुनिर्मितो देवपुत्रः परनिर्मित-
 यशवतीति च देवपुत्रः दर्शनापोपसंक्रामतु । सद्य चित्तोत्पादो देवकुलपुत्र समुद्रेणोर्वाङ्म-
 ण्डलौ मितस्य देवपुत्रः परनिर्मितयशवती च देवपुत्रः तं ब्राह्मणं दर्शनापोपसंक्रामताः तां
 समुद्रेणुर्वाङ्मण्डलाः पृच्छति के भवतः पद्मदेवराजानः स्त्रकस्त्रकनामगोत्राण्यमुत्रावयन्ति ।

एवमाहुः किं भो ब्राह्मणस्माकमादापयसि । ब्राह्मणः प्राह । यानि युष्माकं देवलोको
 रक्षिन् महापद्मे उपकरान्युपस्थापयित्वापि । ब्राह्मणः प्राह । यानि युष्माकं देवलोको
 सर्वविशिष्टानि रत्नमयानि कूटामारानि रत्नवृक्षा वा कल्पवृक्षा वा गन्धवृक्षा वा पुष्पवृक्षा
 वा । फलवृक्षादिवानि चौघराणि दिव्यामनानि दिव्यानि प्रपययानि दिव्यानि रत्नभाजनानि
 दिव्यात्तद्वारहप्रध्वजपताकाभरणानि दिव्यानि च वाद्यानि तेषांस्तुभिः सर्वजम्बूद्वीपमत-
 द्भूत भगवतोऽर्षाय भित्तुमंघय च । एवमुक्तास्ते माषाः पद्मदेवराजानो ब्राह्मणस्य
 प्रतिश्रुय ब्राह्मणस्यानिकात् प्रमत्तानां देवलोके गता गत्वा षट्कं देवपुत्रं प्रायजूकं
 देवपुत्रं रोहिरां देवपुत्रं कोरभनन्दं देवपुत्रं श्यामस्यदित्येयमाह । गच्छत पृथं माषां
 जम्बूद्वीपप्रतीकं जम्बूवनपुष्टानमेवविधेनालङ्कारविशेषंकेवविधेराजनेः संतुतेरत्नदुस्त ।
 यथेवायं देवलोकोऽप्यहं । एवमिद्यमेव भगवतोऽर्षाय रत्नमयं कूटामारं कारयत ।
 यादृशीयं रत्ननिष्पृष्टः कूटामार इदं माषां कूटामारं कारयत । ते पद्मदेवपुत्रा देवराजाः
 प्रतिश्रुय जम्बूद्वीपप्रतीकं एकराज्या सर्वे जम्बूवनपुष्टान एवं वरेणालङ्कारेण रत्नवृक्षोर्वा-
 ङ्मण्डलद्वयं देवपुत्रः कूटामारो भगवतोऽर्षाय इतमन्दपया शक्य देवानामिन्द्रस्य रत्न-
 निष्पृष्टः कूटामारः सर्वकार परिनिष्ठं इत्यस्त्रं जम्बूवनं दिव्येनालङ्कारेणालङ्कृत्य देव-
 राजानो मंत्राभ्यावेवयन्ति । यत् यत्तु माषां जानीपुष्यंघेयायं देवलोकः सन्भवत्तदुक्तः तथेव
 जाम्बूवनोद्यानं दिव्येनालङ्कारविशेषैः सलदुक्तं सर्वकारपरिनिष्ठं । एवं एवम सर्वे रत्न-
 मयः कूटामारो भगवतोऽर्षाय इतः तदपया शक्य देवानामिन्द्रस्य रत्ननिष्पृष्टः कूटामारः
 मरिच माषां देवलोकस्य जम्बूद्वीपं च जम्बूवनपुष्टानस्य किञ्चिदप्यपि नानाकारं ।

अथ ते पद्मदेवराजानः इत्यमुपाममन्तुपिताः सुनिर्मितपरनिर्मितयशवतीं जम्बू-
 द्वीपप्रतीकं समुद्रेणु ब्राह्मणमुपसंक्राम्येवमाहुः । अलदुक्तं ब्राह्मण भगवतोऽर्षाय भित्तु-
 मंघय च जम्बूवनं किमप्याविभूयः फालीयं ।
 एवमुक्तं समुद्रेणुर्वाङ्मण्डलाः पद्मदेवपुत्रानेमद्वोचत् पृथं खणु पद्मदेवराजानः पृथं

निकाये राज्ञं कारयत । नत्र पुष्पाकं वशो वर्तते गच्छत राजानः स्वकस्वकां देवपर्षदां
सन्निपातयत जम्बूद्वीपे भगवन्तं दर्शनायोपसंक्रामत । वन्दनाय पशुपासनाय भित्तुसंघं च
भगवतश्चान्तिकाद्वर्म्मं शृणुत ।

अथ ते पञ्चदेवराजानः स्वकस्वकेषु स्थानान्तरेषु गत्वा शक्रो देवानामिन्द्रो देवांस्वप-
त्स्विंशान् सन्निपातयिष्याह । यत् खलु माषां जानीयुर्जम्बूद्वीपेऽरथेमिनो राक्षः समुद्रेणुनांम
ब्राह्मणः । अग्रपुरोहितः सरत्तगर्भं तयागतं सप्तवर्षाणि सर्व्वापकरथैरुपनिमग्न्य प्रतिमा-
नयति सार्द्धमपरिमितेन भित्तुसंघेन । अस्माभिश्च भगवतोऽर्थाय भित्तुसंघस्य च सर्व्व
आरामोऽलङ्कृतः । तदुपर्य्यं कुशलमूलमनुमोद्यानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयत ।
समुद्रेणोर्वाङ्मणस्य समादापयत ।

तेन खलु पुनः समयेन वरुवस्वयस्विंशद्वैवकोटिनियुतशतसहस्रा अङ्गुलिं प्रपञ्च-
यान्पुद्गीरयन्ति । अनुमोक्षाय माषा एवं पुण्यस्त्वन्थं तथा वानुमोदनया यत् पुण्यमस्माकं
स्यात् तत्सर्व्वमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयामः । सुयामो देवपुत्रो यामान् देवान्
सन्निपात्य यावद्ब्रह्मनि देवपुत्रकोटीनियुतसहस्राण्यङ्गुलिं प्रपञ्च्य वाचं भाषन्ति स्म । अनुमो-
क्षायो वयं माषां यत् कुशलमूलं तस्माच्च कुशलमूलात् यत् पुण्यं तत् सर्व्वमनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ परिणामयाम । ते नहि, माषां गच्छामो जम्बूद्वीपमवतीर्य्य भगवतः पादौ
शिरसाभिवन्द्य भित्तुसंघं च भगवतोऽन्तिकाद्वर्म्मं शृण्वन्ति । वैवा गगनतलस्या भगवन्तं
शिव्यैः कुसुमोत्पल-पद्म-कुमुद-पुण्डरीकसुमनावार्धिकातिमुक्तक-चम्पक-सान्दारवपुष्यबुध्याव-
किान्ति दिक्कानि च वाद्यानि प्रवादयन्ति ।

पुनरपरं कुलपुत्र समुद्रेणोर्वाङ्मणस्य एवं चेतसि चेतः-परिवितर्कं उदपादि यदि
समानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ आशा परिपूर्य्यते । तदयं मम प्रणिधिः संपदाते । यदिऽसनु-
त्तरां व्योधौ समादापयेयम् । सह चित्तोत्पादेन कुलपुत्र पञ्चासुरेन्द्रो येनामो ब्राह्मणस्तेनोप-
संक्रान्ता उपसंक्रम्य यावद्ब्रह्मसुरकोटिनियुतशतसहस्राणि ब्राह्मणस्य वचनेन सस्त्रीपुरुष-
दारकशारिका अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तान्युत्पादयन्ति । भगवतश्च सकाशमुपगम्य
धर्म्मं शृण्वन्ति विस्तरेण पेयालं । एवं स ब्राह्मणो मारमाकाङ्क्षते । तेन खलु पुनः समयेन
पूर्व्वानाम मार आगत्य यावदनेकेमार्गिकोऽटिनियुतशतसहस्रैर्मारकायिकैर्देवपुत्रैः सस्त्रीपुरुष-
दारकशारिकैरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तान्युत्पादितानि यावदुपसंक्रान्ता धर्म्मश्रवणाय ॥

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेणुर्वाङ्मणः केतपुरि नाम सहायब्राह्मणमाकाङ्क्षते उपसंक्र-
मणाय । यावद्ब्राह्मणस्य सकाशात् प्रतिश्रुय ब्रह्मलोकात् यावद्ब्रह्मपुत्राणिकोटिनियुतशतसह-
स्राणि अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तान्युत्पादयन्ति । ततश्चावतरन्ति भगवन्तं दर्शनाय
वन्दनाय पशुपासनाय भित्तुसंघस्य च । भगवतश्चान्तिकाद्वर्म्मेश्रवणाय ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेणुर्वाङ्मणो द्वितीयायां चातुर्द्वीपिकायां शक्रमाकाङ्क्षते
सुयामं सन्निपातं परनिमित्तवशवर्त्तिनं च देव पुत्रमाकाङ्क्षते दर्शनस्य । तेषां पञ्चदेवराजानो
भगवतोऽनुभावेन ब्राह्मणस्य सकाशमुपसंक्रान्तास्तान् ब्राह्मणः सभसुशिष्यान् । तेषां
स्वकानि भवनानि गत्वा स्वकां पर्यदं ब्राह्मणस्तेन समादापयन्ति । एवं ब्रह्म भिष्ययत्स्विंश-

इदंनिपुतशतमदखैरनुतरायां सभ्यकूम्योधो चित्तान्युत्पादितानि । सखीपुमषदारकदागिमेत्
 च सधशक्रेण मां चातुर्द्वीपिकायागता भगवन्तं दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय भिसुमर्षं च
 भगवतस्त्वनिकाहृमं चोतुम् ।

एवं सुपायः सन्तुषितः सुनिर्मितः परनिर्मितवशवर्त्ती देवपुत्रः । यावत् परनिर्मित-
 वशवर्त्तिकान् देवान् द्रोषाय समादापयित्वा बहुभिः परनिर्मितवशवर्त्तिदेवकोटिनियुत-
 शतमदखैः । सखीपुमषदारकदागिरेनुतरायां सभ्यकूम्योधो कृतचित्तोत्पादेष्टातुर्द्वीपिका-
 यागता भगवन्तं दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय भगवतस्त्वनिकाहृमं चोतुम् । एवं
 द्वितीयायां चातुर्द्वीपिकायामसुरेन्द्रा मारा ब्रह्माणः । एवं तृतीयायां चातुर्द्वीपिकायां सतुर्श्यां
 पञ्चम्यां शक्रसुयामसन्नुषितनिर्मांणपरनिर्मिता सुरेन्द्रा मारा ब्रह्माणः सुहानुभावेनेमां
 चातुर्द्वीपिकायागताः सपरिवट्का थाचस्ते धर्मवशयाय । एवं यावत्सिवाहृममहाभाहृम
 सुहृद्येयात् कोटिशतं शक्रायां कोटिशतं सुपायानां कोटिशतं सन्तुषितानां कोटिशतं
 निर्मांणरतीनां कोटिशतं परनिर्मितवशवर्त्तिनां देवपुत्राणां । कोटिशतमसुरेन्द्रायां
 कोटिशतं माराणां कोटिशतं मराब्रह्मणां । एकेको महाब्रह्मोऽनेकेः कोटिनियुतशतमदखै-
 र्ब्रह्मकायिकानां देवानामनुतरायां सभ्यकूम्योधो कृतचित्तोत्पादानां परित्तः सुष्कृतो-
 भगवदनुभावेनेमां चातुर्द्वीपिकायागता भगवतो दर्शनायोपसंक्रमणाय वन्दनाय पर्युपासनाय
 भिसुमर्षं च भगवतस्त्वनिकाहृमं चोतुम् । तदा च सिवाहृममहाभाहृमयां लोकापातो
 नास्ति कस्यत् वृषिर्षीवर्देशो यो न म्फुटोऽभूत् ।

अथ यत्न कुलपुत्र ससुरेणोर्वाप्राणस्येत्तभवत् । यत्र सभानुतरायां सभ्यकूम्योधा-
 याशावतिपुरिर्भवति । तद्वयथेयं कोटिशतं देवयतानां यावत् कोटिशतं मराब्रह्मणां
 यामनुवर्त्तन्ति तपेत्त च स भगवाननुवर्त्तते । यदेवंएवं मराप्रातिहायं कुष्यात् पात्रजि-
 मादव्यमहाभाहृमलोकपातो मनुष्याः तिर्य्युो यामनीकिका नेरविकाम्तेषां बर्द्धयो दुःखा-
 पेइना प्रशाभ्देत सुष्वापेइना प्रशाभ्येत सुष्वापेइनोत्पद्येत ॥ तेषां चैकेक्याप्रतां सुहृनिर्मितं
 तिस्रुत् यतानं सत्त्वाननुतरायां सभ्यकूम्योधो ममहापेवम् ।

अथ यत्न कुलपुत्र रत्नधर्मतयागतांसेन्दु सभ्यकूप्युहः ससुरेणोर्वाप्राणस्येत्त भेतमा
 वित्तमाहाय तस्यां येषायां प्रतापं नाम सभाधिं सभापुत्रः । यथा सभादिंगत्र विजेत्त भगवान्
 प्रतापे सभायो भगवतः कायादेकेकसाद्रोमजूपाद्रुगना समसितात्मा रक्षय वदुताय रसि-
 भिर्यं विमहाहृममहाभाहृमलोकपातुः म्फुटोऽभूत् । स तत्र वेविद्रमयो मारकं मत्वा शीत-
 मरकोपपद्मसत्त्वानामुपादानं याययो दानि ॥ ये उद्यमरकोपपद्मः । यत्वा ज्ञेषां शीतवा-
 याययो दानि पत्र तेषां नेरविकानां सत्त्वानां बर्द्धसुषयंयमदुःखं प्रशाभ्यति । सुष्वापेइ-
 नात्पद्यते । एकैकस्य च नेरविकस्य निर्मितं सुहृत्रिपद्यो गतांस्तुहृति ॥ द्वात्रिंशद्भिर्देहा-
 वृष्वलचक्षोरलदूतगायः । अशानिभिरमुष्मज्जनेः समलदूतशरोः ।

अथ तेषां नेरविकानां सुषयसंपितानामितरभूत् । कं यत्नयममार्कं दुःखप्रदानं
 सुषयं च प्रादुर्भूतं । ते तं भगवन्तं परानि द्वात्रिंशद्भिर्देहावृष्वलचक्षोरलदूतं अजीगुभ-
 क्कद्वर्नाप्रगोजितगायं । ते तं दूरेवमाहूः । अथ मराकादगिकस्य महाभ्यनोऽनुभावेन

वयमेवं सुखिनः संवृत्ताः । ते प्रीतिमौमनस्यजाताः प्रसन्नमनसो भगवन्तं प्रेक्षते । तेषां भगवानाह । साधु यूयं सत्त्वा नमो बुद्धायेति वाचं भाषन्तां । अनुत्तरायां च सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयत । एवं पुष्पाकं दुःखावेदना न भूय उत्पाद्यते । नित्यं च सुखाया वेदनाया-
लाभिनी भवित्स्थयः । तएवमाहुः । नमो बुद्धायोत्पादयामो वयमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तं तवास्माकं कर्मावरणक्षयाय संवर्त्ततु । ततश्च केचित्सत्त्वा मनुष्याणां सभागतायामुप-
पद्यन्ते ॥ ये नैरयिकाः सत्त्वा आग्निना दह्यन्ते तेषां ते रक्षयः । शीलतां वापुत्यमुच्चन्ति* ते तैः स्युष्ठाः प्रशान्तक्षुत्तर्षाद्दुःखा भवन्ति । यावत् केचित्ततश्चावित्त्वा मनुष्याणां सहभाष्य
तायोपपद्यन्ते । एवं तिर्यग्गोनिर्वक्तव्या एवं यावन्मनुष्या वक्तव्याः । सा च धमा प्रति-
निवृत्त्य भगवन्तं त्रिस्कृतः प्रदत्तिणीकृत्वा भगवतोऽन्तिके तर्हि ता ब्रह्मा च गणनातिक्रान्ता
देवमनुष्यापक्ष-राक्षसनामापुरा अश्वेतिकाः स्थापिताः । अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
गणनातिक्रान्ताश्च सत्त्वाः समाधिदानिधारणीप्रतिलम्ब्यन्तः । यैर्जम्बूद्वीपकैर्मनुष्यैः श्रुतं
मञ्जुरे नगरे राजधान्यां जम्बूवनोद्यानं भगवतोऽर्षाय भिक्षुसंघस्य च देवैर्दिव्यैरलङ्कारविभू-
षणैरलङ्कृतं । यत्तु वयं गत्वा पश्यामः । तत्र च रत्नगर्भं तयागतं पश्येम भिक्षुसंघं च । तत्र
गत्वा भगवतः सकाशाद्गर्भं शृण्वामः । तेन खलु पुनः समयेन दिवसे दिवसेऽनेकानि देव
मनुष्येभ्यः स्त्रीपुरुषदारकनारिकाकांठिनिपुतशतसहस्राणि मञ्जुरकं नगरमागच्छन्ति ॥ भगवतो
दर्शनायापसंक्रमणाय पर्युपासनाय भिक्षुसंघं च । तं चोद्यानं दिदृक्षतः । तस्य चोद्यानस्य
विंशद्द्वारसहस्राणि सत्तरत्नमयानुभूवन् । एकैकस्मिन्नद्यानद्वारे पञ्चपञ्चशतानि रत्नपीठानां
प्रक्षमानि । तेषु च पञ्चपञ्चमाश्वकशतानुषविष्टानि-य ते सत्त्वा गतास्तमुद्यानं प्रविशन्ति
तांस्ते माणवका बुद्धशरणं गमयन्ति धर्मेशरणं गमयन्ति संघशरणं गमयन्ति । अनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ समादापयति चित्तं चोत्पादयन्ति । आसनस्या ये दूरस्थायिनः पश्चात्तमुद्यानं
प्रविशन्ति भगवन्तं दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय भिक्षुसंघस्य च दर्शनाय । एवं ससुद्वरेणुना
ब्राह्मणेनाग्रपुरोहितेन तानि सप्तवर्षाणि गणनातिक्रान्ता देवा अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
समादापिता विनीता निवेशिताः प्रतिप्रापिताः । गणनातिक्रान्ताः नामा अपुरा यत्तराक्षसाः
कुम्भायडाः गन्धर्व्याः प्रेताः पिशाचा नैरयिका गणनातिक्रान्ताः । अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
समादापिता विनीता निवेशिताः प्रतिप्रापिताः । यावत्तिर्यग्गोनिगता इति ।

स तेषां समानां वर्षाणामवयेन ससुद्वरेणुर्ब्राह्मणशतुरशीतिशकसहस्राणि स्थापयित्वा
दिव्यं चक्ररत्नं चतुरशीतिहंसिकसहस्राणि सत्तरत्नलङ्कारविभूषितानि हंसिकरत्नं अश्वत्थुर-
शीतिः रघसहस्राणि नियानयति तेषां समानां वर्षाणामवयेन राज्ञोऽरण्यमिनः । न रामच्छन्द
उत्पद्यन्ते न द्वेषच्छन्दः न मोहच्छन्दः । न राजच्छन्दः न धनच्छन्दः । न पुत्रच्छन्दः न देवी-
च्छन्दः नाहारच्छन्दः । न दानच्छन्दः । न वस्त्रच्छन्दः न गन्धच्छन्दः । न धानच्छन्दः । न
निद्राच्छन्दः । नात्मच्छन्दः न परच्छन्दं कृतवान् । सप्तवर्षाणि न पार्श्वं नितिसप्तवान् न चाप्य
रात्रिसंज्ञाउत्पन्ना न दिवससंज्ञा उत्पन्ना । न शब्दसंज्ञां रससंज्ञां न गन्धसंज्ञां न स्पर्शसंज्ञा-
मुत्पादितवान् । तेषु सप्तभिर्वर्षैः कायस्य मोनोत्पन्नः नित्यं सततसमितं दशसु विदु
एकैकस्यां दिशि सहस्रं बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमेषु लोकधातुषु बुद्धक्षेत्रगुणधूर्षं पश्यति ।

अथ खलु राजारणेमी रथाभिरुद्धः तेन पुत्रसदृखेण चतुरश्रीविभक्तौ कोशराजसदृखे-
 ह्युत्तमवृत्तिभिश्च प्राणिकोटीभिः परिवृतो नगराद्विप्रांति । भगवतोऽन्तिके भगवन्तं दर्शनाय
 यन्वनाय पर्युपासनाय स यावद्वयानस्य भूमिस्त्वावद्व यानेन यात्वा यानात्तरति ह्युत्तमवृत्ते
 तीर्थं पद्भ्यामेव जम्बुवनं प्रविशेत् । प्रविशत् च येन भगवांस्तेनोपजगाम उच्यते तदा
 उपस्थानं कृतं सर्वोपकरणैः । अपरिभ्रमत्य भिक्षुसंघस्य च नानाविचित्राणि च रत्नानि
 निर्यातितानि । चतुरश्रीतिश्च नगरसदृखाणि तदेवानुमोदना-सदृगतं पुष्पस्कन्धं यच्च
 परित्यागमहगतं पुष्पस्कन्धं सर्वं परित्यागयानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ॥ एवं तदाज्ञः
 पुत्रसदृखं समादापयति तथैव चतुरश्रीतिः कोशराजसदृखाणि । अपराद्य बहुप्राणकोशः ।
 ते नानुमोदना-सदृगतैः पुष्पस्कन्धैः नानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समादापिताः प्रतिस्थापिताः ।
 स्वभाह अमुमोदत पूयभिरु दक्षिणं निर्यातयत क्रययति च ।

दानेनाहमनेन नेन्द्रभवनं न ब्रह्मलोके फलं,

काङ्क्षामि द्रुतवायुवेगचपलां नलेव राज्यश्रियं ।

दानस्यास्य फलं तु भक्तिमहतो यत्र हते नाप्नुयां,

चित्तैश्वर्यकरं* हि बोधिमतुलां सत्त्वांश्च सन्तारये ॥

इति करुणापुण्डरीके दानविमर्गस्तृतीयः ॥

अथ खलु कुलपुत्र रत्नार्थस्य तयागतभारहतः सम्यक्सम्बुद्धश्चैतदभवत् । राज्ञोऽनेन
 समुद्ररेणुना ब्राह्मणेन प्राणिकोशोऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समादापिता निवेशिताः
 प्रतिस्थापिता अथैवर्तिकपुत्रो म्यापितास्ते च मया ध्याकर्त्तव्या बुद्धक्षेत्राश्च दर्शयितव्याः ।

अथ खलु भगवान् बोधिवित्तासंप्रमोपनाम-समाधिं समापन्नः क्षितं च प्राविष्कृत-
 वान् । येन क्षितांविष्कारेणानन्ता पर्यन्ता बुद्धक्षेत्रा उदारेणावभासेनावभास्य गच्छो-
 ऽरखेमिनोऽनुत्तरायां च घट्टानां प्राणिकोटीनां बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहमादर्शयति । तेन खलु पुनः समयेन
 दशसु दिक्षु गणनातिक्रान्तिषु बुद्धक्षेत्रेषु बोधिसत्त्वा महसत्त्वाः । तमवभासं दृष्ट्वा बुद्धानु-
 भावेनेमां लोकाधातुं समाभेता दर्शनाय यन्वनाय पर्युपासनाय भिक्षुसंघं च तेन
 विविधैर्बोधिसत्त्वविकुर्वितैर्भगवतः पूजां कृत्वा यादौ शिखाभिर्वन्द्य भगवन्तं पर्युपास्य
 पुरतो निषणा बोधिसत्त्वप्रणिधानं श्रोतुकामाः ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणुर्ब्राह्मणोऽग्रपुरोहितः राजानमरणेभिणमाह । त्वं
 तावन्महाराज प्रथमं बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहं प्रतिपृच्छीथ । अथ राजाऽरखेमि येन भगवांस्तेनाज्ञानं
 प्रणस्य भगवन्तमेतदवोचत् । अहं भगवन् बोध्यर्थिकः यन्मया मासत्रयं भगवतो नानाविधै-
 रुपकरणैरुपस्थानं कृतं अप्रमेयस्य च भिक्षुसंघस्य तन्मया कुशलमूलमनुत्तरायां सम्यक्-

* चित्तैश्वर्यकरमिति पाठ. साधुतरः ।

धर्म्या परनिर्मितवशवर्तिनो देवाः । न तत्र बुद्धक्षेत्रे पाशुशिला कालपर्जिता भवेयुः ।
 न चक्रवाहमहाचक्रवाहा न सुमेरुमहासमुद्राः ॥ न तत्रावरणनिवरणक्षेत्रशब्दाः ।
 सर्वथ सर्वं सर्वतश्च तत्र नरकतिर्यग्ग्रामलोकशब्दो न स्यान्नालशब्दो न दुःखशब्दः ।
 एवंरूपेणाहं भगवन् बुद्धक्षेत्रार्थी । तावदहं भदन्त भगवन् बोधिसत्त्वदुष्करचर्या
 करिष्ये यावन्नेव रूपेणैर्बुद्धक्षेत्रं परिशोधयिष्ये । एवमहं भदन्त भगवन् पुनःप्रकारं करिष्ये ।
 ततः पश्चादनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिर्भंगोत्थी । इत्ययोजनसहस्रस्य मे बोधिवृत्तो भवेत्
 तत्र निवृत्त्यासमेकं तच्छिन्नात्पादेनानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिर्भंगोत्थेया अग्रमाद्यं च मे
 रमा स्यात् बुद्धक्षेत्रकोटीनयुतशतसहस्राख्यमवभासयन्ती । अपरिमाणं च समाप्तुर्भवेत्प्रमेय-
 कल्पकोटिनियुतशतसहस्राणां न शक्यं केनचित् गणयितुं अन्यत्र सर्व्वेक्षेण क्षानेन । अपरमेयस्य
 मे बोधिसत्त्वसंघः स्यात् आत्रकप्रत्येकबुद्धवर्जितो यन्न शक्यं गणयितुं । अन्यत्र सर्व्वेक्षेण
 ज्ञानेन बोधिप्राप्तस्य च समाप्तमेवेत्यसंख्येयेष्वन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धा भगवन्तो वर्णभाषणं
 कुर्युर्गोधं धानुश्रावयेयुर्ग्रह चरौरयेयुः । बोधिप्राप्तस्य समाप्तमेवेत्यसंख्येयेष्वन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु
 ऽ सत्त्वा नामधेयं शृणुयुस्ते सर्व्वे बुद्धक्षेत्रकुशलमूलपरिणावर्णं कृत्वा मम बुद्धक्षेत्र उ-
 प-
 र्द्वेयुः । स्यापचित्तानन्त्यकारकान् सत्त्वान् सद्बुद्धैर्प्रतिक्षेपकान् । बोधिप्राप्तस्य मे
 न्यासु गणनातिक्रान्तासु लोकघातुषु सत्त्वा बोधिचित्तोत्पादं कुर्युः । मम बुद्धक्षेत्र उपर्य-
 ताकाङ्क्षमायः । तत्र च कुशलमूलपरिणामनं कुर्युः । तेषां चाहं अरणकालममेवेत्यप्रतस्त्रिष्टेय
 बोधिसत्त्वगणपरिवृतः । ते च मां दृष्ट्वा प्रीतिं प्रसादं च समाप्तिक तत्पादयेयुः । सर्व्ववरणात्
 व निवर्त्तयेयुः । कालं च कृत्वास्माकं बुद्धक्षेत्रं उपपद्वेयुः । ये च तत्र बोधिसत्त्वानीसाकं
 वकाशादश्रुतपूर्वां धर्मेदेशनामाकाङ्क्षेयुः श्रोतुं । ते यादृशीमाकाङ्क्षेयुस्तादृशीं द्रष्टुयुः ।
 बोधिप्राप्तस्य च मम गणनातिक्रान्तेषु बुद्धक्षेत्रेषु बोधिसत्त्वनामधेयं शृणुयुः । तेऽवैवर्त्तिकाः
 अरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ प्रथमां ज्ञानिं प्रतिलभेयुः । तथा द्वितीयां यादृशीं समाधि-
 गराणीं वाकाङ्क्षेयुः । तादृशीं समाधि-धाराणीं च प्रतिलभेयुः । परिनिर्वृतस्य च मम
 गणनातिक्रान्तेषु कल्पेषु पश्चाद्गणनातिक्रान्तेषु बुद्धक्षेत्रेषु बोधिसत्त्वा मम नामधेयं श्रुत्वा परमां
 प्रीतिं प्रसादं प्राप्तोद्यं च प्राप्नुयुर्मात्रेव नमस्यमाना आश्चर्य्यप्राप्ता यशकीर्त्तिं च वर्णयेयुः
 बोधिसत्त्वभूतेन च यदा मया बुद्धकार्य्यमभिनिष्पादितं ततः पश्चादनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
 मभिर्भंगोत्थेयं । अभिर्भंगोत्थस्य मम परमप्रसादप्रतिलब्धा बोधिसत्त्वाः प्रथमायाः ज्ञान्या
 ओ(ला)भिनः सुहृत्तीयायाः हतीयायाः पादृशीं च समाधिं धाराणीमाकाङ्क्षेयुस्तादृशीं
 र्तिलभेयुः । यावद्बोधिपर्यन्तेनानुपपद्येयुः । बोधिप्राप्तस्य च मे गणनाक्रान्तेषु बुद्धक्षेत्रेषु या
 स्त्रियो मम नामधेयं शृणुयुस्ताः परमप्रीतिप्राप्तोद्यं प्रतिलभेयुः । अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
 चिन्तानुत्पादयेयुः । यावद्बोधिपर्यन्तेन न भूयः स्त्रीत्वं प्रतिलभेयुः । परिनिर्वृतस्य च मे
 गणनातिक्रान्तेषु कल्पेषु गणनातिक्रान्ता यास्त्रियो मम नामधेयं शृणुयुः । परमप्रीतिप्राप्तोद्यं
 प्रसादं च प्राप्नुयुः । अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चिन्तानुत्पादयेयुः । यावद्बोधिपर्यन्तेन न
 भूयः स्त्रीत्वं प्रतिलभेयुः । इदृशमहं भदन्त भगवन् बुद्धक्षेत्रमाकाङ्क्षामि इदृशाद्य परि-
 ष्टायाः सत्त्वा इदृशोऽहं भगवन् बुद्धक्षेत्रानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधिमभिर्भंगोत्थेयं ॥

अथ खलु कुलपुत्र रत्नगर्भस्तयागतोऽर्हन् सभ्यकृष्णमुद्गो राज्ञोऽरण्यमिनः साधुकारम-
दात् । साधु साधु महाराज गम्भीरस्त्री महाराज प्रविधानं परिशुद्धं ते बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धं ।
यश्च महाराज यथिसायां दिशि कोटिशतसदृशबुद्धक्षेत्राणामतिक्रम्य इन्द्रमुविराजितानाम-
लोकधातुः । तत्रेन्द्रघोपेश्वरराजो नाम तयागतोऽर्हन् सभ्यकृष्णमुद्गस्तिति ध्रियते यापयति
परिशुद्धानां सत्त्वानां धर्मं देशयति । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे आवकाप्रत्येकबुद्धानां प्रसन्निरप्यस्ति ।
सत्याय न तत्र आवकप्रत्येकबुद्धकथा क्रियते । बुद्धा च तत्र महारथानकया सर्वत्र योषपादुकाः
सत्त्वा न च तत्र मातृग्रामस्य नामापि ज्ञापते । सर्वत्र ते गुणस्तत्र बुद्धक्षेत्रे यथामहाराजैः
परिमितं बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहप्रविधानं कृतं । अमिताशयाः सत्त्वा वैनेयाः परिशुद्धीतास्तेन त्वं
महाराज ! इन्द्रघोषस्य तयागतस्य परिनिर्वृतस्य तस्मिन् सद्गर्भान्तरार्हने यथीनामन्तरकल्या-
नामत्तयेन सा लोकधातुर्मैरुपमा नाम भविष्यति तत्राचिन्त्यमतिगुणराजो नाम भविष्य-
त्यर्हन् सभ्यकृष्णमुद्गो यथेन्द्रघोपेश्वरराजस्य तयागतस्यार्हतः सभ्यकृष्णमुद्गस्य इन्द्रमुविराजि-
तायां लोकधातौ बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहः तत्रैवाचिन्त्यमतिगुणराजस्य नयागतस्य मैरुपमायां लोक-
धातौ गुणव्यूहो भविष्यति । तस्य चाचिन्त्यमतिगुणराजस्य तयागतस्य प्रथन्तरकल्याणायुः
प्रमाणं भविष्यति । यथाचिन्त्यमतिगुणराजकथागतः परिनिर्वाप्यति तस्य षोडशान्तरकल्याः
सद्गर्भः स्यात्यति तस्य सद्गर्भान्तरार्हने सदृखान्तरकल्याणयेन विरतिनाम लोकधातुर्भवि-
ष्यति । तत्र रक्षिनाम तयागतोऽर्हन् सभ्यकृष्णमुद्गः पेयालं पूर्ववत् मसा*शौषामाणुः समा-
लोकधातुः । एवं परिनिर्वृतानां सद्गर्भान्तरार्हने अपरानाम सा लोकधातुर्भविष्यति तत्र रत्ने-
श्वरघोषो नाम तयागतोऽर्हन् सभ्यकृष्णमुद्ग उल्लस्यते । समो बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहः धर्मं चान्तर-
कल्या स्यात्यति यापयिष्यति धर्मं च देशयिष्यति । तस्य परिनिर्वृतस्य सप्तान्तरकल्यां सद्गर्भः
स्यात्यति तस्मिंश्च सद्गर्भं एतर्हति ते पेयालं पूर्ववत् एवं चाप्रमेयापरिमाणं तयागतास्तत्र
बुद्धक्षेत्रे उपपन्नान् यद्गमि । परिनिर्वृतांश्च वैनेयां लोकधातुस्संबर्धते न निवर्तते ।
तत्रानागतेऽध्वनि अतिक्रान्त एकस्मिन् गद्गानदीवालिकासमेऽमंशये प्रतिष्ठे द्वितीये नदी-
गद्गावालिकासमे संजये सा लोकधातुः सुखायती नाम भविष्यति । तत्र ते महाराजानुत्तरां
सभ्यकृष्णमुद्गोधिमभिर्भंभोत्स्यते । अमितायुर्नाम तयागतोऽर्हन् सभ्यकृष्णमुद्गो भविष्यति ।

राजाऽरण्येभ्याह । कुत्र ते भद्रं बोधिसत्त्वा महारसत्त्वा येऽमरासं प्रथमतरं तत्र
बुद्धक्षेत्रेऽनुत्तरां सभ्यकृष्णमुद्गोधिमभिर्भंभोत्स्यते ।
भगवानाह । इमे ते महाराज बोधिसत्त्वा महासत्त्वा येऽप्रमेयैरसंजयेरतुस्परपरिमाणै-
र्दशभ्यो दिग्भ्यः ताभ्यस्ताभ्यो लोकधातुभ्य आगतानां तन्वनाय पर्युषामनाय धर्मश्रवणाय ।
ये मम पुरतो निदग्धा एते ते तैर्बुद्धेयैरुक्ता अनुत्तरायां सभ्यकृष्णमुद्गोधिं प्रतुल्यन्नेरवि बुद्धे-
र्भगवद्दिशेते कुलपुत्र व्याकृता अनुत्तरायां सभ्यकृष्णमुद्गोधिं वे तत्र बुद्धक्षेत्रे प्रथमतरमनुत्तरां
सभ्यकृष्णमुद्गोधिमभिर्भंभोत्स्यन्ते । एकैकशेष महाराज बोधिसत्त्वोऽनेकेषां बुद्धकोटिनियुत-
शतसदृशाणामनिके कृताधिकारोऽयमनकुशलमूलो भायितप्रसन्नः । त एते महाराज कुलपुत्र
ये तत्र प्रथमतरबुद्धक्षेत्रे बुद्धा भविष्यन्ति ।

राजारेखेभ्याह । अयं भद्रन्त भगवन् समुद्रेणुवांस्रणो येनाहं मपरिपत्कोऽनुत्तरायां
मध्यक्षम्वोधी समादाहितः म कियता कालेनानुत्तरां मम्यक्षम्वोधिमभिममोत्पद्यते ।
भगवानाह । महाकाशिक एष ब्राह्मणः समुद्रेणुः श्रोष्यमि त्वं यशैष सिंहेनाहं नदिष्यति ।

राजा आह । यशैष मे प्रीतिधिः समृध्यति यथाहं भगवता व्याकृतः । तद्यथाहं
भगवतः पादवन्दनं कुर्याम् पञ्चमण्डलेन । तदा गङ्गानदीवालिकासमा लोकघातयः प्रकम्यन्तु
प्रचलन्तु ये च तेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाः तिष्ठन्ति यापयन्ति । ते च मां व्याकुर्युः ॥

अथ खलु कुलपुत्र राजारेखेभौ रत्नगर्भस्य तपागतस्य पञ्चमण्डलेन पादयोर्निपतितः ।
यदेव राज्ञः शिरसा पृथिवीं स्पृष्ट्वा तदा गङ्गानदीवालिकासमा बुद्धक्षेत्राः कम्पिताः चलिता-
प्रचलिताः क्षमिताः संप्रक्षमिताः । गङ्गानदीवालिकासमा बुद्धा व्याकुर्वन्ति । संतीरणे
बुद्धक्षेत्रे धारणे कल्पेऽप्रीतिवर्षसहस्रायुक्तायां प्रजायां रत्नगर्भस्तपागतोऽर्हन् मम्यक्षम्वुद्धो
राजानमरेखेमिनं व्याकरोति । भविष्यति त्वमनागतेऽर्ध्वनि अतिक्रान्ते गङ्गानदीवालिकोप-
मेऽसंख्येये प्रविष्टे द्वितीये संख्येये शुष्पावयो लोकघातावमितशुद्धायां अमितायुर्नाम तपागतो-
ऽर्हन् मम्यक्षम्वुद्धः सनन्ता दशसु त्रिषु गङ्गानदीवालिकासमान् लोकघातूनवभासयिष्यति ।
भगवानुवाच ।

उत्तिष्ठ प्रवरसत्त्व विधिज्ञ

व्याकृतस्त्वं दशवलैः ।

गङ्गामख्यावेक्षितवसुमती

सग्रीक्षा भविष्यमि नरवरदम्भसारथिः ॥

अथ खलु कुलपुत्र राजारेखेभौ तृष्ट उदघः प्रमुद्रितः प्रीतिमौमनषजातः अतिक्रम्य
नातिदूरे एकान्ते निषण्णो धर्मश्रवणाय । अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेणुवांस्रणो राज्ञोऽरेखे-
मिनो वीर्यपुत्रमनिमिषं नाम राजकुमारमामन्त्रयति स्म । अनिमिषोऽब्रुवत् । पेयालं पूर्वंयत्
श्रवलोकिता मयाऽपाया ये च तत्र सत्त्वा उपपन्नाः प्रचरन्तं घोरं दुःखमनुभवन्ति । श्रवलोकिता
मया स्मरतां ये च तत्र सत्त्वा उपपन्नाः । संक्षिप्तचित्ताः पुनरप्यपायेषु प्रपतन्ति सर्व्वसत्त्वाद्
मया श्रवलोकिता श्रकल्पनमित्रसंष्टेषु विहरन्ति । धर्मदुर्भिक्षान्धकारे कुशलभूलपरिशीला
दृष्टिग्राह्यताः कुमार्गैर्विहन्त्ये स्मरेयाहं भगवन् तान् सत्त्वान् विद्यापयामि । सर्व्वं च
कुशलं परिरामयामि । अनुत्तरायां मम्यक्षम्वोधी यदाहं बोधिमत्त्वचर्यां धरेयं मे केचन
सत्त्वा दुःप्रोत्पीडा भयतर्जिता धर्मदुर्भिक्षान्धकारे प्रविष्टा स्तीना दीना अप्राणा अप्राणा
अप्राणया मामनुसरेयुः नाम च परिकीर्त्तयेयुः । यदाहं दिव्येन श्रोत्रेण श्रुत्वा दिव्येन चक्षुषा
यद्वैयं न च तान् सत्त्वान् व्यसवेभ्यः । परिमोक्षयेयम् । नाहमनुत्तरां मम्यक्षम्वोधिमधि-
संश्रुष्येयं । यदाहं भद्रन्त भगवन् सत्त्वहेतोर्धरप्रतिघानश्रेणेषु चिरं बोधिमतत्वचर्यां धरि-
ष्यामि तदा मे आशापरिपूर्तिर्भवेत्तु । यदाहं भद्रन्त भगवन् महाभाजा शरटेभौ अतिक्रान्ते
एकस्मिन् गङ्गानदीवालिकासमसंख्येये प्रतिष्ठे द्वितीये शुष्पावयो लोकघातावमुत्तरां मम्यक्ष-
म्वोधिमभिममोत्पद्यते । अमितायुर्नाम भविष्यति तपागतोऽर्हन् मम्यक्षम्वुद्धः परिशुद्धे

बुद्धक्षेत्रे परिशुद्धानां सत्त्वानां बुद्धकार्यं करिष्यति । यावत्प्रायश्चित्तपुस्तकागतः । अपरिष्कारान्
 कल्पान् बुद्धकार्यं कृत्वा परिनिर्णितबुद्धकार्याऽनुपविशन्निर्वाणघातो प्रवक्ष्यते तच्च प्रायश्चित्त
 यावत् सद्धर्मः श्यायति तावद्विरमहं बोधिसत्त्वचर्यां चरिष्यामि बोधिसत्त्वभूतोऽहं
 'कार्यं करिष्यामि । यदाऽमितपुण्यपापगतस्य सम्यक्सम्बुद्धस्य रात्याः प्रथमे यामे सद्धर्माऽन्त-
 र्हाण्यति । तस्मान्मेव रात्यां पश्चिमे यामेऽष्टमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिभवंतु धीषं । याकरोतु
 यां भगवान् अनुत्तरायां सम्यक्संबोधो एवमेवाहं दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमेपु लोकधातु
 लोकधातुषु ये बुद्धा भगवन्तोऽपि प्रियन्ति यापयन्ति । तानपि बुद्धान् भगवतः स्वरेण
 विज्ञापयामि आकुर्वन्तु मां बुद्धा भगवन्तोऽनुत्तरायां सम्यक्संबोधो । आकृतः कुलपुत्ररत्न-
 गर्भस्य तयागतेनानिधिषो राजपुत्रः । एवमाह । पत्न्या कुलपुत्रायलोकिता अपायाः । अत्र-
 लोकिताः स्वर्गा अत्रलोकितं सर्वसत्त्वानां दुःखं संजनितं कारुण्यचित्तं सत्त्वानां दुःखमोच-
 नायं ज्ञेशप्रणयनायं । तस्मात्त्वं कुलपुत्रायलोकितेश्वरो नाम भविष्यसि ज्वमत्रलोकितेश्वर-
 वद्भूतो सत्त्वकोटीनयुतशतसहस्राणां दुःखमोचकः बोधिसत्त्वभूतत्वं कुलपुत्र बुद्धकार्यं
 करिष्यसि । परिनिर्णेतवामितामे तयागतेऽवशिष्टे द्वितीये गङ्गानदीवालिकासमे संख्येये ।
 यथामेव रात्यां प्रथमे यामे सद्धर्माऽन्तर्हाण्यति तथामेव रात्यां पश्चिमे यामे त्वं कुलपुत्रा-
 नेकयूहे बोधिवृक्षमूले वज्रासने निषय्याः । अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिभवंतु तस्ये ।
 सदनारक्ष्यद्रुतश्रीजूटराजो नाम भविष्यसि तयागतेऽहं सम्यक्संबुद्धः । पश्यति कल्प-
 कोटिनियुतशतसहस्राणि तदापुर्भविष्यति । परिनिर्णेतस्य ते निर्वाणकल्पकोशः सद्धर्मैः
 श्यायति । अत्रलोकितेश्वर आह । यदि भगवन्निमाशा परिपूर्वते तद् यदाहं भगवतः पादा-
 भिवन्दनं करोमि तदा ये बुद्धा भगवन्तो दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमेपु लोकधातु
 तिष्ठन्ति प्रियन्ति यापयन्ति ते आकुर्वन्तु मां चलतु च शरणी सर्वगङ्गानदीवालिकासमा
 दशसु दिक्षु लोकधातुषु सर्वपर्वतपाषाणशिखरेतुल्लिभ्यः पञ्चाङ्गिकानां पूर्वाणां शब्दं
 निश्चरतु । सर्वसत्त्वाश्च विरागचित्तं प्रतिभन्तु । यदा चावलोकितेश्वरेण बोधिसत्त्वे
 रत्नगर्भस्यपागतः पञ्चमण्डलकेन वन्दितस्तदा गङ्गानदीवालिकासमेपु बुद्धक्षेत्रेषु धरणी
 प्रचलिता । ते च बुद्धा भगवन्तो आकुर्वन्ति पेषालं पूर्ववत् सर्वपर्वतपाषाणशिखरेभ्यः
 पञ्चाङ्गिकस्य भूर्यस्य शब्दो निश्चरति सर्वसत्त्वाश्च विरागचित्तेन स्थिताः ।

भगवानाह ; -

उत्तिष्ठ कारुण्यपुष्पसुहृष्टमानसो

व्याकृतस्त्वं दशदिशि वरदेहधारणीप्रकल्पिता ।

धरणीसचेत्रपञ्चविकारो भविष्यसि

जिनोपपुङ्गवो महर्षिः ॥

अथ खलु समुद्रेणुर्वाङ्मणोऽप्रपुरोहितो द्वितीयं राजपुत्रं निर्मितामभयपामास ।
 एवं चानुमोद त्वं कुलपुत्रेणं महापरिभयां यत् त्वया शुभमुपार्जनं तत् सर्वं सत्त्वहेतोः

सर्वज्ञतायां परिणामय । उत्पादय चित्तमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । न केवलमस्मिन् क्लिष्टे बुद्धक्षेत्रे बोधिमहं स्वयं यत्राल्लोकितेश्वरः सर्व्वरत्नसन्निधयायां लोकधातावनेकरव्यूहे बोधिवृत्ते निपयोऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसंभोत्स्यते । समन्तराध्याभ्युद्गतश्रीकूटराजो नाम तयागतो भविष्यति । तमहमध्येषयेयम् धर्मदेशनायां यावद्यासौ तयागतो धर्मदेशयत्तावदहं बोधिमत्त्वचर्यां चरेयं । तथा तयागतस्याहं गतस्य सद्धर्मान्तरिहिते तथा-नन्तरेणाहं सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धीयं । एवंरूपं मे बुद्धक्षेत्रं भवेद्गुणव्यूहेन । एवमेवाहं बुद्धकार्य्यं कुर्यान्नेवमेव परिनिर्व्वर्ययेयम् । एवमेव परिनिर्व्वृतस्य सद्धर्म्मेश्वरं तिष्ठेत् सर्व्व एव गुणव्यूहः । यथा समन्तराध्याभ्युद्गतश्रीकूटराजस्य तयागतस्य ।

भगवानाह ; -

महास्वामं ते कुलपुत्र प्रार्थितं । प्राप्स्यसि त्वं कुलपुत्रैवरूपं स्थानं यथा स्वयं परि-
पृष्टीतं । प्राप्स्यसि त्वं कुलपुत्र तस्मिन् बुद्धक्षेत्रेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमं । सुप्रतिष्ठितगुण-
मणिकूटराजो नाम तयागतो भविष्यसि । तथास्वामं ते कुलपुत्र महास्वामं परिपृष्टीतं
तेन त्वं कुलपुत्र महास्वामप्राप्तो भवस्व ।

स प्राह । यदि मे भगवन्नेषाशा परिपूर्व्वते । तत्र यदाहं भगवतः पञ्चमण्डलकेन कायेन
पादौ चन्दामि तदा मे दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमा बुद्धा भगवन्तो व्याकुर्वन्तु । सुमना-
वर्षस्य प्रवर्षतु । यदा कुलपुत्र महास्वामप्राप्तं मत्पुरुषेण रत्नगर्भस्य पञ्चमण्डलकेन शशा-
भिश्रन्दनं कृतं तदा गङ्गानदीवालिकासमेषु दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमेषु देवैर्भगवद्वि-
र्घ्याङ्गतः पट्टिकारं च महापृथिवीं प्रचलिता । सुमनावृष्टिश्च प्रपतता ।

भगवानाह ; -

उत्तिष्ठ बृहस्पामवेगपुण्यव्याकृतदग्गदिशि लोकनाथैः ।

चलिता महापृथिवी वृष्टि वृष्टा सुमनावपैर्भविष्यसि त्वं सुरनरब्रह्मभूतः ॥

अथ समुद्रेणुर्वाञ्छाणक्षृतीयं राजपुत्रमिन्द्रगणं नामामन्तवति स्म । ये या त्वं पूर्व्ववत्
प्रतिपृष्ट्वाञ्जलिं रत्नगर्भं तयागतमेतददासत् । यन्मया भगवान् सर्व्वोपकारेषुपस्थितः माहं
भिक्षुमंधेन । यत्तु मे काययाह्वनः सुचरितं ह्यं चानुमोदनामद्यगतं पुण्यस्वल्पं । एतत् सर्व्व-
मनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयामि । मन्तक्लिष्टे बुद्धक्षेत्रेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुद्धेयं । नधातिष्ठयं प्राप्नुयाम् न यावद्याहमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धेयं । ताव-
द्बोधिचर्यां चरन् दशसु दिक्षुनन्तापर्यन्तेषु अन्तेषु लोकधामेषु बुद्धान् भगवतः प्रप्रेयं ये यथा
प्रथमं बोधाय समाश्रयिता देवां मया तत् प्रथमं बोधिचित्तमुत्पादितं बोधिचित्ते प्रतिष्ठा-
पिताः पारयितासु च ये मया समाश्रयिता निवेदिता प्रतिष्ठापिता बोधिचर्यां चरता । तानहं
दिशेन चक्षुषा गङ्गानदीवालिकासमेषु बुद्धक्षेत्रे परमापुरतःसमेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान् भगवतो-
धर्म्मं प्रप्रेयतः प्रप्रेयं । ये मया बोधाय समाश्रयिताः । एवमहं बोधिमत्त्वचर्यां चरन् बुद्ध-
कार्य्यं कुर्यां तावदहं बोधिमत्त्वचर्यां चरेयं भस्वानामाश्रयपरिग्रोपयमानः । यावन्तः केचित्

सत्त्वा मम बुद्धक्षेत्रे उपपद्यन् । त एवंविधाः स्युः । तदप्यथा ब्रह्मकायिका देवाः । तथा बुद्धक्षेत्रगुणधूरं परिशीलयेम । यथा राजानदीयालिकासमं यिमाष्टस्त्रमाष्टस्त्रं एकं बुद्धक्षेत्रं स्यात् तस्य बुद्धक्षेत्रस्य भद्राग्रपर्यन्तानि प्राकाराणि अनेकरत्नमंश्रितानि नानारत्न-
प्रत्यमानि च स्युः सर्वानि च तत्र बुद्धक्षेत्रे शुद्धयेदूर्ध्वमयी पृथिवी स्यात् अथगततजःपाषाणशंकरा-
पगतकलुषसंस्पर्शां धरणी स्यात् न तत्र मातृग्रामस्य नाम प्रज्ञप्तिः स्यात् सर्वसत्त्वाद्योव-
पादुकाः स्युर्न तत्र सत्त्वाः कथत्रिकाहाराः स्युः सर्वं च तत्र सत्त्वाः प्रीत्याहारा धर्महाराः
स्युः । न तत्र बुद्धक्षेत्रे श्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञप्तिः स्यात् शुद्धानां बोधिसत्त्वानां । अथगत-
स्थितमलद्वेषघातां शुद्धानां ब्रह्मचारिणां बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धं स्यात् सर्वं तत्र बोधिसत्त्वा
मुष्टाः काषायवस्तुधारिणः प्रादुर्भवेयुः समन्तरपादुभूतानां महावभासं भवद्रुपां दक्षिणे दक्षे
रत्नपाणि नानारत्नपूर्णां प्रादुर्भवेत् समन्तरे प्रादुर्भूतायां एवंरुपां स्मृतिं प्रतिलभेयुर्नाम्नाकं
प्रतिरूपं ये त्वं कवड्डीकाहारमाहरेम यन्नूनं यथमन्गामु लोकधानुपु गत्वा बुद्धान् भगवत-
भिष्टुतो यापयतोऽनेनाहारेण प्रतिमानयामां बुद्धश्रावकांश्च वक्ष्यन् प्रतिमानयामः प्रेतभयनेपु
च गत्वा क्षुत्तर्षप्रक्षलितमात्रान् मत्त्वाननेनाहारेण प्रतिमानयामः । महचित्तोत्पादेन ते
बोधिसत्त्वा महासत्त्वा अचिन्त्यचारित्रवतां नाम समाधिं प्रतिलभेयुः । तस्य च समाधेः
प्रतिलोभाऽऽज्जानो दशमु दिक्षु प्रमेयेष्वन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु गच्छेयुः तिष्ठतो यापयतो बुद्धान्
भगवत आहारेण प्रतिमानयेयुः । श्रावकांशानांश्च सत्त्वान् प्रत्याप्रतिमानद्यधर्मदेशनां कृत्वा
तेनैव पूर्वभक्तेन स्वबुद्धक्षेत्रमागच्छेयुः । एवं धीवरत्नानि याननेनैव पूर्वभक्तेन स्वकं
बुद्धक्षेत्रमागम्यान्त्योन्मं धीवरेण प्रावरयेयुः । यावन्ति च तत्र बुद्धक्षेत्रे तेषां बोधिसत्त्वाना-
मुपभोगपरिभोगा भवेयुस्तैः सर्वैर्दुष्टैः श्रावकैश्चान्येभ्यः सत्त्वेः सहसा धारणं कृत्वा पद्यादात्मना
परिशुद्धेयुः । अष्टाक्षरार्जुनैर्न च बुद्धक्षेत्रं भवेत् । न च तत्र दुःखशब्दो भवेत् । न शिंसा-
ग्रहशब्दः श्रावकैश्चान्येभ्योऽपि न भवेत् । अनेकरत्नतमहस्रोपचितं तद्बुद्धक्षेत्रं
स्यात् । अनेकरत्नप्रत्युत्तमसिन्दूरानमद्गणं भवेत् । यानि सत्त्वानि दशमु दिक्षु पूर्वपूर्वादि
तानि अश्रुतपूर्वादि तानि सत्त्वानि प्रवरेयुः । तेषां सत्त्वानां नामधेये निर्दिश्यमाने
वर्णकांशोऽपि चये गच्छेयुः । यश्च बोधिसत्त्वः । आकाङ्क्षितं स्वर्णमयमेव बुद्धक्षेत्रं पश्येत् ।
तस्य स्वर्णमयमेव तिष्ठेत् । यो ह्ययमयमाकाङ्क्षति मरुत्तमयं पश्येत् नचास्य सुवर्णमयं परि-
भाषेयं पेषालं पूर्ववत् य आकाङ्क्षति स्फटिकमयं वैदूर्ध्वमयमक्षराभमयं लोहितमुक्तामयं
सुमारगत्त्वमयं एवंविधं तद्बुद्धक्षेत्रं पश्येत् इत्याकाङ्क्षेयुः । अमुमयं तगरमयं तमाल-
पत्रमयं यो बोधिसत्त्व आकाङ्क्षति (त) गोश्रीपंचन्दनमयं तद्बुद्धक्षेत्रं द्रष्टुं तस्य तथैव स्यात् ।
यथा यथा यद्दृश्यमाकाङ्क्षेत् । तथा तथा तादृशं स्यात् नयेको द्वितीयस्य प्रसिद्धिः स्यात्
सर्वेषामेव परिधिः परिपूर्णते । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे सूर्याचन्द्रमसौ प्रज्ञापेयातां ।
स्त्रयंप्रभाश तत्र बोधिसत्त्वा प्रत्याजायेयुः । अन्यां यादृशीं प्रभामाकाङ्क्षेत् तादृशी-
सुत्तरेयुः । अन्ततो बुद्धक्षेत्रकोटिनियुतशतसदस्त्रेयपि न च तत्र बुद्धक्षेत्रे रात्रिदिवसानां
नामधेयमपि प्रज्ञापते । अन्यत्र कुसुमविकसनतया । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे श्रौतोषां प्रज्ञापेत्
न व्याधिर्नान्यं न जगामरणं अन्यत्र यो बोधिसत्त्व आकाङ्क्षेद्बोधिसत्त्वोऽपि सोऽप्य

लोकघातावुभित्वा आपुःक्षपयित्वा बोधिमभिसंबुध्येत । न तत्र बुद्धक्षेत्रे मरणं* भवेयुः । अनुत्तरपरिनिर्वाणो न उपर्यन्तरौक्षे तथामतपरिनिर्वाणं स्यात् । यादृग्जातीयंश्च बोधिसत्त्व उपभोगपरिभोगमाकाङ्क्षेरन् तादृग्जातीया अभिनित्यर्त्तयुः सर्वत्र च बुद्धक्षेत्रे गगणतले तूर्य्यकोटिनियुतशतसहस्रा घाट्येयुः । न च तेभ्यस्त्रय्यैभ्यः कामोपसंहिताः शब्दा निश्चरेयुः । अन्यत्र पारमिता शब्दा निश्चरेयुः । बुद्धशब्दो धर्म्मशब्दः संघशब्दो बोधिसत्त्व-पिटकधम्मैपर्यायशब्दो निश्चरेत् । यथाधिसुक्ता बोधिसत्त्वास्तादृग्जातीयान् शब्दान् शृणुयुः । बोधिसत्त्वचारिकामहं भगवन्मयाणो यावन्मयाप्रमेयेष्वसंबध्येषु बुद्धकोटिनियुतशतसहस्रेषु बुद्धक्षेत्रेषु गुणयूहा दृष्टास्तेऽलङ्कारास्तानि तानि निमित्तानि तानि ध्यानानि तानि प्रणिधानानि । सर्वेष्व मम बुद्धक्षेत्रे प्रविशेयुः स्थापयित्वा श्रावकप्रत्येकबुद्धयूहां । पञ्च-कषायिकाम्श्च बुद्धक्षेत्रगुणयूहां । तत्र तत्र बुद्धक्षेत्रे नरकतिर्य्यक्प्रताः प्रज्ञापेयुर्नसुभेर्नचक्र-वाङ्महाचक्रवाङ्मार्गश्लोपांशुपर्वताः प्रज्ञापेयुः न महासमुद्रा नधाने काष्ठवृक्षा भवेयु-र्द्विधातिक्रान्तेर्नानावृक्षैस्तद्बुद्धक्षेत्रमाकीर्णं स्यात् । अन्यत्र दिव्यैः कुमुदैः मान्दारवमहा-मान्दारवेर्न च तत्र दुर्गन्धं घ्राणानामगन्धैरदारोदारैस्तद्बुद्धक्षेत्रं स्फुटं स्यात् सर्वसत्त्वैकजाति-प्रतिबुद्धा बोधिसत्त्वा उत्पद्येरन् तत्रैकसत्त्वः स्यात् यस्ततश्चावित्वाऽन्यत्र प्रत्याजायेत । अन्यत्र तुषितेभ्यः ततश्च्युतोऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्येत । तावदहं भदन्त भगवन् बोधि-सत्त्वचर्यां चरिष्यामि यावन्नेर्वाविधं महापुरुषकारमभिनिर्यादयिष्यामि । एवंरूपं बुद्धक्षेत्रं स्थापयिष्यामि । एवंरूपेः शुद्धाश्रयेः सत्त्वैरेकजातिप्रतिबुद्धैर्बोधिसत्त्वैः सादृष्टं तद्बुद्धक्षेत्र-माकीर्णं प्रतिष्ठापयिष्यामि । न तत्र बोधिसत्त्वः स्याद् यो न सया प्रथमं बोधाय समा-दापितः स्यात् सर्वं तत्र बोधिसत्त्वाः प्रत्याजायेयुः । ये सया प्रथमं बोधाय समादापिताः पारमितासु निवेशिताः । तत्रैवेदं बुद्धक्षेत्रमन्तर्गतं कुर्यां सर्वं चामी दुःखाप्रशमयेयं । बोधिसत्त्वभूतोऽहं भदन्त भगवन् । एवंरूपं पुरुषकारं निश्चायेयं ततः पश्चात्तत्र बुद्धक्षेत्रे-ऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्येयं । दशचातुर्द्वीपिकसहस्रप्रमाणो मे बोधित्तः परि-खाहेन स्यात् सप्तत्रविचित्रसन्दर्शनो नाम भवेत् । दशत्रिसाहस्रः सप्तन्तपरिखाहेन तस्य च बोधित्तस्य गन्धेनाह या च कृतस्त्रं बुद्धक्षेत्रं स्फुटं स्यात् तस्य मूले पञ्चवानुर्द्वीपिकप्रमाणं मे नानारत्रविचित्रं वज्रासनं स्यात् प्रथमसत्त्वं सुविचित्तज्ञानगन्धसमवशरखं नाम भवेच्चतुर-शीतियोजनायुत्तरेन । तस्माहं बोधित्तस्य मूले वज्रासने निषीदेयं । पर्य्यङ्कमाशुष्यते नैव मुहूर्त्तनानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्येयं । यावत्परिनिर्वाणकालं तत्पर्य्यङ्कमभियां न मुचेयं । न तस्माद्बोधित्तमूलादुत्तरेयं । बोधित्तमूलस्य एकाहं वज्रासने निषण्णोऽहं निर्मितान् बुद्धान् बोधिसत्त्वान् गणनातिक्रान्तिव्यन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु प्रियेयं । एकैको बुद्ध-रूपपूर्वभक्तेन सत्त्वानां धर्म्मं देशयेत् तेनैव पूर्वभक्तेन गणनातिक्रान्तान् सत्त्वाननुत्तराणां सम्यक्सम्बोधौ समादापयेयुः प्रतिष्ठापयेयुः श्रदेवर्त्तिकां स्थापयेयुः ।

* अत्र मरणानि इति पाठः साधुः ।

† प्रथमसत्त्वे इति पाठो युक्तः ।

सत्त्वा मम बुद्धक्षेत्र उपपद्यन् । त एवंविधाः भूः । तद्यथा ब्रह्मकायिका देवाः । तथा
 बुद्धक्षेत्रगुणयूहं परिशोधयेयम् । यथा गङ्गानदीवालिकासमं विषाहस्रपट्टासाहस्रं एकं
 बुद्धक्षेत्रं स्यात् तस्य बुद्धक्षेत्रस्य भद्राप्रपर्यन्तानि प्राकाराणि अनेकारणसंस्थितानि नानारत्न-
 प्रथितानि च स्युः सर्वानि च तत्र बुद्धक्षेत्रे बुद्धवेदुर्यमयी पृथिवी स्यात् अथगततजःपादाद्यशर्करा-
 पगतकलुषसंस्पर्शा धरणी स्यात् न तत्र मातृप्रामस्य नाम प्रज्जतिः स्यात् सर्वसत्त्वाशोष-
 पादुकाः स्युर्न तत्र सत्त्वाः फलविकाहाराः स्युः सर्वे च तत्र सत्त्वाः धीत्याहारा धर्महाराः
 स्युः । न तत्र बुद्धक्षेत्रे श्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्जतिः स्यात् बुद्धानां बोधिभक्तानां । अपगत-
 खिलमवदेषप्रक्षारणां बुद्धानां ब्रह्मचारिणां बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धं स्यात् सर्वं तत्र बोधिभक्त्वा
 सुयथाः कापावयस्तधारिणः प्रादुर्भवेत् समन्तरप्रादुर्भूतानां महावभानं भवत्वेपां दक्षिणे दक्षे
 रथपाणि नानारसपूर्णा प्रादुर्भवेत् समनन्तरे प्रादुर्भूतायां स्वरुपां स्मृतिं प्रतिलभेयुर्नामार्कं
 प्रतिकल्पं ये त्रयं कञ्चीकादारसादरेम यतूनं वथमन्यासु लोकधानुषु गत्वा बुद्धान् भगवत्त-
 क्षिप्ततो यापयतोऽनेनाहारेण प्रतिमानयामा बुद्धश्रावकांश्च यत्नं प्रतिमानयामः प्रेतभयनेषु
 च गत्वा क्षुत्तर्षणप्रतितागान् सत्त्वाननेनाहारेण प्रतिमानयामः । महाविज्ञोत्पादेन ते
 बोधिभक्त्वा महासत्त्वा अविन्द्यपारित्रयतो नाम समाधिं प्रतिलभेयुः । तस्य च समाधिः
 प्रतिलोभाऽद्वन्द्वो दशसु शिल्पु प्रमेपेस्यन्तेषु बुद्धक्षेत्रेषु गच्छेयुः तिष्ठतो यापयतो बुद्धान्
 भगवत् आहारेण प्रतिमानयेयुः । श्रावकांश्चान्यांश्च सत्त्वान् प्रत्याप्रतिमान्यधर्मदेशनां कृत्वा
 तेनैव पूर्वभक्तेन स्वबुद्धक्षेत्रमागच्छेयुः । एवं धीवररत्नानि दाननेनैव पूर्वभक्तेन धर्मं
 बुद्धक्षेत्रमाभ्यास्यन्त्येव धीयरेण प्राययेयुः । यायन्ति च तत्र बुद्धक्षेत्रे सेपां बोधिभक्ताना-
 मुपभोगपरिभोगा भवेयुस्तैः सर्वैर्बुद्धैः श्रावकेष्वान्येषु कल्पेः सत्त्वा धारणं कृत्वा पद्यासत्त्वना
 परिशुद्धेषुः । अष्टासत्त्वजिर्जितं च बुद्धक्षेत्रं भवेत् । न च तत्र दुःखशब्दो भवेत् । न शिष्टा-
 पदसम्बन्धः अपरितिक्षान्यसम्बन्धोऽपि न भवेत् । अनेकारणगतमहस्योपचिनं तद्बुद्धक्षेत्रं
 स्यात् । अनेकारणप्रत्युत्पत्तिवन्द्यमनसपूर्वं भवेत् । यानि मलिखानि दशसु जित्वेव बुद्धपूर्वादि
 तानि अश्रुतपूर्वादि तानि मलिरक्षानि प्रययेयुः । येषां मलिरक्षानां नामधेये निर्दिश्यमाने
 धर्मकाऽदोऽपि त्रयं सत्त्वेयुः । यथा बोधिभक्तः । आकाहृत्क्षेत्रं स्वर्गसयमेव बुद्धक्षेत्रं परम्यं ।
 तस्य भर्तृसपमेयं तिष्ठेत् । यो स्वयमपमाकाहृत्क्षेत्रं स्वयमयं पश्येत् तदाप्य सुयत्तमयं परि-
 भायेयं येषां पूर्वगतं य आकाहृत्क्षेत्रं स्वर्गिकमयं वेदुर्यमयममममममं सोऽदितगुतामयं
 सुभारगाल्मयं एवंविधं तद्बुद्धक्षेत्रं पश्येत् स्वयमाकाहृत्क्षेत्रेषुः । अगुममयं सममयं समात-
 पयमयं यो बोधिभक्त आकाहृत्क्षेत्रं (त) गोत्रीपंचन्दनमयं तद्बुद्धक्षेत्रं द्रष्टुं तस्य सद्येव स्यात् ।
 यथा यथा यादृशमाकाहृत्क्षेत्रे । तथा तथा तादृशं स्यात् नवेकी द्वितीयस्य प्रतिधिः स्यात्
 मूर्ध्निधर्मस्य प्रतिधिः परिपूर्वते । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे सूर्याचन्द्रमयी प्रज्ञापेयता ।
 स्वयंप्रभाय तत्र बोधिभक्त्वा प्रत्याजयेयुः । अन्यो यादृशी प्रभायाकाहृत्क्षेत्रं तादृशी-
 सुत्तरेयुः । अन्ततो बुद्धक्षेत्रकीटिनिपुतगतमहस्येयपि न च तत्र बुद्धक्षेत्रे रात्रिदियमानां
 नामधेयमपि प्रत्यायते । अन्यथ कुण्डलिकमनतया । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे श्रीतोष्णं प्रज्ञापेयं
 न स्यादित्येनान्यं न जरावरां अन्यथ यो बोधिभक्त आकाहृत्क्षेत्रोधिभक्तमन्वोदुं सोऽप्य

लोकधातावुपित्वा आपुःक्षपयित्वा बोधिमभिसंबुध्येत । न तत्र बुद्धक्षेत्रे मरणं* भवेयुः । अनुत्तरपरिनिर्वाणो न उपर्यन्तरीक्षे तथागतपरिनिर्वाणं श्यात् । यादृग्जातीयांश्च बोधिसत्त्व उपभोगपरिभोगमाकाङ्क्षीरन् तादृग्जातीया अभिनवर्त्तयुः सर्वत्र च बुद्धक्षेत्रे गगणतले तूर्यकोटिनियुतशतसहस्रा वास्येयुः । न च तेभ्यस्तूर्यभ्यः कामोपसंहिताः शब्दा निश्चरेयुः । अन्यत्र पारमिता शब्दा निश्चरेयुः । बुद्धशब्दो धर्म्मशब्दः संघशब्दो बोधिसत्त्व-पिठकधर्म्मपर्यायशब्दो निश्चरेत् । यथाधिमुक्ता बोधिसत्त्वास्तादृग्जातीयान् शब्दान् शृणुयुः । बोधिसत्त्वचारिकामहं भगवद्वरमाखो यावन्मयाप्रमेयेष्वसंख्येषु बुद्धकोटिनियुतशतसहस्रेषु बुद्धक्षेत्रेषु गुणयूहा दृष्टान्तोऽतङ्कारासानि तानि निर्मितानि तानि स्थानानि तानि प्रविधानानि । सर्वेष्वस्य स्य बुद्धक्षेत्रे प्रविशेयुः स्थापयित्वा श्रावकप्रत्येकबुद्धयूहां । पञ्च-कषायिकांश्च बुद्धक्षेत्रगुणयूहां । तत्र तत्र बुद्धक्षेत्रे नरकतिर्यकप्रतिताः प्रज्ञापेयुर्नसुमेरुर्नचक्र-वाङ्महाचक्रवाङ्मार्गश्लोपांशुपर्वताः प्रज्ञापेयुः न महासमुद्रा नचान्ये काण्डस्ता भवेयु-र्दिव्यातिक्रान्तौर्नानादृक्षैस्तद्बुद्धक्षेत्रमाकीर्णं श्यात् । अन्यत्र दिव्यैः कुसुमैः मान्दारवमहा-मान्दारवेर्न च तत्र दुर्गन्धं आङ्गानाम्मैरुदारोदारैस्तद्बुद्धक्षेत्रं स्फुटं श्यात् सर्वसत्त्वैकजाति-प्रतिबद्धा बोधिसत्त्वा उत्पद्येरन् तत्रैकसत्त्वः श्यात् यस्ततश्चावित्वाऽन्यत्र प्रत्याजायेत । अन्यत्र तुषितेभ्यः ततश्च्युताऽनुत्तरां सन्ध्यासम्बोधिमभिसम्बुध्येत । तावदहं भद्रन् भगवन् बोधि-सत्त्वचर्यां चरिष्यामि यावद्देवविधं महापुरुषकारमभिनिय्यादपिष्यामि । एवंरूपं बुद्धक्षेत्रं स्थापयिष्यामि । एवंरूपेः शुद्धाशयैः सत्त्वैरेकजातिप्रतिबद्धैर्बोधिसत्त्वैः माहं तद्बुद्धक्षेत्र-माकीर्णं प्रतिष्ठापयिष्यामि । न तत्र बोधिसत्त्व श्याद् यो न मया प्रथमं बोधाय समा-दायितः श्यात् सर्वं तत्र बोधिसत्त्वाः प्रत्याजायेयुः । ये मया प्रथमं बोधाय समादायिताः पारमितासु निवेशिताः । तत्रैवेदं बुद्धक्षेत्रमन्तर्गतं कुर्यां सर्वं चामी दुःखाप्रशमयेयं । बोधिसत्त्वभूतोऽहं भद्रन् भगवन् । एवंरूपं पुण्यकारं निष्पादयेयं ततः पश्चात्तत्र बुद्धक्षेत्रे-ऽनुत्तरां सन्ध्यासम्बोधिमभिसम्बुध्येयं । दशचातुर्द्वीपिकसद्वक्षप्रमाखो मे बोधिवृत्तः परि-चाहेन श्यात् सप्तत्रविचित्रसन्दर्शनो नाम भवेत् । दशत्रिसाहस्रः सप्तन्तपरिणाहेन तस्य च बोधिवृत्तस्य गन्धेनाह या च कृतस्वं बुद्धक्षेत्रं स्फुटं श्यात् तस्य मूले पञ्चचातुर्द्वीपिकप्रमाणं मे नानारत्रविचित्रं वज्रासनं श्यात् प्रथमचक्षुं सुविचितज्ञानगन्धसमवधारणं नाम भवेच्चतुर-शीतिपर्यंजनान्युच्येतेन । तस्माहं बोधिवृत्तस्य मूले वज्रासने निषीदेयं । पर्यङ्कमाश्रुते नैव सुहृत्तैर्नानुत्तरां सन्ध्यासम्बोधिमभिसम्बुध्येयं । यावत्परिनिर्वाणकालं तत्पर्यङ्कमभिद्यां न सुचेयं । न तस्माद्बोधिवृत्तमूलाहृत्तिष्ठेयं । बोधिवृत्तमूलस्य एवाहं वज्रासने निषण्णोऽहं निर्मितान् बुद्धान् बोधिसत्त्वांश्च गणनातिक्रान्त्यन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु प्रिययेयं । एकैको बुद्ध एकपूर्वभक्तेन सत्त्वानां धर्म्मं देशयेत् तेनैव पूर्वभक्तेन गणनातिक्रान्तान् सत्त्वाननुत्तराणां सन्ध्यासम्बोधो समादाययेयुः प्रतिष्ठापयेयुः श्रवेवर्त्तिकां स्थापयेयुः ।

* अथ मरणानि इति पाठः माधुः ।

† प्रथमचक्षे इति पाठो युक्तः ।

एवं निर्मिता बोधिसत्त्वा बोधिसत्त्वकार्यं कुर्युः । बोधिप्राप्तस्य मे गणनातिक्रान्तेषु दशसु दिक्षुणासु लोकधानुषु मम कापो दृश्येत । येषां च सत्त्वानां मम कापो लक्षणा-
 लङ्कृतस्यसुरिन्द्रियव्याभासमागच्छेत् । सर्व्वे ते सत्त्वा नियता भवेयुरनुत्तरायां सम्यक्-
 सत्त्वाधी । पात्रद्वोधिपरिनिर्वाणने ते सत्त्वा अविरोहिता भवेयुः सुद्वैर्भगवद्भिः । न तत्रे-
 न्द्रियविकला भवेयु र्दे च तत्र बोधिसत्त्वा मां द्रष्टुमिच्छेत्सुक्ते येन येनेव गच्छेयुः । परि-
 वर्त्तयुः । चक्रमेयुर्निर्णीयेयुः तिष्ठेयुः सर्व्वे ते बोधिसत्त्वाः समनन्तरोत्थारितेन सुदहनमह्यार-
 विषेण मां बोधिदत्तनिषण्णं पश्येयुः । दृष्ट्वा च यच्च धर्म्मं संशयः स्यात् सोऽथ सद्य दग्धेन
 शिगच्छेत् तीर्णविविकितः स्यादनुपदिष्टस्य धर्म्मपदव्याप्यमात्राण्येयुः । अप्रमादं मे आयु-
 र्भवेत् न शक्यते केनचिद्दूरायितुं । अन्वय सर्व्वज्ञेन ज्ञानेन । अप्रमादाद्य तत्र बोधिसत्त्वा
 भवेयुः । यस्मिंश्च चत्वारिंशं तत्र सुदत्तेयानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिपरिभ्रमस्सुध्येयं तस्मिन् चत्वारिंशं
 तत्र सुदत्तेय बोधिसत्त्वा सुराः कायापश्रव्याः संभवेयुः । पाश्र्वन्म परिनिर्वाणन्न चात्र
 सुदत्तेय एकसत्त्वोर्ण्य दीर्घकेशः स्यात् शुक्लप्रावरणो ष्या । सर्व्वे एव श्रमशरणाः स्युः
 श्रमश्रमतिरुपास्मिच्छेयुः ।

भगवान्वाह । सायु सायु सत्युत्तम त्वमपि पण्डितो व्यक्तो मेघाशी श्रतीयशोभनं ते
 प्रणिधानं कृतं । श्रतीयशुच्योऽश्रमतीयज्ञानज्ञानं यत्त्वं कुत्रापि सर्व्वसत्त्वानामर्ण्यैर्द्वेषां
 प्रशरं प्रशरं मतिं कृतवाद् प्रशरी सुदत्तेयगुणशूद्रः परिच्छीतः । ततस्मि कुलपुत्र मञ्जुश्री-
 र्नाम भवतु । भविष्यति त्वं मञ्जुश्रीरनागतेऽश्वनि श्रतिज्ञान्तपोर्द्धयो नदीवातिकासमया-
 रत्नंल्ययोः प्रविष्टे च तृतीये संक्षेपे दक्षिणार्ण्यं दिशि सुदत्तत्रिजः सन्निषयो नाम लोक-
 धानुर्भविष्यति तत्र च मरालोकधानुरन्तर्गता भविष्यति अनुपदिष्टस्य । एवंरया
 गुणशूद्रया सद्गुणैर्वा प्रादुर्भविष्यति । तत्र त्वं मञ्जुश्रीरनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिपरिभ्रमोत्-
 सृषे । समनन्तरीं नाम तपामती भविष्यति श्रद्धं सम्यकसमुत्तुः । एवंरया च ते बोधि-
 सत्त्वपर्ण्यैर्भविष्यति सर्व्वे च मे प्रणिधानास्त्वपि सम्पत्स्युः । यथा त्वया प्रणिधानं कृतं
 बोधिसत्त्वसूतेन ततस्त्वं बहुसुदुर्लभकोटोव्ययगतकुशलमूलो भविष्यसि । श्रावणपरिशोधक
 क्षीणमर्द्धकः । ये च ते मञ्जुश्रीः सत्त्वा नामं श्रोथ्यन्ति । तेषां सर्व्वकर्मोत्तरासतो भविष्यति ।
 कुशले श्रियस्तुक्च भविष्यति । मञ्जुश्रीराह । यदि मे भगवन्नेवंरया श्रावणपरिपूर्ति-
 र्भवेदिति यथा मे प्रणिधानं कृतं तथा चैव मां सुदत्ता भगवन्तो व्याकुल्यन्तु । ये दशसु
 दिक्षुषमेमेवसंख्येषु लोकधानुषु तिष्ठन्ति यापयन्ति । सत्त्वानां च धर्म्मं देशयन्ति । तथा-
 प्रमेघासंख्येया सुदत्तेयाः प्रकल्पन्तु सर्व्वसत्त्वार्ण्यैर्द्वेषेण सुतेन समर्पिता भवन्तु । तदयया
 द्वितीयधानकीर्ण्यशूद्रममापन्नस्य बोधिसत्त्वस्य तथाप्रमेघान्द्वेषेभ्यो सुदत्तेयैर्भ्यो शिवा-
 सान्दारद्युष्यात्प्रमिष्यन्तु । संपद्य सान्दारद्येभ्य एवंरयः शब्दो निवारतु । यतुत सुद-
 द्भ्यो धर्म्मेशब्दः संघर्म्मब्दः पारमिताशब्दः वल्लेशारद्युष्यं निवारतु । यथा च
 भगवतः पञ्चमश्रवणेन शरीरे शब्दं तदा शैवंरयं निमित्तं प्रादुर्भवेत् । यथा च मञ्जुश्रिया
 सुमारभूतेन भगवतः पाश्र्वभिषयन्नं कृतं तदा तत्त्वराश्रयमप्रमेघान्द्वेषेया सुदत्तेयाः
 प्रकल्पिता दिद्यानि च सान्दारद्यात्प्रमिष्यन्ति धर्म्मसत्त्वार्ण्यैर्द्वेषेण सुतेन समर्पिता

अभवन् यथा प्रणिधानं कृतं ये च बोधिसत्त्वा महासत्त्वास्तीषां बुद्धानां भगवतां धर्मं शृण्वन्ति ते तान् बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्ति । कोऽत्र हेतुः कः प्रत्ययः एवं हपायां निमित्तानां प्रादुर्भावाय । ते च बुद्धा भगवन्तो मङ्गुश्रियं कुमारभूतं व्याकुर्वन्ति । अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ।

भगवानाह ।

उत्तिष्ठ प्रवरमति विणालबुद्धे,
व्याहृतस्त्वं दशदिशि लोकनाथैः ।
चक्षिता चितिः तर्पिता सत्त्वाः,
मौख्यैरुच्यथाः प्रवृष्टा भेष्यसे बुद्ध इति ॥

अथ खलु कुलपुत्र ! समुद्रेणुर्वाङ्मणश्चतुर्थं राजपुत्रमनङ्गराजं नामामन्त्रपति । पेयालं यथा मङ्गुश्रिया प्रणिधानं कृतं । तस्य भगवान् साधुकारमनुप्रादासीत् साधु साधु कुलपुत्र बोधिसत्त्वभूतस्त्वं कुलपुत्रापनेयासंख्ययानां सत्त्वानां क्रोशपर्य्वतान् भेत्यसि बुद्धकार्यं च करिष्यसि । ततः पश्चादनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भोष्यसे । तेन त्वं कुलपुत्र वज्रच्छेदे प्रभावभासशीर्षात्स बोधिसत्त्वा भवस्व भविष्यसि त्वं वज्रच्छेदप्रभावानामते-
ऽध्वन्यतिक्रान्तानामेकगङ्गानदीवालिकाकानामसंख्येयैऽनुप्रविष्टे द्वितीये गङ्गानदीवालिकासंख्येये पुरि मायां दिशि दशगङ्गानदीवालिकासमात् बुद्धत्वेपरमाशुभ्रजः-समाह्लोकधातूनातिक्रम्य तत्रानिमिदानाम लोकधातुर्भविष्यति तत्र त्वं कुलपुत्र बोधिमभिसम्भोष्यसि समन्तभद्रो नाम तपामतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो विद्याचरणहृष्यद्गी यावद्बोधि भगवानेवंपरुषं च ते बुद्ध-
त्वेवमनेकगुणव्यूहितं भविष्यति यथा प्रणिधानं कृतं समनन्तरव्याकृतञ्च कुलपुत्र रत्नगर्भस्य तपामतेन वज्रच्छेदप्रभावभावो बोधिसत्त्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । मगरुतले गतान्येन कानि देवकोटिनिपुतशतसहस्राणि साधुकारमद्गुर्गाश्रीर्षारगसारचन्दनागरुतमाल-
चूर्णं च प्रावर्षुः ।

स आह । यदि मे भदन्त भगवन्नैवंरूपाशा परिपूर्वत तदपराहं भगवन्तं पद्ममण्डलेन वन्देयम् । तत्र गङ्गानदीवालिकासमा लोकधातवो दिव्यातिक्रान्तेनोदारेण गन्धेन स्फुटा भवेयुः । ये च तत्र लोकधातुषु सत्त्वा उपपन्ना भवेयुः । नैरपिका वा तैर्यग्योनिका वा यामलौकिका वा रेवा वा मनुष्या वा ते सर्व्वे तं गन्धं ध्रावेयुः । तेषां कायव्याधिः कायदुःखं चित्तव्याधिः चित्तदुःखं च सावच्चिरं प्रशान्तं भवेत् पावदहं शीर्षेण पृषिर्वीं स्पृशेयं ।

अथ खलु कुलपुत्र वज्रच्छेदप्रभावभासो बोधिसत्त्वा रत्नगर्भस्य तपामतस्य पद्म-
मण्डलेन पादौ वन्दते । अथ तावदेव गङ्गानदीवालिकासमा लोकधातवो दिव्याति-
क्रान्तेनोदारेण गन्धेन स्फुटा वभूवुः । सर्व्वेषां च सत्त्वानां कायव्याधिचित्तव्याधिः कायदुःखं च प्रशान्तं प्रतिप्रसन्नं ।

भगवानाह ।

उत्तिष्ठ वज्रभेदकरगन्धेन स्फुटा चेत्तवहृ ।

सत्त्वसुखं प्रीतिकरो भेष्यसि वरलोकपिता ॥

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेखुर्वाहायः पञ्चमं राजपुत्रमभयं नामामन्त्रयते स्म ।
पेपालं नच केवलमस्मिन् क्रिष्टे बुद्धक्षेत्रे तत्रार्हं भदन्त भगवन् व्रीधिमभिसम्बुध्यैषं यत्र
न नरका भवेयुर्न तिर्यग्गोपीर्न न यमलोकाः । यत्र नीलवेदूर्यमयी भूमिर्विन्दरेण यथा
पद्मा(मा)यां लोकधातो बुद्धक्षेत्रे गुणयूहा तथा वक्तव्याः । अभयस्य राजपुत्रो रत्नगर्भस्य
तथागतस्याग्रतः पद्मं स्थापयित्वाह । यदि मे भदन्त भगवन्नैवंपरा आशा परिपूर्व्येत
तदहं भगवतोऽनुभावेन दर्शनयूहं समाधिं प्रतिलभेयं । येनाहं भगवतोऽग्रतो दशसु
दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमासु लोकधातुषु बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजः-संख्यैरपचक्रप्रमाणमात्रैः
पद्मैः पुष्पवृष्टिः प्रवर्षेत् व्यं च पर्येमा सहोदीरिते वाक्त्रे बुद्धानुभावेन दर्शनयूहं समाधिं
प्रतिलभ्यवान् । दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमेषु लोकधातुषु बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजस्यै
रपचक्रप्रमाणमात्रैः पद्मैः पद्मवर्षं प्रवर्षितं । यद्बुद्धानुभयो राजकुमारः परमप्रीतिबोधमनस्य-
जातो बभूव ।

भगवानाह । अतीव कुलपुत्र शोभनं त्वया प्रणिधानं कृतं शोभनं च बुद्धक्षेत्रं
परिपृहीतं । अतिप्रीतं च ते समाधिः प्रतिलभ्यः सत्यवचनेन पद्मवृष्टिः प्रवर्षिता ।

अथाह । यदि ममानुसारां सम्यक्सम्बोधावाशापरिपूरिर्भवेत् । तदेते पद्मा गगन्ये
तिष्ठन्तु । तपेय गगन्ये स्थिता वर्धन्तु ।

भगवानाह । अतिप्रियं कुलपुत्र गगणतलेः पद्मैर्मुद्रितं तेन हि त्वं कुलपुत्र
गगणमुद्रो नाम भवस्य भविष्यसि त्वं गगणमुद्रोनामानागतेऽश्वति अतिक्रान्ते एकगङ्गा-
नदीवालिकासमे संख्येयानुप्रविष्टे द्वितीये पूर्वदक्षिण्यां दिशि कोटिशतसहस्रगङ्गानदी-
वालिकासमानि बुद्धक्षेत्राण्यतिक्रामयित्वा तत्र पद्मा नाम लोकधातुर्भविष्यति । तत्र त्वं
व्रीधिमभिसम्बुध्यैषः । पद्मोत्तरस्य नाम तथागतो भविष्यत्यर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो विद्या-
चरणसम्पन्नो यावद्बुद्धो भगवानप्रमेयेन गृह्णेन व्रीधिमन्त्रसंघेन । अपरिमाणव्रते आपु-
र्भविष्यति । सर्वैश्च तैर्गुणैः समन्वागतं लप्स्यसि । यदेतत् प्रणिधानं कृतं । गगणमुद्रो
व्रीधिसत्त्वो रत्नगर्भस्य तथागतस्य पादौ* शिरसा निपपात ।

तद्भगवानाह ।

भविष्यसे जगति हितकरः क्रेशकस्तुपशमकरः ।

वेदरजःसमगुणधरो बोधिं प्राप्स्यसि यथा पूर्वजिनैः ॥

* पादयोः शिरसा निपपात । एवं पादो युक्तः ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणुर्वाह्मणः प्रथं गजपुत्रमवरं नामासन्त्वयति स्म ।
 पेयालनेव केवलमस्मिन् क्रिष्टे बुद्धक्षेत्रे यावद्दया गगणमुद्रेण बोधिसत्त्वेन प्रणिधानं
 कृतं । यदि मे भगवन्नेवंरूपा आशा परिपूर्व्यत तद्वशं दिशि गङ्गानदीवालिकासमाप्तु
 लोकधातुषु सर्वगणेषु समरत्रमयाः कृत्राः प्राहुर्भवन्तु हेमजालप्रतिच्छन्नाः समरत्रमयाभि-
 र्घ्वाभिरलङ्कृताः । तत्र कृत्रघण्टाजालैरेवंरूपाः शब्दो निश्चरेत् यदुत बुद्धशब्दो धर्म्म-
 शब्दः संघशब्दः पारमिताशब्दोऽभिज्ञाशब्दो वैशारद्यशब्दः सर्वं चित्ते सत्त्वा एवंरूपं
 शब्दं शृणुयुः ते श्रुत्वा सर्वानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयेयुः । यं चात्र सत्त्वा पूर्व-
 मुत्पादित-बोधिचित्तास्तोऽवैरिक्तका भवेयुरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । समन्तव्याहृतेऽस्मिन्
 व्याहारे अथ दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमेधु लोकधातुषु सर्वगणसत्तात् पेयालं
 एवंरूपाः शब्दा निश्चरन्ति । भगवतश्चानुभावात् स्वयमेवाद्वाचीत् पुनरेवमाह । स चेन्मे
 भवन्त भगवन्नेवंरूपा आशा परिपूर्व्यत यथा मे प्रणिधानं कृतं । तदहं भगवतः पुरतो
 ज्ञानवैरोचनं समाधिं प्रतिलभेय । येन मम कुशला धर्म्मा निवर्त्तयुः प्रतिलब्धे च समाधौ
 मां भगवान् व्याकुर्व्यात् । भगवतश्चानुभावेन वैरोचनसमाधिः प्रतिलभ्या* ।

भगवानाह । साधु साधु सत्पुरुष उदारं ते प्रणिधानं कृतं तेन त्वं पुण्याभि-
 धन्दनेन दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमाप्तु बुद्धक्षेत्रा बहवश्चैकप्रमाणाः शतसहस्रमनोघ-
 शब्दसंघोदितो बुद्धक्षेत्रः । तत्त्वं कुलपुत्र वेगवैरोचनो नाम भवच्च भविष्यसि त्वं
 वेगवैरोचनोऽतिक्रान्तेऽवेकनदीगङ्गावालिकासमे संख्येऽनुप्रविष्टे द्वितीये पुरस्किमायां दिशि
 गङ्गानदीवालिकासमा लोकधातुत्रोऽतिक्रमिन्वा आदित्यसोमो नाम लोकधातुः तत्र त्वं
 बोधिमभिसम्भोत्षसि । धर्म्मश्रवणवर्त्तियरराजो नाम तथागतो भविष्यथर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो
 विद्याचरणसम्पन्नो यावद्बुद्धो भगवान् स च वेगवैरोचनो बोधिसत्त्वसं भगवन्तं पञ्चमण्डलेन
 वदति रत्नसं तथागतं आह ।

उत्तिष्ठ सव्रत सुरत दान्तचित्त सत्वेभ्यः

तौत्रकरुणामहती प्रवृत्ता तारे हि सत्त्वान् ।

दुःखार्णवतीरं संस्था

यावच्च बुध्यसि अनुत्तरबुद्धबोधिं ॥

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणुर्वाह्मणः सप्तमं राजपुत्रसङ्गजसामन्त्वयामास । पेयालं ।
 न चास्मिन् क्रिष्टे बुद्धक्षेत्रे तत्राहं बोधिमभिसम्बुद्धेर्यं । यत्रैव न नरका न तिर्यग्गोनिः
 न यमलोकः पद्मापते न मातृग्रामो न च सत्त्वानां गर्भवाचः । न सुमेरुः न चक्रवाह
 महाचक्रवाहान् पांशुशैलपर्वतानोत्सदशर्करकटेऽत्र कण्डकाहना न काष्ठवृत्ता न महासमुद्र

* प्रतिलभ्यः, इति पाठः संग्रहवे ।

न च तत्रादित्या न तारकव्या न रात्रिद्विषमा न ते मख्खन्यां न च तत्र सत्त्वानामुद्यार-
 प्रस्त्रावलेटसिंघानकं । न काशखेददुर्योस्यं न च सत्त्वानां कापल्लमता भवेत् । न चित्त-
 क्लमता । न च तत्र पांशुमूर्मिर्भवेत् । सर्व्यां च तत्र मूर्मिरस्त्रगर्भमयी भवेत् । अनेक-
 रत्नगतमष्टचालद्रुतो भवेत् । मान्दारवमहामान्दारवपुष्पावकीर्णं च तद्द्रुत्तत्त्वं नाना-
 वृत्तालद्रुतं भवेत् । ते रत्नवृत्ता नानारत्नजालालद्रुता भवेयुः । नानारत्नद्रुत्या नानारत्नवस्ता
 नानारत्नमाला नानारत्नाभरणालङ्कारालद्रुता नानामाल्येभ्यो - नानावाद्यैर्नानारत्नभाजने-
 नानारत्नपुष्पैश्च ते रत्नवृत्तालद्रुता भवेयुः । न तत्र रात्रिः प्रजापते अन्यत्र यदा पुण्याः
 संकुचेपुष्पाद्याश्च वाद्येयुः संकुचिनेभ्यश्च पुष्पेभ्यः । बोधिघत्त्वा प्रत्याजायेयुः । समापन्नाश्च
 तत्र बोधिघत्त्वा दर्शनव्यूहं नाम समाधिं प्रतिलभेयुः । येन समाधिना प्रतिलब्धेन दशसु
 दिक्षु बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमानस्त्वेषु लोकधातुषु तिष्ठतो यापयतो बुद्धान् भगवतः
 पर्येयुः । तत्क्षणे चैवंरूपं विशुद्धं दिवाश्रीत्रं प्रतिलभेयुः । येन दशसु दिक्ष्वेषु
 लोकधातुषु बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धानां भगवतां धर्मीदेशनां शृणुयुः ।
 सद्योपपन्नाश्च सत्त्वाः सर्व्वज्ञातिस्मारा भवेयुस्ते च बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमान् कल्पानुष्मरैयुः ।
 सहोपपन्नाश्च ते सत्त्वाः सर्व्व एवंरूपं दिव्यं चक्षुः प्रतिलभेयुः । यत्समं तादृशेषु दिक्षु
 बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमान् बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहान् पर्येयुः सद्योपपन्नाश्च ते सत्त्वाः सर्व्व एवंपेषु
 परचित्तज्ञानकीशलेन समन्वागता भवेयुः । यदेकक्षणेन बहुबुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमेषु
 बुद्धक्षेत्रेषु सर्व्वसत्त्वानां चित्तरचितां विज्ञानेयुर्पादबोधोधिपरिनिर्व्वर्णं ते सत्त्वानां समाधिं
 प्रणयेयुः । गत्याः प्रत्यूषकालममये चतुर्दिशं सुगत्याः प्रीतिकाराश्च श्रुतुमुद्यमस्यंशवायवो
 वायेयुः । ये तान् पुण्यान् विक्रामयेयुः । ते च बोधिघत्त्वास्ताभ्यः समाधिभ्यो युधिष्ठिरित्वा
 सेभ्यः पुण्यशेषेभ्यश्च तत्क्षेपुः । तपारूपश्च श्रुद्धिविषयं प्रतिलभेरन् यदेकचित्तक्षणेन
 बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमानैकैकां दिशं गच्छेयुः । तिष्ठतो यापयतो बुद्धान् भगवतो वन्दित्वा
 पर्युपासित्वा तत्रा निर्व्वर्त्तयेयुः । तत्र च मान्दारवमहामान्दारवपुष्पक्षेत्रेषु पर्यङ्कमायद्वा
 निपीयेयुः । धर्मीमुखमनविकारेण तयागतं प्रेक्षेयुर्देन येन च निपीयेयुः परिवर्त्तये-
 र्वा सर्व्वदिशासु च मामेव पर्येयुः । यथाज्ञपं च तत्र बोधिघत्त्वानां महासत्त्वानां काङ्क्षा-
 विमतिधर्म्मेषु संशय उत्पद्यते । तत्सर्व्वं मम दर्शनश्रवणलोकनमात्रेण विगच्छेयुः ।
 यथाज्ञपं च धर्मीदेशनां ते बोधिघत्त्वा महासत्त्वा आकाङ्क्षेयुः । यथाज्ञपं धर्मीदेशनां
 मम श्रवणलोकनमात्रेण जानेयुः । अथमा अपरिषदाश्च तत्र सत्त्वा भवेयुः । अतश्च
 अक्षयप्रदीपित्तेनाप्यनधिकः सर्व्वं च तत्र बोधिघत्त्वा श्रवणवर्त्तिका भवेयुः । न तत्राकुशलस्य
 नाम भवेन्न च तत्र बुद्धक्षेत्रे शिलाप्रदण्ड्य नाम भवेत् न चापतिशुत्यानकया पायत्
 सर्व्वसत्त्वा हान्त्रिंशद्भिर्महापुरुषेणसत्त्वेः समन्वागता भवेयुः सर्व्वं च नारायणप्रतिका भवेयुः ।
 न च तथैकसत्त्वोऽपीन्द्रियविकलो भवेत् । यावद्बोधोधिनिर्व्वर्त्तयेन सर्व्वं च तत्र सत्त्वा
 पुषटा न च काषायधीप्रप्राकृताः प्रत्याजायेयुः । सुविभक्तं च समाधिं प्रतिलभेयुः । यावद्-
 बोधिपर्यन्तेन प्रथामेयुः । सर्व्वं च तत्र समवधानकुशलमूला भवेयुः । त च तत्र बुद्धक्षेत्रे
 सत्त्वानां ध्याधिजराहुःषं प्रजापते । येषां सत्त्वानामायुपरिच्छयो भवेत्ते सर्व्वं पर्यङ्कन

परिनिर्वाण्येयुः । अत्रकाच्च शरीरात्तज्जोधानुं प्रमुक्षेयुर्पैनात्मनः शरीरं साधयेयुः । चतुर्दशश्रद्ध
 चायद्य आगच्छेयुः ये तानि बोधिसत्त्वशरीराणि शून्येषु बुद्धक्षेत्रेषु स्तिपेयुः । एवंरुपाश्च
 महामखिरत्नाः प्रादुर्भवेयुः । तद्यथा राज्ञश्चक्रवर्तिनः प्रभास्वरं मखिरत्नं ये च तत्र सत्त्वास्तां
 मखिरत्नप्रभां पश्येयुः । तं वा मखिरत्नं पश्येयुः । अर्शयुर्वा ते सर्व्वे नरकतिर्य्यग्नायमलोक-
 दुःखानि यावद्बोधिनिर्वाण्येन मा प्रतिसंवेदयेयुः । ते च तत्तद्भावित्वा तत्रोपपद्येयुः । यत्र
 तिष्ठन्तो यापयन्तो बुद्धा भगवन्तः सत्त्वानां धर्मं देशयन्ति । तत्रोपपन्नाश्च ते सत्त्वास्तेषां
 बुद्धानां भगवतां सकाशाद्धर्मं शृणुयुस्ते च बोधिचित्तमुत्पादयेयुः सद्योत्यादिते च बोधि-
 चित्तेऽवैवर्तिका भवेयुरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । न कश्चित् सत्त्वो मम बुद्धक्षेत्रे-
 ऽसमाहितः कालं कुर्यात् न दुःखवेदनाया न परस्परव्यावृद्धचित्ता विप्रयोगमरणाय ततश्च
 मा वातशीघ्रपपद्येयुः । यावद्बोधिपर्यन्तं । बुद्धदर्शनेनाविरहिता भवेयुः । धर्मश्रवणेन
 संघोपस्थानेनाविरहिता भवेयुः । सर्व्वे च तत्र सत्त्वा अप्रगतखिलद्वेषघ्नस्तेषांमातृसर्प्या
 भवेयुः । विवर्तितं च बुद्धक्षेत्रं श्रावकप्रत्येकबुद्धैर्भवेत् । शृद्धैश्च बोधिसत्त्वैश्च बुद्धक्षेत्रं
 स्फुटं भवेत् । स्विग्धचित्ता सुबुद्धित्ता श्रवैरचित्ता अकिल्बिषचित्ताः शान्तचित्ताः समा-
 हितचित्ताश्च भवेयुः । तत्र ये सत्त्वा उपपद्येयुः । प्रभास्वरं च * मेतद्बुद्धक्षेत्रं भवेत्
 महद्गुणव्युत्थं । मेतद्बुद्धक्षेत्रं दशसु दिक्षु बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमैः लोकधातुभिर्दृश्येत
 गन्धं च स्फुरेत् नित्यमुत्सर्गपरिपातश्च तत्र सत्त्वा भवेयुः । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे दुःखशब्दः
 श्रूयेत । तावद्वाहं बोधिसत्त्वचर्यां चरिष्यामि यावदहं बोधिसत्त्वभूताश्चैवंरुपाभिर्बुद्धक्षेत्र-
 गुणव्युत्थसम्यग्दाभिः बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धं स्थापयिष्यामि । एवंरूपैः परिशुद्धाश्रयैः सत्त्वैस्तद्बुद्ध-
 क्षेत्रं स्फुटं स्थापयिष्यामि । ततः पश्चादहं तत्र बुद्धक्षेत्रेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिसमि-
 सम्वुध्येयं । बोधिप्राप्तय च मेऽप्रमाणाप्रभा भवेत् सद्यश्चबुद्धक्षेत्रपरमाणुरजःसमेषु च दशसु
 दिक्ष्वन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु लक्षणालङ्कृता मे कायः संदृश्येदिति † । ये च तत्र सत्त्वा मां पश्येयुः ।
 तेषां सत्त्वानां रागः प्रशमयेत् द्वेषो मोहेर्षामानशंससर्व्वज्ञापज्ञेयाः प्रशमेयुः । सर्व्वे
 बोधिचित्तमुत्पादयेयुः । यथाविधाश्च समाधिधारणौराकाहृत्तत तथारुपा मां दृष्ट्वा प्रति-
 लभेयुः । ये च तत्र सत्त्वाः शीतनरको प्रयाजाता भवेयुस्तेषां मा दृष्ट्वा सुखावेदना प्रादुर्भवेत्
 तथारुपां च सुखां वेदनां प्रतिलभेरन् यथापि नाम द्वितीयध्यानसमापन्नश्च मिच्छोक्ते च
 मां दृष्ट्वा कायचैतस्मिन्नेन मुक्तेन समर्पिता भवेयुस्ते च सर्व्वेऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
 वित्तमुत्पादयेयुस्ते च तत्र आवित्वा मम बुद्धक्षेत्रं उपपद्येरन् न तत्र वा वैवर्तिका भवेयुः ।
 अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ये च सत्त्वाः प्रेतभवनेषुपपन्नाः । मम पश्येयुः पेयालं । अवैवर्तिका
 भवेयुरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ एवं तिर्य्यग्योगिगता वक्तव्याः । एवं देवाः । द्विगुणा च
 मे प्रभासयेयं । अप्रमाणं च मे श्रायुर्भवेत् । यद्ग शक्यं केनचिदूणयितुं । अन्यत्र सर्व्वज्ञाने

* चैतद्बुद्धक्षेत्रमिति साधुः ।

† स्यापि चैतद्बुद्धक्षेत्रमिति भवितुमर्हति ।

‡ संपश्येदिति पाठः साधीयान् ।

न बोधिप्राप्तय च मे दशसु दिक्षुप्रमेयेष्वपरिमाणेष्वन्येषु लोकधातुषु बुद्ध भगवन्तो मम
 वर्णं भाषेन् वेषामनुयाययेषम् । ये च तत्र सत्त्वा मम वर्णं शृणुयुः । ते तत्र मम बुद्धत्वे
 कुशलमूर्त्तं परिणामयेयुः । ते कालं कृत्वा मम बुद्धत्वे उपपद्येयुः स्थापयित्वाऽनन्तर्य-
 कारकान् सद्गन्धर्वप्रतिक्षेप(कान्)तां आर्यापवादकान् बोधिप्राप्तय च मे ये सत्त्वा अप्रमेयेष्व-
 संख्येषु लोकधातुषु मम नामधेयं शृणुयुः । मम च बुद्धत्वे उपपत्तिमाकाङ्क्षेयुः । तेषामहं
 मरणकालसमयेऽनेकाद्यपरिवृतो विवर्तितमिदमधिं समाप्नुवा । तपारूपेण सुभाषितेन तान्
 सत्त्वान् सन्तोषयेयं तेषां सत्त्वानां सर्व्वदुःखं प्रशमेत्तेनैव प्रमादेन निश्चितां समाधिं
 प्रतिलभेयुः । वित्तस्पृष्टयं धर्मैर्त्तानिं प्रतिलभेयुः कालं च कृत्वा मम बुद्धत्वे उपपद्येयुः ।
 ये च पुनरन्यत्र बुद्धत्वेषु मत्तधर्माविरहिताः सत्त्वा अनर्षिकाः त्रिभिर्यानेरनर्षिका देव-
 मानुषिकाधिः सम्यग्नाभिरनर्षिकाः कुशलपर्य्यष्टात्त्रिभिः पुण्यक्रियावस्तुभिः अधर्मेराग-
 रक्ताविषमलोभाभिभूता मिथ्या-धर्मैरौतास्तेषां प्रभासमाधिना मरणकालसमये पुरत-
 स्तिष्ठेयुः । अनेककालपरिवृतो धर्मं देशयेयं । तेषां स्वकं बुद्धत्वे दर्शयेयं । बोधो च
 समादापयेयं । ते सत्त्वा समान्तिके परमधीतिप्रदायं प्रामोद्यं प्रतिलभेयुः । बोधो च
 चित्तानुत्पादयेयुः । तेषां सर्व्वदुःखावेदनां प्रशमयेयुः । ते सूर्य्यपदीयं च समाधिं प्रति-
 लभेन् मोहमयाहं चैषो भवेत् कालं च कृत्वा मम बुद्धत्वे उपपद्येयुः ।

भगवान्नाह । साधु साधु सत्सुक्य शोभनं ते प्रणिधानं कृतं । स प्राह । यदि मे
 भवन्त भगवन्नेयंरूपा आशा परिपूर्व्वत । तप्राह दशसु दिक्षु बुद्धत्वेपरमापुरजःसमे-
 ख्येषु बुद्धत्वेपूरगमावचमनसूयं प्रवर्षेतु । ये च सत्त्वान्तं गन्धं प्रायेयुः ते सर्व्वं बोधो
 वित्तमुत्पादयेयुः । अहं चैतर्हि प्रणीतश्रुतिं नाम समाधिं प्रतिलभेयं । यत् स्वपमेय
 पश्येयं । वषादितद्य कुलपुत्र प्रणीतश्रुतिः समाधिः स्वपमेशद्राणीतदुद्धत्वेपरमापुरजः-
 समेषु दशसु दिक्षुःकष्यां दिशि गुरुनातिक्रान्ताद्य सत्त्वा बोधो समादापितास्तेन त्वं कुलपुत्र
 मिदगन्धो भवस्व । अतिक्रान्ते मिदगन्धे रजगद्गानदीयालिकासंख्येषुपुत्रविष्टे द्वितीये
 उपरि मा यदि श्रयितो बुद्धत्वेप्रात् द्विचत्वारिंशत् गद्गानदीयालिकाममेपु बुद्धत्वेपरमापु-
 रजःसमानि बुद्धत्वेप्राप्यतिक्रम्य तत्र नील गन्धप्रभासविरजो नाम लोकपानुर्भविष्यति ।
 तत्र त्वं मिदगन्धोऽनुत्तरां सम्यक्सम्योधिप्रसिद्धमोक्षये । प्रभासविरजःसमुत्पन्न गन्धेश-
 राज नाम तपामतो भविष्यसि । अहंन् मय्यकमस्युहो पायद्वपुहो भगवान् ।

अथ ध्रुव कुलपुत्र मिदगन्धो बोधिप्राप्तो रत्नगर्भस्य तपामतप्य पञ्चमण्डलेन पादो-
 यन्वितयान् । त(तो)रत्नगर्भस्तपामत प्राह ।

उत्तिष्ठ सुरनरदेवपूजित

तारय त्वं भव गतिमत्त दुःखिता ।

द्वित्वा त्वं भव दुःसंश्लेषबन्धना

भेद्यसि मरजिने आर्य्यपुङ्गवः ॥

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणुवाङ्मणोऽष्टमं राजपुत्रमभिर्धं नामामन्तयाभास । पेयालं तावदहं भगवन् क्लिष्टे बुद्धक्षेत्रे बोधिसत्त्वभूतो बोधिसत्त्वचारिकां चरिष्यामि यावदहं दशसहस्रात् क्लिष्टान् बुद्धक्षेत्रानेवंरूपान् परिशुद्धान् स्थापयिष्यामि यथा नीलगन्धप्रभास-
विरजं बुद्धक्षेत्रं तथा भविष्यति । एवंरूपैरवस्मकुशलभूलैः परिशुद्धाशपैर्महावानसंप्रस्थितै-
र्बोधिसत्त्वैस्सद्बुद्धक्षेत्रं स्फुटं स्थापयिष्यामि । पश्चाद्दहमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिसत्त्वसंभोत्-
स्यामि तथारूपामहं भदन्त भगवन् बोधिसत्त्वचारिकां चरिष्यामि यथा नान्ये बोधिसत्त्वा-
श्चरन्ति । यदहं भदन्त भगवन्निमानि समवर्षाणि बुद्धगुणबोधिसत्त्वगुणपरिशुद्धिः । बुद्धक्षेत्र-
गुणपरिशुद्धिः रक्षोगतो एकाकी संचिन्तयमानो निषण्णः । दर्शनयूद्धसमाधिपूर्वकमेव
एकादश बोधिसत्त्वसमाधिदशसहस्राणि यानि भयात्रोत्पादितानि प्रतिलब्धानि भावितानि ।
एषा मम भदन्त भगवन् बोधिसत्त्वभूतस्य बोधिसत्त्वचारिका येषु ते दशसु दिक्ष्वनन्ता
पर्यन्ताखन्यासु लोकधातुषु बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति यापयन्ति सत्त्वानां हिताय सुखाय धर्मं
देशयन्ति । मे अर्धसमतिक्रान्ता श्वजाप्रकोपूरा बुद्धक्षेत्रास्तां परिपूर्णां जिनेः पथेयम् ।
श्रावस्त्येयम् । तेन च समाधिनाहं भदन्त भगवन् परमाखुरजःसमान् बुद्धान् भगवतो
बोधिसत्त्वा श्रावकगणपरिवृतान् पथेयम् । एकैकस्याहमनिश्रितः समाधिवलेन बुद्धक्षेत्र-
परमाखुरजःसमैः कार्यं वेदयेयसु एकैकेनवाहं कायेनानुत्तरैर्विचित्रैः पुष्यैरनुत्तरैर्विचित्रै-
र्मात्स्यैश्च सूर्याविलेपनेर्वाद्यैः सर्वाभिधानुत्तराभिर्बुद्धाभिरेकैकं पूजयेयम् । एकक्षेत्रेवाहं
समुद्रवालिकाप्रसाद्यं कलांशरेयं यदावाहं सर्वकायविभावनेन समाधिनेकजयेनेकस्य बुद्धस्य
बुद्धक्षेत्रपरमाखुरजःसमान् बुद्धान् चिराण्याजानेयं । गुणाकरसमाधिनावाहं भदन्त भगवन्ने-
कैकस्य बुद्धक्षेत्र-परमाखुरजःसमेरनुत्तरैस्त्वेस्तथेयम् । अनिमिषसमाधिनावाहं भदन्त भगवन्
नरकोब्धवतरित्वा । नैरपिकमात्मभावमभिनिर्मणित्वा नैरपिकानां सत्त्वानां धर्मं देशयेयम् ।
बोधाय च समादापयेयम् । ततस्तान् बोधाय चित्तमुत्पादयेयम् । ततथावित्वा मनुष्याणां
सहभावतायामुपपद्येयुः । यत्र बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति तेषां बुद्धानां भगवतां सकाशाद्दुर्भ-
शुण्युः । श्रवैवर्तिकमूमौ च प्रतिष्ठापयेयम् । एवं तिर्यक्षु एवं प्रतेषु । एवं यक्षेपु ।
एवं राक्षसेषु । एवमसुरेषु । एवं नागेषु । एवं किन्नरैषु महोरगेषु । एवं पिशाच-
पूतनकतपूतनेषु । एवं मनुष्य-चण्डालेषु । एवं दण्डिजेषु राक्षिकासु । यथा रूपेषु च भगवन्
सत्त्वा कुलेषूपपद्यन्ते । यथारूपश्च तेषामात्मभावप्रतिलाभः । यथा रूपेण च सत्त्वाः कर्म-
प्रत्ययेन सुखां वेदनां हुःखां वा प्रति संबेदयन्ति । यथा रूपेषु च शिल्पस्थानकर्मस्थानेषु
प्रसक्ताः । तथारूपमात्मभावं निर्माणिष्वा तथा रूपशिल्पस्थानेषूपदयोगं निदर्शयेयम् । तथा
रूपेण वास्तरव्याहारेण सत्त्वानां चित्तमाराधयेयम् । अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समादापये-
यसु । निवेशयेयसु प्रतिष्ठापयेयसु श्रवैवर्तिकांश्च स्थापयेयसु । अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
तावदहं भदन्त भगवन् बोधिसत्त्वचारिकां चरिष्यामि यथा दशसु सर्वबुद्धक्षेत्रसहस्रेषु
सर्वेषां सत्त्वानां चित्तसन्ततिं तथा परिशोधयेयम् । यथा पूर्वकर्मक्षेत्रान् कुर्युः । यदेक-
सत्त्वस्यापि सत्त्वतो माराश्चित्तसन्ततिपर्यं न प्रजानीयुः । तदहं दशबुद्धक्षेत्रसहस्राख्येवं यथा
परिशुद्धां स्थापयेयम् । यथा प्रभासविरजासमुच्छ्रयगन्धैरराज्योतिसपागन्धैश्च नीले गन्ध-

प्रभासविरजे बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहास्तया भवेद्यम् । एष मया स्वबुद्धक्षेत्रस्य स्वपथां या च यथा
 विंशत्यनेन बोधिसत्त्वेन प्रणिधानं कृतं । यदि मे भदन्त भगवन्नेवंरथा आशा परिपूर्व्यत ।
 तथा दशसु बुद्धक्षेत्रसदृशेषु सत्त्वानां सर्व्वदुःखानि प्रशाम्यन्तु । सर्व्वं च मृदुचित्ता भवन्तु ।
 कर्मण्यचित्ता भवन्तु । अकस्वकापाद्यतुष्टीपिकायाः तिष्ठन्तो बुद्धान् पश्यन्तु । तेषां च
 सत्त्वानां विचित्ररत्ना विचित्रपुष्पगन्धविलेपनचूर्णां कृष-ध्यञ्ज-पताकाः प्रादुर्भवन्तु । येन ते
 सत्त्वा स्तान् बुद्धान् पूजयेयुः अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तान्मूल्यादयेयुः । अर्चं च भगवन्
 दर्शनव्यूहसमाधानबलेन स्वयं पश्येयं । सद्वोर्ज्ञैरितया वाचास्मिन्नेवमेव स्वयं पश्यति, यथा
 प्रणिधानं कृतमिति ।

भगवानाह । सायु सायु कुलपुत्र यस्त्वं कुलपुत्र समन्तको च बुद्धक्षेत्रदशबुद्धक्षेत्र-
 सद्यज्ञासि परिशुद्धानि स्थापयिष्यसि । अप्रमेयासंख्येयानां च सत्त्वानां सन्ति तं परिशोध-
 यिष्यसि । एवमप्रमेयासंख्येयानां बुद्धानां भगवतामप्रमेयासंख्येयानां पूजायामौत्सुक्यमा-
 यत्यस्ये तेन त्वं कुलपुत्र समन्तभद्रो नाम भवस्व । भविष्यसि त्वं समन्तभद्रो नाम ते-
 ऽश्वनि श्रतिक्रान्त एकनदी वालिकासमेऽसंख्येये परिवर्त्तविशिष्टे द्वितीये उत्तरायां दिशितो
 बुद्धक्षेत्रात् षष्टिमङ्गानदीवालिकासमानि बुद्धक्षेत्राण्यतिक्रमिन्ना तत्र ज्ञानतो ये सुवि-
 श्वदुष्टगुणो नाम लोकघातुर्भविष्यति । तत्र त्वं समन्तभद्रोऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्मोक्ष्यसे । ज्ञानवद्यद्विचिन्मितेश्वरकेतुर्नाम भविष्यसि । तथागतोऽर्चन् सम्यक्सम्बुद्धो
 भगवान् ।

अथ खलु कुलपुत्र समन्तभद्रो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो रत्नगर्भस्य तथागतस्य पद्म
 मण्डलेन पादयोः शिरसा निपपात । रत्नगर्भस्यथागतस्त्वाह ।

उत्तिष्ठ सुरत सुप्रत दान्मचित्त

सत्त्वान् सन्नति विगोध्य वृद्धप्रतिज्ञ त्वम् ।

सत्त्वान् तारय क्रोशनदीसुधोरान्

त्वं ज्ञान-उल्काधर मेखसि बुद्धलोके ॥

तेन खलु पुनः कुलपुत्र समयेन दशकुम्भीरप्राणसद्यज्ञासि एक कच्छेन वाचं च
 भाषिरे भविष्याम वयं भदन्त भगवन्तः परिशुद्धेषु बुद्धक्षेत्रेषु तथागता अर्चन्तः सम्यक्-
 सम्बुद्धाः यौ सुविश्वदुष्टाशयाः समन्तभद्रो बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्वचारिकां चरमाणः परिशुद्धौ
 स्थापयति । एवं च वयं षट्परिरीमताः परिपूरयित्वा तत्र बुद्धक्षेत्र उपपद्येम । एवं कुल-
 पुत्र रत्नगर्भस्य तथागतेन दशप्राणसद्यज्ञा स्थाकृताः । यदा समन्तभद्रोऽनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभि सम्मोक्ष्यते तदा पूयं तेषु सामन्तकेषु लोकघातुष्वनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्मोक्ष्यथ्वे । सद्यज्ञेननामकास्त्रथागता भविष्यथ । यदुत सद्यज्ञे सर्वालकुलक्षेत्राद्योषो
 नाम भविष्यथ तथागताः । अपरं सद्यज्ञं संदतीश्वरघोषो नामानो भविष्यन्ति । अपरं
 सद्यज्ञं सुविमलघोषेश्वरराजनामा भविष्यति तथागताः । अपरं सद्यज्ञं पद्मीयामघोषे-

श्वरराजनामा भविष्यति । तथागताः अपरं सहस्रं विमलघोषतेजेश्वरराजनामा भविष्यन्ति ।
 पञ्चशता शकं नामधेया यदुत सूर्यघोषनामा भविष्यति । तथा द्वौ विगतभयकीर्तिराजा
 विगतरश्मिश्च विगतरश्मिधोषकीर्तिश्वरघोषश्च विपरमधर्मकीर्तिघोषश्च धर्मकीर्तिराज-
 रत्नध्वजः । ज्योतीश्वरः । उत्तममुनिज्ञानेश्वरः । वेतचीवरसंहराजा । अचिन्त्यमतिज्ञान-
 गर्भः । ज्ञानमेरुध्वजः । ज्ञानसागरराजा महावीर्यघोषेश्वरः । मेघश्रीकल्पः । ज्ञानविरज-
 वेगः । किपीश्वरवीजः । ज्ञानमुण्डिले गर्जितेश्वरः । अभिभूतगुणसागरराजा । ज्ञान-
 सम्भवबलराजा विरजशीरेश्वरराजा । मुनिश्रीकूटवेगसंकुसुमः श्रीकूटज्ञानदुद्धिः वज्रसिंहः ।
 शीलप्रभास्वरः । भद्रोत्तमः । अनन्तरश्मिः । सिंहनन्दिः । अक्षयज्ञानकूटः रत्नावभासः ।
 ज्ञानविमलेः । ज्ञानप्रवातः । सिंहकीर्तिः । अभिज्ञानगुणराजः । धर्मसूचनावर्षी प्रभा-
 कारः । शम्भूदूतमेघः । धर्मसमुदूतराजविमलेः । गन्धेश्वरः । विमलनेत्रः । महाप्रसन्दपः ।
 असङ्गबलराजा । स्वज्ञानगुणबलः । ज्ञानचीवरः । वशकीर्ती । असंगहितेयी । ज्ञान-
 सम्भवः । महामेरुः । बलगर्भः । गुणकारः । लताकुसुमध्वजः । गणप्रभासः । विगुणमोह-
 राजा । वज्रोत्तमः । धर्मकेतुः । घोषेन्द्रराजा । स्वगुणः । वज्रध्वजः । रत्नेश्वरः । अत्युदूत-
 ध्वजेन शैलकल्पः । रतिमेघः । धर्मकारिषालराजा । समन्तगुणसागरराजा । ज्ञानसंलिखः ।
 ज्ञानार्चिकुसुममणिः । गजेन्द्रेश्वरः । उदुम्बरगुण्यः । काञ्चनध्वजः । धर्मध्वजः । विनर्दित-
 राजः । चन्दनः । सुप्रतिष्ठितस्वामविक्रमः । ध्वजाप्रप्रदीपः । ज्ञानक्रमः । सागरध्वजः
 व्ययधर्मकीर्तिः । मानविनर्दितः । गुणार्चिः । ज्ञानप्रभः । ज्ञानप्रदीपः । क्षेमराजा । ज्ञान-
 घोषः । ध्वजसंग्रहः । वज्रप्रदीपः । व्यूधुराजा । जयसंख्या । सुप्रतिष्ठितः । मणिचन्द्रराजा ।
 क्रमविनर्दितराजा । सालेन्द्रसिंहविग्रहः । नारायणविजितगर्भः । रत्नगुणसंनिचयः ।
 ज्योतिगर्भः । नक्षत्रविभवकीर्तिः । पुण्यबलसालराजा । ज्ञानघोषः । ब्रह्मोत्तरः । धृतराष्ट्रः ।
 अपरं सहस्रं गन्धपद्मविजितकीर्तिराजा नामानो भविष्यन्ति । रश्मिमण्डलज्योतिप्रभास-
 राजा गन्धपद्मोत्तरवेगः । अनन्तगुणसागरज्ञानोत्तरोत्तरः । जम्बूच्छायः । गुणशैलध्वजः ।
 सिंहकेतुः । नागविवर्जितकुसुमतेजराजा । सुगन्धवीजनैरात्म अप्रसृतगुणतेजराजकल्पनेमि
 भविष्यति । अपरं सहस्रं विद्युत्पराजधर्मराजानो नामेन्द्रविभुक्तिबुद्धलोकसागालोचनशैल-
 नामा भविष्यति तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धाः । एककाले एकदिवसेऽनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिर्षभोत्स्यन्ति । अन्यान्यासु लोकधातुषु दशान्तरकल्पायुःप्रभासं भविष्यति ।
 तेषुपि दशप्राणसहस्रा रत्नगर्भस्य तथागतस्य पद्ममण्डलेन यादौ शिरसा निषेतुः । रत्न-
 गर्भस्तथागत आद्ये ॥

उत्तिष्ठत च दृढनागनर्दित

क्रियता शुभद्रव्यसञ्चयम् ।

उचुजित पारमितासु वेगता

भविष्यथासुरनरलोकनाथकाः ॥

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणु ब्राह्मणो नवमं राजपुत्रमाप्तव्यते स्म । अभिषेकं नाम
 पेशालं । स ग्राह । तथारूपमहं बोधिसत्त्वचारिकां चरिष्यामि यथा मे दशसु दिवु
 गङ्गानदीवालिकासमाहितपुत्रो यापयन्तः बुद्धा भगवन्तो बोधिचारिकां चरतः । सात्त्विकता
 भविष्यन्ति बोधिसत्त्वचर्यायां । यदहं भइन्त भगवन् तत्पुरतो बोधाय चित्तमुत्पादयामि ।
 यावच्चानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिममोत्स्ये । अत्रान्तरेण मे बोधिसत्त्वचर्याचरमाणस्य
 न विप्रतिषारचित्तमुपपद्येत यावद्बोधिपर्यन्तमुपादाय वृद्धमतिज्ञो भवेयं यथावादी तथा-
 कारी न चान्यस्य सत्त्वस्य चित्तं संतोभयेयम् । न च मे श्रावकप्रत्येकमुत्तुष्टयाने चित्तमुत्प-
 द्येत । सा च कामरागचित्तेनैतदिका उत्पद्यन् । मा ध्यानसिद्धमहमता मा श्रोतसुका
 सद्गता मा कौत्स्यसद्गता न विचिकित्सासद्गता न प्राण्यतिपातं नोदत्तानं भावस्य-
 चर्यं न सृष्टावाइं न पैशुन्यापहयं नाभिध्वनिं ध्यापाइं न मिथ्यादृष्टिः । न संभिन्नप्रलापनं
 मात्पर्यसद्गतं न धर्म्मगौरवचित्तता न विषंवाइनचित्तता यावद्बोधिपर्यन्तान्मम
 बोधिसत्त्वचर्यां चरमाणस्य इमे धर्म्मा संविद्येयुः । यावद्बोधिपर्यन्तमुपादाय पश्येतिहार-
 कमपि बुद्धावुत्सृष्टितिर्यं चित्तचेतसिकाः प्रयत्तन् । यावद्बोधिपर्यन्तेन नाहं बुद्धदर्शनेन
 विरहितो भवेयं न धर्म्मश्रवणेन न संघोपस्थानेन । सर्वत्र च ज्ञातिषु व्रज्यां प्रतिलभेयं
 सर्व्यासु ज्ञातिषु पांशुकुलिको भवेयं । शैवीवरिकः वृक्षमूलिकः । नैरपिकः । धारण्यकः
 पिण्डपातिकः । अल्पेच्छः सन्तुष्टः धर्म्मदेशकः । आदेयवाक्यः अपरिमापप्रतिमानस-
 संपन्नो भवेयं । न च मूलोत्पत्तिमापद्येयं न सृष्टावाइसद्गतेर्मन्त्रैः परप्रवादिनोऽवमर्ह्ये ।
 शून्यताप्रतिबंधुक्लेशं मातृग्रामस्य धर्म्मं देशयेयम् । शून्यता मनस्कारेण च मातृग्रामस्य इत्त-
 विदर्शनं कुर्यात् । न इत्तविकारेण धर्म्मं देशयेयम् । निर्यं वाहं सद्वापानसंप्रस्थितानां
 बोधिसत्त्वानां शास्त्रीसंज्ञामुत्पादयेयम् । यस्य वाहं धर्म्मभाणकस्य सक्ताशाठ्मं शृणुयां
 शास्त्रीसंज्ञां तस्यान्तिके उत्पादयेयम् । सत्कुल्यं वाहं तं धर्म्मभाणकं यथा तथागतं तथा सत्-
 कुर्यां गुहकुर्यां मानयेयम् पूजयेयम् यावदात्ममांसेरपि धर्म्मभाणकमुपस्थिद्येयं । न वाहं
 यावमयात्रं यावेह्यं दानं दद्यां न मम धर्म्मज्ञानमातृसरिका चित्तचेतसिका उत्पद्येयुः ।
 ध्वजोदितदानेनाहं बोध्यधिकान् सत्त्वान् परित्रायंयम् स्वत्रीयंयत्प्रतिधानोपार्जितेन
 वाहं द्रव्यं च व्यसनशतान् सत्त्वान् व्यसनेभ्यः परिमोचयेयं । नचाहं प्रव्रजितलिङ्गनं वा
 दृष्टव्यलिङ्गनं वा आपत्तनायत्तभातामोदयेयम् निर्यं वाहं सोभसत्कारद्योपोऽप्रियिष-
 शास्त्रीसंज्ञागुत्पादयेयम् । यदि च मे भइन्त भगवन्निमं प्रतिधाना यावद्बोधिपर्यन्तमुपादाय
 संबंधेयुः । यथा भगवतः पुस्ततः प्रतिधानं दत्तं तद्गुभाभ्यो पाठिष्यीं दिवाद्यकरवाः
 इन्द्रुर्भवन्तु । सद्गताः सनाधिकाः स नैमिकाः आदित्यवर्षा प्रभाष्वराः । सद् भाषि-
 तायास्यो वाचि अमिं येन राजपुत्रेणोभाभ्यां पाठिष्यीं तथास्वपायि चक्राणि प्रादुर्भू-
 तानि । यथा पाचितताः पुनराह यदि मे भइन्त भगवन्निंरुपा आशा परिपूर्व्यत । यावद्बोधि-
 पर्यन्तेन तदिमे चक्राः शून्यं प्रपन्नकपायेषु बुद्धेष्वेव गच्छन्तु । एवंरुपेण च शब्देन यथा
 नन्दोपनन्दोनागराजा गच्छन्ति । तथा सन्वीयनं बुद्धक्षेत्रं क्षेत्रेण विद्यापयन्तु । बोधिषत्त्व-
 धारकरत्सुत्यसंप्रमोपज्ञानदर्शनशून्यता भायना प्रबुद्धविषयधर्म्मपर्यायं चारयितुं । येन

तत्र सत्त्वा उपपन्नास्तेषां सर्वेषां श्रोत्रेन्द्रियेष्वयं धर्मपर्याय आभासमागच्छन्तु । निपतित-
मात्रे च तेषां सत्त्वानां रागः प्रथमतः । द्वेषो मोहो मानेषां मात्सर्यः प्रथमतः । सर्वबुद्धानु-
स्मृतिमनसिकारेणानुत्तरायां सम्यक्संबोधौ चित्तमुत्पादयन्तु । प्रेषितौ च कुलपुत्रा मित्रेण
राजपुत्रेण तौ द्वौ चक्रवर्ती तौ चैवंरुपेण जनेन गच्छतस्तद्वयया बुद्धा भगवन्तो बुद्धजनेन
गच्छन्ति । एवमेव तौ द्वौ चक्रवर्ती गच्छतः । इयम् दिशास्त्रप्रमेयेष्वसंबन्धेषु पञ्चकषायेषु
बुद्धक्षेत्रेषु गत्वा सत्त्वानां बोधिसत्त्वव्याकरणसूत्र्यसंप्रमोषज्ञानान्तर्गता भावेन प्रथम
बुद्धधर्मपर्यायं वारयन्ति तेषां च सत्त्वानामयं धर्मपर्यायः श्रोत्रेन्द्रियस्याभासमागच्छन्ति ।
तेषां सर्वेषां रागो यावन्मात्सर्यचित्तचैतदधिकाः प्रशान्ताः सर्वे च बुद्धज्ञानविषयमनस्कारे-
णानुत्तरायां सम्यक्संबोधौ चित्तान्युत्पादितवन्तो सुहृत्समात्रेण च ते चक्राः प्रतिनिवृत्त्या-
मिदम्य राजपुत्रस्य पुरतः स्थिताः ॥

अथ खलु कुलपुत्र रत्नगर्भस्तथागतः । अमिद्यस्य राजपुत्रस्य सायुकारमदात् साधु
साधु कुलपुत्र त्वपातीवशोभनः प्रणिधिः कृत इमे च दिव्याश्चक्रवर्ताः शून्येषु पञ्चकषायेषु
बुद्धक्षेत्रेषु प्रेषिता बहूनि च प्राणकोटीनियुतशतसहस्राण्यफलुषचित्ता व्यवस्थापिता
निद्रोघौ च समादापितानि तेन त्वं कुलपुत्रासौभ्या नाम भवस्व । भविष्यसि त्वमनोभ्यो
लोकस्य परिणायकः । शुकत्वमसौभ्य बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहानि यादृशान्याकाङ्क्षसि ।

असौभ्य आह । तादृशमहं भदन्त भगवन् बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहमाकाङ्क्षामि यथा सर्व-
ल्लोकत्रयौ भवेत् । समा पाण्डितलोपमा दिशमणिरत्नव्यवकीर्णा अपगतहार्करकठवा
अपगतशिलास्तम्भपाशाखपर्वता सुदुका काशिनिकसुखसंस्पर्शा नितिते पादतलेऽवनने-
दुत्तचित्ते पादतले पुनरुज्जमेत् । न चात्र नरकतिर्यग्गोनिपमलोकविषयान् प्रजापेयुः ।
न च तत्र बुद्धक्षेत्रदूर्गन्था भाद्रा भवेयुः । दिव्यातिक्रान्तेन गन्धेन न तद्बुद्धक्षेत्रं स्फुटं भवेत्
दिव्यैश्च मान्दारवमहामान्दारवैः पुष्पैस्तद्बुद्धक्षेत्रमाकीर्णं न च तत्र सत्त्वानां जरात्याधि-
मरणं भवेत् । न च परस्परविद्वेष्टा न च सत्त्वानामकालमरणं विप्रतिभारमरणं नासमा-
हितमरणं । बुद्धानुस्मृतिमनस्कारेण तत्र सत्त्वा भवेयुः ॥ न च दुर्गतिषूपपद्युः । न
पञ्चकषायेषु शून्येषु बुद्धक्षेत्रेषूपपद्युः सौम्योधिपरिनिर्वाणात् । बुद्धदर्शना विरहिता
भवेयुर्धर्मश्रवणेन संबोधोपस्थानेनाविरहिता अल्परागाश्च तत्र सत्त्वा भवेयुरल्पद्वेषा अल्प-
मोहाः । सर्वे च तत्र दशकुशलान् कर्मपणान् समादाय वर्तयुः । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे
सत्त्वानां शिल्पग्रहणं भवेत् । न नामनिमित्तं न च तत्र सत्त्वानां मारावतारं मार्गत् न च
तत्र सत्त्वा दुर्वर्णा भवेयुः । न च तत्र सत्त्वा वैमात्रा भवेयुः । यदुताप्यौ वा दासो वा श्र-
ममा अपरिग्रहाश्च तत्र सत्त्वा भवेयुः । न च तत्र आवकानां बोधिसत्त्वानां वा शुकमोक्षणं
भवेत् । अन्ततः स्वप्नान्तरगतानामपि सर्वे च तत्र सत्त्वा धर्मको मा धर्मपर्येषुपरा
भवेयुः । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे एकसत्त्वोऽपि विपरीतदृष्टिको भवेत् न चान्यतीर्षिको न च
तत्र सत्त्वानां कायक्रमता भवेत् । सर्वे च ते तत्र सत्त्वा पद्माभिज्ञा भवेयुः । न च तत्र
सत्त्वानां तृषा वा भुक्तावा विद्वेष्टयेत् यादृशं वाहारमाकाङ्क्षेयुः । तादृशं रत्नमाजनेषु
पुरतः प्रादुर्भवेत् । यथा कामावचरणां देवानां लोचनप्रसात्रखेटसिंघाटमश्रवाकाये

स्वरो वा भवेत् न च तत्र शीतं नीलां भवेत् सुगन्धं रमणीयं भवेत् सृष्टुसंस्पर्शाश्च यापयो
 दापेयुः । ते च तत्र देव-मनुष्याणां गन्धकल्पं कुर्वीरन् यथा काङ्क्षेयुः । यावृशमा-
 काङ्क्षेयुः । य एकः शीतलं वायुमाकाङ्क्षेत् द्वितीय उष्णं अग्रे उत्पलगन्धं वायुमा-
 काङ्क्षेयुः । अग्रे उरगसारचन्दनगन्धं वायुं । अग्रे कालानुसारिगन्धं । अग्रे तगरगन्धं ।
 अग्रे ऽगुरुगन्धं अग्रे सर्व्वेण सर्व्वं वायुमाकाङ्क्षेयुः । तेषां यथा चित्तोत्पादेनाविज्ञं तथा
 संपद्येत् । एतदपगतपञ्चकशाया धोकघातुर्भवेत् । तत्र च सत्त्वानां समरद्रमयाः कूटामारा
 भवेयुः । तेषु च कूटामारेषु समरद्रमयाः पर्यङ्गा स्थिताः भूलिकोपधानैर्मुहुकाच लिन्दिक-
 संस्पर्शाः प्राहुर्भवेयुर्भवन् मनुष्या विहरेयुः । समन्ततश्च कूटामारेषु पुष्करयौपरिपूर्णांशुकोपे-
 तेनोदकेन प्राहुर्भवन् यत्र ते सत्त्वा उदकेनोदककार्यं कुर्युः । सुभगा तालवृक्षाणां वा
 वृक्षावलीरलङ्कता भवेयुः । मानापुष्पीर्नानाफलैर्नानागन्धैर्नानायस्वैर्नानाच्छत्रैर्नानामुक्तक-
 दारैर्नानाभरतैस्ते वृक्षामूलं कृता * भवेयुः । यथाहवा च तत्र सत्त्वा यस्त्वाभरणमाकाङ्क्षेयुः
 ते वा तेभ्यः कल्पवृक्षेभ्यो सृष्टीत्वा प्रावरेयुः । एवं पुष्पैर्वावदाभरणं सृष्टीत्वा बन्धेयुः ।
 समरद्रमपथ मे बोधिदृष्टो भवेत् । योजनमद्वयपुच्छत्वेन योजनं स्वानुपरिणाहेन योजन-
 चद्वयशाखां परिणाहेन । वायुसमीरितश्च ते बोधिदृष्टात् दिव्यातिक्रान्ताः खिग्धो मनोसः
 पारमिता अभिज्ञेन्द्रियवलबोध्यशब्दो निश्चरेत् । ये च सत्त्वास्तं शब्दं शृणुयुस्ते विरागा-
 चित्ताः स्मृतिं प्रतिलभेयुः । सर्व्वगुणोपेतश्च तत्र सुदृष्टेर्नै मातृग्रामो भवेत् । तद्वपया
 हुषितं देखनिकापोधुराः । न च तत्र मातृग्रामो दुर्गन्धो भवेत् न द्विजिह्वैर्नैर्मातृसर्व्व-
 परिचितेन च तेन मनुष्या मातृग्रामेण साङ्गं मैद्युनकार्यैर्हर्षगर्भापद्येयुः । यस्य च तत्र
 पुरुषश्च सरागचित्तमुत्पद्येत् । गत्वा मातृग्रामं सरागेन चित्तेन प्रेक्षते सुहृत्तेन पुरुषश्च
 रागः प्रशाम्यते महतोद्भवेन च प्रक्रमेत् । शुभविरभं च समाधिं प्रतिलभेत् । तेन च
 समाधिना मारपाशेभ्यः परिमुच्येयुः । न च भ्रूयो रक्तचित्तमुत्पादयेयुः । यावत् तत्र
 स्त्रीपुरुषं सरागं निरीक्षते गुर्व्विणी भवेत् । निरीक्षितमात्रेण चोभयो रागः प्रशमेत् ये
 गर्भवासेर्नारकदारिका एवं कायचित्तिकं सुखं प्रतिबंधेदयेयुः । तद्वपया देवास्त्वयस्त्रिशानां
 दन्ति प्रमोदन्ति कायवैशिकं सुखं प्रतिबंधेदनाभि । एवंवप्य तत्र सुदृष्टेर्नै गर्भवासी शरक-
 दारिकाः समरात्रिं दिवसानि सुखं संवेदयेयुः । ताश्च स्त्रिया गर्भिण्यः एवंरुपं सुखं प्रति-
 संवेदयेयुः । तद्वपया द्वितीयध्यानमम्पन्नो भिद्युः । न च ते सत्त्वा अशुचिना गर्भमलेन
 क्रियेयुः सममे च दिवसे परमसुरान्धेन परमेण च सुखोपधानेन समर्पिताः प्रव्याजापेयुः ।
 न चैव सा स्त्री दुःखां प्रत्यनुभवे इमो च पुष्करिणीमंत्रतरिक्षा स्नात्वा च सा स्त्री एवं
 हवां स्मृतिं प्रतिलभेत् । तेन च समाधिना मार्कर्मणः परिमुच्येत् । सा तत्र समाहितता
 भवेत् यच्च पूर्व्वं जन्मनि तथाह्यं कर्म कृतमुपचितं भवेदयेन च बहुकल्पकोटीस्त्रीभावमनु-
 भवितव्यं । तेन समाधिनाभिनिर्हन्तेन स्त्रीभावं च सर्व्वेण सर्व्वं परिचयं गच्छेद् वायव्य
 परिनिर्वाणं न भूयः स्त्रीभावं प्रतिलभेत् येषां च सत्त्वानां तथाह्यं कर्म कृतमुपचितं भवेत्

यदूष्णनातिक्रान्तान् कल्पान् नित्यगर्भवासेन प्रत्याजापेयुर्दुःखं प्रत्यनुभवितव्यं भवेत्तेन
 बोधिप्राप्तस्य मे नामधेयं शृणुयुः । प्रसादं च प्रतिलभेयु स्ते ततश्चावित्वा मम बुद्धक्षेत्र
 उपपद्येयुः गर्भवासेन च प्रत्याजापेयुः तत्र सर्वेषु सर्वेषु तत् कर्म परिचयं गच्छेयुर्पावद्बोधि-
 पर्यन्तेनानभूय स्ते सत्त्वा गर्भवासेन प्रत्याजापेयुर्दुःखं सत्त्वा श्रवस्तकुशलमूलान्ते गर्भवासेन
 प्रत्याजापेयुः । कर्मपरिचयेन मम बुद्धक्षेत्रे मातृग्रामो वा गर्भवासो वा प्रज्ञायेत ।
 एकान्तसुखसमर्पितास्ते सत्त्वास्तत्र बुद्धक्षेत्रे भवेयुः । सुमना तालवृक्षैर्वायुसमीरितैरेवंरूपो
 रमणीयो निर्घोषो निश्चरेद्दुःखमनित्यमनात्मशून्यशब्दा निश्चरेयुः । तेन च शब्देन तत्र
 मनुष्या उल्कावर्ती नाम समाधिं प्रतिलभेयु स्तेन च समाधिना ते सत्त्वाः शून्यतावभासां
 गभीरां धर्मानवबुध्येयुः । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे कामोभसंहितः शब्दो भवेत् । बोधिमूल-
 निषण्णश्चाहं भदन्त भगवन् मुहूर्त्तनानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं प्राप्नुयां बोधिप्राप्तस्य च मे तत्र
 बुद्धक्षेत्रे न भूयस्त्रसूर्याणां प्रभा प्रज्ञायेत । अन्यत्र कुसुमसंकोचनेन । एवंरूपां चाहं
 प्रभां प्रमुञ्चेयं येन दिव्येन चतुषा प्रमेयासंख्येरेन्द्रेण बुद्धक्षेत्रेऽस्तिष्ठतो बुद्धान् भगवतः
 पश्येयं बोधिप्राप्तश्चाहमेवंरूपेण खरेण धर्मं देशयेयम् येन खरेण त्रिसाहस्रमहासाहस्रं
 बुद्धक्षेत्रमापूरयेयम् । ये च तत्र सत्त्वाः स्युः । ते सर्वे बुद्धानुस्मृतिं प्रतिलभेयु स्ते येन येन
 गच्छेयुः । चक्रमेयुर्निर्घोषेयुर्वा परिवर्त्तयुर्वा ते सततसमितं मां पश्येयुर्घोक्तुरूपेषु धर्मेषु
 धर्मं संशया भवेयुः तेषां मम दर्शनमात्रेण व्यवलोकनमात्रेण च तेषां संशया विगच्छेयुः ।
 बोधिप्राप्तस्य च मे ये सत्त्वा दशसु दिव्यप्रमेयेष्वसंख्येषु बुद्धक्षेत्रेषु श्रावकयानिका वा प्रत्यक
 बुद्धयानिका वा अनुत्तरयानिका वा मम नामं वा वरुणं वा शृणुयुः ते ततश्चावित्वा मम
 बुद्धक्षेत्रे उपपद्येयुः । ते तत्र मम धर्मं श्रुत्वा ये श्रावका यानिकास्तेऽष्टविमोत्सयायिनो-
 ऽहन्ते भवेयुः । ये च प्रत्येकबुद्धयानिकाः ते प्रत्येकां बोधिमधिगच्छेयुः । ये च तत्र बोधि-
 सत्त्वा महायानिका स्ते मत्सकाशाहर्मं श्रुत्वा गभीरां समाधित्तान्तिधारणीं च प्रति-
 लभेयुः । ते तत्रैवाववर्त्तिका भवेयुरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ अप्रमेयस्य मे श्रावकसंघो-
 भवेद्दयानशक्यं कोनचिद् गणयितुं । अन्यत्र स्वयं तपागतेन बोधिप्राप्तश्चाहं येन येन
 गच्छेयं । यत्र यत्र च पादतले पृथिवीं स्पृशेयं तत्र तत्र सहस्रपत्राणि पद्मानि सुवर्णाव-
 भासानि प्राहुर्भवेयुः । ते च पद्माः शून्येषु बुद्धक्षेत्रेषु गत्वा मम वर्णशब्दं घोषं निश्चारयेयुः ।
 ते च सत्त्वा मम नाम वरुणं यशस्य श्रुत्वा प्रीतिप्रसादप्राप्तोद्यमुत्वाद्दयेयुः । ते प्रसादजाता
 मम बुद्धक्षेत्र उपपत्तिमाकाङ्क्षेयुः । तत्र च तानि कुशलमूलानि परिणामयेयुः । ते ततश्चा-
 वित्वा मम बुद्धक्षेत्र उपपद्येयुः । अपगतश्रमणमलस्य मे श्रावकसंघो भवेत् । अपगत
 श्रमणवाक्पापगतश्रमणसाध्या अपगतपर्षां भवेत् धर्मगुरुका न परिष्कारगुरुका न लाभ-
 सत्कारगुरुका । अनित्यदुःखा नात्मशून्यताभिरता श्राद्धवीर्यां च सापर्षद्भवेद्भूमिश्रवणसंघ
 प्राग्भारा ये च तत्रावैवर्त्तिका बोधिसत्त्वा भवेयुस्तेऽनागतप्रविष्टाः स्मृतिं प्रतिलभेयु स्ते
 जातिव्यतिवृत्ता प्रज्ञापारमिताप्रतिषण्णकां कया कथयेयुः । यावद्बोधिपर्यन्तेन । ते धर्मा
 न संप्रमोषं गच्छेयुः । यावद्बोधिप्राप्तश्चाहं दशमहाकल्पसहस्राणि तिष्ठेयं परिनिर्हृतस्य मे
 कल्पसहस्रं सदृशं सिद्धयेत् ।

भगवानाह । साधु साधु सत्पुरुष परिशुद्धं ते बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धीतं । भविष्यति त्व
मत्तोभ्यानागतेऽध्वनि अतिक्रान्तेष्वेकस्मिन् गङ्गानदीयालिकासमे संख्येऽनुप्रविष्टे द्वितीये
पुरस्तिमायां दिशि अतः सप्तसिधे बुद्धक्षेत्रेऽभिरतिर्नामलोकाधुर्भविष्यति । एवं रूपं
गुण्यबूहया संपन्ना यया जया प्रणिधानं कृतं । तत्र त्वमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिभिसंभोत्-
स्यसे । एतमेवात्तोभ्यो माय भविष्यसि तयागतो यावद्बुद्धो भगवान् ।

अतोभ्य आह । यदि मे भदन्त भगवन्नेवं रूपा आशा परिपूर्येत तत्सर्वत्र लोक-
धातुषु सत्त्वा स्तान्धधात्वापतनपरिशुद्धीता ये च सत्त्वाः सत्त्वसंप्रदेषेण संप्रतीतास्तौ सर्व्वे मेव
चित्ता भवन्त्ववैरचित्तकलुषचित्ता स्ते एवं रूपं फापसुखं संवेदयेयुः । तद्वययापि नाम
दशभूमिस्थितस्य बोधिमत्त्वस्य पद्मसमाधिं समापन्नस्य येनाश्रयपद्मधायाविशुद्धिर्भवाति । एवं-
रूपेण सत्त्वाः फापचैतमिफेन सुधेन समर्पिता भवन्तु । यदहं भगवतः पञ्चमण्डलेन
पादो दन्देत् । तदा सर्व्वो पृथिवी खर्वाविभाषा भवतु । स च कुलपुत्र रत्नगर्भस्य तथा-
गतस्य पञ्चमण्डलेन पादो दन्दति तदा च तस्मिन् समये सर्व्वसत्त्वा एवंरूपेण सुधेन
समर्पिता ययाप्रणिधानं कृतं । तदा धरणी सर्व्वो खर्वाविभाषा दृश्यते ।

रत्नगर्भस्तयागत आह ।

उत्तिष्ठ प्रवरमति अतोभ्यचक्रमस्थित

करतस्तप्रवरचक्रस्थापिता बह्व ।

दण्णाकरूपाचित्ते

भेय्यसि त्वं शुभमति जगति शास्ता ॥

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेणुर्वाङ्मणो दशमं राजपुत्रं हिमधिं नामामन्त्रपतेस्य ।
पेयालं हि मणो राजपुत्र एवं रूपं प्रनिधानमकार्षीत्तद्वययात्तोभ्येन कृता यदि मे भदन्त
भगवन्नेवंरूपाशा परिपूर्येत तत्सर्व्वसत्त्वा बुद्धान्धनघनस्कारं प्रतिबभन्तु सर्व्वेषां चोगग-
सारचन्दनगन्धो दृष्टो प्रादुर्भवतु । ते च सर्व्वे तं गन्धं बुद्धविषयैषु परिणामयतु ।

भगवानाह । साधु साधु कुलपुत्र उदारं ते प्रनिधानं कृतं । यत् त्वया सर्व्वसत्त्वा
सरासारचन्दनदस्ता स्थापिता बुद्धमनस्कारधाश्रयेनोत्पादितः तेन त्वं कुलपुत्र गन्धर्हात्त-
नाम भवस्य । भविष्यसि त्वं गन्धहस्तेऽतिक्रान्तायां नदीगङ्गायालिकासमानामसंख्येयानां ।
अवशिष्टे द्वितीये नदीगङ्गायालिकासमेख्येऽत्तोभ्य तयागतेऽर्हति सम्यक्सम्बुद्धे परि-
निर्वृते सद्धर्म एतर्हते सप्तमे दिवसे त्वं गन्धहस्ते तत्र लोकधातायानुत्तरायो सम्यक्सम्बोधि-
मभिसंभोत्स्यसे । सुवर्णपुष्पोनाम भविष्यसि तयागतेऽर्हत् सम्यक्सम्बुद्धो यावद्बुद्धो
भगवान् गन्धर्हात्तारयाह । यदि मे भदन्त भगवन्नेवंरूपा आशापरिपूर्येत तद्वयदाहं
भगवतः पञ्चमण्डलेन पादो दन्देत् तदा सर्व्वस्त्रिन्नाराने सम्यकपुष्पत्रयं प्रवर्षतु । यदा
खलु कुलपुत्र गन्धर्हात्तारोधिषवो रत्नगर्भस्य तथागतस्य पञ्चमण्डलेन पादो दन्दति तदा
सर्व्वस्त्रिन्नाराने सम्यकपुष्पत्रयमभिप्रावर्षत् । रत्नगर्भस्तयागत आह ।

माधु माधु सत्पुरुष रत्नकोतुर्नाम भवन्न भविष्यति त्वं रत्नकोतोऽनागतेऽध्वनि अति-
क्रान्ते गङ्गानदीवालिकासमे संख्येऽवशिष्टे द्वितीये गङ्गानदीवालिकासमे संख्ये तत्राभिरभ्यां
लोकधातौ परिनिर्वृते ध्वर्वापुष्ये तयागते तस्य च सद्गर्भेऽन्तर्हिते त्रयाणामन्तरकल्पानामभ्ययेन
तद्बुद्धक्षेत्रं जयसोमं नाम भविष्यति । तत्र त्वमनुत्तरां सभ्यक्ष्मन्बोधिमभिसमोत्स्यसे
नागादिनिर्हितेश्वरघोषो नाम भविष्यति । यावद्बुद्धो भगवान् । एवंरूपं ते बुद्धक्षेत्रं
भविष्यति बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहेन यथातोभ्यस्य तयागतस्य रत्नकोतुराह । यदि मे भदन्त भगवद्देवं
रूपं आशा परिपूष्येत तद्दर्शहं भगवतः पादौ वन्दित तदा सर्वसत्त्वा एवंरूपं स्मृतिं
प्रतिलभेयुः । यथा बोधिसत्त्वा ये महाबोधिं संप्रस्थिता सर्वं सत्त्वानामर्षाय कक्षणायमानाः
सम्बोधौ प्रस्थिता न निवर्त्तयुः । एवमेव कुलपुत्र रत्नकोतुर्बोधिसत्त्वो रत्नगर्भस्य तयागतस्य
पादौ वन्दित्वा एवमेव सत्त्वा एवंरूपं स्मृतिं प्रतिलभ्यन्वो यदुत कक्षणाचित्ताः सर्वसत्त्वाः
स्थापिताः ।

अथ खलु कुलपुत्र रत्नगर्भस्तयागतो रत्नकोतुं बोधिसत्त्वमाह ।

उत्तिष्ठ धैर्यसुमते परमरूपसत्त्वहेतु

सुदृढ हतप्रतिज्ञा स्थापयसि ।

बह्वजनविरजचित्ते भेष्यसे

नरवरो प्रवरबुद्धः ॥

एवं पेयालं मार्दवपूर्वकमेः पद्मभीराजपुत्रशतैरेवरूपं प्रणिधानं कृतं कृत्वैवरूपं
बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहा परिपृहीता यथा गगनसुद्रेण बोधिसत्त्वेन प्रणिधानं कृतं बुद्धक्षेत्रगुण-
व्यूहाश्च परिपृहीताः । सर्वं च रत्नगर्भस्य तयागतेनानुत्तरायां सभ्यक्ष्मन्बोधौ व्याकृताः । एव-
मेवैककालेऽन्योन्येषु लोकधातुव्यनुत्तरां सभ्यक्ष्मन्बोधिमं स्पृशिश्यथ । अपरे चत्वारः शता
राजपुत्राणां यैरेवरूपं बुद्धक्षेत्रं परिपृहीतं यथा वज्रच्छेदप्रज्ञाभासेन तेषामि सर्वं रत्नगर्भस्य
तयागतेन व्याकृता अनुत्तरायां सभ्यक्ष्मन्बोधौ । अन्योन्येषु लोकधातुषु । अपरैरेकोन
नवतिभीराजपुत्रैरेवरूपं प्रणिधानं कृतं । एवंरूपं च बुद्धक्षेत्रं परिपृहीतं यथा समन्तद्रेण
सर्वैश्चतुरशीतिभिः कोट्टुराजसहस्रेः पृथक् पृथग् विशिष्टं प्रणिधानं कृतं पृथक् पृथग्
बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहाः परिपृहीताः सर्वं च रत्नगर्भस्य तयागतेन व्याकृता अनुत्तरायां सभ्यक्ष्-
मन्बोधौ । एवमेव पृथम्येककालेऽन्योन्येषु लोकधातुषु अनुत्तरां सभ्यक्ष्मन्बोधिमभि-
सम्बोत्स्यध्वे ॥

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेखोत्रांक्ष्णयाश्रीतिपुत्रा रत्नगर्भस्य तयागतस्य धातरः ।
तेषां लीलः समुद्रेश्वरभुविनाम मानवः ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेखुर्वाक्ष्णः समुद्रेश्वरभुविं मानवसामन्त्रयामास । प्रति-
पद्यात्वं मानव परिशुद्धां बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहां समुद्रेश्वरभुविर्माणय आह । त्वं तावतात
प्रथमतरं सिंघनादं नदस्य । समुद्रेश्वराह । त्वं तावत् पुत्र प्रणिधानं कुक्ष्य पद्याह

प्रतिधानं करिष्ये । स आह । किं तावत् परिशुद्धं बुद्धक्षेत्रं प्रतिपृच्छाम्युताष्टोत्थिश्चपरिशुद्धं ।
अग्रपुरोहित आह । ये महाकर्मणाममन्वागता बोधिसत्त्वास्ते क्लृप्तं बुद्धक्षेत्रं परिपृच्छन्ति
क्लिष्टाशयां त्रिपरीतद्वष्टिकां सत्त्वान् वनेयान् प्रतिपृच्छन्ति । यथा पुनस्त्वं माणव संजानौषे ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेश्वरभुविर्माणवको येन रत्नगर्भस्तथागतस्ततोपसंक्रामदुपसंक्रम्य
रत्नगर्भस्य तथागतस्य पुरतः स्थित्वैवमाह । स्वमहं भदन्त भगवद्भुत्तरां सभ्यक् सम्बोधि-
माकाङ्क्षामि अश्रीतिवर्षमाहस्त्रिकायां प्रजायां प्रवरां बोधिं स्पृशेयं यथेतिहं भगवान् ।
सत्त्वा मन्दरागा मन्दद्वेषा मन्दमोहा उद्विग्राशयाः संसारे भयरोषदर्शिनस्तथा तत्र बुद्धक्षेत्रे
सत्त्वा भवेयुः । यत्राहमभिसम्बुध्येयं । ते च ममान्तिके प्रव्रजेयुः । त्रिभिश्च यानेरहं
स्त्वानां धर्मं देशयेयं । यदि भदन्त भगवन्नेवं रूपा आशा परिपूर्येत तद्वाकरोतु मां
भगवाननुत्तरायां सभ्यक्सम्बोधौ रत्नगर्भस्तथागत आह । भविष्यसि त्वं माणवोऽनागते-
ऽर्ध्वान् । अतिक्रान्त एकगङ्गानदीञ्चालिकासमे सङ्घीयेऽनुप्रविष्टे द्वितीये गङ्गानदीञ्चालिका-
समे सङ्घीये उत्पले संतीरणे कल्पे चातुर्दोषिका वरिष्ठे नाम भविष्यसि - इमं बुद्धक्षेत्रं
अश्रीतिवर्षमाहस्त्रिकायां प्रजायां बोधिर्माभिप्राश्यसि । रत्नकूटो नाम तथागतो भविष्यसि
यावद्बुद्धो भगवान् । स आह । यदि मे भदन्त भगवन्नेवं रूपा आशा परिपूर्येत तदिष्ट
सर्वंपारामे लोहितमुक्तिः प्रवर्षतु सर्व्वद्वल्लेभ्यश्च पश्चाद्भिकं भूय्यं निश्चरतु । यदा च कुलपुत्र
समुद्रेश्वरभुविर्माणवको रत्नगर्भस्य तथागतस्य पश्चमण्डलेन पादौ वन्दति सर्व्वत्रागमे
लोहितमुक्तिमपवर्षं प्रवर्षितं सर्व्वद्वल्लेभ्यश्च पश्चाद्भिकं भूय्यं निश्चरतु । रत्नगर्भस्तथागत
आह ।

उत्तिष्ठ म्यामवर अन्वयप्रज्ञकोषा

सत्त्वानुकम्पकहितोपणमैत्रचित्ता ।

अभिप्राय तुभ्य परिपूर्यंतु शृद्धसत्त्वा

सत्त्वान् अर्थक भेष्यमि बुद्धलोके ॥

द्वितीयश्च ब्राह्मणस्य पुत्रः सम्मत्रो नाम स एवं भवति । यथा समुद्रेश्वरभुविः । रत्न-
गर्भस्तथागत आह । त्वमपि माणवोत्पलमन्तीरवे कल्पेऽर्धां चातुर्दोषिकायां लोकधातो
वरिष्ठे बुद्धक्षेत्रे वर्तमानाश्रीतिवर्षमाहस्त्रिकायां प्रजायां वीरोचनकुमुभो नाम तथागतो
भविष्यसि यावद्बुद्धो भगवान् । येषान् । सुतीपस्त्वाह । द्वितीयसदृशस्य अश्रीतिगन्धो नाम
भविष्यसि । यावद्बुद्धो भगवान् । व्याकरणं पेदालं रथं सुमनस्तथागतः शैलराजा मंदुत-
तोचनो ब्रह्मोत्तरो जम्बूद्वीपः पूर्व्वमुत्तरो रत्नशैलः समुद्रगर्भो नागायलः । शिष्यो कनकमुनि-
सुनीन्द्रः कौण्डिन्यः विंशत्यक्रमो दानध्वजो दत्तश्रयाऽपराजितो विक्रमितो जयो दितेष्टी
प्रज्ञायभाहो महेन्द्रः शान्तप्रज्ञाकरो नन्दो गम्भीरशङ्खः कनकलोचनः सचितः सूर्य्यनन्दिः रत्न-
शिखी सुनेष्टो ब्रह्मः सुन्दी ब्रह्मर्षिभः प्रणारी धर्मेचन्द्रः । अर्षदर्शी । यज्ञः नन्दी यज्ञोत्तरः ।
अभिष्यः सुगन्धसुगुरः प्रवरलोचन. सुनिजस्तः सार्षद्वत' सुमनोरथो धरः प्रष्टः कनकध्वजः

धुनेत्रो देवशुभ्रः शुद्धोदनः सुदर्शनः । विश्वध्वजो विश्वाप्तो ब्रह्मध्वरः श्रीसम्भवः श्रीमा
भाविर्जोगतिभद्रः भारीचिः शाक्यमुनिर्घोषेश्वरः सत्यसम्भवः श्रीष्ठः सम्भवः पुष्यः सुकुसुमः
अक्षोभ्यः सूर्यगर्भो रतीश्वरो नागदन्तो वक्षप्रभाभाषः कौर्त्तिराजा व्याघ्ररश्मिः सनेखञ्चान-
सम्भवः शन्धस्वरः । सालेन्द्रः नारायणगतः ज्योतिर्गर्भः । यस्तु तत्र कुलपुत्र सर्वपश्चिमकः
पुरोहितपुत्रः विगतभयसन्तापो नाम च रत्नगर्भस्य तथागतस्य पुरतः स्थित्वाह । इमे
भदन्त भगवन्नेकोनाश्रीतीणवकाः सर्वे व्याकृता उत्पले सन्तीरखे कल्पे वर्द्धमानद्वयेऽनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भोक्ष्यन्ते । उत्पादयाम्यहं भगवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तं
क्षीयमाणे भदन्त भगवन्नुत्पले सन्तीरखे कल्पे सर्वपश्चिमकोऽहं वराग्रबोधिं स्पृशेय ।
यान्तकं तेषांसेकोनाश्रीतीनां बुद्धानामापुःप्रमाणं तान्तकं समैकस्य बोधिप्राप्तस्य भवेत् ।
यान्तकाश्च तेषां त्रैनेया भवेयुस्तान्तका भमैकस्य भवेयुः । यथा च ते त्रिभिर्पानैर्घर्मै
दृश्येयुः । यथा च तेषां श्रावकसंघो भवेत् । तान्तको मम बोधिप्राप्तस्य एकश्रावकसङ्घो
भवेत् ये च तेषामेकोनाश्रीतीनां बुद्धानामुत्पन्नानां सत्त्वास्तस्मिन्नुत्पलसन्तीरखे कल्पे मनुष्य-
जाभं प्रतिपृच्छीयुः । क्षीयमाणे कल्पेऽहमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भुद्धः सर्वज्ञान्
सत्त्वान् त्रिभिर्पानैर्निर्णयतां व्यत्रस्यापयेयं । यदि मे भदन्त भगवन्नेवं रूपा आशा परिपूर्व्यत
तद्वाकुसुध्वतां भदन्त भगवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ ।

अथ खलु कुलपुत्र रत्नगर्भस्तथागतो विगतभयसन्तापस्य साधुकारमदात् साधु साधु
सत्पुरुष गणनातिक्रान्तानां सत्त्वानां कारुणिकहितकरणीत्पन्नो भविष्यति त्वं माणवकानागत-
ऽध्वन्यनिक्रान्त एकगङ्गानदीवालिकासमे संख्येऽनुप्रविष्टे द्वितीये गङ्गानदीवालिकासमे
संख्येये तत्रोत्पलसन्तीरखे कल्पे क्षीयमाणे सर्वपश्चिमे कल्पमनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभि-
सम्भोक्ष्यसे । विगतभयसमुद्गताभ्युद्गतराजानमतथागतो भविष्यसि यावद्बुद्धो भगवान् ।
यथा च तेषामेकोनाश्रीतीनां बुद्धानामर्द्धकल्पमापुर्भविष्यति । सर्व * तमेत्रैकषां पुरतकल्पः
भविष्यति । यावत् सर्वे ते त्वत्प्रणिधानाः सम्यक्त्यन्ते यथा प्रणिधानं कृतं । स ग्राह ।
यदि मे भदन्त भगवन्नेवं रूपा आशा परिपूर्व्यत यदाहं भगवतः पञ्चमण्डलेन पादौ वन्दामि
तदा सर्वत्रास्मिन् बुद्धक्षेत्रे नीलकुसुमाः प्रवर्षन्तु परमसुगन्धा ये च सत्त्वास्तं शन्धयाघ्रायेयुः ।
तेषां सर्वेषां घातवः प्रसन्ना अविहृता भवेयुः । सर्वेषां च सर्वव्याधयः प्रशान्थेयुः यदा
च कुलपुत्र विगतभयसन्तापो माणवो रत्नगर्भस्य पञ्चमण्डलेन पादौ वन्दति तदा तस्मिन्
बुद्धक्षेत्रे सर्वत्र तस्मिन् बुद्धक्षेत्रे नीलकुसुमदृष्टिः प्रवर्षिता । ये च सत्त्वास्तं गन्धं घ्रातवन्त-
स्तेषां सर्वे घातवः समा अविहृताः संख्यताः सर्वे तत्र सत्त्वा श्रयागा अत्यसाधाश संवृत्ताः ।
रत्नगर्भस्तथागत ग्राह ।

उत्तिष्ठ करुणव्रत दान्तचित्ता

पूजयिष्यमि वद्व लोचनाथान् ।

* तमेत्रैकषां पुरतकल्प इति पाठः सभाव्यते ।

केत्यसि दृढां शठक्रेशवन्धनो-
द्धविष्यसे शुभवरप्रज्ञकोशःति* ॥

अथ खलु समुद्रेणुर्वाङ्मालान् शिष्यानामन्वयते स्म । उत्पाद्य भो माणवका
श्रुततायां सम्बन्धम्वोधी वित्तं । शृणुय मुहुक्षेत्रगुणां यादृशानाकाङ्क्षत । कुत भगवतः
सकाशे प्रतिधानं यादृशमेवाकाङ्क्ष्य । तय ज्योतिस्तको नाम माणवः । स आह । कीदृशेन
मार्गेण कीदृशेन सम्भारेण कीदृशा चर्यया कीदृशा स्मृत्या बोधिलभ्यते । पुरोहित
आह । चत्वार इमे माणवका बोधिमार्गप्रतिपन्नेन बोधिसत्त्वेनात्यकोशाः समुदानयि-
तयाः । कतमे चत्वारः अक्षयपुर्यसम्भारः । अक्षयो ज्ञानसम्भारः । अक्षयः प्रज्ञासम्भारः ।
अक्षयः सर्व्वधर्म्मसमुदानयनसम्भारः । ईदृशः कुलपुत्रमार्गः । उक्तञ्च माणव तपासनेन
सम्भारिशुद्धिसङ्गृहो नाम संसारोत्तरेय धर्म्मद्वारज्ञानसम्भारं बोधिसत्त्वाय परित्यजति ।
स च वेनेयसत्त्वपरिपात्रनाय संवर्त्तते शीलसम्भारो बोधिसत्त्वानां प्रतिधानपूर्व्वं संवर्त्तते ।
शान्तिसम्भारः बोधिसत्त्वानां लक्षणानुस्यञ्जनपरिपूर्व्वं संवर्त्तते । दीर्घसम्भारो बोधिसत्त्वानां
सर्व्वकामकारणाय संवर्त्तते । ध्यानसम्भारो बोधिसत्त्वो नामाज्ञानेयचित्ततायै संवर्त्तते ।
प्रज्ञासम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्व्वक्रेशपरिहायै संवर्त्तते । श्रुतसम्भारो बोधिसत्त्वो नामसङ्गं
प्रतिभानतारो संवर्त्तते । पुण्यसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्व्वमत्त्वोपजीव्यतायै संवर्त्तते ।
ज्ञानसम्भारो बोधिसत्त्वो नाम संशयज्ञानतायै संवर्त्तते । श्रमघसम्भारो बोधिसत्त्वानां
कर्म्मराचिततायै संवर्त्तते । विपश्यने सम्भारो बोधिसत्त्वानां विगतकण्ठकपायै संवर्त्तते ।
मैत्रीसम्भारो बोधिसत्त्वानामप्रतिहतचित्ततायै संवर्त्तते । करुणासम्भारो बोधिसत्त्वानां
वेनेयादेशतायै संवर्त्तते । मुद्रितासम्भारो बोधिसत्त्वानां धर्म्मरागरतिरमणतायै संवर्त्तते ।
उपेक्षासम्भारो बोधिसत्त्वानामनुनयप्रतिपे प्रहाणतायै संवर्त्तते । धर्म्मश्रयलसम्भारो बोधि-
सत्त्वानां निराखणप्रहाणाय संवर्त्तते । नेष्कन्धसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्व्वपरिषट्ठीयवरण-
तायै संवर्त्तते । अरण्यासमसम्भारो बोधिसत्त्वानां कृतकुशलमूलकर्म्मविपराश्रतायै संव-
र्त्तते । कुशलवृद्धिभाजनतासम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्व्वकुशलतायै संवर्त्तते । सतिषम्भारो
बोधिसत्त्वानां बुद्धिप्रवेशनतायै संवर्त्तते । धृतिषम्भारो बोधिसत्त्वानां अर्धगण्यनुदुष्यनतायै
संवर्त्तते । भृत्युपस्थानसम्भारो बोधिसत्त्वानां कापयेदभाचित्तधर्म्मिप्रभावेत्ततायै संवर्त्तते ।
सव्यक्रुष्टालसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्व्वकुशलधर्म्मिभावयनापरिपूर्णाय संवर्त्तते । श्रुति-
पादसम्भारो बोधिसत्त्वानां कापचित्तलघुतायै संवर्त्तते । इन्द्रियसम्भारो बोधिसत्त्वानां
सम्बरपरिपूर्व्वं संवर्त्तते । दलसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्व्वक्रेशायमर्दनतायै संवर्त्तते ।
बोध्यकृतसम्भारो बोधिसत्त्वानां धर्म्मिद्वयाश्रयबोधनतायै संवर्त्तते । घट्टपगयगीयसम्भारो
बोधिसत्त्वानां वेनेयसत्त्वपरिशोधनतायै संवर्त्तते । अयं सांख्यकाः सम्भारिशुद्धिपुण्यसङ्गृहो
नाम सम्भारोत्तरधर्म्मद्वारं । स आह । ज्ञानसम्भारो भगवता महाभागमहापरिशोचताया

युक्तः । शीलं स्वर्गोपपत्तये । श्रुतं महाप्रज्ञतायै । श्रद्धाजीवभावना भगवता सम्मारोत्तरणार्थं निर्दिष्टा ॥

पुरोहित आह । ये मानवाः संसाराभिरता दानं इदन्ति । एवमेतदुपयोक्तं । ये माणवक कुलपुत्रा वा कुलदुर्हितरो वा बोधिमार्गप्रतिपन्नास्तेर्दानन्मचित्ततया दातव्यं । शीलं शमयचित्ततया रक्षितव्यं । श्रुतमकलुषचित्ततया पर्येषितव्यं भावना महाकरुणाचित्ततायै भावयितव्या । परिशेषा धर्माः प्रज्ञाज्ञानोपायसम्भारसमुदानयतायै पर्येष्यव्याः । अयं माणवका बोधिमार्गः । ईदृशेन सम्भारेण बोधिलभ्यत इति । ईदृशी भावना । ईदृशी स्मृतिः । ईदृशी माणवका बोधिमार्गचर्या जनयत माणवका बोधो ह्यर्हन् । शुद्धो माणवका बोधिमार्ग आशयेन प्रणिधानं कर्तव्यं । परिपूर्यते प्रसन्नो माणवका बोधिमार्गः । आशयविशुद्धा श्रुतका माणवका बोधिमार्ग अशाक्यविशुद्धि क्लेशप्रवाहशततया । योगतेसा माणवका बोधिमार्गः । अनुत्तरनिर्व्वर्णपर्यवसानः । कुत प्रणिधानं यद्गत बुद्धचेव-शुखदूहं परिशुद्धमपरिशुद्धं वा यथाभिप्रेता ॥

अथ कुलपुत्र व्योत्तिष्ठभक्तो* माणवको रत्नगर्भश्च तथामतस्याग्रतो दत्तव्यं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिप्राप्याह उत्पादयाम्यहं भदन्त भगवन्नुत्तरार्था सम्यक् सम्बोधौ चित्तं । अस्मिन् क्रिष्टे बुद्धचेव मन्दरागाणां सत्त्वानां मन्दह्येष्टाणां मन्दमोहानां । अस्खलितालुङ्गितचित्तानां अपायपर्याप्तवर्जितचित्तानां अवैरचित्तानां । ईर्ष्यामात्सर्यचित्तविवर्जितानां मिथ्यादृष्टिपरिवर्जितचित्तानां सम्यग्दृष्टिचर्याचित्तचित्तानां कुशलचित्तानां कुशलपर्याप्तचित्तानां अपायपर्याप्तवर्जितचित्तानां । विःस्वर्गोपयोद्युक्तचित्तानां विभिःपुण्यक्रियावस्तुभिः समुदानोत्कुशलमूलानां त्रिषु यानेषु प्रयुक्तचित्तानां अनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यै । यदि ने भदन्त भगवन् एवंपा आशा परिपूर्यते तदा ने उभयोः पाण्योर्हस्तिनागाः प्रादुर्भवन्तु । सह प्रव्याहृतं वाक्यं भगवतोऽनुभावेन उभयोः पाण्योर्हस्तिनागाः प्रादुर्भूताः सर्वज्ञताः सत्त्वा सुप्रतिष्ठिताः । दृष्ट्वा आह । गगतां पूयं गगणतलं सर्व्वोदनामिदं बुद्धचेवमष्टाङ्गोपेतेन वर्षेण परमसुगन्धेन सर्व्वसत्त्वानीता बुद्धचेवात् प्रबोधयत । पेषां सत्त्वानां काये ते ता विन्द निपत्तेये वा गन्धमाजिग्रेयुस्तेषां पञ्चनीवरणाः प्रह्वीयन्तु तदयथा कामच्छन्दनीवरणं प्रह्वीयतु । व्यापादस्थानमिदं उद्वतको कृतं विचिकित्सानीवरणं प्रह्वीयतु । सह प्रव्याहृते वाक्ये नागा उपर्यन्तरीते एवंप्रव्याहृतं गच्छन्ति । तदयथापि नास वलवान् पुण्यः प्रसारितं वाहुः । सङ्कोचयेत् सङ्कोचितं वाहुः । प्रसारयेत् एवमेव ते हस्तिनागाः हतकाय्यां यथा पूर्व्वोक्तं विवर्जितस्यगतः स्थिताः ॥

अथ खलु कुलपुत्र व्योत्तिष्ठभक्तो माणवको परमप्रोतमनाः संरत्नगर्भस्तथागत आह ।

* अथ योगक्षेमक इति पाठः सम्भाव्यते ।

† अथ गगत इति पाठः आशादिकः परं अथ गच्छत इति पाठो भवितुमर्हति ।

‡ वाङ् इति पाठ उच्चारणैः ।

§ वाङ् इति पाठः शूद्रः ।

भविष्यसि त्वं कुलपुत्राभागतोऽध्वनि अनुप्रविष्टे द्वितीये गङ्गानदीवालिकासमे मंख्ये
रुतप्रभासे कल्पे रुतसद्यं नाम बुद्धक्षेत्रं भविष्यति अस्मिन् चानुष्टीपिके रत्नक्षेत्राम्बुद्गत-
रत्नमभविष्यसि । तथागतो यावद्बुद्धो भगवान् । अथ कुलपुत्र ज्योतिषाभो बोधिसत्त्वो
रत्नगर्भश्च तथागतश्च पञ्चमण्डलेन पादौ शिरसा निपपात ॥

रत्नगर्भस्तथागत आह ।

उत्तिष्ठ विगतर्जा शुद्धमत्वा

व्याहृत वज्रमत्वकोटीः ।

सा भविष्यसि वरशुद्धमार्गः

बोधये भविष्यसि वरजिनसत्त्वनायकः ॥

पेपालं । महर्षो माणवकानां त्रयः कोशो माणवकानां यैरस्मिन् बुद्धक्षेत्रेऽनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ प्रणिधानं कृतं । सर्वं च ते रत्नगर्भेण तथागतेन व्याकृताः यावद्द्विपण्यौ
शिश्वी विश्वभुवः पथिमा बुद्धा बभूवुः । सर्वं माणवका व्याकृताः । तत्र महस्त्रयेदेपाठ-
कानां ब्राह्मणानां यक्षीणां ज्यैष्ठ्यः गुरुसम्मतो वायुविष्णुर्नाम । स आह । अहं पुनः
पञ्चकषाये बुद्धक्षेत्रेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं स्पृशेयं । तीव्ररागाणां तीव्रद्वेषाणां तीव्रमोहानां
सत्त्वानां घर्म्मं देशयेयम् । ज्योतिषालो नाम माणवकः । स आह । किमर्थयथं समनु-
पगमनोऽयं भो उपाध्याय वायुविष्णुः पञ्चकषाये बुद्धक्षेत्रे प्रणिदधाति । पुरोहित आह ।
सकलमहाकक्षणासमन्वागतो बोधिसत्त्व पञ्चकषाये बुद्धक्षेत्रं बोधिमनुप्राप्नोति । अत्राणानां
क्षेत्रेषुद्रोहूतायां दृष्टिव्यसनप्राप्तानां सत्त्वानामर्षकरो भवति । याथां परायथं भवति ।
अन्धसमुद्रोच्च सत्त्वानुत्तरयति सम्याग्द्रोह्यां च सत्त्वानुप्रतिष्ठापयति निर्बलांशमृतरसेन
सत्त्वान् सन्तर्पयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महाकक्षणा दृश्यते ये पञ्चकषाये बुद्धक्षेत्रे प्रणि-
दधन्ति रत्नगर्भस्तथागत आह । भविष्यसि त्वं वायुविष्णो अतिक्रान्तानामेकगङ्गानदी-
वालिकासमानामसंख्येयानामनुप्रविष्टे द्वितीये गङ्गानदीवालिकासमे मंख्येये पुरस्तिषायां
दिशायां बुद्धक्षेत्रपरमाखुरजःसमानि बुद्धक्षेत्राण्यतिक्रमिता तत्र कषायध्वजनाम लोकधातु-
भविष्यति । तत्र त्वं सत्यरुषानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिर्माभिमोक्ष्यसे । शालेन्द्राजो नाम
तथागतो भविष्यसि । यावद्बुद्धो भगवान् । वायुविष्णुराह । यदि मे भवत भगवद्भवं-
क्षरा आशा परिपूर्व्यते पञ्चमण्डलेन पादौ वन्दे । तथा मे भगवांश्कतपुष्पलक्षणात्तुत्तुत्तुभौ
चरखौ मुद्गिं ध्यापयतु । यथा कुलपुत्र वायुविष्णुः । माणवो भगवतः पादयोः शिरसा
निपपात नदा रत्नगर्भस्तथागतः उभो चरखौ वायुविष्णोर्बोधिषसत्त्वस्य मुद्गिं ध्यापयित्वाह ॥

उत्तिष्ठ करुणाशय तीक्ष्णमज्जवरा

सि शय्यावरबोधिकारणात् ।

न हि अन्यं सत्त्वं विद्यतित्वेऽपि समुद्भते
त्वयि अयि बह्वसत्त्वे बोधिमार्गि व्याकृता ॥

अथ खलु कुलपुत्र विश्वगुप्तो नाम माणवको रत्नगर्भस्य तथागतस्य पुरतः सप्तरत्नस्य
पीठं स्थापयित्वा शतसहस्रमूर्त्त्येन प्रज्ञयनेन प्रज्ञाप्य तत्र पीठे सुवर्णपात्रं स्थापयित्वा सप्तरत्न-
परिपूर्णसुवर्णस्य भङ्गारं सप्तरत्नमया यत्किञ्चिद्दुप्रमुखे भिक्षुसंघे नियोजितवान् । स आह ।
भविष्याम्यहं भवन्त भगवन्ननागतेऽध्वन्यातिक्रान्त एकगङ्गानदीवालिकासमेरुसंख्येऽयशिष्टे
द्वितीये तस्मिंश्च भद्रकल्पे तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो विद्याचरणसम्पन्नो ह्यीयमाने
आयुषि चत्सद्ने कलियुगनिमित्ते तीव्ररागद्वेषभोहमानेषामात्सर्ष्यं पर्युपस्थितानां सत्त्वानां
मिथ्यादृष्ट्यकल्पाणामिदमन्निश्चितानां सत्त्वानामकुशले मूले पर्युत्थितचित्तानां कुशले मूले
परिद्वीणचित्तानां सम्प्रागुद्भृष्टविवर्जितचित्तानां मिथ्याजीयाकुशलचित्तानां परिनिर्मुक्ते
कनकमुनौ तथागते सद्गर्भेऽर्हनेऽधोलोकेऽनायके विश्रितिवर्षसहस्रिकायां प्रजायां ।
अहमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमाभिसम्बुध्ये । तस्य कुलपुत्र विश्वगुप्तस्य ब्राह्मणस्य रत्नगर्भ-
स्तथागत आह । साधु साधु ब्राह्मण महाविद्वान् ज्ञानसमन्दागतः त्वं सत्सुखोऽन्यं तेन
कलियुगनिमित्ते यावद्विश्रितिवर्षसहस्रिकायां प्रजायामन्धे लोकेऽनायके प्रणिधानकृते । तेन
त्वं सत्सुख विद्वग्लोककृष्णाश्रयो नाम भवस्य भविष्यसि त्वं विद्वग्लोककृष्णाश्रयो नागते-
ऽध्वन्यातिक्रान्तानामेकगङ्गानदीवालिकासमानामयशिष्टे द्वितीये सहायां लोकघाते अत्रु-
प्रविष्टे भद्रके कल्पे विश्रितिवर्षसहस्रिकायां प्रजायां काश्रयो नाम तथागतो भविष्यसि ।
यावद्बुद्धो भगवान् ॥

अथ खलु कुलपुत्र विद्वग्लोककृष्णाश्रयो बोधिसत्त्वो रत्नगर्भस्य तथागतस्य पद्ममण्डलेन
पादौ शिरसा वन्दित्वैकान्तेऽख्यात् रत्नगर्भं तथागतं पुष्पमाल्यगन्धचूर्णैर्यार्चयति आभिष-
गाद्याभिरभिस्तामः* ।

नरवर हितकर रतिकर जनक
क्षितमुख प्रमुदित सुमधुरवचना ।
स्थानज्ञान कुशल हितकर
दशवल्लधरप्रवरा ज्ञानध्यान विमोच पारमिता ॥
नमोऽस्तु ते सुगतो बह्वचर्यचरिते
विकसितवदना अनुलाय बोधियव्याकृत ।
त्वया बह्वबोधिसत्त्वेन युता
वन्दाम ते नरवरा सुगता इति — ॥

* अथ गाथाभिरभिक्षुसाम रति पाठो भवितुमर्हति ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेणुर्वाङ्गणश्चतुर्षु विमलवैश्यायनं माणवकं संचोदयामास ।
 अथ खलु कुलपुत्र विमलवैश्यायनो माणवको रत्नगर्भश्च तपागतश्च पुरतः स्थित्वाह । एव-
 मेवादमस्मिन् भद्रकल्पे बोधिमाकाङ्क्षामि न च केवलमेवंशुं फलियुने यथा फाण्डपय्य
 तपागतश्च परिनिर्हृतश्च दशवर्षमहश्चिकायां प्रजायां दानदमपरितीक्षणायाणां सत्त्वानां
 समधनविरहितानामत्यानांमित्रे शास्त्रसंज्ञा प्रतिपन्नचित्ता भवन्ति । अनर्थिकास्त्रिभिः
 पुण्यक्रियावस्तुभिर्भवन्ति विरहितस्त्रिभिः सुचरितैरुद्बुक्तास्त्रिषु दुश्चरितेषु । क्लेशान्धकार-
 व्याकुलचित्ता भवन्ति । अनर्थिकास्त्रिभिर्धानैर्न शक्यं तत्कालं धेनचिद्बोधिचर्यां निष्पाद-
 यितुं किं पुनर्वर्षमहश्चिकायां यावत्ते सत्त्वा वर्षशतायुष्का भवन्ति । तत्कालं सत्त्वानां कुशल-
 मूलस्य नास्ति नाम किं पुनः कुशलमूलचर्या । तावत्पञ्चकपाये लोभो दौष्यमाना दशवर्षा-
 युष्का भवन्ति । शास्त्रान्तरकल्पे प्रत्युपस्थिते तत्कालेऽहं देवेभ्योऽप्रतीर्यं सत्त्वान् परित्राये-
 यम् । अकुशलं रिक्षित्वा कुशले नियोजयेयम् । यावद्दशसु कुशलेषु कर्मपथेषु सत्त्वा
 प्रतिष्ठापयेयं क्लेशांश्च सत्त्वानां कुशलेभिः परिशोधयेयं पञ्चकपायं च परिहायेयं । यावद्-
 शौतितवर्षमहश्चिकायां प्रजायां । अष्टमनुत्तरां सम्यक्कर्मव्योधिमभिसम्बुध्येयं । मन्दरागद्वेष-
 मोक्षानां श्रविशेषीमत्स्रिणां सत्त्वानां धर्मं देशयेयं त्रिषु च यानेषु संनियोजयेयं । यदि मे
 भगवन्नेवंरूपा आशा परिपूर्व्येत व्याकरोतु मां भदन्त भगवन्ननुत्तरायां सम्यक्कर्मव्योधि ।
 यदाहं भदन्त भगवन्नेवंरूपं व्याकरणं नल्लयाभिनवप्रावकभूमिं प्रार्थयामि । न च प्रत्येकमुद्द-
 भूमिं येन यानेन ग्रीधं संसाराद्विमुच्यामि ।

रत्नगर्भस्तपागत आह । चत्वारिमानानुभवन्ति । न च त्तिप्रमनुत्तरां सम्यक्कर्मव्योधि-
 मनुप्राप्नुवन्ति । कतमानि चत्वारि । इहैकेभ्यो बोधिपत्त्वो हीनाचारो भवति । हीन-
 मद्वायः । हीनपरित्यागः । हीनप्रणिधिः । कथं च बोधिपत्त्वो हीनाचारो भवति इहै-
 केभ्यो दुःशीलो भवति । कापयाङ्गानसः चाहं (सं) वृत्तचारी भवति । आत्रन्नपर्यैर्युद्बुद्धानिकैः
 साहं संसर्गचारी भवति न च सर्वपरित्यागी न सर्वपरित्यागी भवति । दैवमनुय्य-
 श्रीसुखाभिलाषो दानं ददाति । न चाध्याग्नेयसुद्दक्षेत्रगुणशूहान् प्रतिश्ल्लाति वेनेपमन-
 वेक्ष्य प्रणिधानं प्रतिश्ल्लाति । एभिद्यतुभिर्धर्मैः समन्वागतः कुशीरो बोधिपत्त्वः चिर-
 संसारचारो दुःखमनुभवति । न च त्तिप्रमनुत्तरां सम्यक्कर्मव्योधिमनुप्राप्नोति । चतुर्भि-
 र्धर्मैः समन्वागतो बोधिपत्त्वः त्तिप्रमनुत्तरां सम्यक्कर्मव्योधिमभिसम्बुध्यते । कतमैद्यतुभिः
 शीलवान् भवति कापयाङ्गान-संवृत्तचारी मद्यायानसंप्रिण्णैः साहं संसर्गचारी भवति
 सर्वपरित्यागी सर्वअपरित्यागी सत्त्वानां दुःखपरिमोक्षार्थं कल्याणचित्तोत्पादं ददाति ।
 अध्याग्नेय सुद्दक्षेत्रगुणशूहान् वेनेपमनेक्ष्य प्रतिधानं प्रतिश्ल्लाति । एभिद्यतुभिर्धर्मैः
 समन्वागतो बोधिपत्त्वः त्तिप्रमनुत्तरां सम्यक्कर्मव्योधिमभिसम्बुध्यते । चत्वार इमे धर्मा
 बोधिपत्त्वपारंगणोपस्तम्भकाराः कतमे चत्वारः पारमितास्त्रिभोगः मद्वायानां मंग्रहः
 यस्मत्सर्गः ब्राह्मण्यिदाराभिनिय्यादनात् । अभिप्रायिकीदनात् । चतुर्भिर्धर्मैः बोधिपत्त्व-
 नात्प्रविदारिणः भवितुं । दानानुत्तराया धर्मशयणात्प्रमत्तया भायनानुत्तराया मत्त्वेभ्यः
 मंग्रहयत्प्रमत्तया यिदर्थं । चत्वार इमे बोधिपत्त्वेनाशया निधयः । परिपूरयितव्याः

कतमे चत्वारः षट्ठा बोधिसत्त्वेनाक्षयो निधिः परिपूरयितव्यः धर्मदेशना परिष्कारना ।
 दरिद्रमत्त्वपरिग्रहघातयो निधिः परिपूरयितव्यः । चतस्र इमा बोधिसत्त्वपरिशुद्धीः
 कतमाश्रयतः नैराश्रयता शीलपरिशुद्धिः निष्कलत्वया समाधिपरिशुद्धिः निर्जायतया
 प्रज्ञापरिशुद्धिः । निर्घृणुत्वतया विमुक्तिपरिशुद्धिः । विमुक्तिज्ञानदर्शनतया । चत्वारो
 धर्मा बोधिसत्त्वेन परिपूरयितव्या । यैर्बोधिसत्त्वाः क्षिप्रमतुतरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्येयं । आकाशचक्रं प्रवर्तयन्ति अनित्यचक्रमतुलचक्रं । अनभिलाषचक्रं नेयांशिकचक्रं
 नैर्बोधिसत्त्वचक्रं । अग्रवर्तिचक्रं प्रवर्तयन्ति । भविष्यसि त्वं विमलवैश्यायनानारातेऽध्वन्यति-
 ज्ञान्त् एकगङ्गानदीर्वालिक्कासने संख्येये चिरप्रविष्टे भद्रकल्पे प्रशान्ते पञ्चकपाये काले ब्रह्म-
 माने श्रायुषि श्रमातिवर्षेऽष्टस्रिकायां प्रजायामतुतरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भोक्ष्यते ।
 मैत्रेयो नाम भविष्यसि तयागतो यावद्बुद्धो भगवान् ।

‘अथ विमलवैश्यायो ब्राह्मणो रत्नगर्भश्च तथागतश्च पञ्चमण्डलेन यादाभिवन्दनं
 कृत्वैकान्ते स्थित्वा पुष्पमाल्यै चूर्णैर्भगवतः पूजोद्भुक्तो गाथाभिरभिष्टोमि* ।

भवनाथ सलाटविशाल

रुचिरोर्णाहिमवर्णकनकगिरिकूटसदृशस्तमनाथ ।

कस्तेन नयु वृषभा लोकप्रदीपा गुणशतभरिता

कालायत्ये उक्तं भव हि बुद्धजरो ॥

सर्वेषमुदरेणुना ब्राह्मणेन पुरोहितेन सदृशं वेदपाठकानां दीपो समादापितं ।
 यथोक्तं कुत्सदः कनकमुनिः काश्यपः मैत्रेयो व्याहृत एवं सिंहः प्रयातः यावद्विररं सदृशं
 वेदपाठकानां माण्डवकानां सर्वैःशिक्षिन् भद्रकल्पेऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ प्रस्थानं कृतवन्तः
 सर्वे रत्नगर्भश्च तथागतेनास्मिन्नेव भद्रके कल्पेऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ व्यवस्थापिताः ।
 यस्तेषां सर्वकल्पेन पुरोहितेन संबोद्धितः किं भो महाबलवेगधारी दीर्घं निरीक्ष्ये ।
 उत्प्रादयस्व सत्त्वेषु महाकण्ठे । इमाभिश्च गाथाभिर्विज्ञापयति ।

ये सत्त्वा जराव्याधिमृत्युभिर्मया तृष्णा नदी पतिता

प्रक्षिप्तो भवचारके प्रतिभये स्कन्धे निविष्टा नराः ।

पीला क्लेशविषं परस्परबधं दुःखार्णवे संस्थिता

मोक्षो बन्धप्रनष्ट मार्गं अशुभ संसारयन्त्रे भ्रमन् ॥

दुःखेन जालितभूतसर्वत्रिभवेयमिथ्यायदृष्टिस्थिताः

सर्वप्राण भ्रमन्ति पञ्चगतिभिश्चक्रं यथा वर्तते ।

* अथ गाथाभिरमहावीरु इति पाठो युक्तः ।

धर्माच्चुविहीन पञ्चगतिभिः अत्राण सत्त्वान् सरी
भावे प्रज्ञ जहित्वा काङ्क्ष विमतिबोधायकन्दं जने ॥

• त्वणाशोकतुदो भवाहि जगतो सत्त्वानवन्मुर्भव
क्षेत्रबन्धनमोक्षणार्थं जगतो बोधाय चित्तं न मे ।
धर्मचक्रविहीन मोह विगतमार्गं च श्रेष्ठ दद
संसारभवचारकेषु ज्वलिताधर्मरसेन तर्पया ॥

त्वं शौचं उपसंक्रय हितकरपादानिपत्य मुने
सर्व्वा भो प्रणिधि प्रशस्तसुटबुद्धो भवं नायकः ।
सत्त्वा श्वासकरो भवाहि जगतः सत्त्वार्णवा उद्धरे
मोक्षमार्गप्रणौत दन्द्रियवल बोध्यङ्ग दाता भवेत् ॥
धर्मवर्षसुसृज धर्मजलदं सत्त्वा न दुःखं प्रमेत् ।

स च कुलपुत्र महाश्लवंगराधारी माणवक आह । नाहं भो उपाध्याय संसाराभिगमो
प्रिया काङ्क्षामि । न च पुनः श्वाकपत्निकपुत्रपानाभिलाषी । अनुत्तरयानमाकाङ्क्षामि ।
सुहृत्तं भो उपाध्याय प्रतीक्षा हि शुशुब्ध यथाहं सिद्धनादं नशामि ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेणुर्वाङ्गणस्ततोऽभिनिष्कृत्य स्वकां पञ्चवाङ्गणदारकानु-
पस्थापकानामन्तयित्वावाच । भो वारका उत्पादयतानुत्तरायां मध्यक्रमव्योधीं चित्तं ते
व्याहुः । नाम्नाकं किञ्चिदस्ति यदयं बुद्धप्रमुखस्य भित्तुमंघस्य निर्यातयामः । कथं च
वयमनयस्मकुलगमूला बोधिचित्तं उत्पादयामः ॥

अथ खलु कुलपुत्र समुद्रेणुर्वाङ्गणोऽग्रपुरोहितः । प्रथमः कामुजोनामोपस्थापक-
स्तस्य सप्तव्रतमयं कर्णविभूषणं इत्या द्वितीयः स्थालभुजोनामोपस्थापकः तस्य द्वितीयं सप्त-
व्रतमयं कर्णपेटकं इत्या । तृतीयः जलभुजोनामोपस्थापकस्तस्य सप्तव्रतमयं पीठं ददाति ।
चतुर्थश्चायेगभुजोनामोपस्थापकः तस्य सप्तव्रतमयं इष्यं ददाति पञ्चमः सारभुजोनामोप-
स्थापकस्तस्य सर्व्वसौवर्णमङ्गरं दत्तोवाच । गच्छत पूयं माणवका इयानि यस्त्वनि सुदु-
प्रमुखस्य भित्तुमंघस्य निर्यातयित्वा अनुत्तरायां मध्यक्रमव्योधीं चित्तमुत्पादय ।

अथ ते पद्मोपस्थापका गत्वा भगवत्सकाशं तानि यस्त्वनि यथा निश्चितानि सुदु-
प्रमुखस्य भित्तुमंघस्य निर्यातयित्वैशमाहुः । व्याकरोत्वज्जाकं भगवाननुत्तरायां मध्यक्र-
मव्योधीं तस्मिन् भद्रको कल्पे वयमनुत्तरां मध्यक्रमव्योधिंमभिहस्युध्यमहि । येयानं व्याकृतां
कुलपुत्र रत्नगर्भेण तपागतैः कामुजो माणवको बोधाय भद्रकल्पे द्रुदस्वरोनाम भविष्यति
तयागतः स्थालभुजस्तस्मिन् गुप्तेन्द्रियमतिनाम भविष्यति तपागतः । तपानन्तरं जलभु

कायंयादिनाम भविष्यति तथागतः तस्यानुसन्धे वेगमुजः प्रियप्रसन्नो नाम भविष्यति
 तथागतः तस्यानुसन्धे वरमुजो नाम साण्डको इतिमन्तवृद्धो नाम भविष्यति तथागतः ।
 समनन्तरव्याहृतास्ते पञ्चभद्रकल्पिका साण्डकाः पुरोहितः पुनरपि बलवेगधारिणमाह ।
 महाबलवेगधारी गृह्णाहि धुष्टतेत्रगुणव्यहृा करोहि प्रणिधानं भगवतः सकाशाद्यादृश-
 माज्ञाङ्गसि निमन्त्रपादि सर्वेषु धर्म्मरसेन दृढवीर्येण च स्वर्कं बोधिचारिकां सा भूयो
 दीर्घं निरौक्ष्ण्यं दाहुना च वृष्टीत्वा भगवतोऽन्तिकमुपनीतः स च कुलपुत्र महाबलवेगधारी
 साण्डको भगवतः पुरतो निपण्यथाह । किण्वत् बहवो भगवन्ननागतेऽध्वनि मुनिभास्करा
 अस्मिन् भद्रकल्पे उदयन्ति । रतगर्भस्तथागत आह । तस्मिन् साण्डक भद्रकल्पे चतुस्तरं
 सट्ठसं मुनिभास्कराणापुत्रयः । साण्डक आह । या च तेषां भद्रं भगवन् भद्रके महाकल्पे
 निर्हृतानां दिनमूर्ध्याणां पश्चिमको रसमुजो नाम साण्डकोऽनुत्तरां सभ्यक्रुषभ्वोधिमभि-
 सम्भोत्स्यते । इतिपञ्चूहो नाम भविष्यति । तथागतसायश्चिरमष्टं बोधिषत्त्वचारिकां-
 चरिष्यामि त्रिविधव्रततपचर्यादानइमर्षयमश्रुतयीर्यंत्तान्तिषौरग्यपुण्यप्रज्ञासंसारं समुदा-
 नयमानः । सर्वेषां च भद्रकल्पिकानामचिगभिसम्बुद्धानां प्रथमं पिण्डपातं इत्यां परि-
 निर्हृतानां च शरीरपूर्जां कुर्यां । तेषां च सट्ठमैपारको भवेयं श्रीलविरहितान् सत्त्वान्
 श्रीलमन्वदि समादापयेयं निवेशयेयं प्रतिष्ठापयेयं । दृष्टिविरहितान् मद्भूटमाप्तान् सत्त्वान्
 सभ्यगृह्णत्यां समादापयेयं निवेशयेयं प्रतिष्ठापयेयं । एवमाशयविरहितान् सभ्यगाशये
 प्रतिष्ठापयेयं । एवमाचारविरहितानाचारं प्रतिष्ठापयेयं नानाविधानां सत्त्वान् कुशलचर्यां
 निदर्शयेयं तेषां च सुद्धानां भगवतां अचिगसांगते सट्ठमं पुनरष्टं सट्ठमं नेत्रीसट्ठमैपरिषष्टं
 सट्ठमैषोत्पादं सट्ठमैप्रदीपं लोको ल्वालयेयं । अग्नान्तरकालसमये सत्त्वान् प्राणातिपातवेर-
 मन्वां प्रतिष्ठापयेयं । यावत् सभ्यगृह्णत्यां शक्रकुशलकर्मपथेभ्यः सत्त्वान् कुमारगृह्णत्यां सभ्यगृ-
 पये ख्यापयेयं । दुर्गारितान्यकारं च नाशयेयं । सुषरितालोकं च निदर्शयेयं । कल्पकपाये
 पात्रयापुष्टुं द्विक्रेशकपायं च लोके नाशयेयं दुर्भिसान्तरकल्पकालसमयेऽष्टं सत्त्वान् दामपार-
 मितायां नियोजयेयं । यावत् प्रज्ञापारमितायां समादापयेयं निवेशयेयं पट्टपारमितास्रष्टं
 सत्त्वान् नियोजयमानः सर्वदुर्भिसान्यकारकालकलुषण्यैरनिपट्टवियानं शमयेयं सत्त्वान्
 सततो क्रेशगले शमयेयं । योगान्तरकल्पकालसमये चाष्टं सत्त्वान् सत्त्वा पट्टपारायथीयेषु समा-
 दापयेयं । चतुर्षु संघट्टवस्तुषु नियोजयेयं प्रतिष्ठापयेयं योगान्यकारं च सत्त्वानां प्रिर्षभयेयं ।
 यावत् सत्त्वानां सततो क्रेशं प्रशमयेयं । सर्वसष्टे सुदुष्टेभ्यो भद्रकल्पे सत्त्वानवस्रष्टेऽर्षमैः
 परिमोक्षयेयं । यदा चतुस्तरं सट्ठसं बुद्धा भगवन्तो भद्रके महाकल्पे उदयन्ति निहृताश्च
 भवेयुः । सर्वेण सर्वे च सट्ठमैनेत्रो अन्तर्हिता भवेत् । ततः यदाऽष्टममुत्तारां सभ्यक-
 ल्पवोधिमभिसम्बुधेयं ।

यायां चतुस्तरसट्टभ्राणां भद्रकल्पिकानां सुद्धानां भगवतामापुर्भवैर्तातकामम
 बोधिप्रशमस्य दीर्घमापुर्भवेत् । यायां च तेषां आशकमर्षां भवेत्ताश्रम्येकस्य आशकमर्षाः
 म्मा र आशयस्य ते कल्पेचतुस्तरं सुदुष्टस्रष्टं सत्त्वान् शिववेत्तावतः सत्यानष्टं शिवयेयं । यं च
 तेषां सुद्धानां भगवतां आशकजिज्ञासां स्वलेपुष्टुं द्विपपाते या प्रपतेपुष्टुं दानां भगवतां सकांग-

ऽगोर्वचित्ताः प्रदुष्टचित्ता भवेयुः धर्मं मध्ये च स्वल्पितचित्ता भवेयुः । रागचित्ता आर्या-
पञ्चाङ्गाः । ध्यानन्तर्यकाराश्च भवेयुर्वैर्धिप्राप्त्याहं सर्वान् संसारपङ्कानुद्वरेयं । अभयपुरे च
निर्व्यापनगरे प्रविशयेयं । यावन्मम परिनिर्वृतस्य सद्दुर्मत्तयो न भवेत्तावद्भद्रकामहाकल्पे-
ऽस्तयो भवेयं । निश्चिते मम सद्दुर्मनिष्ठिते भद्रकल्पे ये मम धातवज्जन्मशरीरः ते प्रमेया
संख्येयास्तयागतविग्रहाः संतिष्ठुरं द्वात्रिंशद्भिर्हृत्पुरुषलक्षणैः समलङ्कृताः । एकैकं
लक्षणमशीतिभिरनुव्यञ्जनेः समलङ्कृतं भवेत् । ते च तयागतविग्रहा दशसु दिक्त्वपमेयेभ्यो-
ऽसंख्येयेभ्यः शून्येभ्यो बुद्धक्षेत्रेभ्यो गत्वा एकैको बुद्धविग्रहोऽप्रमेयासंख्येयान् त्रिभिर्धानैः
सत्त्वान् समाज्ञापयेन्नियेशयेत् प्रतिष्ठापयेद् यत्र बुद्धक्षेत्रेऽन्तःकल्पे न नाशो भवेत्तत्र तयागत-
विग्रहः सत्त्वान् परित्रायेद्दुष्या पूज्योक्तं तथा पञ्चाक्षिन्तामपिः प्रादुर्भवेद् येषु बुद्धक्षेत्रेषु सत्त्वा
रत्नविरहिता भवेयुः । तेषु बुद्धक्षेत्रेषु गत्वा रत्नवृष्टिः प्रवर्षेन्नियमश्च सन्दर्शयेयुः । येषु च
बुद्धक्षेत्रेषु सत्त्वाः कुशलक्रियाविरहिता भवेयुः व्याधिभिः क्षिण्णान्तेषु बुद्धक्षेत्रेषु गोशीघोरग-
सारका कलानुभारी गन्धवृष्टिः प्रवर्षेयुः । सा च गन्धवृष्टिः सत्त्वानां श्लेशव्याधौः दृष्टिव्याधौः
कायव्याधौश्च प्रशमयेत् । ततस्ते सत्त्वाः पुण्यक्रियावस्तुस्वभिपुक्ता भवेयुः । धर्मपरायणा
भवेयुः । एवंरूपमहं भद्रन्त भगवान्त्त बोधिवारिकां चरमाणः सत्त्वान् परित्रायेयं । बोधि-
प्राप्त्याहमेवंरूपं बुद्धकार्यं कुर्यां परिनिर्वृतप्राप्तमेवानन्ता पर्यन्तेभ्यो बुद्धक्षेत्रेभ्यः सत्त्वान्
परित्रायेयं । यदि मे भद्रन्त भगवन्नेवंरूपा आशा परिपूर्व्यत न च सत्त्वानां भैषज्यभूतो
भवेयं विश्वादिता मे बुद्धा भगवन्तो भवेयुर्षु दशसु दिक्त्वन्तापर्यन्तेषु लोकधातुषु तिष्ठन्ति
यापयन्ति । सत्त्वानां धर्मं देशयन्ति या मे भगवन् व्याकुर्यान्नुत्तरायां सम्यक्प्रव्योधो ।
येऽपि तेषां प्रतिपन्नानां भगवन् बहुप्रायकोशोऽनुत्तरायां सम्यक्प्रव्योधो व्याकृतः सत्त्वा-
स्तानहं बुद्धान् भगवतो विरोधयेयं । साचाराधयेयं । सा च मे भूयो बोधिदितोः संसारे
सरमाणस्य बुद्धशब्दो धर्मशब्दः संघशब्दः कुशलशब्दः कुशलकर्मक्रियाशब्दः घोत्रपुटेपु
निपतन्निव्यमहमघ्रीचिपर्य्यापन्नो भवेयं । यदि मे भगवन्नेवंरूपा आशा परिपूर्व्यत ।

अथ रत्नगर्भस्तयागतो महात्रलवेगधारियो माणवकस्य साधुकारमदात् । साधुसाधु
सत्पुरुष भवियसि त्वं सत्पुरुष सत्त्वानां भैषज्यभूतः दुःखेभ्यश्च परिमोचकस्तेन त्वं सत्पुरुष
भैषज्यराजश्रोतिर्विमलो नाम भवस्य । भवियसि त्वं भैषज्यराजश्रोतिर्विमलानागतोऽध्व-
न्येकस्मिन् गङ्गानदीशालिकामने संख्येयेऽतिक्रान्तेऽनुपविष्टे द्वितीये गङ्गानदीशालिकामने
संख्येये भद्रो कल्पे चतुरत्तरण्य बुद्धमहास्वाचिभिसंयुद्धानां पिण्डपातं दाप्यमि । यावद्दुष्या
ध्रुपं प्रालिखानं कृतं निर्वृतस्य च हरिबुद्धमद्रस्य तयागतस्य सद्दुर्मन्तर्हितेऽनुत्तरां सम्यक्-
प्रव्योधिप्रसिधिमंभोक्ष्ये । रोचस्य नाम तयागतो भवियसि । यावद्दुष्टो भगवान् । श्रुत्वाकन्यं
च ते श्रापुर्भवियसि तावच्च तस्य चतुरत्तरण्य बुद्धमहास्वस्य भद्रकल्पिकानां श्रावकसंघो भविय-
स्यति । तावच्च तवैकस्य श्रावकसंघो भवियस्यति । तावच्च सत्त्वान् त्रिनियस्यति । परिनिर्वृतस्य
च सद्दुर्मन्तर्धानं भद्रकस्य महाकल्पकस्य कल्पस्यो न भवियस्यति । एतावन्नाथ बुद्धविग्रहाथ
भवियसि । यावच्छून्येषु बुद्धक्षेत्रेषु गन्धवृष्टिः सत्त्वानां श्लेशव्याधौर्दृष्टिव्याधौः कायव्याधौः
शमयिष्यन्ति । तेषु चैव पुण्यक्रियावस्तु सत्त्वान् प्रतिष्ठापयिष्यति धर्मपरायणां ॥

अथ खलु कुलपुत्र भैषज्यराजज्योतिर्विमलो बोधिमत्त्व आह । यदि मे भदन्त भगवन्नेवंपा आशा परिपूर्व्यत तथा मे भगवन् पुण्यलक्षणालङ्घनेन पाणिना मुहूर्तानं धर्यंतु । अथ खलु कुलपुत्र रत्नगर्भस्तथागतः । शतपुण्यलक्षणालङ्घनेन पाणिना भैषज्यराजज्योतिर्विमलस्य बोधिमत्त्वस्य मुहूर्तानं परिमार्ज्जयित्वा तस्यौ । अथ खलु कुलपुत्र भैषज्यराजज्योतिर्विमलो बोधिमत्त्वस्तुष्ट उग्र आत्तमनाः प्रमुद्रितचित्तो रत्नगर्भस्य तथागतस्य पद्मसखलेन पादौ शिरसा वन्दित्वाकान्तेऽतिक्रम्य स्थितं समुद्ररेणुर्वाङ्मणो दिव्येन वस्त्रेण च्छादयित्वावाच । माधु माधु मत्सुरुष शोभनं प्रणिधानं कृतं । न भूयस्त्वं वा समोपख्यानं कर्तव्यं । यथा मुखमेव विहरस्व ।

अथ खलु कुलपुत्र समुद्ररेणोर्वाङ्मणश्चेतदभवत् मया वदतः प्राणकोटीनयुतशतमहच्छाणुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समादापितानि यथेदं सर्वावन्तं पर्षदं पद्मभिः सर्व्वे-
 क्षमेमेहासत्त्वेरुदारोदारगणि प्रणिधानानि कृतानि प्रमद्गानि च बुद्धक्षेत्राणि परिहृहीतानि स्थापयित्वा वा प्रवित्तनाऽन्येर्बोधिसत्त्वैः कलियुगमपरिवर्जितं । मयापि कलियुगकाले वर्त्तमाने सत्त्वा धर्म्मरसेन तर्पयित्वा दृढश्च व्यवसायः कर्त्तव्यः । तथारूपेण च मया प्रणिधानेन निंहेनादो भद्रितव्यः । यथेपं सर्वा बोधिसत्त्वपर्षदाश्चर्य्यप्राप्ता भवेत् सर्वावतीर्षयं पर्षासदेव गन्धर्व्वमानुषासुरस्य लोको यन्मां प्राञ्जलीभूने नमस्येत । पूजां च कुर्व्यादयं च मे बुद्धो भगवान् माधुकारमनुप्रयच्छेत् । व्याकुर्व्यां तथा पद्मदशसु दिक्षु बुद्धा भगवन्तः तिष्ठन्ति याश्रयन्ति सत्त्वानां धर्म्मं देशयन्ति तेऽपि बुद्धा भगवन्तो मम निंहेनादं नदतः माधुकारं प्रादुर्भुः । व्याकुर्व्यंश्चानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ कृतांश्च प्रणयेयुर्वत् सर्वावतीर्षयं पर्षत् शृणुयात्तांश्च वृत्तान् पश्येत् । तेऽपि च तस्यां पश्चात्काले महाकरुणाभमन्वागतौ बोधिसत्त्वाम्बोऽप्येवंरूपं क्लिष्टं बुद्धक्षेत्रं महाकलियुगकाले बोधिमत्त्वप्रणिधानेन प्रतिहृष्टौपुर्षमेदुर्भिसत्त्वकान्तारे क्लिष्टौ यैरुत्तमानान् सत्त्वान् परिचायेयुः । बुद्धकार्यं च कुर्व्युः । सत्त्वानां धर्म्मं देशयेयुः । यावत् परिनिर्हृतस्यापि भेऽचिन्त्या कल्पकोटीनयुतशतमहच्छातिव्रान्ते दशसु त्रिह्वन्मुखेभ्योऽपरिचालेभ्यश्च बुद्धक्षेत्रेभ्योऽपरिमाणा बुद्धा भगवन्तो मम परिनिर्हृतस्य धर्म्मं भावेरन् । यशश्च धोषं च दारयेयुः । बोधिसत्त्वानां धाघतो मम प्रणिधाननेशौमुद्धाथयेयुः । ते च बोधिसत्त्वा मम करुणा परिभाषिताधिष्ठानं प्रणिधानं श्रुत्वा परमाशर्य्यप्राप्ता भवेयुः । तेऽपि सत्त्वेभ्यो महाकरुणां भञ्जयेयुः । ततश्च ते एवंरूपमेवं प्रणिधानं प्रतिहृष्टौपुर्षपाहमेतर्हि प्रतिहृष्टामि । तेऽप्येवंरूपे क्लिष्टं बुद्धक्षेत्रं बोधिमत्त्वमन्बुध्येयुः । अनिर्भरादौः सत्त्वान् प्रत्युत्तमानानुत्तरायेयुः । विभिन्न यानेर्विनियेयुः । यावत्त्रिर्वाङ्मणये स्थापयेयुः । एवंरूपं कुलपुत्र समुद्ररेणुर्वाङ्मणोऽत्र पुरोहितो महाकरुणापरिभाषं प्रणिधानं सर्पयित्वा एकान्तं चौरं प्रादुश्य येन रत्नगर्भंक्षयागतस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म । तेन खलु पुत्र ममयेन बहुकोटीनयुतशतमहच्छाणि गगनतले दिव्यानि सूर्य्यकान्तिनिपुतशतमहच्छाणि दाशयन्ति । पुष्पवृष्टिश्च प्रवर्षयन्त । एककल्लेन चोदाहरन्ति । माधु माधु मत्सुरुष उपसंक्रम ह्यं भगवतः मन्नाशं गृह्णत्यं प्रवरप्रणिधानं । क्लेशव्याकुले लोके प्रशमयिष्यसि दुःखकल्मषं सत्त्वानां ज्ञानतोयेन प्रशमयिष्यसि । सर्वावतीर्ष च सापर्यत् प्राञ्जलीभूता । अभिमुखा एककल्लेन

वदति । साधु साधु सत्पुरुषप्रवरपण्डितोऽस्माकं हितकर कुश्ल दृढप्रणिधानं प्रवरबुद्धिमयं
 शृणामः * । पुरोहितश्चोपसंक्रामति यदा च नित्तिसं पुरोहितेन भगवतः सकाशे जानु-
 मण्डलं । तावच्चापं त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकघातुः सर्वावतीर्षं संतरणं बुद्धक्षेत्रं कम्पति
 चलति प्रचलति क्षुभति प्रतुभ्यति वेधति प्रवेधति । अर्घाद्वृतानि नूर्याणि प्रवादन्ति । ये
 च सुगपत्तिष्ठन्ते सर्वमनोज्ञं स्निग्धं च शब्दमुदीरयन्ति । वृत्ताश्च पुण्याणि प्रमुञ्चन्ति । ये
 केचिदस्मिंस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकघातौ पृथिवीं निश्चितभूताः प्रतिवसन्ति ये बोधी
 समादापिता येन च समादापिताः स्थापयित्वा शेरयिकं यामलौकिकं च सर्व्वं हितचित्ता
 अकलुषचित्ता आश्चर्य्यचित्ता बभूवुः । ये सत्त्वाः स्वर्गचरास्तौरवस्था एव परमप्रीतिमनसः
 पुष्यैर्मात्स्यैर्धूपैर्गन्धैर्वाद्यैश्चैर्भोजैः पतकाभिर्वस्त्रदुग्धैः स्निग्धमनोज्ञं शब्दं ब्राह्मणस्य
 प्रणिधानं श्रवणयोद्युक्ताः पूजाकर्मणश्चैवं यावदकनिष्ठभवनपर्यन्ता देवा जम्बूद्वीपसवतीर्य्य
 गगनतले स्थित्वा दिव्यैर्गन्धैर्वाद्युद्यै ब्राह्मणस्य प्रणिधानं अत्रथायंसुद्युक्ताः पूजाकर्मणो
 ब्राह्मणश्चाञ्जलिं प्रसृज्याभिर्गाथाभिरन्नगर्भं तयागतमभितुष्टाव ।

ध्यानेभिर्विक्रीडसि ब्रह्मरिवा रूपेण प्रभावसि शक्ररिव
 धनधान्य प्रयच्छसि राजरिवा रतनायधरो मुनि ।
 श्रेष्ठिरिवा गिरिमौम्यविनर्दसि सिंहरिवानेव कल्पसे दृढमेहरिव
 न च सोम्यसे उदधीपरिवा गुणदोषवहौ समुद्रवारिरिव ॥
 मलसर्व्वप्रवाहसि तो पुरिवाद हि क्लेशवनं सुनिरग्निरिवा
 न च सज्जसे क्वचि वायुरिवा मुनितले निदर्शकदेवुरिवा ।
 सुनिधर्मप्रवर्षसि नामुरिना जगसर्व्वं तर्पयसि वृष्टिरिवा
 अन्यतीर्थप्रमर्दसि सिंहरिवा गुणगन्धाप्रमुञ्चसि पुष्यरिवा ॥
 मधुर गिर भाषसि ब्रह्मरिवा जगदुःखप्रमुञ्चकवैद्यरिवा
 समक्षित्तमुपस्त्रिहिमातरिवा जगनित्यनुगृहसि मित्ररिवा ।
 किरमान अरिदृढवज्ररिवा क्षिन्दि लण्डलता मुनि शक्ररिवा
 जग तारयसे नदितामुरिवा दहि ज्ञानलण्णमुनिनागरिवा ॥
 दहि शीतप्रभा मुनिचन्द्ररिवा नरपभवि बोधयि सूर्य्यरिवा
 चतुरयफलान्दधिदृचेरिवा रिपिसंघहतो मुनिपच्चिरिवा ।

जिनबुद्धविशालसमुद्ररिवा समचित्त जगे द्रणकाष्टरिवा
शून्यधर्मं निरौक्षसि स्वप्नरिवा समलोकतुवर्त्तसि वारिरिवा ॥

मुनि बोधिय व्याकृतमत्त्वतया वरलक्षणधारि सुकारुणिका
त्वयि सत्त्व विनीत अनन्त वज्र मम व्याकरि बोधिय अयवरे ।
वरप्रज्ञा मत्परिधि मत्पुरुवेः मम व्याकरि बोधिय च्छिन्दिमतीं
भवि बुद्ध जगे कलिकेसरणिः स्वपि सत्त्वगतांगि विभांतयथे ॥

यदा कुलपुत्र समुद्रेषुर्वाक्षणेऽप्रपुरोहितो रत्नगर्भं तथागतमाभिर्गाथाभिः स्तुत्वा
तस्यो तावदेव सा सर्वावती पर्णा सदेवमान्यर्त्वंमानुषा साधुकारमदात् । पुरोहित आष्ट ।
मया भदन्त भगवन् बहुप्राणकोशोऽनुतरायां सम्यक्सम्बोधो समादापितास्त्रैश्च स्वकक्षको
दारदारायि बुद्धक्षेत्राणि परिसृष्टीतानि परिसृष्टाशयावस्तुकुशलमूलाः सुविनीताः सत्त्वा
वेनेयाः परिसृष्टीता इमे च ज्योतिपाल पूर्वगमानां चतुरत्तरमहर्षं देयाङ्कानां ये तथागते
भद्रकल्पिका व्याकृताः । तेषां सत्त्वमया रामद्वेषमोक्षमानचरितां स्त्रिभिर्यानेर्विनयन्ति
तदपि ते स्त्रीव्रक्षेशाग्रकल्पियुगकषायाः परिवर्जिताः स्तैस्त्वष्टान् अनन्तव्यकारकाः
सद्गर्भप्रतिपेधकाः । आर्यापवादाका मिथ्यादृष्टय आर्यमसधनविरचिता अमातृत्वा अशा-
मण्या अत्राक्षणा अकृत्यकारका अपुण्यकरा परलोकभयाङ्गिनो विपरीततत्त्वबोधिनो-
ऽनाथका क्षुद्रु सुचरितेषु । तथा देवमानुषिकाभिः श्रीमंप्रतिभिरुद्युक्ताः त्रिषु दुष्टरितेषु
संप्रतिपन्नाः । दशसु कुशलेषु कर्मपणेषु विरचिताः सर्वकल्पाकारिभिरिच्छिताः सर्वपण्डितैः
प्रतिज्ञा भवचारकेऽनुश्रोतसुत्वतन्तः चारनद्यां सोदन्तः संसारपङ्केर्गोष्ठान्धकारविष्टता नि-
र्मुक्ताः सर्वकुशलक्रियायां सर्वशून्येषु सुदृष्टेषु जिज्ञाः अकुशलमूलसमवधानगताः कुसार्ग-
निन्दनको मष्टाङ्कटप्राज्ञास्तस्मिन् काले सष्टे सुदृष्टेषु दशवर्षेषुका भद्रकल्पमनुष्या
भविष्यन्ति । सर्वे इमे सत्पुरुषैः पण्डितैस्त्वष्टा उञ्जिताः सत्कालं भवावर्त्तके संसारवन्ते
थाया अशरणा अपरायणदुःखभाजनमूलाः सत्त्वास्तौ परिवर्जयित्वा स्वकक्षका सुदृष्टेषु
प्रधानप्रधानाः परिसृष्टीताः सुविनीताश्च परिसृष्टाशयाः । अवस्तुकुशलमूलाः आरभ्यत्रोर्ष्या
बहुसुदृष्टताधिकारा वेनेयाः परिसृष्टीता न एवं भदन्त भगवन् रत्नगर्भस्त्वायागत् आष्ट ।

एवं ब्राह्मण मयाभिप्रायाः सत्त्वाः प्रणिधानं कुर्वन्ति । सुदृष्टेषुगुणभूराद्य परि-
सृष्टीतास्तत्रैव च मया व्याकृताः । ब्राह्मणः प्राष्ट । मयापि भदन्त भगवन् एदं कथ्यति ।
तद्यथापि किंशुकपत्रं परमशीनमानसोऽष्टं सर्वशरीरं च मे आपामितं यदि मे भदन्त
भगवन् सत्त्वाः करुणास्पदभूतो बोधिसत्त्वैस्तत्कालमुत्पष्टा । मष्टाकल्पियुगान्धकारप्रतिज्ञाः
सर्वे परिवर्जिताः । अष्टमपि भदन्त भगवन्प्रनायतेऽध्वनि अतिक्रान्ते एकगङ्गानदीयानिका-
मने संख्येयेशिष्टे द्वितीये मङ्गानदीयालिकामने संख्येये तस्मिंश्च भद्रके मष्टाकल्पे दशवर्ष-
शतायुष्कानां प्रज्ञानां कालं प्रतीक्षामाणास्तावद्विरमष्टं संसारे न परिद्वितीयं बोधिचारिका

चरमाणं वत्सहामि चाहं समाधानबलेन चिरयाचनया वेनेयान् प्रतिशृणामि । षट्पारमिता-
शरमाणां वेनेयान् प्रतिशृणामि श्रुतं च यथा भगवतः सकाशाद्भस्त्रुनिमित्तं परित्यजेयं
दानपारमितां । तथारूपमहं दानपारमितां चरिष्यामि यथा जन्मान्तरेषु प्रमेयाः सत्त्वा
याचनका आगमिष्यन्ति तेषां तथारूपं परित्यागं परित्यजेयं । तद्यथाज्ञपानखाद्यभोज्यपेय-
लेह्यवस्त्रशय्यासनाश्रयप्रतिश्रयमास्त्यगान्प्रविलेपनगलानप्रत्यभैष्यदानं ह्रस्व-ध्वज-पताका-धन-
धान्य-हस्त्यश्व-रथ-सुवर्ण-रूप-चिरण्यमणिमुक्ता-वैदुर्यशंखशिला-प्रवाङ्ग-रजत-जातरूपद्रुति-
खाद्यर्त-सर्वामरुमेयं परित्यागं परमप्रसादकारुण्यमानसः सत्त्वानां दत्त्वाऽफलाभिकाङ्क्षी
सत्त्वपरिपाचनार्थं वेनेयसत्त्वानुग्रहार्थं त्यागसम्भारं परित्यजेयं ।

येयं पुनः सत्त्वा अतित्यागयाचनका आगत्वा याचेरन् तद्दयया दासदासीभ्रात्रे नागराजभाष्यी
पुत्रदुहितृदृष्टपरित्यागकर्त्तव्यमानयनजिह्वाचर्मरुंधिरास्थिकायजौवितशिरः-परित्यागं एवं-
रूपाः परित्यागाः परमप्रसन्नः कारुण्यमानसः अप्रलाभिकाङ्क्षी सत्त्वानां दानं दद्यां वेनेयानु-
कम्पार्थं तथारूपायामहं दानपारमितायां चरिष्यामि यद्ग क्रदाचित् पूर्वं केनचित् सत्त्वेन
यत्ररूपाः परित्यागाः परित्यक्ताः स्युर्न च पुनः कश्चित् सत्त्वो बोधिसत्त्वः । अनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ चारिकां विचरमाणः रूपरूपाः परित्यागाः परित्यजेत् यदहं तेषु जन्मान्तरेषु
अप्रमेयासंख्येषु कल्पकोटीनयुतशतसहस्रेष्वनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चारिकां चरमाणः
दानपारमितायां चरेयं यदहं महाकरुणामसन्वागतानां पश्चिमकानां बोधिसत्त्वानां परि-
त्यागेन त्रिगुणान् व्यापयेयमशमारुहिक्लेशानामिदं शीलपारमिता तयाऽहमनुत्तरायां सम्यक्स-
सम्बोधौ चारिकां चरमाणो विविधशीलव्रतान्तरदुष्करे चारिकां चरेयं यथापूर्वात्किं यो
विवशेषेष्वनुत्तरमनसा आत्मप्रवेक्षणा इयं चान्तिपारमिता तथारूपमहं चान्तिं भावयमानो
यथापूर्वात्किं । यात्रिवेकता सर्वसंस्कृतभाषना उद्युष्यना सर्वसंस्कृतशान्तमनुत्तरचर्यया
विवर्तना इयं वीर्यपारमिता । ये सर्वसंस्कारेषु त्रिपर्यसप्रहाणाय शून्यता समुदाचारः । इयं
ध्यानपारमिता या प्रकृत्यनुत्पत्तिकधर्मचान्तिरियं प्रज्ञापारमिताया अप्रमेयासंख्येषु कल्प-
कोटीनयुतशतसहस्रेषु दृढोत्साहबलवेगचर्या यथापूर्वात्किं कश्चिद्बोधिसत्त्वोऽनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ चारिकां चरमाणः एवं दृढोत्साहबलवेगेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नयाहं
चरेयं पश्चिमकानां महाकरुणामसन्वागतानां नेत्रीगुणं व्यापयेयं प्रथमचित्तोत्पादेनाहं
पश्चिमकानां बोधिसत्त्वानां महाकरुणां निवर्त्तयेयं । यात्रनुत्तरपरिनिर्वाणेन बोधिसत्त्वा-
श्चाश्चर्यप्राप्ता भवेयुपरित्यर्षमहं त्यागप्यानूनता चरेयं । शीला निश्रयता चान्दामन्यूनता ।
वीर्येण वृद्धनता । ध्यानैवप्रतिष्ठिता प्रज्ञा यामद्वयतां चरेयं । अफलाकाङ्क्षी । आर्यसम-
धनविरहितानां अत्त्वानां सर्वशून्यबुद्धक्षेत्रोर्जितानां सट्टभेप्रतिक्षेपकानां आर्यापवाङ्-
कानां मिथ्यावृष्टिकानां अकुशलमूलसमवधानसङ्कटप्राणानां कुमारीविहन्यमानानां सत्त्वाना-
मर्षापाहं पारमितासौब्रह्मलवेगोत्साहेन चरेयं । एकेकस्य सत्त्वभार्यं चाहं कुशलमूलसन्तत्याः
प्रतिष्ठापनार्थं दशमहाकल्पानवीचिनरके दुःखां वेदनामुत्साहेयं । एवं तिर्यकप्रतिषेधु यत्त्ररि-
द्वेषु मनुष्यत्रिदेषु दुःखां वेदनामुत्साहेयं । यथा चैकसत्त्वस्य संतत्यां कुशलमूलशीलं प्रति-
ष्ठापयेयं । तथा सर्वसत्त्वानां एवंरूपपरिक्तमुष्टिसदृशसत्त्वानां वेनेयां प्रतिशृणोयां । यावत्

चरमाणं वत्सहामि चाहं समाधानबलेन चिरयाचनया वेनेयान् प्रतिशृणामि । षट्पारमिता-
शरमाणां वेनेयान् प्रतिशृणामि श्रुतं च मया भगवतः सकाशाद्भस्त्रुनिमित्तं परित्यजेयं
दानपारमितां । तयारूपमहं दानपारमितां चरिष्यामि यथा जन्मान्तरेषु प्रमेयाः सत्त्वा
याचनका आगमिष्यन्ति तेषां तयारूपं परित्यागं परित्यजेयं । तद्यथाज्ञपानखाद्यभोज्यपेय-
लेह्यवस्त्रशय्यासनाश्रयप्रतिश्रयमाख्यान्यद्विलेपनगलानप्रत्यभैद्यदानं ह्रस्व-ध्वज-पताका-धन-
धान्य-हस्त्य-शरय-सुवर्ण-रूप-चिरण्यमणिमुक्ता-वैदुर्यशंखशिला-मवाङ्गरजत-जातरूपद्रुति-
खाद्यर्त-सर्वामरुमेयं परित्यागं परमप्रसादकारुण्यमानसः सत्त्वानां दत्त्वाऽफलाभिकाङ्क्षी
सत्त्वपरिपाचनार्थं वेनेयसत्त्वानुग्रहार्थं त्यागसम्भारं परित्यजेयं ।

येयं पुनः सत्त्वा अतित्यागयाचनका आगत्वा याचेरन् तद्दयया दासदासीभ्राते नागराजभाष्यी
पुत्रदुहितृदृष्टपरित्यागकर्त्तव्यमानयनजिह्वाचर्मरुंधिरास्थिकायजौवितशिरः-परित्यागं एवं-
रूपाः परित्यागाः परमप्रसन्नः कारुण्यमानसः अप्रलाभिकाङ्क्षी सत्त्वानां दानं दद्यां वेनेयानु-
कम्पार्थं तयारूपायामहं दानपारमितायां चरिष्यामि यद्म कदाचित् पूर्वं केनचित् सत्त्वेन
यत्रंरूपाः परित्यागाः परित्यक्ताः स्युर्न च पुनः कश्चित् सत्त्वो बोधिसत्त्वः । अनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ चारिकां विचरमाणः रूपरूपाः परित्यागाः परित्यजेत् यदहं तेषु जन्मान्तरेषु
अप्रमेयासंख्येषु कल्पकोटीनयुतशतसहस्रेष्वनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चारिकां चरमाणः
दानपारमितायां चरेयं यदहं महाकरुणामसन्वागतानां पश्चिमकानां बोधिसत्त्वानां परि-
त्यागेन त्रिगुणान् व्यापयेयमशमारिक्लेशानामिदं शीलपारमिता तयाऽहमनुत्तरायां सम्यक्स-
सम्बोधौ चारिकां चरमाणो विविधशौलत्रतरन्तारदुष्करे चारिकां चरेयं यथापूर्वात्किं यो
विवशेषेषुसुखमनसा आत्मप्रवेक्षणा इयं चान्तिपारमिता तयारूपमहं चान्तिं भावयमानो
यथापूर्वात्किं । यात्रिवेकता सर्वसंस्कृतभाषना उद्युष्यना सर्वसंस्कृतशान्तमनुत्तरचर्यया
विवर्त्तना इयं वीर्यपारमिता । ये सर्वसंस्कारेषु त्रिपर्यसप्रहाणाय शून्यता समुदाचारः । इयं
ध्यानपारमिता या प्रकृत्यनुत्पत्तिकधर्मचान्तिरियं प्रज्ञापारमिताया अप्रमेयासंख्येषु कल्प-
कोटीनयुतशतसहस्रेषु दृढोत्साहबलवेगचर्या यथापूर्वात्किं कश्चिद्बोधिसत्त्वोऽनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ चारिकां चरमाणः एवं दृढोत्साहबलवेगेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नयाहं
चरेयं पश्चिमकानां महाकरुणामसन्वागतानां नेत्रीगुणं व्यापयेयं प्रथमचित्तोत्पादेनाहं
पश्चिमकानां बोधिसत्त्वानां महाकरुणां निवर्त्तयेयं । यात्रनुत्तरपरिनिर्वाणेन बोधिसत्त्वा-
श्चाश्चर्यप्राप्ता भवेयुपरित्यर्षमहं त्यागप्यानूनता चरेयं । शीला निश्रयता चान्दामन्यूनता ।
वीर्येण वृद्धनता । ध्यानैवप्रतिष्ठिता प्रज्ञा यामद्वयतां चरेयं । अफलाकाङ्क्षी । आर्यसम-
धनविहितानां अत्त्वानां सर्वशून्यबुद्धक्षेत्रोर्जितानां सट्टभेप्रतिक्षेपकानां आर्यापवादा-
कानां मिथ्यादृष्टिकानां अकुशलमूलसमवधानसङ्कटप्राणानां कुमारीविहन्यमानानां सत्त्वाना-
मर्षापाहं पारमितासौब्रह्मलवेगोत्साहेन चरेयं । एकेकस्य सत्त्वभार्यं चाहं कुशलमूलसन्तत्याः
प्रतिष्ठापनार्थं दशमहाकल्पानवीचिनरके दुःखां वेदनामुत्साहेयं । एवं तिर्यकप्रतिषु यत्त्ररि-
द्वेषु मनुष्यरिद्वेषु दुःखां वेदनामुत्साहेयं । यथा चैकसत्त्वस्य संतत्यां कुशलमूलशीलं प्रति-
ष्ठापयेयं । तया सर्वसत्त्वानां एवंरूपपरिक्तमुष्टिसदृशसत्त्वानां वेनेयां प्रतिशृणोयां । यावत्

देवानां धर्मं देशयेयं । वनेयाञ्च प्रतिपल्लीयां यात्रद्विंशत्यर्थतिशतं सत्त्वानामागुर्भविष्यति । सत्त्वा आश्चर्यकुलरूपमदमत्ता मत्सरिणो भविष्यन्ति । पञ्चकपायान्धकारप्रतिज्ञाः सत्त्वा तौत्र-
 रागास्तीव्रद्वेषास्तीव्रमानास्तीव्रपापेयां मत्सरिणोऽधर्मैरागरक्ता अधर्मभोगपर्यैष्टिनो मिथ्या-
 द्दृष्टयो विपरीतदर्शना आर्यभक्षणनिरहिता श्रमातृत्वा अप्रितृत्वा अश्रामग्या अश्राद्धास्या
 अकृत्यकरा अपुण्यकरा अपरलोकमपदर्शिनोऽनभिपुक्ता स्त्रियु पुण्यक्रियावस्तुषु अनर्षिका
 स्त्रिभिर्षानैरनभिपुक्ता क्षिपु मुचरितेषु । अभिपुक्ता स्त्रियु दुश्चरितेषु । अनभिपुक्ता दशसु
 कुशलेषु कर्मपथेषु अभिपुक्ता दशस्वकुशलेषु कर्मपथेषु । चतुर्विपर्यायोपहताश्चतुर्विपर्य-
 संस्थानाश्चतुर्मांरवशगताश्चतुर्भिरोद्यैव्यमानाः पञ्चनीवरखवशगताः सत्त्वा भविष्यन्ति ।
 षडिन्द्रियमदमत्ता अष्टमिथ्यात्वप्रतिपन्नाः कामपङ्कटप्राप्ता अनुशयममुत्यापका अनर्षिका
 देशानुपुष्यश्रीममत्तिभिर्विपरीतदृष्टिकाः । कुमारो विहन्यमाना आनन्तर्यकारकाः सदुर्म-
 प्रतिलोपका आर्योपवादकाः सर्वकुशलमूतपरिहीणाः धाङ्गा सुपरा अकृतज्ञाः । सुदृ-
 स्तयः कुशलाः जेगुष्पुका दुःप्रज्ञा अत्ययुताः दुःशीलाः कुहका मत्सरिणः परस्वराभाषका
 अनोन्मागौरवाः कुशांदाः विकलेन्द्रिया हृष्येलाश्रीवारदिरहिता अकल्याणमिवसंगृहीत
 गर्भाशयस्सुतिप्रनष्टा विविधरोगोपहताः क्षिप्ता दुर्वर्णा अयहाधिमका अदीका अनपचायः
 परत्याहिता एकस्वर्भक्तौ न बहुकापवाचा मनसा द्युरितं समाचरन्ति । ते प्रशंसितशाश्वत-
 दृष्टिकाः सत्त्वा भविष्यन्ति पञ्चस्कन्धाभिनिविष्टचित्ताः पञ्चकामगुणशुद्धचित्ता दुष्टचित्ता
 व्यापन्नचित्ता चैरवित्रा विहिंसाचित्ताः कनुषचित्ताः सत्तचित्ताः क्षुभितचित्ता अदानचित्ता
 अहितचित्ता उद्वतचित्ता अधर्माभिनिविष्टचित्ता अयत्रस्थितचित्ता परस्परमारम्भचित्ताः
 परस्परवधकचित्ता धर्मविवर्जितचित्ता अविपक्वचित्ता धर्मेषु सारम्भचित्ता अकुशले उत्पा-
 दितचित्ताः ज्ञान्तिन्वीर्यार्थिचित्ता अर्जितयोपचित्ताः सर्वसंयोजनबन्धनसमुदायतचित्ता
 व्याधिरामरणसंप्रत्ययचित्ताः सर्वसंयोजनाधिष्ठितचित्ताः सर्वखीवरणपरिग्रहचित्ताः धर्म-
 ध्वजप्रपातनचित्ता दृष्टिध्वजोक्कयणचित्ताः परस्परवर्षचित्ता अन्योन्यभक्तचित्ताः परस्पर-
 पात्रनेयर्थचित्ता द्वेषममुद्ग्रहणचित्ता । अन्योन्याघातचित्ताः काशेभ्योऽऽह्नचित्ताः सर्व-
 परिग्रहमातृमर्थचित्ता अकृतचित्ताः परदारक्रमणचित्ता व्यापादविदिंमनचित्ता अप्रशि-
 धानचित्ताः सत्त्वास्तत्काले भविष्यन्ति । इमेचात्र शब्दाः परस्परान्तिकाक्कगवन्ति ।

नरकशब्दस्तिर्यग्गोनिशब्दः यमलोकशब्दो व्याधिशब्दो जराशब्दो मरणशब्दो
 वधकशब्दोऽक्षयशब्दो निवारिशब्दोऽङ्गिनिगडबन्धनचारकशब्दो दण्डपीडनाशब्दो वर्ण-
 क्रोशनपरिभाषणशब्दः सन्धिकेदनशब्दो गणकेदनशब्दः चौर्षशब्दः परचक्रशब्दो दुर्भिक्ष-
 शब्दः काममिथ्याचारशब्दो मृष्टात्रादशब्द उत्पातशब्दः पैशुन्यशब्दः वस्तुशब्दः संभिन्न-
 धनापणशब्द ईर्ष्यानातृमर्थशब्द आग्रहपरिग्रहशब्दोऽच्छुद्धारममकारशब्दः प्रियाप्रियशब्द
 चट्टानिष्टशब्दः प्रियत्रिययोगशब्दः क्रयविक्रयशब्दोऽन्योन्यदशविष्टटनाशब्दो दुर्गन्धशब्दः
 शीतशब्द उष्णशब्दो जिघत्सा-पिपासाशब्दः शान्तज्ञानवेदनाशब्दः कृपिकर्मान्तशब्दो

विविधकर्मशिल्पपरिधिन्नशब्दो विविधरागोपदतशब्दः इमां च ते मत्वाः परत्परसा-
न्तिकाच्छरन्ति ।

एवंरूपैः परिहीनकुशलमूलैः परिहीनकल्पाणमित्रैर्दुष्टचित्तैः मत्त्वैः तस्मिन् काले
सहालोकधानुगाकीर्णा भविष्यन्ति)ति उज्जिताद्य ते मत्वा भविष्यन्ति सर्वज्ञैः शून्यैर्दुष्टक्षेत्रै-
र्धनान्नपानदमसंधमकुशलकर्मक्रियाकुशले समवधाना आर्याष्टाङ्गेन मार्गैश्च विरहिताः
तमहासपरायणाः प्रगाढकर्मप्रत्ययेन ते मत्वाः तस्मिन् समये भद्रकल्पे विंशोत्तरधर्पणता-
युष्केषु प्रत्याजायिष्यन्ति तेषां सत्वानां कर्मप्रत्ययेन सद्वुद्धक्षेत्रं हीनं भविष्यति मवेरव-
रुसकुशलमूलैस्सत्त्वैः परिवर्जिता सलवणा च प्रुष्यी भविष्यति पाषाणसर्करपांशुशिला
पर्वतांतकुशला च धरणी भविष्यति । परुषदंशमशकाश्रीविषचयदमृगपत्तिभिराकीर्णा
भविष्यति विषमकालकलुषा व्यापवो घास्यन्ति विषमकालविरसलवणविमिश्रा अशनिवर्षा
पतियन्ति । तथास्थाः प्रुष्यां शम्भोपधिदृष्टक्षेत्रे पत्रपुष्पफला धान्यरसाः सत्वाना-
मनोन्वोपभोगपरिभोगविषमाः क्लृपपरुषरुतविषसंधृष्टा भविष्यन्ति । ते मत्वा परि-
भयया भूयसा मात्रया रक्ता दुष्टाश्चण्डा रौद्राः परुषाः कदर्याः परिभाषका अन्तोन्यगौर-
वमीतेन चित्तेनायातचित्ता वधरुचिता भविष्यन्ति मांसभोजनदधिगाहारा मृगचर्म-
प्रावरणाः प्रहरणाधिष्ठानाः प्राणिवधोद्युक्तारूपकुलवर्गैश्च्यश्मलियश्चारोहणधनुर्ग्रहा-
युधपरिवारा मात्सर्यैर्द्विषिता भविष्यन्ति विविधलूटतयव्रताभिषुक्ता भविष्यन्ति लोकाः
तत्काले)महं तुषितभयनाश्वतीर्य विशिष्टे चक्रवर्तिकुशलवंशे इंधरे राजकुले अग्रम-
हिःशाः कुचां वेनेयसत्त्वे कुशलमूलपरिचारणार्थं * गर्भवाप्तमुपगृहीयां सर्वावन्तं तस्मिन्
समये सद्ये बुद्धक्षेत्रे उदारेणावभासेन स्फुरेयं । ऊर्ध्वं यावदकनिष्ठभवनपर्यन्तेणाहं इहं
यावत् काञ्चनचक्रपर्यन्तमुदारेणावभासेन स्फुरेयं ये च तस्मिन् समये सत्वा सद्ये बुद्धक्षेत्रे
प्रत्याजाता नरकेषु वा तिर्यग्योने वा यमलोके वा देवमनुष्ये वा ते सर्वे तमवभासं
संपश्येयुः स्पृशेयु संजानेयुः तेषां संसारविमृशतां दुःखोद्विग्नानां निर्वाणामिलापमन्त्राः
क्षेत्रसमचितानुत्पादयेयु । ऊर्ध्वं प्रथमे मयमार्तव्रीजमधरापयेयं । यदाहं सर्वधर्मनपवि-
पक्षितं सर्वसमाधिनिर्देशमेकधर्ममुखमपरान्तकल्पनिर्देशेन समाहितचित्तो दशमासां मानुः
कुत्तो निवसेयं यावांश्चाहं प्राप्ते बुद्धत्वे सत्वां परिधिन्नां संसारे परिमोचयेयं । ते सत्त्वा
मानुः कुत्तित्तं दशमासां सखिगर्भमन्दर्शनसमाहितचित्तं पर्यङ्कन निषण्णं पश्येयुः निर्गते
च दशमासे सर्वपूषपच्येनाहं समाधिना सर्वावन्तं सद्वुद्धक्षेत्रं पट्टविकारं धरणिं
चालयेयं । ऊर्ध्वं यावदकनिष्ठभवने पर्यन्तं क्षेष्टिमेन वा यावत्काञ्चनचक्रपर्यन्तं न चाल-
येयं ये च तस्मिन् समये सद्ये बुद्धक्षेत्रे सत्वाः प्रत्याजाता नरकेषु च यावान्मनुष्येषु वा
तान् प्रवोचयेयं । यदाहं मातुर्दक्षिणे कुत्तावभिनिष्कमेयं पुनरपि च सर्वावन्तं महं
बुद्धक्षेत्रमुदारेणावभासेन स्फुरेयं । तदापि तस्मिन् समये सर्वान् सद्ये बुद्धक्षेत्रे सत्वान्
संचोदयेयं । अथरुसकुशलमूलाना सत्वानां संताने निर्वाणवीजं प्रक्षिपेयं । अथरोपितः

निर्वाणवीरुसन्ततीनां सत्वानां ममाध्यङ्करमचरोपयेयं । यदा चाहं चरत्तलेन धरणी
 स्पृशेयं सर्वावती तस्मिन् समये सद्य बुद्धक्षेत्रे षड्विकारं धरणीं चालयेयं । प्रकम्पयेयं
 क्षाभयेयं यावत्काञ्चनचक्रपर्यन्तम् । तदाहं तस्मिन् समये सत्वान् जलनिश्रितां क्षितिनि-
 श्रितां खनिश्रितां चतुर्पानिपर्यापनां पश्चात्तिर्निश्रितां तान् सर्वांनहं प्रतिबोधयेयं ।
 येषां सन्ताने सत्वानामनुत्पन्नं समाधानाद्भूरं रोपयेयं दृढसमाधानाद्भूरं त्रिभिर्याने रवेव-
 र्तिकां स्थापयेयं । सहजातमात्रस्य च मे यावदेव तस्मिन् सद्ये बुद्धक्षेत्रे महावज्रस्यो
 वा सारो वा शक्रा वा चन्द्रा वा सूर्या वा लोकपाला वा महानागराजा वा असुरेन्द्रा वा
 श्रेयसाहुका वा महर्द्धिका वा यत्ताराजसनागासुरा वा सर्वे मम पूजाकर्मणे उपसंक्रामेयुः
 सहजातमात्रस्याहं समपदानि प्रक्रामेयं सर्वपुण्यसमुच्चयेनाहं समाधिना तथारूपं धर्मं
 देशयेयं यत्तत्सर्वज्ञतां सापर्यत् त्रिभिर्यानेः प्रासादं प्रतिलभयेत् । ये च तत्र पर्यदि सत्त्वाः
 प्रावकयानिका भवेयुस्ते चरमभत्रिका मम वीनेया भत्रिका ये च तत्र सत्त्वाः प्रत्येकबुद्ध-
 यानिका भवेयुस्ते वैरोचकुसुमां क्षान्तिं प्रतिलभेयुः ये च तत्र सत्त्वा व्यनुत्तरमहायानिका
 भवेयुस्ते सर्वे वज्रधरसमुद्रसंकोचितं समाधिं प्रतिलभेरन् ते न च समाधिना सिद्धाः भूमोः
 समतिक्रामेयुः यदहं स्नापनमिच्छेयं ये च तत्र महानागराजानो विशिष्टतरा भवेयुः । तमां
 स्नापयेयुः । ये च सत्त्वा मां स्नापयमानं पश्येयुस्ते सर्वे त्रिभिर्यानेरेवंरूपात् गुणानधिगच्छेयुः
 यथाप्रोक्तं ये च मां सत्त्वा रथमभिरोहन्तं समनुपश्येयुर्विस्तारेण कुमारक्रीडविविधशिल्प-
 स्य नकर्मस्थानासनानि च ददर्शे शिवापनयोग्यं स्वरगारे पञ्चकामगुणरतिक्रीडाद्वारात्वा
 बुद्ध्या निष्कमणालङ्कारविभूषणच्छोरणा लोहितवस्त्राभीष्टान् काषायस्वपर्येषणबोधिवत्तोप-
 संक्रमणं ये च सत्वानामुपसंक्रमन्तं पश्येयुः तेषां चाहं सत्वानां सर्वपुण्यसमुच्चयेण समाधिना
 तथारूपं धर्मं देशयेयं यथा ते सत्त्वास्त्रिभिर्यानेस्त्रीवच्छन्दा उद्युज्येयुः ।

ये च तत्र सत्त्वाः प्रत्येकबुद्धयानिकास्ते सर्वे वैरोचनकुसुमां क्षान्तिं प्रतिलभेयुः । यैश्च
 महायानवीजं प्रतिपन्नं भवेत्तं सर्वं वज्रधरसमुद्रं संकोपितं समाधिं प्रतिलभेयुस्तेन च समा-
 धिना सिद्धो भूमिरतिक्रामेयुः । स्वयं चाहं तृणसंस्तरणं सृष्टीयं बोधिमूलवज्रामने प्रक्षपेयं
 निधीयेयं पर्यङ्कमारब्धा ऋजुकेन कायेन तथारूपमहमास्त्रानकं ध्यानं ध्यायेयं आश्यासपश्चासा
 व्युपसंक्रमेयं । एतद्वारं दिवसेन ध्यानाद्भुतिर्ह्येयं । सुत्याय चाहमर्हति लकफलमाहारमाहरेयं ।
 अर्द्धं प्रतिप्रादकस्यानुप्रयच्छेयं तावच्चिरं चाहमेवंरूपां दुष्परचारिकां चरेयं । यावदकनिष्ठ
 भवनपर्यन्तम् सर्वं देवा ये सद्ये बुद्धक्षेत्रे पर्यापन्नास्ते उपसंक्रामेयु मम च पूजां कुर्वीणाः सर्वे
 मे सात्त्विकाः सुदुष्करचर्यायां । यैश्च तत्र प्रावकयाने वीजमयकणं स्नात्तेषां भदन्त भगवन्
 क्लेशव्युपशमाय सन्ताने भवेयं । चरमभत्रिकाश्च मम वीनेया भवेयुः । ये प्रत्येकबुद्धयानिका
 यावद् यथापूर्वाक्तं एवं नायत्तासुरगहङ्किन्नरमद्योरगप्रतिविशाचकुम्भाण्डाः पश्चात्तिसा
 ऋषय उपसंक्रामेयु मम पूजाकर्मणः सर्वे च मे सात्त्विको भवेयुर्दुष्करचर्यायां ये च प्रावक-
 यानिका यावद् यथापूर्वाक्तं ये च तत्र चातुर्दीपिकायामन्तरीयिका लूटतपो व्रतदुष्कर-
 चारिकां चान्ति । तेषां वा मानुषा आरोचयेयुः । न यूपं दुष्करकारका यथामिन् प्रदेशे
 चरमभत्रिको बोधिसत्वो दुष्करचारिकां चरति । तथारूपं ध्यायति हृदये मनस्कारं वप्राति

कल्पवित्ताः प्रदुष्टचित्तास्ते मेव्याद्याहारधर्मदेशितमाजानीयुः प्राणतिपातिकाः करुणा-
 देशितमाजानीयुः य इच्छामात्सर्व्याभिभूतास्ते मुद्रिता व्याहारकयाधर्मं देशितमाजानीयुः
 पेरुपाख्यमद्रमत्तचित्तास्ते उपेक्षाव्याहारकयाधर्मं देशितमाजानीयुः । येऽल्पश्रुतवादिनस्ते
 संप्रमोषश्रुतधारणीविप्रलाशव्याहारेण धर्मं देशितमाजानीयुः कुट्टृष्टिचङ्कटप्राप्ता शून्यताव्या-
 हारेण धर्मं देशितमाजानीयुः वितर्कसमुदाचारोपज्ञाप अनिमित्तव्याहारेण धर्मं देशित-
 माजानीयुः प्रणिहितता परिशुद्धापहता अप्रणिहितव्याहारेण धर्मं देशितमाजानीयुः आश-
 यपरिशुद्धाः परिशुद्धाशयव्याहारेण धर्मं देशितमाजानीयुः व्यक्तीर्णसमुदाचारोपहतरोपि-
 तचित्ता असंप्रमोषव्याहारेण धर्मं देशितमाजानीयुः धमप्रयोगोपहता अकृत्रिमव्याहारेण
 धर्मं देशितमाजानीयुः अध्याश्रयप्रशब्दोपहता अनिश्रितव्याहारेण धर्मं देशितमाजानीयुः
 क्रिप्तचित्ताः पेणालं कल्पचित्ताव्याहारेण कुशलसंप्रमोषचित्ता वैरोचनव्याहारेण सारक-
 र्मोद्दुयुक्ताः शून्यताव्याहारेण परक्षेपे संप्रतिपन्ना अभ्युद्गतव्याहारेण विविधक्षेत्रोपहत्त-
 वित्ता विगतव्याहारेण विषममार्गसंप्रतिपन्ना श्रावर्त्तव्याहारेण सद्यपानकौतूहलचित्ता
 विवर्त्तव्याहारेण संसारोद्दिग्धानां बोधिसत्वानां रतिव्याहारेण । कुशलभूमिदाना नयगता
 मूर्च्छादुःखाहारेण । पत्न्यरासंनुष्टकुशलमूलानां श्रुतापव्याहारेण । परस्परसमचित्तानाम-
 प्रतिहतप्रतिश्रव्याहारेण विषमकर्मसंप्रतिपन्नानां क्रियावतारखव्याहारेण । पर्वद्वयोपगतानां
 सिद्धकेतुव्याहारेण । चतुर्मासोपभूतचित्तानां शूरव्याहारेण । सुदृढत्वानवधभासगतानां
 सत्वानां प्रभासूहव्याहारेण । अनुनयप्रतिघातानां जैलोच्यव्याहारेण । सुदृढपर्मांलोकना-
 भिभूतानां ध्वजाप्रशङ्कव्याहारेण । महाप्रज्ञाविरचितानां उल्कापातव्याहारेण मोहान्ध-
 कारगतानां भास्करादीपव्याहारेण । सप्तानिर्दुक्तप्रयुक्तानां गुणाकरव्याहारेण । फेरुपि-
 खंडापमात्माभिकाङ्क्षिणां नारायणव्याहारेण चलाचलसुदृष्टीनां सा धानुगतव्याहारेण ।
 अत्रलोकितसुदृष्टीनामेकव्यञ्जव्याहारेण । पूर्वप्रतिघ्नोत्सृष्टानां सारवतिव्याहारेण श्रुताभि-
 ज्ञानां वक्ष्यव्याहारेण । बोधिसत्त्वभिकाङ्क्षिणां यज्ञसत्त्वव्याहारेण । सर्वधर्मे-
 जुयुष्मिन्तानां वक्षोपमव्याहारेण । सत्त्वचित्तमप्रजानतां चारिययतिव्याहारेण । द्विज्जि-
 परापरानभिज्ञानां प्रज्ञापरीपव्याहारेण । परस्परकृतमप्रजानतां कृतप्रवेशव्याहारेण । धर्मे-
 कापमप्रतिघ्नानां भट्टमर्कापविभाजनव्याहारेण । तयागतदर्शनविरहितानामनिमित्तप्रव्या-
 हारेण । सर्वलोकम्यनविगोपितानामरणव्याहारेण । धर्मसकप्रवर्त्तनाभिकाङ्क्षिणां सक-
 श्रिमत्तव्याहारेण । अष्टं तु विद्यासंप्रस्थितानां विद्यापतीभानुलोमव्याहारेण । एकमुद-
 र्त्तवशाश्रुतदृष्टीनां सुकृतविषयव्याहारेण । लक्षानुबन्धनानवमन्मयीजानां श्रलङ्कारयत् ।
 व्याहारेण याचाकृतप्रवेशसमर्पानां निर्दोष्यतिव्याहारेण । सर्वज्ञानाभिकाङ्क्षिणां
 धर्मधात्विकोपनव्याहारेण । प्रयुत्पन्नावर्त्तनपर्मांलं वृद्धव्याहारेण । धर्मेषानु प्रजा-
 नतामभिज्ञाव्याहारेण । प्रज्ञोत्सृष्टानामश्रुतव्याहारेण मार्गविगोपितानामश्रिकारव्याहा-
 रेण । आकाशमभित्तानाभिकाङ्क्षिणां निष्पिचनव्याहारेण । पारमितापरिपूरणानां
 परिशुद्धप्रतिष्ठाव्याहारेण । अपरिपूर्योसंग्रहस्युतानां सुसंप्रदीप्तव्याहारेण । ब्रह्मविहा-
 रश्रमागितानां समप्रयोगव्याहारेण । बोधिपत्तरत्रे परिपूर्योनामश्रयचित्तनिर्दोषव्याहा-

रेण । सुभाषितज्ञानां प्रमुष्टचित्तानां सागरमुद्रव्याहारेण । अनुत्पत्तिकधर्म्मज्ञानानि कौतूहलचित्तानां निश्चितव्याहारेण । यथा भ्रतधर्म्मप्रमुष्टचित्तानामसंप्रमोषव्याहारेण । परस्परसुभाषितासन्तुष्टानां विततिभिरव्याहारेण । त्रिरत्नप्रतिलब्धप्रसादानां पुण्योत्सव्याहारेण । धर्म्मसुखप्रवर्षणासन्तुष्टानां धर्म्मभेद्यव्याहारेण त्रिरत्नोच्छेददृष्टीनां रत्नब्यूहव्याहारेण । ज्ञानार्हितकर्म्मभिद्युक्तायां अनुपमव्याहारेण । सर्वसंयोजनबन्धनगतानां गगनमुदव्याहारेण । सर्वधर्म्मानन्यचित्तानां ज्ञानसमुद्रव्याहारेण । तथागतगुणपरिपूर्णां लोकत्रिद्यासंमुखीभावव्याहारेण । पूर्व्वसुद्धसुकृताधिकारिणां विनिश्चितप्रतिहार्यव्याहारेण । एकधर्म्मसुखापरान्तककल्पनिर्दिष्टानां सर्वधर्म्मानयव्याहारेण । सर्वसूत्रान्ताविनिश्चितानां धर्म्मस्वभावसमताविनिश्चितव्याहारेण । षटपागयस्त्रीयधर्म्मपरिवर्जितानां सर्वधर्म्मानयव्याहारेण । त्रिमोक्षचित्ताश्रयानभिद्युक्तानां विक्रीडिताभिज्ञाव्याहारेण । तथागतगत्यानुपवेशविमर्शितानामपरप्रखेयव्याहारेण । आवेष्टिकधर्म्मा बोधिसत्त्वचर्यानिभिद्युक्तानां ज्ञानामव्याहारेण । ज्ञातिकामसंदर्शकानां सर्वत्रानुगतव्याहारेण । सावशेषजोधिसत्त्वचारिकानां अभिषेकव्याहारेण । दशतथागतवलापरिपूर्णां नामनवमर्दव्याहारेण । चतुर्वैशारद्याप्रतिलब्धानामपरार्थादीनयव्याहारेण । आवेष्टिकधर्म्माप्रतिलब्धानामसंहार्यव्याहारेण । श्रमोद्यत्रयदर्शनानां प्रलिघानव्याहारेण । सर्वसुद्धधर्म्मसंमुखानुबोधाय श्रोताद्विलविमलमुद्रव्याहारेण । सावशेषसर्वज्ञज्ञानानां सुविबुद्धव्याहारेण । अप्राप्तसर्वतथागतकार्यभिः कार्यैरपर्यन्तनिर्घ्याव्याहारेण धर्म्मदेशितमाजानौयुरिति ।

ये बोधिसत्त्वा अशठा अमायाविनो रिजुका रिजुकजातीयाश्च तेषां चतुरश्रीतिधर्म्ममुखसहस्राणि पद्मसप्ततिधारणीसहस्राणि अमरेवानसंख्येयानां महायानसंप्रस्थितानां एकव्याहारेण । इमे गुणाः सन्ताने प्रतिष्ठापयेयं येन बोधिसत्त्वा महासत्त्वा महासंनाहसंनटा भवेयुः । अचिन्त्यप्रलिघानविशेषाभ्युद्गता भवेयुरचिन्त्यज्ञानदर्शनबोधिसदुष्णालङ्कृता भवेयुः । यद्यथा कापालङ्कृता लक्षणानुबन्धनैः वागलङ्कृता भवेयुर्यथाभिप्रायाः सत्त्वाः सुभाषितेन सन्तोषयेयुः । श्रुतालङ्कृताः समाध्यवचनतया । स्मृत्यालङ्कृता धारण्यसंप्रमोद्यताया मनो-लङ्कृता निर्घृत्यालङ्कृताः । कुगत्वबुद्धनतया आशपालङ्कृता द्वष्टप्रतिज्ञतया । प्रयोगालङ्कृताः प्रतिज्ञोत्तरणतया अथाशपालङ्कृता भूम्या भूमिसंक्रमणतया । दानालङ्कृताः सर्ववस्तुपरित्यागाया शीलालङ्कृताः सुश्रुताचित्तप्रिप्तमलतया । ज्ञानद्यालङ्कृताः सर्वसत्त्वा पतिहृतचित्ततया । दीर्यालङ्कृताः सर्वसंभारोपचित्तया । ध्यानालङ्कृताः सर्वसमापत्तिविक्रीडिताभिज्ञा भवेयुः । प्रज्ञालङ्कृताः क्लेशवासनयाभिज्ञाविनो मैत्र्यालङ्कृता सर्वसत्त्वस्य त्रामानुगताः कण्ठालङ्कृताः सर्वसत्त्वोपरित्यागस्थिता मुदितालङ्कृताः सर्वधर्म्माकण्ठकया-प्राप्तउपेचालङ्कृता उन्नाभावनामहदयविगताः । अभिज्ञालङ्कृताः सर्वविक्रीडिताभिज्ञाः पुण्यालङ्कृता अत्यभोगरत्नपाणिता प्रतिलब्धा ज्ञानालङ्कृताः सर्वसत्त्वचित्तचरिताभिज्ञा बुद्ध्यालङ्कृताः सर्वमत्त्वकौशल्याधर्म्मविबोधिपतारः । आलोकालङ्कृताः प्रज्ञाचक्षुरालोकं प्रति-लभेयुः । प्रतिषंविदलङ्कृता अर्धधर्म्मानिर्दुक्तप्रतिभानप्रतिषंविदप्रतिलब्धा भवेयुः वैशारद्यालङ्कृताः सर्वमारपरप्रधादिनभिभूता गुणालङ्कृता बुद्धानां गुणानुप्राप्ता धर्म्मालङ्कृताः सतत

समितमसङ्गप्रतिभानेन सत्त्वानां धर्मं देशयेयुः । आलोकालङ्कृता सर्वबुद्धधर्मावभासगताः
 प्रभालङ्कृताः सर्वबुद्धतेत्रावभासगता आदर्शनप्रातिहाय्यालङ्कृता अक्षराव्याकरणा । अनु-
 शासनीप्रातिहाय्यालङ्कृता यथावदनुशासनीप्रदायका श्रुतिप्रातिहाय्यालङ्कृताश्च नुत्सङ्घि-
 पाइपरमपारमिप्राप्ताः सर्वतथागताधिष्ठानालङ्कृतास्तथागतगुह्यानुप्रविष्टा धर्मैश्वर्यालङ्कृता
 अपराधीनज्ञानप्रतिलब्धाः । सर्वकुशलधर्मप्रतिपत्तिमानालङ्कृता यथावाङ्मि तथाकारि
 सर्वतो नयमर्हिता भवेयुरिति । अग्रमाख्यसंख्येयानां महायानसंमख्यितानां सत्त्वानामेक-
 पदव्याहारेणार्हं महता कुशलविशोधनसंनिधेन सन्तर्पयेयं । ततस्ते बोधिपत्त्वा महासत्त्वाः
 सर्वधर्मैश्वरप्रत्ययपत्तानं प्रतिलभेयुः । महता च धर्मावभासेन ममत्वागता भवेयुः । सिद्धं
 चानुत्तरां सभ्यकसम्बोधिमभिर्बुध्येयुरिति । येषु ते भदन्त भगवन् सत्त्वा भवेयुरन्येषु लोक-
 धातुध्यानन्तर्थाकारका यावन्मूलापत्तिसापराधिका दग्धसन्तानाः आवकयानिका वा प्रत्येक-
 बुद्धयानिका वा । अनुत्तरमहायानिका वा । प्रधानवशेन सम प्रत्याजायेयुः । कुशलसम-
 वधानाकृताः पापेच्छाः क्रूरखड्गकसन्ताना विपरीतबुद्धये आप्रहितसन्तानाः । तेषां चार्हं
 चतुरशीतिद्विचत्तसुतमदृष्टां देशयेयुः । यावत् कुशलचित्तानां सत्त्वानामर्हं चतुरशीतिधर्मी-
 स्कन्धमदृष्टाणि विस्तरेण देशयेयं । ये च तत्र सत्त्वा अनुत्तरमहायानिका भवेयुः । तेषां चार्हं
 विस्तरेण षट्पारमिता धर्मं देशयेयं । दानपारमिता विस्तरेण देशयेयं यावत् प्रत्यापारमितां
 विस्तरेण देशयेयं । ये च पुनस्तत्र सत्त्वाः आवकयानिका वा प्रत्येकबुद्धयानिका वा भवेयुः ।
 अनवसङ्गकुशलमूला भवेयुः । शास्त्राभिधाङ्गिणः । तांश्चार्हं त्रिशरणसमनेन व्यवस्थापयेयं ।
 पश्चात्पारमितानु नियोजयेयं । विहिंसाहतानां प्राणातिपातघोरमण्यां व्यवस्थापयेयं । विषम-
 लोभाभिभूतानामदत्ताशनघोरमण्यां व्यवस्थापयेयं । अधर्मीरागरक्तान् काममिच्छाचारवे-
 रमण्ये व्यवस्थापयेयं । परस्परपदपञ्चनभाषिणो मृषायाइघोरमण्यां व्यवस्थापयेयं । उन्मत्ता-
 भिरतान् सुरामेरेयमशुप्रसादघोरमण्यां व्यवस्थापयेयं । तेषां च सत्त्वानां सर्वपञ्चदोषा
 भवेयुस्तान् पञ्चघोरमण्योपासकसस्यरे व्यवस्थापयेयं । ये सत्त्वा अनभिरताः कुशलेषु धर्मेषु
 तांश्चार्हं च रात्रिं दिवसमष्टाङ्गं शौले प्रतिष्ठापयेयं ये सत्त्वाः परीतकुशलमूलाभिरतचित्तानां-
 श्याप्यं स्वाध्याते धर्मधिनये उपलभयेयं प्रव्रज्यामंत्रे दशगिष्ठापये ब्रह्मधर्म्ये स्थापयेयं ।
 अनित्यदुःखानात्म-शून्यस्कन्धधात्वापतनानि दशयेयं कुशले खेगे शिपे शान्तेऽभयपुरे निर्वाण्ये
 प्रतिष्ठापयेयं एवमर्हं चतुर्णां पथंशो भिक्षुभिक्षुणुपादकोपासकानां धर्मं देशयेयं । ये च
 वाशार्थिनो भवेयुस्वीपासर्हं धर्मीयादशास्त्रं प्रकाशयेयं । ये च नाभिरताः कुशलेष्वधर्मेषु तेषां
 चार्हं वेद्याहृत्यधर्मैरा निर्वाण्येयं । स्वाध्यायाभिरतानामेकांशेन शून्यतां ध्यानविमुक्ति-
 गामिनां निर्दशयेयं । एकैक्य सत्त्वण्यार्थापार्हं दक्षुयोजनगतमदृष्टाणि पञ्चां गच्छेयं ।
 षड्विधविधानानाप्रकारार्थपदशब्दानोपायप्रातिहाय्यैरेदमुत्तरेयं । यावन्निरवाण्ये स्थापयेयं ।
 यावत्समाधानबलेनार्हं पञ्चसभागमायुः संस्काराणामयश्रजेयं । परिनिरवाण्यकालसमये चार्हं
 स्वयमेव शरीरसर्पफलप्रमाणमात्रं भिन्देयं । सत्त्वानां कारुण्यार्थं चार्हं पश्चात्परिनिरवाण्य-
 पयेयं परिनिरवृत्य मे वर्षमदृष्टं सदृमीक्षिष्येत् । पञ्च पुनर्यथशतानि मनुष्यप्रतिरूपक-
 क्षिष्येत् । ये च सत्त्वा सम परिनिरवृत्य शरीरेषु पूजोत्सुकापश्येय रवेयोऽष्टादशरत्न

एकबुद्धनामैकत्रयना एकप्रदक्षिणीकरखेन एकाञ्जलिकर्मिणा एकपुष्पेण पूजां कुर्वीरन् सर्व्वं
 तेऽवैवर्त्तिका भवेयुर्व्याभिप्राया स्त्रिभिर्यानेः ये च सत्त्वा मम परिनिर्दंत्य शाशनेऽन्तश्च
 एकशितापदमपि सृष्टीयुर्व्योक्तं भवादायवर्त्तयुर्व्यं केचिच्चतुष्पदमायां पर्यत्राप्युर्वाचदेयुः ।
 परेषां च देशयेयुः । येषां शृणुयुश्चतं वा प्रसादयेयुर्धर्मैमाशकष्य वा पूजां कुर्यन्तश्च
 एकपुष्पेणापि एकवन्दनेनापि सर्व्वं तेऽवैवर्त्तिका भवेयुस्त्रिभिर्यानेर्ध्याभिप्राया यावत् सद्गुर्मे-
 ऽन्तर्हिते सद्गुर्मेऽन्तर्हितायां निर्वाणपितायां धर्मध्वजे पतिते ते च मम जन्मशरीरमवतरेयुर्वावत्
 काञ्चनचक्रं तिष्ठेयुर्व्यस्मिन्काले सद्ये बुद्धक्षेत्रे रत्नदुर्भितं भवेत्तस्मिन्समये केतुमतिर्नामसखि-
 वैदूर्यमयं श्रद्धिनिर्भाषं तिष्ठन् । तच्च ततोऽभ्युद्भयोर्द्वै यावदकनिष्ठभवने स्थित्वा त्रिविधां
 पुष्पवृष्टिं प्रवर्षेत् । मान्दारवपारिजातकमञ्जुषकरो च मानचूर्णचन्द्रविमलाशतपत्रसहस्रपत्र-
 शतसहस्रपत्रमन्तप्रमासमन्तगन्धा सुर्वाचरे सदा फुल्लाद्दपनयनाभिरभ्या ज्योतिप्रभा ज्योति-
 रेसानन्तवर्णानन्तगन्धानां । एवं रुपाणां पुष्पवर्षमभिप्रवर्षेत् ततश्च पुष्पवर्षाद्विधां शब्दा
 निश्चरेपुस्तदपया बुद्धशब्दो धर्मशब्दः सद्गुशब्द उपासकसन्वरशब्द आर्यायाङ्गममन्वा-
 गतो पोषधोपवासशब्दो दशप्रव्रत्याशिसा सन्वरदानशब्दः शीलशब्दः सकलब्रह्मचर्यपरि-
 पूर्योपसदाशब्दो वैव्यावृत्तिशब्दोऽध्ययनशब्दः प्रतिफलनशब्दः । योनिशोभनसिंहारशब्दः
 शुभशब्दोऽनायासस्मृतिशब्दो नेत्रसंज्ञानासंज्ञायतनशब्द आकिञ्चण्यायतनशब्दो वित्तानान-
 न्यायतनशब्द आकाशानन्त्यायतनशब्दोऽभिभवायतनशब्दोः श्रुतस्वायतनशब्दः श्रमपत्रिपश्य-
 नाशब्दः भूगताप्रखिहितशब्दो निमित्तशब्दः प्रतीत्यसमुत्पादशब्दः सकलश्रावकपिटक-
 शब्दश्चनिश्चरेत् सकलप्रत्येकबुद्धपानपिटकशब्दो निश्चरेत् । सकलमहायानकथा घट्पार-
 मिताशब्दः ते पुष्या श्रवकरियुः सर्व्वं च खवावचरा देवाः शृणुयुः स्वकस्वकानि पूर्व्वकृतानि
 कुशलमूलान्यनुस्मरेयुः । सर्व्वकुशलेषु धर्मेषु महासत्त्वा अञ्जुगुप्सुणीयास्तो ततोऽवतरेयुः सर्व्व-
 सद्ये लोकधातौ मनुष्यां देशकुशलेषु कर्मपथेषु नियोजयेयुः प्रतिष्ठापयेयुः । खमेव सर्व्वं
 कामावचरा देवाः शृणुयुस्तीषां च तृष्णा संयोजनरतिक्रीडाधीमनस्याभिरताश्चित्तवैतसिकां
 सर्व्वान् प्रश्नभूयेयुः । ते सर्व्वस्वकानि पूर्व्वकृतानि कुशलमूलान्यनुस्मरेयुः । ते च देवलोका-
 दवतीर्य्य सर्व्वं सद्ये लोकधातौ मनुष्यां देशकुशलेषु कर्मपथेषु ममादापयेयुः प्रतिष्ठापयेयुः ते च
 पुष्पा आकाशे त्रिविधा रत्ना प्रादुर्भवेयुः । तदपया भदन्त भगवन् रूपिहरणसूवर्षमखिमुक्ता-
 वैडूर्यशङ्खुशिलाप्रवाङ्गरजतजातरुपाश्मगर्भदक्षिणावर्त्ताः सर्व्वं सद्ये बुद्धक्षेत्रे एवं रुपां रत्न-
 वृष्टिमभिप्रवर्षयेयुः । सर्व्वं च सद्ये बुद्धक्षेत्रे कलिकालहविवाद्दुर्भित्तारोगपरचक्रपृष्पयाशुत-
 विषं सर्व्वेण सर्व्वं प्रशमयेयुः । सेमारोग्या अकलहोवन्धनविग्रहाः । सुभिक्षाः सर्व्वं सद्ये
 बुद्धक्षेत्रे संख्यदेयुः । यानि च सत्त्वानि तानि रत्नानि पश्येयुः उपभोगकर्म वा कुर्वीरन् ।
 ते सर्व्वं त्रिभिर्यानेखीवर्त्ता भवेयुस्ते च पुनरधो यावत् काञ्चनचक्रं स्थिहेयुः । पुरेवमेव भदन्त
 भगवन् शास्तान्तरकल्पकालममये पुनस्ते हृन्नीलमखिरत्नाः संख्यहेयुर्द्वै यावदकनिष्ठभ-
 वनपर्यन्तं स्थित्वा त्रिविधां पुष्पवृष्टिमभिप्रवर्षयेयुः तदपया मान्दारवमहामान्दारवपारि-
 यात्रापावदपेवानन्तप्रभासकाञ्च पुष्पवर्षाद्विधां मनोज्ञाः शब्दा निश्चरेयुः । तदपया बुद्ध-
 शब्दो धर्मशब्दः सद्गुशब्दो यावत्सर्व्वं तं पुनः शरीर अधोपायत् काञ्चनचक्रं स्थिहेयुः ।

तस्मिन् समये सुभिक्तकान्तरकल्पकाले पुनस्तेशरीरकृत्तुमुद्राक्केषु यथादकनिष्ठभवन-
 पयन्तं पुष्पवृष्टिर्वावत् पूर्वोक्तं यावद्दोशान्तरकल्पं यथा पूर्वोक्तं । यथा भद्रके महाकल्पे
 मम परिनिर्हृतस्य शरीरास्तृकार्यं कुर्युः । गणनातिक्रान्तान् खेनेयां त्रिभिर्यानेरखैर्तिक्रान्
 ख्यापयेयं । एवं पञ्चबुद्धत्वेपरमापुरजः-समेमहाकल्पे वर्तमाने मम शरीरात्सत्त्वान् विनेषु-
 ध्विभिर्यानेरखैर्तिक्रान् ख्यापयेयु यथा पद्यात्सदृशं गङ्गा-नदी-वालिकासमेरुसंख्यैरतिक्रान्-
 ईशसुदित्त्वप्रमेयैरन्योन्येभ्यो लोकघातुभ्यस्ते बुद्धा भगवन्त उच्यन्तेषु ये मया धोधिषत्त्वभूतेना-
 नूत्तरायां सम्मकृम्व्योधौ चयां चरता प्रयत्नमनुत्तरायां सम्यकृम्व्योधौ समाज्ञापिताः
 स्युः प्रतिष्ठापिता मया च पारमितासु समाज्ञापिता निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः स्युः धोधिप्राप्त-
 द्याहमपि सत्त्वाननुत्तरायां सम्यकृम्व्योधौ समाज्ञापयेयं निवेशयेयं प्रतिष्ठापयेयं । ये पुनः
 परिनिर्हृतस्य शरीरं विंशुर्वाङ्गिनापि सत्त्वा अनुत्तरायां सम्यकृम्व्योधौ चित्तमुत्पादयेयुः
 तेऽपि पद्यात्सदृशं गङ्गा-नदी-वालिकासमेरुसंख्यैर्पेर्वर्तमानैरसंख्यै रतिक्रान्तेईशसु दित्त्व-
 प्रमेयेष्वसंख्येषु लोकघातुषु धोधिषत्त्वा अनुत्तरां सम्मकृम्व्योधिषमिषम्बुद्धा मम वर्यं
 भाषेयुः यावदेयुषीर्षं चोदीरयेयुः यश्चिरं भद्रकोनाम कल्पो वभूय तस्मिंश्चमहाकल्पेऽनु-
 प्रविष्टे चतुर्षु जिनभास्वर एवं नामा तयागतौ वभूय । येन वर्यं प्रथममनुत्तरायां सम्यकृ-
 म्व्योधौ समाज्ञापिता निवेशिताः । प्रतिष्ठापिता येन उपमेतर्हि सर्वज्ञाः सर्वकार
 धार्मिकं धर्मेचक्रं प्रवर्तयामः निवर्तन्तु गतिचक्रे चतुर्षुस्त्रीटीनयुतशतसदृशान् स्वर्ग-
 मोक्षे फले च प्रतिष्ठापयामः स्युः । ये च सत्त्वा धोधिषिकास्तेषां तयागतानां सकाशे मम
 वर्यंकीर्त्तियशस्य इत्सुपुस्तेतं तयागतं पृच्छेयुः कर्मव्ययं सम्यग्मानः स भगवन्तयागत
 एवं पञ्चकषाये कल्पियुगे वर्त्तमानेऽनुत्तरां सम्यकृम्व्योधिषमिषम्बुद्धः । ते च तयागतास्तेषां
 धोधिषिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणां वा ह्यमं मम कल्याणमन्वागतं प्रथमचित्तोत्पादं
 बुद्धत्वेपयुत्तभूयं प्रणिधानपूर्वपांशं भाषेयुस्ते च धोधिषिकाः कुलपुत्राः कुलदुहितरी वा
 प्रातर्यपाप्ता भाषयेयुः तेऽप्येवं रूपं सदाकरणां सत्तैर्पुत्पादयेयुरेवं रूपं च प्रणिधानं कुर्वीरन् ।
 एवं रूपे तीत्रे पञ्चकषाये क्रेशकषाये कल्पियुगे बुद्धत्वेन आनन्तव्यकाशका यावदकुशलसम-
 चधानां खेनेयां प्रतिष्ठापितुः ते च बुद्धा भगवन्तस्तान् सदाकरणासमन्वागतान् धोधिषिकां
 कुलपुत्रान् वा कुलदुहितृन् वा एवं रूपेण व्याकरन्तेन काकुर्युं यथाभिप्रायां तेः कुलपुत्रैः
 कुलदुहितृभिर्यां तीत्रपञ्चकषाये क्रेशे कल्पियुगे प्रणिधानं कृतं । अपरे बुद्धा भगवन्तो
 ममाशरीरविद्यत्तर्नेभिः पूर्वयोगैः सत्त्वानां धोधिषिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणां वा
 त्रिस्त्रेय भाषेयुः । एवं विद्यत्तर्नेनामजिनसूर्या वभूय । परिनिर्हृतस्य शरीरेभिर्येधिये-
 रेयं वपासां दुःखित्तानां सत्त्वानामर्थाय । एवंरपाणि त्रिधियां प्रातिहारैर्गि वित्रिधा
 च नानापक्रात त्रिर्बुध्याभिर्येयं प्रथममनुत्तरायां सम्यकृम्व्योधौ संचोदिताः अनुत्तरायां
 सम्यकृम्व्योधौ वर्यं कुशलसूलममाधानान् प्रथमचित्तोत्पादादिदं पारमितासु वा योगः
 कृतः । यावद्यथापूर्वोक्तं त्रिस्त्रेय ।

अथ खलु ममुद्रैरुवाङ्गणोऽप्रपुरोहितो रत्नगर्भस्य तयागतस्य पुत्रः स दिवगत्यर्ध-
 मानुषिकायाः प्रजायाः ह्यमं सदाकरणासमन्वागता पञ्चशतानि प्रणिधानानां कृतवान्

स एवमाह । यदि मे भद्रं भद्रं भगवन्नेवंप्रकारा आशा परिपूर्यंत तथाचाहं अनागतोऽध्वनि भद्रके
 कल्पे तीव्रक्लेशे रणकषाये कलियुगे वर्तमानेऽन्धलोकोऽनायकेऽपरिखायके दृष्टिव्यसनान्य-
 कारप्रक्षिते लोके आनन्तर्यकारकानां यावत्पूर्वोक्तं यदिचाहं शक्तः सकलमेवं बुद्धकार्यं
 निष्पादयितुं । यथाच मे प्रणिधानं कृतं न च विधराभिद्वोधौ प्रणिधानं न चान्यत्तत्र-
 कुशलं परिखामयामि । एवमेव भद्रं भगवन् व्यवसायं न च पुनरहं अनेन कुशलमूलेन
 प्रत्येकबुद्धयानं प्रार्थयामि न च आवकपानं प्रार्थयामि न देवमनुष्यलोके राजत्वं प्रार्थयामि ।
 न देवमनुष्यलोके ऐश्वर्यं प्रार्थयामि । न यक्षकामगुणपरिभोगार्थं न देवोपपत्तिं प्रार्थयामि ।
 न गन्धर्व्वासुर-यक्ष-राक्षस-नाग-गण्डोपपत्तिं प्रार्थयामि न चात्र कुशलमूलं परिखामयामि ।
 यच्च भगवानेवमाह । दानं महाभोगतयै संवर्त्तते शीलं स्वर्गापपत्तये श्रुतं महाप्राप्ततायै
 भावनाविषंयोगाय । उक्तं चैतत्पुनर्भगवता ऋद्ध्यति आशयोऽभिप्रायः कुशलमूलपरिखाम-
 नापुण्यवतः सत्त्वस्य यच्च सया भद्रं भगवन्दानसयं वा शीलपयं वा श्रुतमयं वा भावनासयं
 वा पुण्यमार्जितं ध्यात् यदि नैवरूपा आशा परिपूर्यंत यथा मे प्रणिधानं कृतं तदहं तत्सर्वं
 कुशलमूलं नैरयिकानां सत्त्वानां परिखामयामि । ये सत्त्वाः प्रचण्डघोरेऽवीचौ नरके दुःखा-
 नानुभवन्ति । ते चानेन कुशलमूलेन ततो व्युत्तिष्ठन्तु । इह च बुद्धक्षेत्रे मनुष्यप्रतिलाभंतु ।
 तथागतप्रवेदितं च धर्म्मविनयभारगारेषुः । अश्रुत्वं च परिनिर्वायेषुः । यच्च तेषां सत्त्वानाम-
 रिशीलकर्मफलं स्यात्तदहमेतर्हि कालं कृत्वा वीचौ महानरके उपपद्येयं । बुद्धक्षेत्रपरमाणु-
 रजः संसाधारामखीयाश्च मे कायाः एकैकश्च मे कायः सुमेरुपर्वतराजप्रमाणो महान् सम्भवेत् ।
 एकैकश्च मे काय एवं रूपाः सुदुःखां वेदनां जानीयात् ययैतर्हि एष एकः शरीरः सुदुःखां
 वेदनां संजानाति । एकैकश्च मे आत्मभावो बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजः समं तीव्राक्षयडां खरां नैर-
 यिकां कारणासनुभवेपर्यं चैतर्हि बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजस्समेपु दशसु दिक्षु लोकाधतुषु
 सत्त्वा आनन्तर्यकारका यावदवीचिपरापणानि कर्माणि समुदान्नीतानि स्युषं च यावद्बु-
 द्धक्षेत्रपरमाणुरजस्समेपु महाकल्पेऽवतिक्रान्तिषु । दशसु दिक्षु बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजस्समेध-
 नोषु गत्वानन्तर्यकर्माणि क्षिपेपुः समुत्थापयेपु वा सर्वेषामर्पायाह तत्कर्मावीचौ महा-
 नरके स्थितोऽनुभवेयं । मा च मे सत्त्वा नरकेऽपपद्येपु सर्वे च ते सत्त्वा बुद्धा भगवन्त आरा-
 गमेयुः संसाराद्योत्तारेयेयुर्निर्वाणनगरं प्रवेशयेयुः । तदाहमेतत्क्षिरेण नरकाल्परिसुच्येयं । याव-
 दशसु दिक्षु बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजस्समेधनोषु बुद्धक्षेत्रेषु सत्त्वैकारूपं कर्मसमुत्थापितं
 अतिप्रतिपत्तवेदनीयं प्रतापने नरकं उपपत्तयं याद्यदिहापूर्वोक्तं एवं सन्तापने महादौरे
 संघाते कालमूत्रे सञ्जीवने एवं जानाविधा तिर्यग्योनिर्वाथाः एवं यमलोके वक्तव्यः एवं यक्ष-
 दारिद्रं वक्तव्यं । कुम्भाखण्डपिशाचासुरगण्डावापाः । यथा बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजस्समेपु दशसु
 दिक्षु लोकाधतुषु सत्त्वैरेव रूपं कर्मापितं ध्यात् ये च मनुष्यव्यान्धविधिराज्जिक्का अहस्तका
 अपादकाः स्मृतिप्रसुष्टचित्तैकत्वादिपितयं । आशुत्रिसत्तयितयं । येयात् यथा पूर्वोक्तं । पुन-
 रेवमाह । अवीचौ महानरके उपपद्येयं । यावच्चिरं संसारे धात्वापतनस्कन्धं प्रतिपृच्छीपुष्पाव-
 चिरमहं एवं रूपां विविधे नरकतिर्यक्प्रतेषु यथासुरराक्षसेषु यावन्मनुष्यदुःखोपपत्तिभिरिवं
 दुःखमनुभवेयं यथा पूर्वोक्तं । यदि मे एवं रूपा अनुत्तरायां सन्धकुसम्भोषी आशा न परिपूर्यंत ।

अथ च पुनर्मे यथं जगन्नुत्तरायां मम आशा परिपूर्वेत यावत्पूत्रैकं मासिभूता मे
 बुद्धा भगवन्ता भवन्तु । ये इशमु दिक्ष्वर्षमयामंज्येषु अर्णेषु लोकधातुषु बुद्धा भगवन्तः
 लिखन्ति यापयन्ति धर्मं च देशयन्ति ते मम बुद्धा भगवन्तः सात्त्विभूताभविष्यन्ति ज्ञान-
 भूताभविष्यन्ति । व्याकरोतु मे भद्रं भगवन्ननुत्तरायां अम्पकम्बोधो भद्रके कन्ये भवेयमहं
 विंशोत्तरवर्षशतायुष्कार्यां प्रजायां तथागतोऽर्हन् सन्पकम्बुद्धो विद्याचरणमम्पद्नी यावद्-
 बुद्धो भगवान् शक्रोऽहमेवं रूपं बुद्धकार्यमभिनिष्पादयितुं या मे प्रतिज्ञा कृता ।

अथ तावदेव सर्वावती पर्षा मदेवगन्धर्वमानुषाहृष्य लोकः क्षितिगगलख्यताः
 ध्यापयित्वा तथागतं तं सर्वं ऽश्रुणि प्रवर्तयमानाः पद्ममण्डलेन पादौ वन्दित्वाहुः । माधु माधु
 महाकामणिफ गम्भीरा ते स्मृतिर्गभीरेषु सत्विषु महाकरुणोत्पन्ना गम्भीरश्च महाप्रणिधानं
 कृतं । तदाध्याशयेन सर्वसत्त्वा महाकरुणाया संकृदिता पद्मपमानन्तर्पकारका यावदकुशलमूल-
 समवधानगता वैनेयाः प्रतिमृष्टीता इतं न प्रखिधानेन ज्ञायते यथा त्वं प्रथमचित्तोत्पादेना-
 नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधो सत्वानां भेषव्यभूतस्वाणं परापथं सत्वानां दुःखप्रमोचनायं
 प्रखिधानं कृतं तथा मे आशा परिपूर्वतु व्याकरोतु च भगवाननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो
 स्वयञ्च राजः प्रसृतं बुद्धः प्रहृदमानो ब्राह्मणश्च पद्ममण्डलेन वन्दित्वाह । अहो परम-
 गम्भीरमुखेषु त्वमनाश्रितः सत्विषु त्वं दयापन्नः । अस्माकं त्वं निर्दर्शकः पेपालं ।

अस्रलोकितेश्वर आह ।

सत्त्वेष्वशक्तेषु भगवानमगतो अतीन्द्रियाश्च ।

करोषि वैश्वर्यमिहेन्द्रियाणां भाषिष्यसेध्वारणिज्ञानकोशं ।

महास्थानप्राप्तत्वाह ।

वज्रकोटि महस्वमत्वानां कुशलार्थं ममागताः ।

रुदन्ते त्वयि कारुण्यमहोपरमदुष्कर ॥

मञ्जुश्रीर्वाधिपत्त्व आह ।

दृढवीर्यममाधान वरगजा विचक्षण ।

त्वमस्मानर्हसे पूजां मान्यगन्धविलेपनैः ॥

गमलमुद्गोत्रोधिपत्त्व आह ।

एवं दत्तं त्वया दानं सत्त्वैभ्यो महती रुपा ।

चीणकालेभिः त्वं नाथ मेध्यसे वरलक्षणः ॥

वज्रच्छेदप्रज्ञावभाषोत्रोधिपत्त्वोप्येवमाह ।

यथाकाशं सुविस्तीर्णमेवं त्वं करुणाश्रयः ।

त्वयासत्त्वैभ्योऽयं पन्था बोधिचर्या प्रदर्शितः ॥

वेगवैरोचनाबोधिसत्त्व आह ।

न चान्ये चयसत्त्वेषु स्थापयित्वा तथागतं ।
यस्त्वं सर्वगुणोपेतो वरप्रज्ञाविचक्षणः ॥

विदग्धस्य आह ।

अनागते य अध्वाने भद्रके क्लेशमारके ।
यशः कौर्त्तिं त्वमाप्नोषि सत्त्वमोक्षयि दुःखितान् ॥

समन्तभद्रोबोधिसत्त्व आह ।

जन्मकान्तार उद्युक्ता मिथ्यामाश्रयसङ्घटा ।
गृहीताद्गधसन्ताना मांससुधिरभोजनाः ॥

अक्षोभ्य आह ।

अविद्या शकप्रचिन्ना क्लेशपङ्कसमुत्पिताः ।
गृहीता दग्धसन्ताना आनन्तर्यकारकाः ॥

गन्धहस्तोप्याह ।

त्वमनागतभयं दृष्ट्वा यथा आदर्शमण्डले ।
गृहीता दग्धसन्तानाः सद्गुणप्रतिक्षेपकाः ॥

रत्नकोशुरप्याह ।

ज्ञानशीलसमाधानः कृपाकरुणभूयित ।
गृहीताद्गधसन्ताना आर्याणामपवादकाः ॥

विगतभयसन्ताप आह ।

तं दुःखं दृष्ट्वा सत्त्वानां आपायगतिमध्वनि ।
गृहीता दग्धसन्तानाः तुच्छमुष्टीत्वयाश्रिताः ॥

उत्पलहस्तोप्याह ।

रूपाज्ञानेन वीर्येण पर्षालयिमर्दिता ।
गृहीताद्गधसन्ताना जन्मामरणपीडिताः ॥

ज्ञानकीर्तिराष्ट ।

वज्ररोगोपहताक्लेशवायुममौरिताः ।
शमेपि ज्ञानतोयेन मारबलं प्रमर्दसि ॥

धरखीमुद्रोप्याष्ट ।

न वीर्यं दृढमस्माभिः चीणक्लेशविमोक्षण ।
यथात्वं शूरसूर्यैव क्लेशजालं प्रमर्दसि ॥

वत्पलचन्द्रोप्याष्ट ।

दृढवीर्यमभुक्त्वाह यथागुण कृपाश्रयः ।
मोचेसि तं त्रयं लोक्यं प्रबद्धं भवबन्धनैः ॥

विमलेन्द्र आष्ट ।

महाकारुणनिर्दिष्ट बोधिसत्त्वो न गोचरः ।
वयं हि तां नमस्यामः क्षपाहेतुममुत्थितः ॥

बलवैगधाप्यष्ट ।

क्लेशयोगे कलियुगे या बोधिस्तथासमाश्रिता ।
हिन्दक्लेशे शमूलास्त्वं सिद्धते प्रणिधिर्दृढा ॥

ज्योतिपालोप्याष्ट ।

ज्ञानकोशसमं तुल्यं कृता प्रणिधि निर्मला ।
वर्तसे बोधिचर्याय सत्त्वौपधिसत्त्वाश्रयः ॥

बलसन्दर्शनो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः परइमानो ब्राह्मणस्य पञ्चमण्डलेन पादो वन्दित्वा कृताञ्जलिः प्रपृष्टीतवानाह ।

अहो ज्ञानोक्तासत्त्वेभ्यः क्लेशरोगविश्राठनी ।

कृपालु प्रज्वालिता ते सत्त्वान् मोचेसि दुःखितान् ॥

संशयती च कुलपुत्र सापर्णा मदेव गन्धर्वमानुषा ब्राह्मण्य पञ्चमण्डलेन पादो वन्दित्वा कृताञ्जलिः स्थित्वा विचित्राभिरन्वयपद्मयुक्ताभिर्गार्गाभिस्तत्रि(त्वा)स्था तस्यो पदा च कुलपुत्र समुदरेणुर्वाह्यो रत्नगर्भश्च तयागतप्राप्तो इच्छियं जानुमण्डलं पुषीषां प्रतिग्रापयति ।

अथ तावदेव महापृथिवीवा(पा)लः प्रादुर्भूतः समन्ताच्च दशसु दिक्षु बुद्धक्षेत्रे पर-
माणुरजः-समेषु बुद्धक्षेत्रेषु पृथिवी चलति प्रचलति सम्प्रचलति क्षुभति प्रक्षुभति वेधति
प्रवेधति सम्प्रवेधति रणति प्ररणति भरणति । पुनरपि महानवभासः ।

प्रादुर्भूता विविधा च पुष्पवृष्टिः प्रवर्षिता ।

तद्यथा भान्दाग्व महामान्दारवं यावदन्तप्रभात्र खंडरुपा पुष्पवृष्टिः प्रवर्षितवती
यद्दशसु दिशासु बुद्धक्षेत्रे परमाणुरजस्तमेषु लोकधातुषु बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ति
यापयन्ति परिशुद्धेषु बुद्धक्षेत्रेषु अपरिशुद्धेषु वा सत्त्वानां धर्मं देशयन्ति । ये च तत्र बोधि-
सत्त्वा महासत्त्वास्तीषां बुद्धानां भगवतामन्तिके निपत्या धर्म्मेश्रवणाय ते बोधिसत्त्वा महा-
सत्त्वान् पृथिवीवा(पा)लं दृष्ट्वा पुनस्ती बोधिसत्त्वान्तां भगवतः परिपुच्छन्ति । को भगवन्हेतुः
कः प्रत्ययो महतः पृथिवीवा(पा)लस्य लोके प्रादुर्भावाय । महत्याच्च पुष्पवृष्टेरभिप्रवर्षेण ॥

तेन खलु पुनः समयेन पूर्वस्यान्दिशि इतो बुद्धक्षेत्रादेकगङ्गा-नदी-शालिकासमानि
बुद्धक्षेत्राण्यतिक्राम्य रत्नविचय नाम लोकधातुस्तत्र रत्नविचये बुद्धक्षेत्रे रत्नचन्द्रो नाम तथाग-
तोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भगवांस्तिष्ठति यापयति अपरमेयेभ्यो बोधिसत्त्वैभ्यः पुरस्कृतः परिहृ-
तो धर्मं देशयति स्म । यदुत बुद्धमहायानकथा तत्र बुद्धक्षेत्रे रत्नकेतुर्नाम बोधिसत्त्वो महोद्यन्-
केतुश्च तो द्वौ बोधिसत्त्वौ येन रत्नचन्द्रस्तथागतस्तेनाङ्गुलिं प्रणम्य रत्नचन्द्रं तथागतमेतद्वो-
चता । को भदन्त भगवन् हेतुः कः प्रत्ययो महतः पृथिवीवा(पा)लस्य लोके प्रादुर्भावाय मह-
त्याच्च पुष्पवृष्टिः प्रवर्षेणतायै । रत्नचन्द्रस्तथागत आह । अस्ति कुलपुत्र पश्चिमायां दिशितो
बुद्धक्षेत्रादेकगङ्गा-नदीशालिकासमान् बुद्धक्षेत्रानतिक्रम्य तत्र सन्तीरणे नाम लोकधातुः ।
तत्र सन्तीरणे बुद्धक्षेत्रे रत्नगर्भस्तथागता यावद्बुद्धो भगवांस्तिष्ठति यापयति बोधिसत्त्वको-
टीर्थाकरोत्पुत्रारायां सम्यक्सम्बोधौ बोधिसत्त्वविषयसन्दर्शनं प्रणिधानस्युहममाधिविषय-
धारणीमुखं व्यूहं धर्मपर्यायं भाषमाण एकथात्र महाकारुणिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तेनैवं
रूपं प्रणिधानं कृतं महाकण्ठा परिभाषिता वाग् भाषिता अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ व्याकर-
णनिर्देशं बोधिसत्त्वानां तथारूपाप्रणिधाना उद्भाषिता यद्बहुभिः प्राणकोटिभिर्बाधौ प्रणि-
धानं कृतं । बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहाच्च परिपृच्छीता वैनयसत्त्वाच्च परिपृच्छीताः । सर्वतश्च स एको-
महाकण्ठासम्पन्नागतो महाबोधिसत्त्वो यः सर्वावतीं तां पर्यट्मपि भूयत्किञ्च पश्चकपायं
क्षेत्रारणि कलिपुरां बुद्धक्षेत्रं सर्वं आनन्तर्यकारका यावद्गुणशूलसमबधानगता दग्धसन्ताना-
वैनयाः परिपृच्छीताः सर्वावती च आपर्षत्सुदेवगन्धर्वमानुषासुरश्च लोकस्तं रत्नगर्भं तथागतस-
पहाय तस्य महाकारुणिकस्य पश्चिमकस्य पूजायोद्युक्ताः पश्चमण्डलेन च धन्दिवा प्राङ्गुली-
भूताः स्थितास्तस्य धर्म्मं भाषते । स च महासत्त्वस्तस्य भगवतो रत्नगर्भस्य तथागतस्य पुत्रो-
निषयो व्याकरणं शृणुञ्जामः । यदा च स महासत्त्वस्तस्य भगवतः पुरतो दक्षिणं जानुमण्डलं
निक्षिप्तवांस्तथा रूपं स्मितं प्रादुरकार्षीत् । यथा दशसु दिक्षु बुद्धक्षेत्रपरमाणुरजः समालोक-
घातवशलिताः पुष्पवर्षेणाभि प्रवर्षितं । सर्वत्र च तेषु बुद्धक्षेत्रेषु ते बोधिसत्त्वा महाबोधि-
सत्त्वापबोधनार्थं महाकरुणाबोधिसत्त्वप्रणिधानचर्पांनिर्दर्शनार्थं बोधिसत्त्वानाञ्च महामत्त्वानां

सुदृष्टेऽपरमाणुरजस्तमेभ्यो दिग्भ्यो सुदृष्टेभ्यः सन्निपतनायं बोधिसत्त्वानाश्च महासत्त्वान-
समाधानमुखनिर्देशकर्षार्धमर्षार्थं भाषणार्थं तेन तथामतेन एवंवापि प्रतिहार्यादि इ-
शितानि । तौ च कुलपुत्र द्वौ बोधिसत्त्वौ रत्नचन्द्रं तथामतं परिपृच्छतेभ्यः । कियन्तिरौत्वा-
दितं भदन्त भगवन्तेन महाकावणिकेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बोधिसत्त्वं । कियन्तिरौ बोधि-
चारिकां चीर्यमान् । येन पञ्चकषायं लोके तौर्भक्तेशरंभे कल्पिपुत्रे दर्शमाने कालः परिपृच्छते
अनन्तर्यकारका यावदकुशलमूले समवधानगता इवमन्तानाः सत्त्वा वनेयाः परिपृच्छेताः ।

रत्नचन्द्रस्तथागत आह । माम्प्रतं कुलपुत्र तेन महाकावणिकेन प्रथमचित्तमुत्पादितं ।
अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ गच्छन् कुलपुत्र ययं तत्सन्तीर्यां सुदृष्टेत्रं तस्य रत्नगर्भस्य तथामत-
व्यादितः सम्यक्सम्बुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तच्च समाधानमुखनिर्देशं चयांवेशार-
थधर्मपर्यायं श्रोष्यथ । तच्च महाकावणिकं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं महचनात् प्रपृच्छथ एवञ्च वदथ
रत्नचन्द्रस्तथागतस्त्वीं सत्पुरुषः प्रपृच्छति । इदञ्च चन्द्रोचयिमलं पुण्यं प्रेषितवान् चाधुकार-
नुपदेश एवञ्च प्रथमचित्तोत्पादेन त्वं सत्पुरुष महाकावणिकवाद्यारेण दशसु दिक्षु सुदृष्टेत्र-
परमाणुरजस्तमासु लोकघातुषु सुदृष्टेत्राणि शब्देनापूरितानि तेन ज्ञया सर्वत्र महाकावणिकं
नाम प्रतिलब्धं तेन त्वं सत्पुरुष चाधुमूय । पश्चिमकानां महाकावणिकानां बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां महाकावणिकाद्यारिण प्रालिघाननेषीध्वजमुच्छ्रेयसं । तेन त्वं सत्पुरुष भूयो सुदृ-
ष्टेत्रपरमाणुरजःसमानागतानसंख्येयासु कल्पान् सुदृष्टेत्रपरमाणुरजःसमानदशदिशो यशः
कीर्तिशब्देनापूरय येन त्वया वदूषंख्यसत्त्वकीर्तिशतषष्ट्याख्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधि-
समादापितानि निवेशितानि प्रतिष्ठापितानि भगवतःसकाशमुपनीतानि । अथैवार्थकानि
स्थापितानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ भविष्यन्ति केचित्तत्र प्रलिघानेन सुदृष्टेत्रगूणव्यूहं
परिपृच्छीष्यन्ति । ये पद्याद्याकरणं लक्ष्यन्ते ये ज्ञया बोधो संसादापिताः सर्वे ते पद्याद्यावद्-
सुदृष्टेत्रपरमाणुरजःसमासंख्येयकल्पैर्दशसु दिक्षु सुदृष्टेत्रपरमाणुरजस्तमेषु अन्येषु लोकघातुषु
ते सुदृष्टत्वं प्राप्य धर्मैकज्ञं प्रवर्तयित्वा आरभ्य वर्षं भाषिष्यन्ते । अनेन स्मृतीयेन कारणेन ते
माधुसत्पुरुष । तेन यत्सु पुनः समर्थेन दानयतिः बोधिसत्त्वकोश एककच्छेन वदन्ति ।
वषमपि भदन्त भगवं सन्तीर्यो सुदृष्टेत्रं गच्छेमः तस्य रत्नगर्भस्य तथामतस्यादितः सम्यक-
सम्बुद्ध्यान्तिकं दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तच्च सत्पुरुषं दर्शनाय वन्दनाय यच्च तपा-
गतेन शिभिरद्वैष्ठाधुकारः प्रेषितं इमं च चन्द्रोचयिमलं पुण्यं प्रेषितं । स च कुलपुत्र
रत्नचन्द्रस्तथागत आह । गच्छत कुलपुत्रा यथै तर्हि कालं मभ्यधे । तत्र च रत्नगर्भस्य
तथामतस्य सकाशात् समाधानमुखनिर्देशं चयांवेशारथधर्मपर्यायं श्रोष्यथे ।

अथ तौ द्वौ कुलपुत्रौ रत्नचन्द्रस्य सुदृष्टेत्रं रत्नचन्द्रस्य तथामतस्य सकाशात्सुदृष्टेत्रमित्त-
पुण्यं पृच्छेत्वा चाहुं दानप्रतिभिवोधिर्भवत्त्वकीर्तिशतषष्ट्याख्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ।
तथापि नाम विश्रुताः स्वमेव ततो बोधिर्भवत्त्वपर्याद्वेये धिचये सुदृष्टेत्रेऽन्तरितौ । इह
सन्तीर्ये सुदृष्टेत्रे अभूद्यनोद्याने रत्नोद्याने च स्थितौ येन रत्नगर्भस्तथागतस्त्वीनेपसंक्रामे-
तामुपेत्य रत्नगर्भस्य तथामतस्य पादौ शिरसा वन्दित्वा विविधाभिर्बोधिसत्त्वविकुर्वन्त्याभिः
पूजां कृत्वा रत्नगर्भस्य तथामतस्यागतो ब्राह्मणं दृष्ट्वा सर्वावर्ती च बोधिसत्त्वपर्यां प्राहृष्टो-

भूतां वर्णां भाषामाणां । तयोर्बोधिसत्त्वयोरेतदयं स महाकल्याणसमन्वागतो यस्य रत्नचन्द्रेशु
तथागतेन मे चन्द्रोचविमला पुण्याः प्रेषिताः ।

अथ तौ द्वौ बोधिसत्त्वौ भगवतः सकाशात्परिवर्तिता ब्राह्मणश्च पुष्पसुयनामपितृ
एतदे(धा)ञ्चोचतां । इमं ते सत्पुरुष रत्नचन्द्रेण तथागतेन चन्द्रोचविमलं पुष्यं प्रेषितं ।
प्राद्युकारश्च ते सत्पुरुषः प्रेषितः । यावदाद्योक्तं पूर्वं पेयालं अग्रमेयासंख्येभ्यः पूर्व्यायां
दिशायां बुद्धक्षेत्रेभ्यो बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः मन्वीर्यं बुद्धक्षेत्रं मन्वाताः । चन्द्रोच-
विमलपुष्यां शृष्टौत्वा ब्राह्मणश्च पुष्याः प्रेषिताः त्रिभिश्चाङ्गैः माद्युकारः प्रेषितो यथा
पूर्वोक्तं एवं दक्षिणायां दिशायामितो बुद्धक्षेत्रात् सप्तनवतिबुद्धक्षेत्रकोटीनयुतशत-
सहस्रानतिक्रमित्वा तत्र निर्गुहविज्जम्भितो नाम लोकघातुस्त्रय निर्गुहविज्जम्भितेश्व-
रराजा नाम तथागतोऽर्हन् सप्तसहस्रबुद्धक्षितिं यापयति शृद्धानां बोधिसत्त्वानां
महासत्त्वानां शृद्धानां महापानकृपां धर्मं देशयति स्म । तस्मिंश्च पर्षद्वि द्वौ बोधिसत्त्वौ
महासत्त्वौ एको ज्ञानवज्जकोत्तुर्नाम द्वितीयः सिंहवज्जकोत्तुर्द्वौ बोधिसत्त्वौ महासत्त्वौ
सिंहविज्जम्भितेश्वरराजं तथागतं परिपुच्छतः स्म को भद्रन् भगवन्हेतुः कः प्रत्ययो
महत्तः पृथिवीवा(पा)लश्च लोके प्रादुर्भावाय महत्तश्च पुष्पवर्षश्च यावदाद्या पूर्वाक्तं
पेयालं यावदग्रमेया दक्षिणार्था दिशन्त्येभ्यो बुद्धक्षेत्रेभ्योऽग्रमेया संख्येया बोधिसत्त्वकोटी-
नयुतशतसहस्राः सन्वीर्यं बुद्धक्षेत्रमनुप्राप्ता तावदाद्या पूर्वाक्तं । तेन खलु पुनः समयेन
पश्चिमायान्दिशितो बुद्धक्षेत्रकोटीनयुतशतसहस्रबुद्धक्षेत्रानतिक्रमित्वा तत्र जयावति नाम
बुद्धक्षेत्रं तत्र जितेन्द्रियशालनेत्रो नाम तथागतस्त्रियुतिं यापयति । चतुर्थां पर्षदान्ति-
भिर्यानेर्धर्मं देशयति स्म तत्र भद्रवैरोचनो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सिंहविज्जम्भित-
कापश्च । नाम द्वितीयो बोधिसत्त्वस्त्रौ द्वौ सत्पुरुषौ जितेन्द्रियशालनेत्रं तथागतमेतमग्रं
परिपुच्छतः कुतोऽयं महापृथिवीवा(पा)लप्रादुर्भावो महत्तश्च पुष्पवर्षप्रवर्षश्च यावदाद्या
पूर्वाक्तं । तेन खलु पुनः समयेनोत्तरायान्दिशितो बुद्धक्षेत्रान् कोटीनयुतशतसहस्राण्यति-
क्रम्य तत्र जम्बुनाम लोकघातुस्त्रय लोकेश्वरराजो नाम तथागतो यावद्बुद्धो भगवान् शृद्धानां
महायानसम्प्रदायानां बोधिसत्त्वानां शृद्धानां महापानकृपां धर्मं देशयति स्म । तत्र द्वौ बो-
धिसत्त्वौ एकोऽवलम्ब्यावरो नाम द्वितीयः यक्षाधरो नाम तौ लोकेश्वरराजं तथागतं परिपु-
च्छतः स्म को भद्रन् भगवन् हेतुः कः प्रत्ययो महत्तः पृथिवीवा(पा)लश्च लोके प्रादुर्भावाय मह-
त्याश्च पुष्पवर्षेयावदाद्या पूर्वाक्तं । तेन खलु पुनः समयेनाधोदिशितो बुद्धक्षेत्रादशानवति
बुद्धक्षेत्रानयुतानतिक्रम्य तत्र विगततमोऽन्धकारो नाम लोकघातुः तत्र विगतभयर्षुत्यान-
घोषो नाम तथागतस्त्रियुतिं यापयति । चतुर्थां पर्षदान्तिभिर्यानेर्धर्मं देशयति स्म । तत्र
बुद्धक्षेत्रे द्वौ बोधिसत्त्वौ महासत्त्वायैकारजयैरोचनो नाम द्वितीयः स्वर्गवैरोचनो नाम याव-
दाद्या पूर्वाक्तं । तेन खलु पुनः समयेनोपरिष्ठायान्दिशितो बुद्धक्षेत्रात् द्वे शतसहस्रे बुद्धक्षेत्रा-
शामतिक्रमित्वा तत्र सद्गुप्तिसता नाम लोकघातुस्त्रय सद्गुप्तिसते बुद्धक्षेत्रे प्रफुल्लितकुसुम-
वैरोचनो नाम तथागतो यावद्बुद्धो भगवांस्त्रियुतिं यापयति चतुर्थां पर्षदान्तिभिर्यानेर्धर्मं
देशयति स्म । तस्य बुद्धक्षेत्रे द्वौ बोधिसत्त्वौ महासत्त्वौ प्रतिवसत एकः स्वविषयप्रद्वेषोपि-

विषयो नाम द्वितीयोधारणीसम्बन्धयोग्यकोपितो नाम बोधिसत्त्वो हो मरुत्तुको प्रसु-
रिततथैरोचनकुमुदं तथागतं पृष्टवन्तो । को भवन्त भगवन् दंतुः कः प्रथमो महतः पुत्रिणी-
या(पा)लस्य लोके प्रादुर्भावाय महापापं पुण्यदृष्टेः ।

प्रसुलिततथैरोचनस्तथागत आह ।

अस्ति कुलपुत्रापोदिशितो बुद्धक्षेत्रात् । द्वे शतसदस्ये बुद्धक्षेत्राणामतिक्रम्य । तत्र
सन्नीरखो नाम लोकस्तत्र रत्नगर्भो नाम तथागतो यावद्बुद्धो भगवन्निर्गृहीत धर्मं च वेत्त-
यति सः । अद्भुतत्वकोट्यव्याकरणोत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ बोधिसत्त्वविषयसंज्ञसम्बन्ध-
प्रतिधानविषयव्यवहारमाधिषयव्यवहारणीमुत्प्रनिर्गृहं धर्मपर्यायं भाषणाय एकस्य तत्र
महाकाशिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वः स स्वस्वयं प्रतिधानं कृतवान् महाकल्याणपरि-
भाविता वाचा भाषिता श्रुततरायां सम्यक्सम्बोधौ व्याकरणनिर्देशं बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां पयारूपेण प्रतिधानेन उद्भावित्वा यथा बहुबोधिसत्त्वकोटिभिर्बुद्धक्षेत्रप्रतिधानकृतं
बुद्धक्षेत्राणां धर्मेयसत्त्वाय परिदृष्टीताः स चैको महाकल्याणसम्बन्धागतो बोधिसत्त्वः
सर्वात्मनो पर्येवमभिभूय त्रिष्टुं पञ्चकपायं त्रिंशत्परिकल्पितं बुद्धक्षेत्रं परिदृष्टीतं सर्वं वान-
न्तर्यकारका यावदकुशलसमवधानगता दग्धमन्ताना धर्मेयाः परिदृष्टीताः सर्वात्मनोभाषण-
सदेवगन्धर्वीसुरमातुषण्य लोको रत्नगर्भस्य तथागतस्य पूजासपचाय तस्य महाकाशिकस्य
पूजाकर्मणे उद्युक्ताः पञ्चमण्डलेन वन्दित्वा प्राङ्गलिभूताः स्थित्वा सर्वे भाषन्ते स्म । स च
महासत्त्वो रत्नगर्भस्य तथागतस्य पुरतो निषण्णो व्याकरणं शृण्वानः । यदा च तेन महा-
सत्त्वेन तस्य भगवतः पुरतो दक्षिणं ज्ञानुमण्डलं पुत्रिण्यन्निर्दिष्टं तदा तेन भगवता तथास्य
स्मितं प्राविष्टं । यदा दशसु दिक्षु बुद्धक्षेत्रपरमाशुभः समेषु लोकधातुषु महापुत्रिणी-
पट्टविकारं चलिता प्रचलिता सम्रचलिता कल्पिता यावत्पुण्यदृष्टिः प्रवर्षिता सर्वभ्यश्च तेभ्यो
बुद्धक्षेत्रेभ्यो बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः प्रबोधनाय महाकल्याण बोधिसत्त्वचर्यानिर्देशनाय
बोधिसत्त्वा महासत्त्वा बुद्धक्षेत्रपरमाशुभः समेषु लोकधातुषु महापुत्रिणीपट्टविकारचलिता
प्रचलिता सम्रचलि(ता)भ्यो लोकधातुभ्यो दशभ्यो दिग्भ्यस्तत्र बुद्धक्षेत्रे शत्रिपतनाय बोधि-
सत्त्वानाञ्च महासत्त्वानां स्वमाधानमुखनिर्देशसर्वादेशाद्यं धर्मपर्यायं भाषणाय तेन तथा-
गतनेत्रं रूपाणि प्रातिहायिणि दर्शितानि तौ च कुलपुत्र द्वौ बोधिसत्त्वौ महासत्त्वौ स्ववि-
षयसङ्कोपितविषयव्यवहारणीमंघर्षणविकोपितस्य तं प्रसुलितकुमुदवैरोचनतथागतं परि-
पृच्छतः स्म कियच्चिरोत्पादितं भवन्त भगवन्तेन महाकाशिकेन महासत्त्वेन बोधाय चित्रं
कियच्चित्रं वस महाकाशिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्वो चैर्यं तेन पञ्चकपाये
लोके त्रींशत्परिकल्पिते कल्पिते वर्तमाने कालः परिदृष्टीत आनन्तर्यकारका यावदकुशलमूले
समवधानगता दग्धमन्ताना धर्मेयाः परिदृष्टीताः ।

प्रसुलितकुमुदवैरोचनस्तथागत आह ।

अस्ति कुलपुत्र तेन महाकाशिकेन प्रथममनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादितं
गच्छत कुलपुत्रा गृह्यं सन्नीरखं लोकधातुं । तत्र रत्नगर्भस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय दन्तनाय पर्युपासनाय तच्च समाधानमुखनिर्देशं सर्वादेशाद्यं धर्मपर्यायं श्रवणाय

तच्च महाक्रान्तिकं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं मम वचनेन पृच्छ्य एवं च वक्तव्यः प्रस्फुलितवैरो-
चनकुसुमस्तथागतस्त्वं सत्पुरुष पृच्छते चन्द्ररोचविमला पुण्या प्रेषिताः साधुकारश्चानुप्रदत्तः ।
एवं च त्वया सत्पुरुष प्रथमचित्तोत्पादेन महाकरुणायाद्वारेण दशमु दिक्षु बुद्धक्षेत्र-
परमाशुभ्रजःसमा लोकधातवः शब्देनापूरिताः महाकरुणाशब्दश्च प्रतिलब्धस्तेन त्वं सत्पुरुष
साधुभूयः । पश्चिमकानां महाकरुणासहायानसम्प्रस्थितानां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
महाकरुणायाद्वारेण प्रणिधाननेत्रीध्वजासुच्छेपवसितेन त्वं सत्पुरुष साधुभूयस्त्वं सत्पुरुष सुदृ-
क्षेत्रपरमाशुभ्रजःसमानागता असङ्ख्यकल्पबुद्धक्षेत्रपरमाशुभ्रजःसमा दशदिशि लोकधातवो यशः-
कीर्तिशब्देनापूरितास्तन त्वं सत्पुरुष बहुसङ्ख्यसत्त्वकोटौनयूतशतसहस्रा अनुत्तरायां सम्यक्-
सम्बोन्धो समादापिताति वेगिताः प्रतिष्ठापिता भगवतः सकाशमुपनीता अवैवर्तिकाश्च
स्थापिता अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो कश्चित्तयैव भगवतः सकाशे प्रणिधानबुद्धक्षेत्रगुणबूहाः
परिदृष्टौता वेनेयाः सत्त्वाः स्वकरुणास्तिभिराच्छादिता ये त्वयाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो
समादापिता न चर्याकरुणप्रतिलब्धं । तेऽपि पश्चाद्वाकरुणं प्रतिलभ्यन्ते । सर्वे ते पश्चादावद-
बुद्धक्षेत्रपरमाशुभ्रजःसमेरुसङ्घीः कल्पैरशसु दिक्षु बुद्धक्षेत्रपरमाशुभ्रजःसमेरुसङ्घेषु लोकधातुषु
बुद्धत्वं प्राप्य धार्मिकैर्धर्मचक्रं प्रवर्त्तयित्वा त्वामेवाम्बु वरुणं भाषिष्यन्ति ।

एतेन वृत्तीयेन कारणेन सत्पुरुष साधु । तेन खलु पुनः समयेन बहुबोधिसत्त्वकोट्य एव-
मुच्यतेयमपि भदन्त भगवन्क्षेत्र सन्तीरग्ये बुद्धक्षेत्रे गच्छेम तस्य रत्नगर्भस्य तयागतस्थापितः
सम्यक्सम्बुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पशुपासनाय तच्च सत्पुरुषं दर्शनाय वन्दनाय यच्च तयागतं
त्रिभिरङ्गैः साधुकारोऽनुप्रेषित इमे च चन्द्ररोचविमलाः पुण्याः प्रेषिताः । स च कुलपुत्र
प्रस्फुलितकुसुमवैरोचनस्तथागत आष्ट । गच्छत यूयं कुलपुत्रा यद्येतर्हि कालं मन्दध्वं । तत्र
यूयं कुलपुत्रा रत्नगर्भस्य तयागतस्य सकाशात् समवधानमुखनिर्देशचर्यावेशारुणं धर्मपर्यायं
श्रोष्यथ ॥

अथ खलु कुलपुत्र तो ह्यौ बोधिसत्त्वौ स्वविषयसङ्क्षोभितविषयस्य धारणीसंघर्षयवि-
कोपितस्य तस्य प्रस्फुलितकुसुमवैरोचनस्य तयागतस्य सकाशाच्चन्द्ररोचविमला पुण्यां वृष्टी-
त्वा बहुबोधिसत्त्वकोटिभिः साहं सङ्गुमिताद्बुद्धक्षेत्राद् प्रस्थापिता इष्ट बुद्धक्षेत्रे एकस्ये
न सम्प्राप्ता जन्मूनोदाने तस्युयेन च रत्नगर्भस्तथागतस्तेनोपसंक्रान्तः । तेन खलु पुनः सम-
येन चर्याशक्तं सन्तीरग्यं बुद्धक्षेत्रं एयंरूपं परिपूर्णं महापानिकेशोबोधिसत्त्वैः प्रत्येकमुद्वया-
निकैः आयकशानिकैः कुलपुत्रैर्देवैर्यान्महोरगैस्तद्यापि नाम संक्षुद्रनं वा घटवनं वा ति-
सयनं वा शालियनं वा सन्धुं स्फुटं भयेत् । एत्रमेव तस्मिं समये सन्तीरग्यं बुद्धक्षेत्रं परि-
पूर्णस्फुटं महापानिकैः कुलपुत्रैर्गोत्रन्महोरगैश्चै च बोधिसत्त्वा रत्नगर्भस्य तयागतस्य पानो
शिरसा धन्वित्वा विविधमसाधानवलेन बोधिसत्त्वयिज्ज्वर्यायेन पूजार्ज्ज्वा रत्नगर्भस्य तया-
गतस्य पुनः ब्राह्मणं दृष्ट्वा चर्याश्वयताः पर्णाः प्राञ्जलिभूताः स्थित्वा वरुणं भाषमाणाः तेषां
बोधिसत्त्वानामेतदभयत् । अयं महाक्रान्तिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यच्च प्रस्फुलितकुसुम-
वैरोचनेन तयागतं इमे चन्द्ररोचविमलाः पुण्या शिष्यार्जितास्तौ च बोधिसत्त्वा भगवत्सकाशात्
पराश्रय तस्य ब्राह्मणस्य ते चन्द्ररोचविमलाः पुण्या उपनामयित्वाहुः । इमे स सत्पुरुष प्रस्फु-

लितकुमुभयैरोचनेन तथागतो न चन्द्रोचयिमलाः पुण्याः घृषिताः माधुकारश्च ते सत्यरुषानु-
प्रदत्ताः । यावत्पूर्वाक्तं चिभिरङ्गैः माधुकारं निवेदितमिति । यानि च तानि पुण्यानि शून्येषु
बुद्धक्षेत्रेषु प्रवर्षितानि विविधेषु कुशलशब्दैस्त्वाद्यद्बुद्धक्षेत्राण्यापूरितानि । तथापि बुद्ध-
शब्देन धर्मशब्देन मङ्गलशब्देनाप्रभासशब्देन पारमिताशब्देन बलशब्देन वैशारथ्यशब्देन ।
अभिक्षाशब्देनाभिसंस्कारशब्देनानुत्पादशब्देन निरोधशब्देन शान्तशब्देनोपशान्तशब्देन प्रशान-
्तशब्देन महामैत्रीशब्देन महाकरुणाशब्देन यद्दशसु दिशासु तेषु शून्येषु बुद्धक्षेत्रेषु तेनाप्र-
भासेनाप्रभासितास्तत्र ये केचित्सत्त्वाः मनुष्या वामनुष्यास्ते सर्व्वे ये केचित्सत्त्वा यममदृशाः
केचिद्दुकमदृशाः केचिच्छुद्धरमदृशाः केचिद्ब्रह्ममदृशाः केचिच्छक्रमदृशाः केचित्पुण्य-
मदृशाः केचिद्भ्रममदृशाः । केचित्तिष्ठमदृशाः केचित्सूर्य्यमदृशाः केचिच्चन्द्रमदृशाः केचि-
त्तारकमदृशाः ॥ केचिद्दुष्टमदृशाः शृगालकायाः मंदृशन्ते ।

यथावपेक्ष कुशलपत्तमनस्कारेण ते सत्त्वाः मन्त्रिष्वप्या धर्मव्यवसाय । तथावपेक्ष
कारेण मंदृशन्ते । तथावपेक्ष कुलपुत्रा तत्र भवाः स्वकं कार्यं पश्यन्ति । तथावपेक्ष ते
भवा रत्नगर्भस्य तथागतस्य कार्यं ममनुपश्यन्ति । न च कुलपुत्र ममुद्वरेणूर्वाङ्गायोऽप्रपुरो-
हितो रत्नगर्भं तथागतं पुरतः मष्टस्यत्रै मपरत्रमपद्मकेसरे निषण्णं ममनुपश्यन्ति सर्व्वेषां
कुलपुत्र सत्त्वा निषण्णा वा स्थिता वा सितो वा । अश्वरे वा एकैकःसत्त्वो रत्नगर्भं तथा-
गतमेवं पश्यन्ति । अग्रतो रत्नगर्भस्तथागतो निषण्णोऽष्टं सर्व्वचेतसा समन्वाहरति मामेक-
धारस्य धर्मं देशयति । स च कुलपुत्र रत्नगर्भस्तथागतोर्हन् सत्यकमम्बुदुः समुद्वरेणो-
र्वाङ्गाख्य माधुकारमनुप्रदत्ता । माधु माधु महाकारुणिक महावाङ्मय गणनातिमान्तरां
सत्वानां स्वमिषि काफलिक हितकारः प्रभासकरो लोके मंदृशते ॥ तथापि नाम ब्राह्मण-
सम्पन्नं पुण्यक्षेत्रं नानावर्षं नानागन्धं नानास्पर्शं नानापर्वं नानादण्डं नानामूलं
नानाभेषजोपकरणेण । स्थानं । केचिदत्र पुण्या योजनशतं प्रमायेन वर्षेण गन्धेन तपन्ति
न विरोचन्ति । केचिद्विद्योयोजनशतं केचित् शियोजनशतं येयालं केचिदत्र पुण्या यावत्सर्व्वेषां
द्वीपिकं । लोकघातुं वर्षेण गन्धेन तपन्ति विरोचन्ति । ये च तत्र सत्त्वा चक्षुर्हीनास्ते पुण्य-
गन्धं घ्रात्वा चक्षुषि प्रतिलभन्ते वधिराः श्रोत्राणि प्रतिलभन्ते यावत्सर्व्वान्द्रविष्टीनाः सर्व्व-
ङ्गानि प्रतिलभन्ते । ये च तत्र सत्त्वाश्चतुर्दशरोगशतोपद्रुतास्ते तं गन्धं घ्रात्वा सर्व्वरोगेभ्यः परि-
सुर्क्ष्युः । ये च तत्र सत्त्वा मतोन्मत्तप्रमत्ताः सुमन्विताः विचिन्तयिताः स्मृतिमनष्टास्तेषां
पुण्याणां गन्धमाघ्रात्वा सर्व्वं स्मृतिं प्रतिलभेपुरेवञ्च तत्र मध्ये पुण्यक्षेत्रे पुण्डरीकमुत्पन्नं ।
दृष्टकारं वज्रमयं धैर्दुर्षदण्डं शतकोमलं कनकपद्मसगर्भकिंशुकं । लोहितं मुक्तिनेशरं
चतुरशीतिपात्रनवध्वजाणुसल्लेन । पुण्डरीकं दशसु त्रिस्तु बुद्धक्षेत्रपरमासुरजःसमाप्तोकघातुं
वर्षेण गन्धेन स्फुगित्वा विरोचते । ये च ब्राह्मण तेषु वज्रसु त्रिस्तु बुद्धक्षेत्रपरमासुरजःसमेपु
लोकघातुषु सत्वघातुविकृताः काया व्याधुपचता अङ्गविहीना वा मत्तप्रमत्तोन्मत्ताः सुप्तस्मृति-
मनष्टा विचिन्तयित्वास्तेषां सत्वानां तस्य पुण्डरीकस्यावभासमदृष्ट्वा गन्धं घ्रात्वा सर्व्वव्याधयः
पञ्चमङ्गलैषुः स्मृतिश्च प्रतिलभेपुः ये च तत्र बुद्धक्षेत्रेषु सत्त्वा मृता अचिरकाले गता अत्रि-
चिप्रशरीरस्तेषां कुण्डलेभ्यः तस्य पुण्डरीकगन्धो निषण्णित्वा गन्धेन वा मृष्ट्वा पुनस्तेन वा

जीवितेन्द्रियं प्रतिलभेयुः ॥ पुनश्चोत्तिष्ठुमित्रमालोहितंश्च दृष्ट्वा ते सर्वं उद्यानं प्रविश्य
पद्मभिः कामगुणैः समर्पिताः सनङ्गोभूता विहरेयुर्यं च पुनस्तेष्वेयुस्तेषु द्वे ब्रह्मविहारे
उपपद्येयुः ॥

ये च तत्र चिरस्थायिनो भवेयुरपचित्तायुष्का न र्तं तत्र युत्वा अन्यत्रोपपद्येयुः । यथा
ब्राह्मणार्क्षं पुष्यचैत्रमेवमयं महायानधर्मिणातो द्रष्टव्यः । यथा सूर्यादमनकाले प्रायुपस्थिते ते
पुष्या विशरिता प्रस्फुलिता भवन्ति । तपन्ति विरोचन्ति । केचिद्योजनशतमुच्चत्वेन केचि-
द्यावदेया जनसदसमुच्चत्वेन बहूनां सत्वानां विविधरोगाः प्रशमन्ति । स्वमेव सत्पुरुषाः
तथागतो बुद्धसूर्या लोक उदयादि । यथा ते पुष्याः सूर्यादितश्च सम्य रश्मिभिर्विकशिता ।
भासन्ति तपन्ति विरोचन्ति विविधरोगोपहतानां सत्वानां रोगोपशमो भवति । स्वमेवाहं
सत्पुरुष लोके उत्पन्नः सत्त्वां कारुण्यरश्मिभिः क्लृप्तित्वा विकसित्वा भूयः सत्त्वांस्त्रियुष्ण-
क्रियावस्तुषु नियोजयामि त्वयाप्यप्रमेया संख्येयाः सत्त्वा अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समा-
दायिता निवेशिताः प्रतिष्ठोपिता मम च सकाशमुपनीतास्तौश्च सत्त्वैर्मम सकाशे स्वकस्वकानि
प्रखिधानानि कृतानि बुद्धस्त्वैत्राणि च परिशुद्धीतानि । केचित्परिशुद्धा बुद्धस्त्वैत्रा परिशुद्धीताः
केचिदपरिशुद्धाः तथा चैवं मया व्याकृताः । येः सत्पुरुषैर्मम सकाशात्परिशुद्धा बुद्धस्त्वैत्राः
परिशुद्धीतास्तौः शुद्धाश्रयाः सुविनेया अवस्रसकुशलमूला वेनेयाः सत्त्वाः परिशुद्धीता न ते
बोधिसत्त्वा महासत्त्वा उच्यन्ते न च तेषां महापुरुषकार्यं न च तेषां महाकर्मणाचित्तचैत-
त्सिकेषु प्रवर्तते । न च ते बोधिसत्त्वाः सर्वसत्वानां करुणापर्याय सम्यक्सम्बोधिं पर्यपन्ते ।
येऽपि ते परिशुद्धं बुद्धस्त्वैत्रं परिशुद्धान्ति उत्सृष्टकृपास्ते बोधिसत्त्वा ये श्रावकप्रत्येकबुद्ध-
यानिकेः परिवर्जितं बुद्धस्त्वैत्रमाकाङ्क्षति । न च ते बोधिसत्त्वाः कुशलदानाश्रयमूला येषा-
मेवं प्रखिधानं कृतं । यथा च मेवं श्रावक बुद्धवर्जिता । अकुशलमूलसमवधानगतैर्मातृ-
ग्रामैर्विचर्जिते नरकतिर्गम्योनियमलोकविचर्जिते बुद्धस्त्वैत्रेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बु-
ध्युर्महायानसम्प्रखितानां बोधिसत्वानां श्रावकप्रत्येकबुद्धपरिवर्जितां शुद्धां महायानकथा
धर्मे देशयेयं बोधिप्राप्त्याहं दीर्घायुष्को भवेयं चिरस्थापी । बहूनि कलानि शुद्धाश्रयानां
सुविनीतानां कुशलमूलसवधानगतानां धर्मे देशयेयं । तेन ते बोधिसत्त्वा न कुशलदाना-
श्रयसंभूता न महासत्त्वा इत्युच्यते । स च कुलपुत्र रत्नगर्भस्तयागतो ब्राह्मं प्रसारयित्वा
पञ्चभिरङ्गुलीभिर्नानाधर्या अनेकवर्णा अनेकशतसदस्रवर्णा रश्मयः प्रासुञ्चन् ते गत्वा
रश्मयोऽप्रमेया संख्येया पुरिमायां दिशितो बुद्धस्त्वैत्रानधमार्शयित्वा तथाकुष्ठा नाम लोकधातुः ।
तथाकुष्ठायां लोकधातौ दशवर्षायुष्का मनुष्या हुर्वर्णा द्रोष्टोदितमका अकुशलमूले समवधान-
गता अकुष्ठमात्रमुच्चत्वेन । तत्र ज्योतीरघो नाम तथागतोऽर्चन् सम्यक्सम्बुद्धः । स च
कलिपुत्रप्रमाथानां मनुष्याणां हस्तप्रमाणेन दक्षमेकं तथागत ऊर्ध्वत्वेन दक्षाय ।
अकुष्ठप्रमाथानां पुरुषाणां प्रमाणेन महाकुष्ठानि । स च तथागतो तिष्ठति ध्रियति
यापयति चमूनां पर्षदां त्रिभिर्षोर्षेर्मम देशयति ।

अथ कुलपुत्र तत्र बुद्धस्त्वैत्रं तांश्च मनुष्यांस्तश्च तथागतं सर्वोयती च मापर्यादावोत् ।
रत्नगर्भस्तयागतोऽर्चन् सम्यक्सम्बुद्ध आह । अनेन ज्योतीरघेन तथागतनामप्रमेयार्थोऽयं ।

कल्पैरतिक्रान्तेः प्रथमचित्तमुत्पाशितमनुत्तरायां, सम्यक्सम्बोधो । रत्नरत्नाभ्युदूतावभासश्च
 तथागतस्याग्रतो बहूप्राणकाटीनपुतान्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो समाश्रयितानि निवेशि-
 तानि प्रतिष्ठापितानि यथाभिप्रायां सत्त्वैस्तस्य तथागतस्य पुरः प्रणिधानं कृतं बुद्धक्षेत्रगुण-
 धूहाः परिशुद्धौता परिशुद्धाः केचिदपरिशुद्धाः पञ्चकपायाः परिशुद्धौताः तत्र च तेन महा-
 सत्त्वैनाहं समाश्रयितो निवेशितश्चानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो । तत्र च मया रत्नरत्नाभ्युदूता-
 वभासश्च तथागतस्य पुरतोऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो पञ्चकपाये बुद्धक्षेत्रगुणधूप्रणिधानं
 कृतं स च ते तथागतः साधुकारमदासीत् व्याकृतशार्हमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो योऽथाव-
 स्माकं बोधाय समाश्रयकः कल्याणमित्रो तीव्रसत्पुरुषस्तीव्रपञ्चकपाये कलिपुत्रे वर्तमाने काले
 प्रतिक्लिष्टं बुद्धक्षेत्रं परिशुद्धौतं । आनन्तर्यकारका यावदकुशलमूलसमवधानगता दग्धसत्त्वानाः
 श्वाराटवीकान्तराद्दुष्टप्राप्ता वैनेयसत्त्वे प्रणिधानं परिशुद्धौतस्तस्य सत्पुरुषस्य दशसु दिक्षु-
 प्रमेयासङ्कीर्णेष्वोऽन्यान्यलोकघातुभ्यस्तिपुन्तो यापयन्तो बुद्धा भगवन्तः साधुकारं प्रइत्यन्तः
 प्रेषितवन्तो महाकल्याणविरोचनसौम्यो नाम कृतं । स च महाकल्याणैराचनसौम्यो बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वोऽस्माकं कल्पारामित्रो हितकर एकस्वं चिराभिमन्वुहोऽङ्गुष्ठपुत्र्यां लोकघातो
 श्रद्धुप्रमाणपुत्रघातां मध्ये तेषामेयाङ्गुष्ठप्रमाणानां पुत्रघातां इन्द्रप्रमाणेन इन्द्रप्रमाणकः
 स तथागतो दशवर्षापुष्पायां प्रजायां धार्मिक धर्माचकं प्रवर्तितवान् तथापि बोधिप्राप्तस्य
 दशसु दिक्षु प्रमेयासङ्कीर्णेष्वो लोकघातुभ्यस्तिष्टिर्प्राप्यङ्गुष्ठलोकैर्बुद्धैर्भगवद्भिर्दूताः प्रेषिताः
 पूजनार्थाय ये तेन प्रथममनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो समाश्रयिता निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः ।
 ये तेन प्रथमं दानपारमितायां यावत् प्रज्ञापारमितायां समाश्रयिता निवेशिताः प्रतिष्ठा-
 पितास्ते बुद्धैर्भगवद्भिः पूर्वकृतज्ञतामनुस्मरणमागौः तस्य तथागतस्य पुष्याः प्रेषिताः
 यस्य ब्राह्मण यथा ते बुद्धा भगवन्तः सर्वेषु बुद्धक्षेत्रेषु दीर्घेणापुषा परिशुद्धाश्रयानां सुख-
 विहारिणां सत्वानां बुद्धकार्यं कुर्वन्ति । स च क्षीतिरभयथागत एव प्रतिक्लृष्टः पञ्चकपाये
 बुद्धक्षेत्रे बुद्धत्वं प्राप्तवान् । आनन्तर्यकारकानां यावदकुशलमूले समवधानगतानां सत्वानामे-
 वान्यकेनापुषा बहूभिरैकं बुद्धकार्यं करोति । अतुज्जित्वा शत्रवकां प्रत्वेकपुट्टांश्च यस्मै देश-
 यति । एवमेव त्वया सत्पुरुष सर्वाभिमां बोधिसत्वपर्यामभिभूय विजिगृह्यन्तं प्रणिधानं
 कृतं । प्रतिक्लृष्टे बुद्धक्षेत्रे पञ्चकपाये वर्तमाने आनन्तर्यकारका यावदकुशलमूले समवधान-
 गता वैनेयाः सत्त्वाः परिशुद्धौताः ये च ते महासत्त्वा येः परिशुद्धा बुद्धक्षेत्राः परिशुद्धौता
 नरकतिर्यग्दीनिः परिवर्जिता शत्रवकप्रत्येकबुद्धपरिवर्जिताः श्रुताशयाः सुविनीता अशक्त-
 कुशलमूलाः सत्त्वा वैनेयाः परिशुद्धौता इमे सत्त्वाः पुष्योपमा सत्त्वन्ते न ते महासत्त्वाः पुण्ड-
 रीकोपमा ये सुविनीतानामवसन्नकुशलमूलानां मध्ये बुद्धकार्यं करिष्यन्ति । सत्त्वारि ब्राह्मण
 बोधिसत्वानां कुशीदवस्त्वनि । कतमानि सत्त्वारि । परिशुद्धबुद्धक्षेत्रप्रणिधानं परिशुद्धा-
 श्रयानां सत्वानां बुद्धकार्यप्रणिधानं । शत्रवकप्रत्येकबुद्धपानकथा बोधिप्राप्तस्य देशनाप्रणि-
 धानं । बोधिप्राप्तस्य दीर्घापुष्कताप्रणिधानं । इमानि सत्त्वारि बोधिसत्वानां कुशीद-
 वस्त्वनि । येन बोधिसत्त्वाः पुष्योपमा इत्युच्यन्ते न पुण्डरीकोपमा न महासत्त्वा इत्युच्यन्ते ।
 तद्यथापि नाम ब्राह्मण इमान् महाबोधिसत्वपर्यां स्थापयित्वा वापुर्विजाना येनापरिशुद्धं

बुद्धत्वेन परिपृष्टीतं ज्ञेशाकुलाः सत्वा वैनेयाः परिपृष्टीता एकेभ्यो भद्रकल्पिकाः कुलपुत्राः । चत्वारोमानि बोधिसत्वानां महासत्वानामारम्यवीर्यवस्त्रानि कतंमानि चत्वारि । अपरिशुद्ध-
त्वेनप्रणिधानं । अपरिशुद्धाशयानां सत्वानां बुद्धकार्यप्रणिधानं । बोधिप्राप्तस्य श्रावक-
प्रत्येकबुद्धयानकथादेशनप्रणिधानं । मध्यमश प्रतिपदा बोधिप्राप्तस्य नातिदीर्घता नाल्पा-
पुष्कता प्रणिधानं । इमानि चत्वारि बोधिसत्वानां महासत्वानामारम्यवीर्यवस्त्रानि । येन
ते बोधिसत्वाः पुण्डरीकोपमा इत्युच्यन्ते न पुण्योपमास्ते बोधिसत्वा महासत्वा इत्युच्यन्ते ।
तद्यथापि त्वं ब्राह्मणैतर्हि अग्रमेयानामसंख्येयानां बोधिसत्वानां मध्ये कुशलव्याकरणत्वेन
तथागतध्यायतः कश्चापुण्डरीकमुत्पत्तेः प्रणिधानविशेषेण । यदा त्वया आनन्तर्यकारका
यावदकुशलमूलसमवधानगता वैनेयाः परिपृष्टीतास्तीव्रं पञ्चकषायं बुद्धत्वेन परिपृष्टीतं
महाकश्चात्वाहारेण त्वं सत्युद्यम इशसु दित्तु बुद्धत्वेनपरमाणुरजःसत्त्वैर्बुद्धैर्भगवद्भिः साधु-
कारो इत्तो दूताश्च प्रेषिता महाकाशिकश्च ते नाम कृतं सर्वं चैयं पर्यन्तवैव पूजाकर्म्मण्ये
सद्युक्ता । भविष्यसि त्वं महाकाशिकानामगतेऽप्यन्यत्क्रान्तानामेकगङ्गानदीवालिकासमा-
नामसंख्येयानां परीतावशित्ये द्वितीये गङ्गानदीवालिकासमे संख्येये तस्मिन्नेव सद्ये बुद्धत्वे
भद्रको कल्पे विंशोत्तरवर्षशतायुष्कायां प्रजायां जरामरणाद्यधिके बुद्धत्वेऽधोलीयेऽनायके-
ऽकुशलमूलसमवधानगते कुमार्ये विहन्यमानानां महासङ्कटप्रामाणां सत्वानामानन्तर्यकारका-
नामार्यापवादकानां सद्भ्रमप्रतिक्षेपकानां भूलापत्तिसमापन्नानां यावदायापूर्वाक्तं । आकीर्णा
लोके तथागतो भविष्यसि विद्याचरणसम्पन्नो यावद्बुद्धो भगवान् विवर्तितगतिक्रमः
प्रवर्तितधर्मेचक्रः विवर्तितवशवर्तिमारक्षेशभारश्च अनन्तापर्यन्तदशसु दिक्षु बुद्धत्वेनापि
शब्देनापूरयित्वा महाश्रावकसंनिपातश्च ते भविष्यति । यद्गताहृत्त्रयोदशैर्भिर्बुद्धैः । अनु-
पूर्वेषु पञ्चचत्वारिंशतिर्भवेत्पर्यन्तं सकलं बुद्धकार्यं परिपूरयिष्यसि । यथा प्रणिधानं
कृतं यथा तस्मिन्समयेऽयं राजाऽमृतशुद्धोऽमितायुर्नामाप्रमेयैः कल्पैः सकलं बुद्धकार्यं करि-
ष्यति । एवमेव त्वं महाकाशिक तत्र सद्ये बुद्धत्वेन भद्रको महाकल्पे विंशोत्तरवर्षशतायां
प्रजायां पञ्चचत्वारिंशतिर्भवेत्पर्यन्तं सकलं महाबुद्धकार्यं करिष्यसि शाक्यमुनिर्नाम
तथागतो भविष्यसि । परिनिर्वृतस्य च ते सत्युद्यमानुत्तरपरिनिर्वाण्येनाधिकं वर्षसहस्रं
सद्भ्रमैः स्थास्यते । सद्भ्रमै चान्तर्हिते तव सत्युद्यमेऽपि घातवः । जन्मशरीरे एवं रूपं
बुद्धकार्यं करिष्यन्ति । यथा स्वयं प्रणिधानं कृतं एवं चिरं सत्वान् विनियमिष्यसि यथा
पूर्वाक्तं ।

तत्काले केतपूरे ब्राह्मण आसीत् स एवमाह । तेषु तेऽयमनेपेऽवसंख्येयेषु कल्पेषु
तव सत्युद्यमे बोधिसत्त्वसमाख्यां त्रितयोपस्थापक उपकरणमेत्यानुकूलः । महापको भूत्वा
स्वामुपस्थित्येयं । धरमभविष्कष्याहं तत्र पिता भवेयं । बोधिप्राप्तस्य च ते सत्युद्यम अग्रदान-
पतिर्भवेयं त्वं मां व्याकुर्वाऽनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ । अपरा च विनीत तव विनीत-
बुद्धिर्नाम समुद्रदेवता साप्याह । तेषु तेषु यावच्चरमभविष्कष्याहं जनयित्री माता भवेयं ।
बोधिप्राप्तस्य त्वं महाकाशिक मां कुर्वाऽनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ । धरमचारित्रन-
चना देवता साप्याह । तेषु तेषु यावच्चरमभविष्कष्याहं सौध्यात्री माता भवेयं बोधिप्राप्तस्य

मां कुर्व्यां अनुत्तपायां सम्यक्सम्बोधो । स नेमी नाम शक्रः अपरस्तु पारचिन्तीनामशक्रः
 ते उगोऽप्याहसुः । त्वयमपि भो महाकाशिक तेषु तेषु यावद्बोधिमप्राप्त्य च ते त्वयं श्रावक-
 युगप्रज्ञावन्तो षट्ठिमन्तश्च भवेयः । अपरश्चारित्रचरखसुदर्शपूर्णविको नाम शक्रः, स स्व-
 माह । अहं ते महाकाशिक तेषु तेषु यावच्चरमभक्तिकथं पुत्रो भवेयं । अपरा शिखर-
 देवता शौरभ्या किंशुका नाम साप्याह । अहं ते महाकाशिक तामु तामु जातिषु भाव्यां
 भवेयं । बोधिप्राप्त्य त्वं सत्पुरुष मां ध्याकुर्व्यां अनुत्तपायां सम्यक्सम्बोधो कदुचरोनामा
 सुरेन्द्रः सोऽप्याह । अहं ते महाकाशिक तेषु तेद्यप्रमेयासंख्येषु कल्पेषु सत्पुरुष
 बोधिचारिकाक्षरमाणसाह । मूपकारणमेयानुज्जलः सहायो दासत्वोनेपस्थिदेषुश्चरमभक्ति-
 व्याह । ते उपख्यायको भवेयं बोधिप्राप्त्य च ते सत्पुरुष धार्मिकं धर्मवक्रं प्रवर्तनेऽध्ययं
 अहसु ते धर्मदेशनां प्रथमां सफलं कुर्यां धर्मरसश्च विवेकममृतं बोधिं गच्छेयं । यावत्सर्व-
 क्लेशप्रहाणादहंत्वं प्राप्नुयां । पैपालं गङ्गानदीवालिकासमाद्य तत्र देयनामासुरामहाकाशिक-
 कथ्यानुमतिवर्षात् प्रविष्टान्द्रुतत्रन्तो वैनेपमुपन्यसा एकस्य तत्र संस्थाविकाणभीषो-
 नामा लौकिकः स आह ॥ अहन्ते भो ब्राह्मण बहुप्रकरसदहायको भविय्यामि । नित्यमहन्ते-
 ऽपमेयेषु कल्पेषु स फलचारिकोपजीवी श्रातिको भवेयं । नित्यश्च त्वत्सुकामुपसङ्गमेयं यस्तु-
 याचनार्थं श्रव्यासनदाहनदस्यशरपद्यामनिगमनगरपुरपुरनदुदितरमांशुधिरधर्मास्त्रिदस-
 पाशलिङ्गाकार्थनासनपनशीर्षाणि च पाचयेयं । एवंरपो हन्त महाब्राह्मण दानपारमिता-
 सहायको भवेयं शशस्त्राणारमितासहायको भवेयं । एवंरपोऽहं महाब्राह्मण बोधिचारि-
 काक्षरमाणस्य तव षट्पुपारमितामु सहायको भवेयं । यावत्त्वं बोधिं प्राप्नुया अहसु ते श्रावक-
 ख्यानमासादयेयं अशीतिधर्मस्त्वथदहासुदुष्टल्लोयी स्यूटस्य धर्मदेशको भवेयं । त्वसु मां
 व्याकुर्व्यां अनुत्तपायां सम्यक्सम्बोधो । शूला च कुलपुत्र महाकाशिको ब्राह्मणो रत्नगर्भस्य
 तपागतस्य पञ्चमखडलेन पादौ गिरसा यन्दिह्या तं संज्ञायताम्भीद्यालौकिकं शब्दापयि-
 त्वाह । साधु साधु सत्पुरुष यत्त्वं मम सहायको भविय्यामि । अनुत्तरधर्षीया यावत्त्वं ममा-
 प्रमेयामह्येवप्रन्यान्तानयुतमहद्वैषूपसंक्रमेयंस्वायाचनार्थाय । तदाहं स भवितो देवी स्मरन्त्व-
 पुण्यागामो भवेः । भूयस् कुलपुत्र महाकाशिका बोधिधरवो महाधरवो रत्नगर्भस्य तपा-
 गतस्य पुरत आह । स त्वं भद्रन्त भगवन्तेषु तोद्यप्रमेयेस्त्वमह्येषु कल्पकोटीनयुतशतसह-
 स्रेषु अनुत्तपायां सम्यक्सम्बोधो चारिकाक्षरमाणस्य मे मम पुरतो याचनकाः प्लित्वाग्नें
 याधन्ति ह्युयचनेन वा परुषवचनेन वा उल्लङ्घनयचनेन वा गृह्यचनेन वा याचेयुः स
 चेदहं भद्रन्त भगवन्तु याचनकल्पान्तिके एकचित्तकल्पस्यै रोषमुत्पादयेयं । अग्रसादेयोत्पाद-
 येयं । दानस्य वा कलत्रियाकं काहुमायो दानन्द्याम्बिसव्यादिता मे भवेयुः । मे प्रमेयामह्ये-
 षेषु दशसु दिक्षु अन्त्येषु लोकपातुषु सुता भगवन्तलित्ठन्ति धियन्ति यापर्यान्त धर्मसु
 देशपन्ति मावाहमसुतरां सम्यक्सम्बोधिधर्मधिसम्बुध्यं । स चेदहं भद्रन्त भगवन्ताग्रमकणा-
 प्रसन्नचित्तो दानन्ददाकादपि दानप्रतिप्रादकथं चहादेशवयिनिपातनं । सा कुशलैर्धर्मरत्न-
 रापकरम्भनेह । अन्तरो दातापकोटीप्रमाणमात्रमपि विषम्वारिता मे सुता भगवन्तो
 भवेयुः यदिदमिति आह कथं दातापकोटीप्रमाणमपि । कुमलेषु धर्मस्त्वन्तपायं कुर्यां । अहम-

यद्विचित्रपरायणो भवेयं । ययान्नुच्च तथा वस्त्रच्च । यावच्च याचनकाः शीर्षं याचेषुः । मृदुवच-
नेन वा परुषवचनेन वा वल्लङ्घवचनेन वा क्षुद्रवचनेन वा शीर्षं याचेरन् । स चेदहं भदन्त
भगवन् याचनकम्पान्तिके एकचित्तक्षणमपि रोषमुत्पादयेयं । अप्रसादचित्तमुत्पादयेयं
दानफलविपाकसाकाङ्क्षन् शीर्षं परित्यजेयं । विमम्बादिता मे बुद्धा भगवन्तो भवेयुः ।
यावद्दहमप्यद्विचित्रपरायणो भवेयं । यथा दानमेवं शीलं यावत्प्रज्ञापरित्यागो वाच्यः । स च
कुलपुत्र रत्नगर्भस्तपागतो महाकाशिकश्च बोधिसत्त्वश्च महासत्त्वश्च साधुकारमज्ञासीत्
साधु साधु सत्पुरुष महाकल्याणप्रतिष्ठितेन मनसा त्वया सत्पुरुषेण प्रणिधानं कृतं । सा च
कुलपुत्र सर्वावती स सदेवगन्धर्वमानुषासुरश्च लोकः प्राङ्गलीभूतः स्थित्वा साधुकारं
प्रादासीत् साधु साधु सत्पुरुष महाकल्याणप्रतिष्ठितेन मनसा त्वया सत्पुरुष प्रणिधानं त्वमपि
सत्त्वं घट्टपरायणीयधर्मैः सन्तर्पयिष्यसि । स च कुलपुत्र यथा संज्ञाविकारभौष्णालीविको
बोधिसत्त्वो दानप्रतिग्रहिकया प्रणिधानं कृतवान् एवमेव चतुरशीतिभिः प्राणिसहस्रैः प्रणि-
धानं कृतं । स च कुलपुत्र महाकाशिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्त्वान्यैरुपाणि प्रणिधानानि
चतुरशीतानां प्राणिसहस्राणां सकाशाच्छ्रुत्वा संज्ञाविकारभौष्णोऽपि प्रणिधानं कृतम् ।

अथ महाकाशिकः परमप्रीतिबोमनस्यजातः प्राङ्गलीभूतः स्थित्वा सर्वावतीं पर्वीं
व्यवलोक्य परमप्रीतमना आह । अहो आश्चर्यं भविष्याम्यहं धर्मैर्बुभित्तौणकाले महा-
क्लेशरणे कलिपुणे पञ्चकपाये वर्त्तमाने लोकेऽनायके सार्धदाहोऽवभासकरः प्रदीपकरः अन्ना-
णानां गन्धानां मार्गानिदर्शकः यत्र हि नामाहं प्रथमवित्तोत्पादेनैवमेवंरूपामनुत्तरायां बोधि-
चर्यायां सहायकाः प्रतिलब्धा ये मम जन्मान्तरेषु शीर्षप्रतिग्राहका भविष्यन्ति नयनकर्ष-
नासालिङ्गाहस्तपादवत्साखिरुधिरं यावद्दन्नुष्य प्रतिग्राहका भविष्यन्ति । पुनरपि कुलपुत्र
महाकाशिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वो रत्नगर्भश्च तयागतश्च पुरतो निषण्ण आह । ये च
मम भदन्त भगवन्तेषु तेऽप्यभेयासंख्येषु कल्पकोटीनपुत्रशतसहस्रेषु जन्मान्तरेषु याचनका
उपसंक्रामेषुर्पदि वान्नं यदि वा पानं । यावच्छिरः प्रतिशुद्धीपुरन्तश्चो बालाग्रकोटीप्रमाणमात्र-
मपि मम हस्तदानं प्रतिशुद्धीपुर्यावद्बोधिपर्यन्तेन । स चेदहमनुत्तरं सम्यक्सम्बोधिभिसं-
सम्बुध्य न तां सत्वां संसारात्परिमोचयेयं । तत्र पुनर्व्याकुर्वाञ्छावकापानेन वा महापानेन वा
विषम्बादिता मे बुद्धा भगवन्तो भवेयुः । य एतर्हि दशसु दिक्षु यावान्पावाहमनुत्तरं
सम्यक्सम्बोधिभिसंभुध्येयं । पुनरपि कुलपुत्र रत्नगर्भस्तपागतो महाकाशिकश्च बोधि-
सत्त्वश्च महासत्त्वश्च साधुकारमाज्ञासीत्साधु साधु सत्पुरुष एवंरूपं ते सत्पुरुष बोधिचारिका-
प्रणिधानं यथा नेरुशिखरित्वरेण तयागतेन पूर्वं प्रथमवित्तोत्पादेन लोकेऽस्रज्व्योतिषस्तथा-
गतस्य पुरतः । एवंरूपया बोधिसत्त्वचर्याया प्रणिधानं कृतं । एवंरूपा बोधिसत्त्वचारिका
चौर्या यथा प्रणिधानं कृतं गङ्गामदीत्रालिकासमा महाकल्प्याः । अतिक्रान्ता यथा तेन
सत्पुरुषेण पुरिमाशान्तिशि कोटिशतसहस्रिमे वृद्धचेने बालप्रतिसंज्ञायां लोकघातो
वर्षशतपुष्पापामनुत्तरं सम्यक्सम्बोधिभिसंभुद्बो ज्ञानकुसुमविरजसमुच्छ्रयबोधोद्यरो नाम
बभूव तयागतोर्हत् सम्यक्सम्बुद्बो भगवान्महत्तवारिंशद्दर्शाणि वृद्धकार्यं कुलानुपधिश्ये
निर्वाणघातो प्रविष्टः । तस्य खलु महाकाशिकदानकुसुमविरजसमुच्छ्रयबोधोद्यरो तथा-

गतस्य परिनिर्वृतस्य वर्षसहस्रं सद्धर्मनेत्री अस्थासीत्सद्धर्मस्य तर्हि तस्य वर्षसहस्रं पुनः
सद्धर्मप्रतिदपकमस्थासीत् ।

ये खलु महाकाशिकज्ञानकुसुमविरजसमुच्छ्रयबोधौश्वरस्य तयागतस्य परिनिर्वृतस्य
सद्धर्मनेत्र्यवस्थितायां सद्धर्मप्रतिदपका वा भिक्षुभिक्षुणी वा दुःशीलपापघर्माविषयसमुदा-
चाराः स्तोत्रिकत्रस्तुश्रावका लज्जिका वा धर्मपूजाच्छेदालज्जसंखटा वा चागुर्दिशसङ्घस्य
वा संमुखीभूतसङ्घस्य वा शीवरपिच्छपातशयनासनग्लानप्रत्ययभेषजपरिष्कारं वा द्विजं यो
फलिकपरिमृष्टे यावदात्मना परिमुक्तं । सृष्टस्थानां वा दत्तं । तेन खलु महाकाशिकज्ञानः
कुसुमविरजसमुच्छ्रयबोधौश्वरेण तयागतेन पूर्वानुपूर्वेषु व्याकृतास्त्रिभिर्यानेः । ये केचिन्महा-
काशिक तस्य भगवतः शासने रक्तकाषायप्रावृताः सर्वे ते श्रवैवर्तिका व्याकृतास्त्रिभिर्याने-
र्यदि केचिन्मूलापत्तिमापन्ना भिक्षुभिक्षुण्युपाशिका वा पूर्वमेव ते तेन तयागतेन श्राव-
संज्ञा कुशलमूलविपाकेन त्रिभिर्यानेरवैवर्तिका व्याकृताः ।

पुनरपरं कुलपुत्र स महाकाशिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वो रत्नगर्भस्य तयागतस्य
पुरत आह । श्वेत मे भद्रं भगवन् प्रणिधिर्यावदेवाहमनुत्तरायां बोधिवर्यायां चरमाशी-
यान् सत्त्वानहं दानपारमितायां नियोजयेयं । सदा दापयेयं प्रतिष्ठापयेयं । यावत्सत्त्वापार-
मितायामन्तरो बालाग्रकोटिमात्रमपि कुशलमूले नियोजयेयं यावद्बोधिसत्त्वोऽन्तेन स्वर्गो
चरमाशो न तां सत्त्वां स्त्रिभिर्यानेरवैवर्तिकभूमौ स्थापयेयमन्तश्च एकसत्त्वमपि । विसं-
दादिता मे वृद्धा भगवन्तो भवेयुः । ये दशसु दिक्षुसमेपासह्योगेषु लोकघातुषु तिष्ठन्ति
ध्रियन्ते यापयन्ति । धर्मं च देशयन्ति । मा चाहमनुत्तरां समन्यस्त्वोधिमभिषम्बुध्येयं ।
अनुत्तरज्ञानप्रतिलब्धश्चाहं भद्रं एतदन्वये सत्त्वाः शासने काषायप्रावृता भवेयुः । यदि वा
मूलापत्तिमापन्नाः स्युर्वेदि वा वृष्टिव्यसनं प्रतिपन्नाः स्युर्वेदि वा त्रिसु रत्नेषु स्वक्षिताः
सापराधा भवेयुर्भिक्षुभिक्षुण्युपाशिकोपाशिका य एकलक्षमपि मम भकाये शास्त्रसंघां वा
गौरवचित्तमुत्पादयेयुः । स चेद्दहं भद्रं भगवन्तां सत्त्वां स्त्रिभिर्यानेरवैवर्तिकां न व्याकुर्ष्यां
अन्तश्च एक सत्त्वमपि रिष्येपुर्विसम्बादिता मे वृद्धा भगवन्तो भवेयुर्पावन्माचाहमनुत्तरां
सम्यक्त्वोधिमभिषम्बुध्येयं । शोधिप्राग्व्यं च मे भद्रं भगवन्देशमनुष्यसंस्कृतं गुरुकृतं
मानितं पूजितं रक्तकाषायबौद्धाभ्यरेत् । सद्यश्चनेन सत्त्वाः काषायकच्छास्त्रिभिर्यानेरवै-
वर्तिका भवेयु र्यं सत्त्वाः क्षुत्तर्षपीडिता अन्नपानविरहिता यत्तदारिद्र्यान्तश्चः यामलौकिकाः
सत्त्वा ये काषायमभिलषेपुरन्तश्चानुरकुलमपि सर्वे तेऽन्नपानसम्पन्ना भवेयुः परिपूर्णाभिप्रायाः
ये सत्त्वाः परस्परविरुद्धवैरवहृताः परस्परगुह्यसंग्रामगता वा देवा वा यक्षा वा राक्षसा वा
नागा वा अमुरा वा गण्डा वा किन्नरा वा महीरगा वा कुम्भाख्या वा पिशाचा वा मनुष्या
वा संग्रामगताः काषायमनुषरेयुः ते सत्त्वाः करणावित्ता मृदुचित्ता श्रवैरचित्ताः कर्मण्य-
वित्ता भवेयुर्यं सत्त्वाः संग्रामे वा विवादे वा युद्धे वा कलहे वा काषायखण्डकरणां
पूजनायं गौरवायं श्रेयुक्तं सत्त्वाः सदा अपराजिता भवेयुरम्बालता अविद्वेदिता भवेयुः
स्वक्षिता सताः संग्रामाद्वाहुपुट्टाद्वा कलहाद्वा विवादाद्वा परिमुक्षेयुः । यदि मे भद्रं
भगवन्नेभिः पशुभिरार्यगुणैरक्तं काषायं न समन्वागतं भवेत् । विसम्बादिता मे वृद्धा भगवन्तो

भवेयु र्दंशसु दिक्षु यावन्मावाहं शक्तः सकलं बुद्धकार्यं परिनिष्पादयितुं । धर्मा मे
 समोषकृच्छ्रेयुर्मावाहं शक्तः अन्यतीर्थिकां परिपृच्छीतुं । ये च भदन्त भगवन्ममाभिषन्वुद्वय
 यावत्परिनिर्हृतस्य वा नमस्कारं करिष्यन्ति । नमः शास्त्रमुनये तयागतायेति वाचं भाषिष्यन्ते
 तेषां धर्मकर्मावरणक्षयो भविष्यति । अन्तेवानुत्तरेण बुद्धपरिनिर्वाणेन परिनिर्वाष्यन्तीति
 स च पुनः कुलपुत्र रत्नगर्भस्तयागतो दक्षिणं बाहूँ प्रासारयित्वा करतलेन महाकाशिकस्य
 बोधिसत्त्वस्य शिरःपरिमार्जयित्वाह । साधुसाधु सत्पुरुष कल्पार्थं ते प्रतिधानं भद्रकप्रति-
 विषमं एवमेव ते सत्पुरुष पञ्चभिरार्थगुणैरुक्तकाषायं सत्त्वानामुपजीव्यं भविष्यति । समा-
 पुनः कुलपुत्र महाकाशिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वलेन व्याकरणेन साधुकारप्रामोद्यप्रसादेन
 तयागतपुण्यदीर्घाङ्गुलिपरिच्छादितेन दक्षिणेन मृदुतरुणकरतलसंघर्षेण कुमारभूतः संवृत्तो
 विंशदूर्ध्वसदृशो जातिप्रमाणेन । पुनरपि कुलपुत्र सर्वावती सापसां भदेवगन्धर्वमानुषा
 प्राञ्जलीभूता तस्थौ महाकाशिकस्य पूजाकर्म्मणे उद्युक्ताः पुष्यैर्वाद्यैर्महाकाशिकस्य
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पूजां कृत्वा विचित्रवर्णैः श्लोकैस्तुष्टाव ॥

इति करणापुण्डरीके महायानसूत्रे बोधिसत्त्वे

व्याकरणपरिवर्त्तयत्पर्यः ।

स च पुनः कुलपुत्र महाकाशिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वो रत्नगर्भस्य तयागतस्य
 पञ्चमण्डलेन पादौ शिरसा वन्दित्वा रत्नगर्भस्य तयागतस्य पुरतो निषसाद रत्नगर्भं तयागतं
 परिपृच्छत् । समाधानमुखनिर्देशसम्भारविशुद्धिमुखो धर्मपर्यायः बोधिसत्त्वानां मार्गा भग-
 यता निर्दिष्टः कियता भदन्त भगवन् समाधानं मुखनिर्देशसम्भारविशुद्धिमुखो धर्मपर्यायो
 बोधिसत्त्वानां मार्गा भगयता निर्दिष्टः । कियता भदन्त भगवन् समाधानमुखनिर्देशसम्भार-
 विशुद्धिमुखो धर्मपर्यायः परिपूर्णे भवति कियदुपेय वा भदन्त भगवन् संभारेण समन्वागतः
 कुलपुत्रो वा कुलदुहितो वा दृढप्रतिष्ठितो भवति कियदुपेय समाधानमुखनिर्देशेनाल-
 ङ्घ्रतो भवति । स भोः पुनः कुलपुत्र रत्नगर्भस्तयागतोऽर्धं सप्यकम्बुद्वो महाकाशिकं
 बोधिसत्त्वमेतदबोधत् साधु साधु महाकाशिक भद्रकः प्रश्नः कल्पार्थं ते प्रतिधानं । भूयथा
 मात्रया त्वं महाकाशिकप्रमेयासंख्येयार्था बोधिसत्त्वानां दितकरी बहुकरयोषधो यत्र
 दि नाम त्वं महाकाशिक तयागतमिदमेवंरूपं प्रश्नं परिपृच्छ्यं मनसि तेन दि महाकाश-
 निक शृणु । साधु च सुष्टु च धनवि कुक्ष्य महायानसंप्रिखितानां कुलपुत्राणां । अस्मि महा-
 काशिकमूरुद्वयो नाम समाधिर्धर्म समाधौ स्थितो बोधिसत्त्वः सर्वसमाधिप्रमुप्रविष्टो
 भवति अस्मि रत्नमुद्रो नाम समाधिर्धर्म सर्वसमाधयो मुद्रिता भवन्ति । अस्मि मिन्द-
 विक्रीडितो नाम समाधिर्धर्म स्थितः सर्वसमाधिर्भ्रिक्कीडति । सुचण्डो नाम समाधिः
 सर्वसमाधीनप्रभाषयति । सन्ध्रध्रक्षेणुः समाधिः सर्वसमाधीनां ध्वजं धारयति सर्व-
 यस्माद्गतः समाधिः सर्वसमाधयोऽन्तर्गच्छन्ति त्रिलोकितमुद्रो नाम समाधिः सर्वसमाधीनां
 मूर्धं व्यजसोकरयति । धर्मपातुत्रिगतसमाधौ स्थितो बोधिसत्त्वः सर्वधर्मपातुत्रिनिष्पाय

गच्छन्ति । नियतध्वजकेतो समाधौ स्थितः सर्वसमाधीनां ध्वजं धारयति । तत्र समाधौ स्थितः सर्वसमाधीनिर्भिनत्ति । धर्म्मप्रवेशमुद्रे समाधौ स्थितः सर्वधर्म्मानुद्वपति । समाधिराजमुप्रतिष्ठितेन समाधिना सर्वसमाधिषु राजत्वेन प्रतिष्ठितो भवति । रक्षितमुक्तेन समाधिना सर्वसमाधिषु रक्षयिष्यपरन्ति बलवीर्येण समाधिना सर्वसमाधिषु बलवीर्यतां कारयति । समुद्रतेन समाधिना सर्वसमाधिषु गच्छति । निरुक्तिनिर्देशेन समाधिना सर्वसमाधिवचनप्रवेशं प्रायशति । अधिवचनप्रवेशेन समाधिना सर्वसमाधीनां नामधेयानानुप्रविशति दिग्विलोकनेन समाधिना सर्वसमाधीनवल्लोकयति । सर्वधर्म्मप्रभेदेन समाधिना सर्वधर्म्मप्रभेदतामनुप्रविशति । धारणीमुद्रेण समाधिना सर्वसमाधीनां मुद्रान् धारयति । सर्वधर्म्मविशिकेन समाधिना सर्वसमाधिषु विवेकधर्म्मात्तामनुप्रविशति अयं प्रसोपेण समाधिना सर्वसमाधयो न म्रियन्ति । सर्वधर्म्मावलेन समाधिना सर्वसमाधिष्वचलतापै सन्तिष्ठते । सर्वधर्म्मसमवसरणसारमुद्रे समाधौ सर्वसमाधयः सङ्घं समवसरणं गच्छन्ति सर्वधर्म्मान्गूने समाधौ सर्वसमाधयः समवययमन्यूनतां गच्छन्ति । आकाशस्फरणेन समाधिना सर्वसमाधयः आकाशे स्फुरति । सर्वधर्म्माच्छेदनेन समाधिना सर्वसमाधयोऽनुपच्छेदं गच्छन्ति । वज्रमण्डलेन समाधिना सर्वसमाधीनां मण्डलं धारयति । सर्वधर्म्मकारणेन समाधिना सर्वसमाधीनां रसं धारयति । रयंज द्वैत समाधिना सर्वोपकरणाङ्गेशान् जहाति । सर्वधर्म्मानुत्पादेन समाधिना सर्वधर्म्मानुत्पादं निरोधं दर्शयति वेरोचनेन समाधिना सर्वसमाधीन् भावयति तपति विरोधति । सर्वधर्म्मानिरोधेन समाधिना सर्वसमाधीन् विभजति । अनिनिषेण समाधिना समाधयो न कदाचित् समाधिधर्म्मा एवन्ते निकेतनसमाधिना सर्वसमाधिषु न कदाचिद्दुर्म्मिच्छितं समनुपपद्यति । गगनकल्पेन समाधिना सर्वसमाधौ गगनस्वभावा घातत्वाय समनुपपद्यति । निश्चितेन समाधिना सर्वसमाधिषु चित्तचेतसिका धर्म्माः प्रदीपन्ते । एपापर्यन्तेन समाधिना एपमत्रभासयति । विमलप्रदीपेन समाधिना सर्वसमाधीनां प्रदीपं करोति सर्वधर्म्मापर्यन्तेन समाधिना सर्वसमाधिष्वपर्यन्तज्ञानं दर्शयति । विशुद्धिनिषेण समाधिना सर्वसमाधिष्वपर्यन्तं ज्ञानं दर्शयति । सर्वप्रभङ्गरेण समाधिना सर्वसमाधिषु प्रभङ्गसुखमुपदर्शयति । धातुपर्यन्तेन समाधिना सर्वसमाधीनपर्यन्तविज्ञापना यो यद्दर्शयति । समाधिषुद्धसारेण समाधिना शून्यतां समाधिधर्म्मैश्वनुप्राप्नोति । कैरुचिरेण समाधिना सर्वधर्म्मैषु अक्षतां सन्दर्शयति । विमलप्रभेन समाधिना सर्वसमाधीनामलमपकर्षयति । सर्वधर्म्मसम्भवेन समाधिना सर्वसमाधीनां क्षुद्युहतां सन्दर्शयति । रतिकरेण समाधिना सर्वसमाधिषु रतिं प्रतिलभते । सर्वधर्म्मस्वभावाविक्रीडितेन समाधिना सर्वसमाधिषु एपानुपलब्धिं दर्शयति । विशुद्धिकरणेन समाधिना सर्वसमाधिष्वलक्षणत्वं दर्शयति । सर्वधर्म्मानिषेपविरजेन समाधिना सर्वसमाधीनां विरजं ज्ञानमुपदर्शयति । अक्षयत्वे समाधिना सर्वसमाधीनां न क्षयं नाक्षयं दर्शयति । सर्वधर्म्माविन्द्यशुद्धेन समाधिना सर्वधर्म्माः प्रतिभासोपमां दर्शयति । तेजोवता समाधिना सर्वसमाधिषु ज्ञानं स्वालयति । क्षयापरातेन समाधिना सर्वसमाधीनक्षयानुगतां दर्शयति । अनिहतेन समाधिना सर्वधर्म्मैषु नाहति न वेपति न प्रपद्यति ।

विब्रह्मनेन समाधिना समापत्तिषु विब्रह्ममानं ज्ञेयं समनुपपन्नति सूर्यधदीयेन समाधिना
 सर्व्वसमाधिषु रश्मिसुखान्यत्रकिरति । चन्द्रविमलेन समाधिना सर्व्वसमाधिष्वालोकं करोति ।
 शुद्धप्रतिभासेन समाधिना सर्व्वसमाधिषु चतस्रः प्रतिबन्दिदाः प्रतिलभते । काणकरेण
 समाधिना कारविहारिक्रियां करोति ज्ञानकेतुं समनुपपन्नति । ब्रह्मोपमेन समाधिना सर्व्वधर्म्मं
 निर्ब्रह्मैककरोति । यथ वेधमपि न समनुपपन्नति । चित्तस्थितेन समाधिना चित्तं न चलति न
 वेधति न प्रतिभासति न विघातमापद्यते । न चाश्वैवं भवति । चित्तमेतदिति । समन्ता-
 लोकेन समाधिना सर्व्वसमाधिष्वालोकं समनुपपन्नति । सुप्रतिष्ठितेन समाधिना सर्व्वसमा-
 धिषु सुप्रतिष्ठितत्वे प्रतिष्ठति । रत्नकूटेन समाधिना सर्व्वसमाधिषु रत्नकूट इव संदृश्यते ।
 वरधर्म्ममुद्रेण समाधिना सर्व्वसमाधयो मुद्रिता भवन्ति । धर्म्मसमतया न कश्चिद्धर्म्मं
 समतानिर्मुक्तं समनुपपन्नति । रतिजडेन समाधिना सर्व्वधर्म्मेषु रतिं जहति । धर्म्मा-
 ल्केन समाधिना सर्व्वधर्म्मैस्वसमारकृतां प्रतिलभते । अक्षरापगतेन समाधिना सर्व्वधर्म्मै
 श्लेकाक्षरार्थाय नोपलभते । आरम्बद्वैच्छेदेन समाधिना सर्व्वारम्भवशा व्युपह्वित्ति । अवि-
 कारेण समाधिना सर्व्वधर्म्माणां विकारं नोपलभते । प्रकृतिविशुद्धेन समाधिना सर्व्वधर्म्मा-
 णामुपकारं नोपलभते । अनिकेतचरेण समाधिना सर्व्वधर्म्मेषु निषेतनं नोपलभते ।
 तिमिरापगतेन समाधिना सर्व्वसमाधिचरणं न समनुपपन्नति । तमोविषयं समतिक्रामति ।
 सर्व्वगुणसङ्घपगतेन समाधिना सर्व्वधर्म्मेषु सन्निचयं जहति । स्थितनिश्चितेन समाधिना
 सर्व्वधर्म्मेषु चित्तमिति नोपलभते । बोध्यङ्गगतेन समाधिना सर्व्वधर्म्मां बुध्यति । सूति-
 विकारयेन समाधिना सर्व्वधर्म्मैस्वसङ्घे प्रतिभानं प्रतिलभते । तत्करत्नानविशुद्धेन समाधिना
 सर्व्वधर्म्मैस्वसमसमतां प्रतिलभते । ज्ञानकेतुसमाधिना सर्व्ववैधातुकमतिक्रामति । ज्ञानो-
 पक्लेशसमाधिना सर्व्वधर्म्मैस्वव्यवक्लेशं समनुपपन्नति । ज्ञानविकारयेन समाधिना सर्व्वधर्म्मै-
 विकारणताननुप्राप्नोति । निरधिष्ठानेन समाधिना सर्व्वधर्म्मैमनाश्रयभूतां समनुपपन्नति ।
 एककूटेन समाधिना न कश्चिद्धर्म्मैद्वयं समनुपपन्नति । आकारनिर्हाररक्षता समाधिना सर्व्व-
 धर्म्माणामनाकारनिर्हारं समनुपपन्नति । सर्वाधिकारसर्व्वभवतले विकारयेन समाधिना
 सर्व्वधर्म्मेषु निर्व्वधद्वानं प्रविशति यथानुप्रवेशात्तु कांचित्प्रतिलभते । सङ्केतकृतप्रवेशेन समा-
 धिना सर्व्वकृतसङ्केतेष्वनुप्रविशति । धीशयानिभरक्षरविमुक्तं समाधिना सर्व्वधर्म्मैस्वक्षर-
 त्विमुक्तिं समनुपपन्नति । ज्ञानोक्तामन्यसमाधेः सर्व्वसमाधिषु सर्वाकारवरोपेतो भवति ।
 सर्व्वदुःखमुज्ज्वलेन समाधिना सर्व्वधर्म्मैस्वनिश्रयं समनुपपन्नति । अक्षयकारयेन समाधिना
 नयधर्म्मैस्वक्षयं न समनुपपन्नति । अक्षयकारयेन समाधिना सर्व्वधर्म्मैस्वक्षयं न समनुपपन्नति ।
 धारणपदेन समाधिना सर्व्वसमाधौन् सर्व्वधर्म्मांश्च धारयति सन्मकृत्वमिच्छात्वं न समनु-
 पपन्नति निरोधविधिप्रशनेन समाधिना सर्व्वधर्म्मानुरोधविरोधां न समनुपपन्नति । विमल-
 प्रभासेन समाधिना सर्व्वसमाधिषु संस्तुतविमलं न समनुपपन्नति । सारागतेन समाधिना
 सर्व्वधर्म्मैस्वधारं नोपलभते । पूरोचन्द्रविमलेन समाधिना सर्व्वसमाधिषु गुणपरिपूर्णा भवति ।
 मदाश्रुतेन समाधिना सर्व्वसमाधिषु मदाश्रुत्वसमन्वागतो भवति सर्व्वलोकप्रभेदेन समाधिना
 सर्व्वधर्म्मेषु ज्ञानेनावभासपति । समाधिसमतायिरोचनेन समाधिना सर्व्वसमाधिष्वेकाग्रतां

प्रतिलभते । अर्थेन समाधिना सर्वधर्मेषु न रणति अनिलनिक्षेपसमाधिना सर्वधर्मैर्वा-
लये न करोति । तथाव्यतिनिश्चितेन समाधिना सर्वधर्मेषु तयता न विनिवर्त्तते । का
कलिषम्पत्तयेन समाधिना सर्वधर्मेषु सत्कायं नोपलभते । साकूलिविभ्रंशनगगनप्रति-
लब्धेन सलाधिना बोधिसत्त्वः सर्वधर्मेषु वाक्कर्म नोपलभते । आकाशसंगतिविभुक्ति
निरूपलेपसमाधिहितो बोधिसत्त्वः सर्वधर्मैर्वाकाशसङ्गतामनुप्राप्नोति । अयं समाधिमुञ्चो-
महायानसम्प्रस्थितानां बोधिसत्त्वानां निर्वृशः ।

तत्र कतमो बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां समारविशुद्धिमुखसङ्गहो धर्मपर्यायः
दानसम्भारो बोधिसत्त्वानां सत्त्वपरिपाचनतया संवर्त्तते । शीलसम्भारो बोधिसत्त्वानां
प्रणिधानपूर्व्यां संवर्त्तते । ज्ञानिसम्भारो बोधिसत्त्वानां सत्त्वानुसङ्गनपरिपूर्व्यां संवर्त्तते ।
वीर्यसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्वकार्यपरिपूर्व्यां संवर्त्तते । ध्यानसम्भारो बोधिसत्त्वानामा-
जनेयचित्ततया संवर्त्तते । प्रज्ञासम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्वज्ञेयपरिज्ञाया संवर्त्तते । श्रुत-
सम्भारो बोधिसत्त्वानामसङ्गप्रतिभानतया संवर्त्तते । पुण्यसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्वसत्त्वो-
पजोद्यतया संवर्त्तते । ज्ञानसम्भारो बोधिसत्त्वानामसङ्गज्ञानतया संवर्त्तते । समग्रसम्भारो
बोधिसत्त्वानां कर्मव्यवहिततया संवर्त्तते विपश्यना सम्भारो बोधिसत्त्वानां विगतकथं-
कथया संवर्त्तते । मैत्रीसम्भारो बोधिसत्त्वानां सप्रतिहतचित्ततया संवर्त्तते । कश्चासम्भारो
बोधिसत्त्वानां पयिकाकावेष्टतायै संवर्त्तते । मुद्रितासम्भारो बोधिसत्त्वानां धर्मं समरति-
रमतायै संवर्त्तते । उषेसासम्भारो बोधिसत्त्वानामनुनयप्रतिहृदप्रहाणाय संवर्त्तते । धर्म-
यत्नसम्भारो बोधिसत्त्वानां विवरणप्रहाणाय संवर्त्तते । निष्कृषणसम्भारो बोधिसत्त्वानां
सर्वपरिग्रहोत्सर्गाय संवर्त्तते अरण्यावाससम्भारो बोधिसत्त्वानां कृतकर्मविप्रणाशतया
संवर्त्तते । स्मृतिसम्भारो बोधिसत्त्वानां धारयौप्रतिस्थापतया संवर्त्तते । गतिसम्भारो बोधि-
सत्त्वानां बुद्धिप्रवेदनतया संवर्त्तते । गतिसम्भारो बोधिसत्त्वानामर्षतयनुबुधानतया संवर्त्तते ।
स्मृत्पुण्यानसम्भारो बोधिसत्त्वानां कायेदेनाचित्तधर्मानुबुध्यनतया संवर्त्तते । सम्पत्-
प्रहाणसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्वकुशलधर्मप्रहाणतायै संवर्त्तते । सर्वकुशलधर्माभावनाय
च अट्टिणासम्भारो बोधिसत्त्वानां कार्पाचित्तलगुणतया संवर्त्तते । इन्द्रियसम्भारो बोधि-
सत्त्वानां सर्वसर्वेन्द्रियपरिपूर्व्यां संवर्त्तते । बलसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्वज्ञेयानयघटततया
संवर्त्तते । बोध्यसम्भारो बोधिसत्त्वानां धर्मैस्त्वभायानुबुध्यनतया संवर्त्तते । मार्गसम्भारो
बोधिसत्त्वानां सर्वकुसर्मांसमतिक्रमतायै संवर्त्तते । सत्यसम्भारो बोधिसत्त्वानामकुशल-
यत्नानुसरणसर्ववर्त्तितप्रतिक्रमणाय संवर्त्तते । इतिकर्मिण्यसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्वसत्त्व-
संग्रहणवेदनतया संवर्त्तते । प्रतिशरसम्भारो बोधिसत्त्वानामपराधीनज्ञानतया संवर्त्तते ।
कल्याणमित्रसम्भारो बोधिसत्त्वानांसर्वगुणाय द्वारतया संवर्त्तते । आशयसम्भारो बोधि-
सत्त्वानां सर्वलोकाविषम्यादनतया संवर्त्तते । प्रयोगसम्भारो बोधिसत्त्वानां सर्वसम्भारो-
सम्पत्तया संवर्त्तते । अप्पाशयसम्भारो बोधिसत्त्वानां विवेकगामितया संवर्त्तते । प्रतिफलान-
सम्भारो बोधिसत्त्वानां पचायूतधर्मप्रतिपत्त्या संवर्त्तते । षड्दृढस्यसम्भारो बोधिसत्त्वानां
सत्त्वपरिपाचनतया संवर्त्तते । षट्कर्मपरिग्रहसम्भारो बोधिसत्त्वानां विरव्यंशानुपच्छेदनतया

संवर्तते । परिणामना विधिज्ञकौशल्यममारो बोधिसत्त्वानां ब्रुहचेत्रपरिशुद्धा संवर्तते ।
 सपायकौशल्यममारो बोधिसत्त्वानां सर्वज्ञज्ञानपरिपूर्व्यां संवर्तते ।

अयं कुलपुत्र बोधिसत्त्वानां समारविशुद्धिसुखो धर्मेपर्यायः । पुनरपि कुलपुत्रर-
 गर्भक्षयागतो महाबोधिसत्त्वपर्यदं व्यवलोक्य महाकावणिकं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमामन्व-
 यित्वाहं । तत्र महाकावणिकः कियद्गुणेषु वैशारद्यालङ्कारेयालङ्कृतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 चान्तिं परिपूरयति । परमार्थदर्शिनो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यामोघयायामपरिग्रहचित्तः ।
 सर्वत्रैद्यातुकेयो परिग्रहचित्तः सर्वसत्त्वेभ्यः स उच्यते महावैशारद्यप्रशमनधर्मा यथाकाशा-
 याणि समचित्तं सर्वधर्मेभु । अयं महाकावणिक-बोधिसत्त्वस्य वैशारद्यालङ्कारः ॥

कथञ्च पुनः चान्त्यापरिपूरिभवति । अणुरपि तत्र धर्मं नोपलभते यदनुसुध्यियुः
 प्रतिबुध्येयुर्वा अधिपाकधर्मानधिमुच्यते । यदुत मेव्याचैत्र नेरात्प्यञ्च कण्ठा च निष्कत्त्वता
 च मुदितानि जीविता बोधेहा च नियुक्कलता च दान्तं च दान्तचित्तता च शीलं च
 शान्तचित्तता च शान्तिस्य समाचित्तता च द्रौढ्यं च विवेकचित्तता च ध्यानं च निध्यासि-
 चित्तता च प्रज्ञा चाप्युदारचित्तता च सूक्ष्मपस्थानता च सूक्ष्ममनसिकारचित्तता च गम्यक्-
 प्रदायं चानुत्पादनीरोधचित्तता च षट्पिपादास्य अद्वा चासङ्गचित्तता च सृतिश्च स्वयम्भू-
 चित्तता च समाधिश्च समापदानुचित्तता च । प्रज्ञेन्द्रियं चातीन्द्रियचित्तता च बलं च
 मयमर्षचित्तता च बोध्यकाश्च बुद्धिप्रमेद्वनचित्तता च मार्गश्च भायनाचित्तता च । जमयद्यो-
 पशमचित्तता च विपश्यता च समोहचित्तता च शार्थसत्यभायना चात्यन्तपरिज्ञाभायना-
 चित्तता च । युद्धमनसिकारद्यास्त्रकारचित्तता च धर्मेमनसिकारश्च धर्मोपातुसमाचित्तता च
 सद्गमनसिकारद्याप्रतिष्ठितचित्तता च । सत्त्वपरिपाचनादिविशुद्धिचित्तता च । सर्वधर्मा-
 परिग्रहश्च धर्मेधात्वसम्भेदचित्तता च । चेत्रपरिशुद्धिद्याकाशसमचित्तता च । लक्षणपरि-
 पूरिद्यालक्षणाचित्तता च । चान्तिप्रतिलाभद्यानुपलम्भचित्तता च । अथैवर्तिकभूमिश्च संय-
 र्तानियर्तचित्तता च । बोधिमण्डालङ्कारचित्तं च धैर्यातुक्रमण्डलचित्तता च । मार्गविप्रहर्चित्तं
 च सर्वसत्त्वेभ्यः सर्वसत्त्वानुग्रहचित्तता च बोधिश्च सर्वधर्मेसमता च बोधिचित्तता च धर्मे-
 चक्रपरिवर्तनं च सर्वधर्मे च सर्वधर्माप्रवर्तनचित्तता च । महापरिनिर्वाणसन्दर्शनं च संसार-
 स्त्रभायचित्तता च । अस्मिन्धर्मेपर्याये भाष्यमावे वतुःषट्ठीनां बोधिसत्त्वशतसदृघाणां ये
 दशभ्यो दिग्भ्यो षट्कूटे पर्वते शाक्यमुनेस्तयागतपरान्तिके पूर्वयोगसमाधानमुखनिर्देशं संसार-
 विशुद्धिसुखधर्मेपर्यायं अत्रणार्थमागताजौरुत्पत्तिकेभ्यो धर्मेभ्यः चान्तिः प्रतिलभ्या ॥

शाक्यमुनिस्तयागत आह ॥

अथ खलु पुनः कुलपुत्र धर्मेपर्यायण रत्नगर्भश्च तयागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
 भासमानध्याष्टत्वारिंशतीनां गङ्गा-नदी-शालिकामसानां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानामनु-
 स्मृतिकधर्मेचान्तिप्रतिलाभोऽभूत् । चातुर्दीपिकलोकधातुपरमापुरजःसमेधोधिपस्वैर्मेहा-
 सत्त्वैर्यैवैर्तिकसूमिः प्रतिलभ्या यभूत् । गङ्गा-नदी-शालिकामसानां बोधिसत्त्वानां महा-
 सत्त्वानामग्य समाधानपुत्रनिर्देशश्च समारविशुद्धिसुखधर्मेपर्यायण सकलपरिपूर्व्यिशुद्ध-
 दानाधिगमो यभूत् । स च कुलपुत्र महाकावणिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वकोन प्रामोश-

प्रसादेन विंशतिवर्षसदृशः कुमारभूतः संवृत्तो रत्नगर्भश्च तथागतश्च पृष्ठः
 स्यात् । स च कुलपुत्र राजान्यतश्चुद्धः साह्यं पु-
 दानवतिभिः प्राणकोटिभिः साह्यं निष्कृत्य प्रव्रजितः श्रीले भूतसमाधिषोरभ्यैरभियोगं
 वान् । स च कुलपुत्रमहाकाशिकी बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपूर्वञ्च चतुरशीतिधर्मस्त्वान्
 सहासाणि रत्नगर्भश्च तथागतश्च सकाशात्प्राप्तकथानकथां पठितवान्पर्यवशात्तत्र नवति-
 धर्मस्त्वान्महासाहि प्रत्येकसुदृष्टयानकथायामुद्दिष्ट्या पठितवान्पर्यवशात्तत्रान् । ततः सहस्रमु-
 त्तरमहायानकथायां । तथाकायस्त्वपुष्यानकथायामुद्दिष्टवान् । पठितवान् पर्यवशात्तत्र
 शतसहस्रं वेदनास्तुत्युपख्यानकथायां शतसहस्रं चित्तस्तुत्युपख्यानकथायां । शतसहस्रं समी-
 स्त्वुपकरणकथायामुद्दिष्ट्या पठिता पर्यवशात्तत्र शतसहस्रं धातुस्त्वान्यकथा । शतसहस्रमायतन-
 स्त्वान्यकथा । शतसहस्रं रोगसंयोजनप्रदायस्त्वान्यकथा । शतसहस्रं दोषसंयोजनप्रदायस्त्वान्य-
 कथा । शतसहस्रं मोहप्रदायप्रतीत्यसमुत्पादस्त्वान्यकथा । शतसहस्रं समाधिविधीयस्त्वान्य-
 कथा । शतसहस्रं वैशारदावैशिकमुद्गधर्मस्त्वान्यकथायामुद्दिष्ट्या पठितवान् पर्यवशात्तत्र ।
 यावद्दशधर्मस्त्वान्यशतसहस्रं रत्नगर्भश्च तथागतश्च सकाशात्सुदृष्टोत्तयान् पठितवानासवाञ्छ ।
 यावत्परित कालसमयेन रत्नगर्भस्तथागतोर्हन् सस्यकृष्णम्बुद्दोऽनुपधिभेदे निर्वाणघातो
 परिनिर्हृतः ।

स च कुलपुत्र महाकाशिकी बोधिसत्त्वः नानाविधाप्रमेयासङ्घोषा वाद्यपुष्-
 चूर्णमाख्यगन्धविलेपनहृन्ध्वजपताकारवैः पूजां कृतवान् । नानागन्धैश्च खापनं कृतवान् ।
 शरीरप्रतिष्ठापनञ्च सप्रसन्नमयं स्वरूपं कृतवान् । पद्मयोजनमुचल्वेन अधोयोजनं विस्तारय
 ततः समन्वितयान्यप्रमेयासङ्घोषा वाद्यपुष्पमाख्यगन्धविलेपनहृन्ध्वजपताकारवैश्च पूजां कृत्वा
 पुनरपि तत्राप्रमेयासङ्घोषास्त्रियु यानेषु समाश्रयिता निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः च नेषां
 सप्तानां दिवसानामभयेन चतुरशीतिभिः प्राणसहस्रैः साह्यं निष्कृत्य केशप्रसन्नयुवताश्च
 काषायानि सखाष्णाष्कांश्च सन्धमेव अद्भुतयामाराशनगरिको ब्रह्म रत्नगर्भश्च तथागतश्च
 परिनिर्हृतश्च शासनं क्वा(पा)लितवान् । दशवर्षसहस्राणि सद्भूमिधारको वभूव । तत्र चाप्र-
 मेया सङ्घोषाः सत्त्वास्त्रिभिर्न्यारैः समाश्रययामास निवेशयामास प्रतिष्ठापयामास । विश-
 रत्नगमने च प्रतिष्ठापयामास । उपासकसंघे च श्रामणेरमन्वरे उपसम्पदायां मिलुभावे
 ब्रह्मचर्यवासंघे निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः स वहुनि प्राणकोटीनयुतशतसहस्राणि अभि-
 क्षिप्तौशले च नियोजयित्वा शौरभ्यवत्सुसर्पवासे नियोजयित्वा शत्रुभूतेषु च स्त्वान्येषु
 परित्रायां नियोजयित्वा शून्यग्रामायतनपरित्रायां नियोजयित्वा प्रतीत्यसमुत्पन्नाः सर्वधर्माः
 संस्कृतानपरित्रायां नियोजयित्वा प्रतिभासोऽयमानमरीच्युपमानुसकचन्द्रोपमान् सर्वधर्मा-
 न्दशयित्वा नुत्पादानिरोधा प्रतिसन्धिनिरोधशान्तप्रशान्तोपशान्तपरमप्रखीतनिरोधनिर्वाण-
 परित्रान् दर्शयित्वा आर्ष्यांष्टाङ्गे मार्गं प्रतिष्ठापयित्वा कालं कृतवान् ।

इयमेव च ते सत्त्वास्तस्य महाकाशिकश्च महाश्रमणश्च शरीरेषु शरीरपूजां कृतवन्तो
 यथा राजसूत्रवर्तिनः शरीरेषु शरीरपूजां क्रियते । इयमेव तस्मिन्समये ते सत्त्वा महा-
 काशिकश्च महाश्रमणश्च शरीरेषु शरीरपूजां कृतवन्तो यस्मिंश्च दिवसे महाकाशिको

महाश्रमणः कालगतस्त्रिस्त्रिन्द्विदशे रत्नगर्भस्य तपागतस्य सङ्घर्षोऽन्तर्हितसौम्य बोधिसत्त्वै-
र्भद्रासत्त्वैः प्रणिधानवशेनान्यत्र लोकधातुषूपपत्तिः । केचित्प्रणिधानवशेन तुषितभवने
उपपन्नाः । केचिन्मनुष्येषु केचिन्नागेषु केचिद्दसुरेषु केचित्प्रणिधानेन विविधासु तिर्यग्-
पोनिषूपपन्नाः । कालगतस्य कुलपुत्र महाकाशिको महाश्रमणः प्रणिधानवशेन दक्षिणायां
दिशायामितो सुदृक्षेत्रादृशसु सुदृक्षेत्रमहच्छायातिक्रम्य तत्र सङ्कर्षणो नाम लोकधातु-
रशीतिवर्षायुष्काश्च तत्र मनुष्या अकुशलमूला समवधाना रौद्रा लोहितपाशयः पापनिवृष्ट्या
अदयापन्नाः सर्वसत्त्वेषु । अमादृक्षा अपितृक्षा अपरलोकभयादर्शिनः प्रणिधानवशेन
महाकाशिको महाश्रमणस्तत्र सङ्कर्षणे सुदृक्षेत्रे चण्डालकुल उपपन्नोऽभूत् स चाती-
बोधिज्ञशरीरोऽभूदतीव्रबलवानतीव्रसूतिमानतीव्रप्रतिभानवानतीव्रबलसमगतोऽभूत् स
दृकेन बलवशेन सत्त्वान् संपृष्टीत्वाह । यदि पूयम्भो सत्त्वा अदत्तादानात् प्रतिविरमत
काममिथ्याचाराद्यावन्मिथ्यादृष्ट्याः प्रतिविरमत तदहं युष्माकं जीवितं प्रपङ्कामि जीवि-
तोपकरणानि च दास्यामि ।

अथ च पुनर्न प्रतिविरमत । अहं जीविताद्यपरोपयित्वा प्रक्रमिष्यामि । ततस्ते
सत्त्वा अङ्गुलिं प्रणुह्याहुः । तर्धमदानो तव नापय्य वचनेनाद्यश्रेण यावज्जीवमदत्तादाना-
द्यावन्मिथ्यादृष्ट्याः प्रतिविरमामः । स बलचण्डालो गत्वा राज्ञो वा राजभद्रानां वा निवे-
दयति । जीवितापकरणेन मे प्रयो जनमन्नेन वा यानेन वा खाद्येन वा भोजनेन वा पेयवस्त्र-
शय्यागन्धहिरण्यसुवर्णमणिमुक्तिवैडूर्यशङ्खशिलाप्रवाहरजतजातशपेय वा प्रभृतानि जीवि-
तोपकरणानि ददन मम बलचण्डालः सत्त्वां यावज्जीवं दशसु कुशलेषु कर्मपथेषु
प्रतिष्ठापयामास । ततस्ते मनुष्याः पञ्चदशतायुष्का यभूवुः । यश्च तत्र राजा सकालगतः
ततस्यो राजामात्यैः सञ्जलः चण्डालो राजाभिषेकेनाभिषिच्य राज्ञं प्रतिष्ठापितो पुण्यवलो
नाम संसृतः ॥

अथ कुलपुत्र राजा पुण्यवलो न विरेयैव तं विषयमनुशासितयान् दृढवीर्यपराक्र-
मेण द्वितीयं विषयं समनुशासितवान् । यावद्राजा पुण्यवलेन विरेय्य सर्वजम्बूद्वीपे राज्ञा-
वलचक्रवर्ती यभूव । यदा च राज्ञा पुण्यवलेन सर्वजम्बूद्वीपं राजत्वं प्रतिष्ठितं ततः
पश्चात् सत्त्वाः प्राणातिपातविरमये समादापिता निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः । शयमदत्ता-
दानाद्यावन्मिथ्यादृष्टिवैरमये समादापिता सम्यग्दृष्ट्यां प्रतिष्ठापिता यथाभिप्रायाः सत्त्वा-
स्त्रिषु यानेषु समादापिता निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः ॥

अथ राजा पुण्यवलः सर्वजम्बूद्वीपिकां सत्त्वां दशकुशलेषु कर्मपथेषु प्रतिष्ठापयित्वा
त्रिषु यानेषु सन्निषोऽय सर्वजम्बूद्वीपे घोषमनुशासयामास । ये केचित्दाचनका अन्नापिका
याश्रुत्वार्यिका वा ते सर्वं श्यामवन्तु । अहं सर्वदानानि दास्यामि ततो अपरेण कालमप्येन
सर्वजम्बूद्वीपिकाः सत्त्वा आगत्वा राज्ञान् पुण्यवलं याचितवन्तः राज्ञाय पुण्यवलसत्तावारभ्य-
थिविधानि दानानि इत्तवान् । तत्र पाण्डुघोषो नाम जीवको राज्ञान् पुण्यवलमुपसंक्रम्याह ।
यदि त्वं महाराज विविधं महादानप्रतिपागं परित्यजसि । अभुक्तरायां सम्यक्प्रप्योधिमा-
काह्वमि यदि त्वं महाराज ममाग्रे परित्यजसि त्वं महाराज लोकप्रदीपो जिन इति ।

राजाह । केन सिद्धं । पांशुघोष आजीविक आह । अहं महाराज ।
महासुखप्रामप्रमर्दनकल्पं माघयितुं । तेनाहं तत्र पुरतः स्थित्वा विज्ञापयामि ।
पुरुषस्य चर्मणा प्रयोजनं चतुषा च प्रयोजनं ॥

अथ कुलपुत्र राजा पुण्यबलं स्वयं चिन्तयति । प्रतिबलत्वं मया बलवक्रवर्तिगात्रकं
गणनातिक्रान्ताश्च मत्त्वा दशकुशलेषु कर्मपथेषु प्रतिष्ठापितास्त्रिषु च यानेषु नियोजितान्
अप्रमेयं च मे दानं दत्तं । अथश्च मे कल्याणमित्रोऽधारात् कायात्सारमाददामि । अ राजाह ।
हुष्टो मय ददामि ते ह्यमं प्राकृतमान् स चतुर्स्तेनाहं लभेयानुत्तरं धर्मचतुः । इदामि ते ह्यमं
स्वकं चर्म प्रसन्नचित्तोने धाहं लभ्येऽनुत्तरां सम्यक्प्रसव्योधिं ॥

अथ कुलपुत्र राजा पुण्यबलो दक्षिणेन हस्तेनानामो नेत्रासुखाद्याजीविकस्य दत्त्वाक-
धिरसत्तितेन मुखेनाह । शृण्वन्तु मे ह्यहं वेद्ययत्तमहर्द्विका ये केचिन्नरा ये सुरा ये च भूता
ब्रह्मागताः खेचरा भूमौ स्थिता ये नरा बोधाय मया दानं नामितं शुभं प्राप्येऽहं ज्ञानं परं ।
सत्वाक्षारयेयं । घोरात् संभारार्थेवाद्घोरैऽनुत्तरे निर्वाणे शिवे स्थापयेयं । पुनराह यदाह-
यनुत्तरां सम्यक्प्रसव्योधिं प्राप्नुयां तावच्चिरं मम जीवितेन्द्रियं मा निरुध्यते मा च मे स्मृतिर्न
श्रुतं मा च मे विप्रतिभारो भवेद्यावच्चिरमस्य जीविकस्य सा विद्या न सिद्धा भवेत् ।
आह । यदाह चर्म । स च कुलपुत्र पांशुघोषाजीविकमौह्यं शब्दं पृथीत्वा राज्ञो
प्रियतः कायाहर्ममपनेत्वा चर्मपृथीत्वा विद्यां माघयित्वा तथा मन्त्रिवचानि राज्ञः पुण्य-
बलस्य जीवितेन्द्रियं न निरुद्धं न च स्मृतिः प्रमुष्टा न च तां दुःखानां वेदनां वेदयति न
चायैकलक्षणमपि विप्रतिभारो जातः । तस्मिन् मन्युष्वे कुलपुत्रान्वः स तेन कालेन तेन समयेन
महाकाण्डिको नाम वभूव न चागो द्रष्टव्योऽहं स तेन कालेन तेन समयेन महाकाण्डिको
नाम वभूव रत्नगर्भस्य तपागतस्य पिता । अयं मे प्रथमचित्तोत्पादोऽभूत् । अनुत्तरायां
सम्यक्प्रसव्योधौ प्रथमचित्तोत्पादेन च मे गणनातिक्रान्ताः मत्त्वाः समादापिता अनुत्तरायां
सम्यक्प्रसव्योधौ । अयं मे प्रथमः शूरभायः शूरकार्यश्च सोऽहं प्रणिधानयोगेन ततश्चावित्वा-
संकरणे हुष्टसेवे सपद्मश्चण्डालकुले द्वितीयः शूरभायः शूरकार्यश्च तदा मे सण्डालवंशे-
स्थित्वा मत्त्वां कुशले नियोज्य स्वबलपराक्रमेण या बलवक्रवर्तित्वं प्राप्तं । सर्वज्ञस्मृष्टीपे
च कलिकलुषकलहाः प्रशमिता आशुश्च यद्वर्तित्वा अयं च मे प्रथम आत्मपरिव्यागः यदा
च मे नेत्राः परित्यक्ताः स्वचर्मपरिव्यागश्च । माहं ततश्चुतस्तत्रैव मद्गर्भे स्तेये द्वितीये
द्वीपे प्रलिघानवशेन सण्डालकुले सपद्मः पेयानं तथ च मयैवंशेषेण वृद्धीर्धैरपराक्रमेण
मत्त्वां नियोजयित्वा कुशलेषु कर्मेषु यावद्बलवक्रवर्तित्वं मे प्राप्तं । तत्र च कलिकलुष-
कलहवैरविप्रहाः प्रशमिता आशुश्च यद्वर्तितं । तत्र च स्वगरीरात् । जिह्वाकण्ठी च परि-
त्यक्तौ यावत्सर्वं तत्सद्गर्भं महासाहस्यं बुद्धसेयं सर्वद्वीपेष्वेव पुरुषकारं कृतं प्रलिघान
वृद्धीर्धैरपराक्रमेणानुप्रयत्नेन प्रलिघानवशेन मद्गा-नदी-वालिकासभेषु पशुकापापेषु बुद्धसेत्रेषु
स्वंबरं महापुरुषकारं कृतं मत्त्वाश्च कुशलेषु नियोजिताः । त्रिषु च यानेषु समादापिताः ।
कलिकलुषकलहरविप्रहाः शमिताः । ह्ययं कुलपुत्रान्येषां बुद्धानां भगवतां बुद्धसेत्रं
परिशुद्धं । यदा ते बुद्धा भगवन्तः पूर्वैऽनुत्तरां बोधिवर्थां चरमाणा न परामापन्था वीज

यन्ति । न च परम्य भयं दर्शयन्ति । न आत्रकप्रत्येकबुद्धयाने सत्त्वां ममादापयन्ति । इत्यर्थं तेषां बुद्धानां भगवतो परिपूर्णाभिप्रायाणां परिशुद्धं बुद्धक्षेत्रं भवति । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे आपत्तीनाम । न श्रित्ताग्रहण्य न च परमवचनं श्रूयते न चाकुशलं शब्दः । अन्यत्र धर्मशब्देन तद्बुद्धक्षेत्रमपगतमनापशब्देन स्फुटं भवति । यथा कामकारणीया च तत्र आत्रकप्रत्येकबुद्धयान्य नाम प्रक्षमिप्रादुर्भावोऽस्ति । यदा च मया गङ्गा-नदी-वालिका-समेपु महाकल्पेषु गङ्गा-नदी-वालिकासमेपु शून्येषु पक्षकपायेषु बुद्धक्षेत्रेषु परमवचनभयेन सत्त्वाः प्राणातिपातत्रैरमण्ये ममादापिता न च त्रिषु यानेषु ममादापिता निवेशिताः प्रतिष्ठापितास्ते न कर्मावशेषेण मे तर्ह्येवं परिक्षिप्तं बुद्धक्षेत्रं अकुशलशब्देनापूरितं अकुशलमूल-समप्रधानगतेः सत्त्वाः परिपूर्णं स्वभिन्नं यानैर्धर्मैः देशयामि । यथा च मे पूर्वप्रतिष्ठानं कृतं तथार्यं बुद्धक्षेत्रं परिपृहीतं । यादृशाश्च मे सत्त्वा वैनेयाः परिपृहीतास्तादृशेनैव बलवीर्याद्योगेन बोधिचारिकाः चीर्णाः । यादृशं चैव वीजं प्रक्षिप्तं तादृशं बुद्धक्षेत्रं प्रति-लब्धं । यथार्यं मया प्रतिष्ठानं कृतं सङ्घमेन ते कुलपुत्र दानपारमितां कर्षयिष्यामि । यथा मया बोधिसत्त्वचारिकां चरमायेन दानं परित्यक्तं । अन्यत्राष्टौ सत्पुरुषाः धरणिदत्तो नाम सत्पुरुषो वभूव इतिखायां दिशायां सर्वघोषायां लोकघातावनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-मभिसम्बुद्धः सङ्करमर्द्दिर्चनं तपागतो वर्षशतायुष्कायां प्रजायां धर्मं देशयति । स महमे दिवसे परिनिर्वाण्यति । एवं वीर्यमंचोदनो नाम यमूव बोधिसत्त्वः यः पुरिमायां दिशायांमजययत्वां लोकघातावनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धः । वर्षशतायुष्कायां प्रजायां बुद्धकार्यं कृतवान् गङ्गा-नदी-वालिकासमा कल्पतिक्रान्ताः ।

यदा स तपागतोऽनुत्तरपरिनिर्वाणेन परिनिर्हतः । अद्यापि तथ्य महाकाण्डिकस्य शरीराणि शून्येषु बुद्धक्षेत्रेषु पक्षकपायेषु बुद्धकार्यं कुर्वन्ति । एवं च यदन्ति मागकुसुमितो बोधिसत्त्वो दृढवीर्यसमाधानो बलवेगपरित्यागेन बोधिसत्त्वचारिकां चरति दशगङ्गा-नदी-वालिकासमेमहाकल्पैरतिक्रान्तैः पश्चात् स तद्योत्तरायां दिशायां सद्देशुमदूर्पणो नाम भविष्यति पक्षकपाये बुद्धक्षेत्रे तत्रासौ सत्पुरुषोऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बोध्यति सद्देशुमदूर्ध्वंनराजो नाम भविष्यति । तपागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो यायद्बुद्धो भगवान् । प्रज्ञायिमंद्कोपितदष्टो नाम बोधिसत्त्वः सत्पुरुष एकस्य महाकल्पभ्यात्ययेन पश्चिमायान्दिशि भैरवती नाम लोकघातुर्भविष्यति । पक्षकपाये वर्षशतायुष्कायां प्रजाया-मनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बोध्यते सूर्यगर्भा च विमलेन्द्रो नाम भविष्यति तपा-गतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भगवान् ।

अथ पुनः संरोचनागयनातिक्रान्तोः कल्पैर्निर्दिष्टितेरपरिमणान्दिशि सायवर्चनि-कुड्मितायां लोकघातो पक्षकपाये तीव्रकलुषमद्भोभने कल्पेऽसौ संरोचनः पूर्वप्रतिष्ठानेन पश्चात्तदूर्ध्वंयुष्कायां तत्र सायवर्चनिकुड्मितबुद्धक्षेत्रेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बोध्यते । अधिन्ध्यरोचनो नाम तपागतो भविष्यति यायद्बुद्धो भगवान् स पूर्वप्रतिष्ठानेन दश-यर्षाणि सकलबुद्धकार्यं कृत्वा परिनिर्वाण्यति । तत्रैव दिवसे तथ्य तपागतस्य महर्म्म-ान्नाप्यति दशयर्षाणि पुनस्तं बुद्धक्षेत्रं शून्यं भविष्यति । ततः पश्चादसौ प्रदक्षिणतश्चु-

वैधिषत्त्वस्तत्र च चारुवर्चनिकुञ्चिते बुद्धसंघेऽनुत्तरां
 चनयन्ती नाम भविष्यति तपागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भगवान् सोऽपि इन्द्रवर्षीणि
 बुद्धकार्यं कृत्वानुपधिग्रेवं निर्वाणघातो परिनिर्वाप्सति । तस्य च परिनिर्दृतस्य
 धानेन समवर्षीणि सदृशैः स्थास्यति । अत्र द्वौ मत्पुरुषौ लक्ष्यपूर्वव्याकरणौ
 अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो भगवतः पुरतः पादौ शिरसा वन्दित्वा प्रीतिसौमनस्य-प्राप्तौ
 समतालप्रायप्रमाणमुपख्यन्तौ सोऽभ्युद्गम्य प्राङ्गलीभूतो स्थित्वा भगवन्तमेकस्मरेत् काला-
 भिरध्यासतां ।

विरोचमे बुद्ध यथैव सूर्यः
 अभुद्गतो मेरुरिवस्त्रिलोके ।
 विशुद्धचक्षुर्विरजा विनायका
 आलोकभृता सुगता नमोऽस्तुते ॥

बह्वनिकल्पानतिवीर्यभाषिता
 पर्येषमाणो नति अपबोधि ।
 बह्वजिना पूजित पूर्वं ये तया
 न चैव ते व्याकपीमतीतनायकाः ॥

प्रहीणरागा परिमुक्तचित्ता
 कृत(न्त)न्ति कार्यं इह सर्वलोके ।
 प्रनष्टमागं न देगेमि धर्मं
 मत्वांश्च उत्तारयथे भवार्णवात् ॥

वयमि प्रमज्य स्वयम्भूगामने
 या प्रतिमोह जिनिगिघदेशिता ।
 वयमि गिघत्तममाहितेन्द्रिया
 तवैव आसन्न मदा भवेमः ॥

अनिश्रिता जीवितकर्मकामा
 शास्त्रारमाज्ञाय श्रुण्वित धर्मे ।
 आस्ताद् लभ्यम्यभिषेकभूमि
 जिनोमि व्याकर्षो इदमेव अर्थं ॥

अर्थं करो भैय्य मदेवलोके
भवेय मङ्गं ब्रह्ममांसशोणितं ॥

गृह्णन्तु नागानरदेवयक्षा
ये देवताशैलगिरौ निवासिनः ।

कृपा समोत्पन्न यस्यवहेतोः
तर्पण्यसे तां स्तकमांसशोणितैः ॥

यदा च भया कृतं प्रणिधानं क्षुभितास्त्रयो लोकाः कम्पिता धरणी चलितो मेघः रुदन्ति
देवगणास्ततोऽहमात्मानन्दशपालात्पर्यन्तोत्पातयामास ॥ प्रणिधानवशेन सम पर्वत-प्रभास
प्रात्मभावः संवृत्तः । योजनशतं विस्तारेण योजनमुखत्वेन ॥ यावन्मनुष्यसङ्गपक्षिणः
शरत्वा मांसरुधिरं भक्षयितुं । सम च कुलपुत्र सकाशः सत्त्वैः परिभुञ्जमानः प्रतिदिनं
बहुते योजनशतसहस्रं विस्तारेण संवृत्तः । योजनसहस्रमुखत्वेन सर्वत्र मानुषशिरा प्रादुर्भूता
सकेशकर्णनयनानासौष्टन्ताः सजिह्वा श्रनेकमुखशतसहस्राः प्रादुर्भूताः ते च मुख्या मनुष्य-
शब्देन घोषयन्ति । भोः सत्त्वा भो गृह्य येनार्थमानु सम्परिसुहृद्य । रुधिरं पित्तय नयनां
गृह्य कर्णनासां केशौष्टन्तजिह्वां गृह्य । यस्यायं येनार्थं यावदर्थं सर्पितशरीराः परिपूर्णा-
भिप्राया अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ वित्तमुत्पादयथ । प्रायकपानेन वा प्रत्येकमुद्रयानेन वा ।
अयं युष्माकमुपभोगपरिभोगो न क्षीयते न च युष्माकं श्रद्धादेशं भक्षियति मावः । क्षिप्रमेव
क्षीवितस्तयो भवतु । ये च तत्र विद्याः सत्त्वा स्ते केचिच्छ्रायकयाने वित्तमुत्पादयन्ति केचि-
त्प्रत्येकमुद्रयाने केचिदनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ वित्तमुत्पादयन्ति । केचित् पुनर्देवमनुष्यो-
पवृत्तौ वित्तानुत्पादयन्ति । मांसमक्षयन्ति रुधिरं पित्तयन्ति । केचिद्वयनानि गृह्णन्ति केचि-
त्कृष्णं केचिन्नासां केचिदशौष्ठौ केचिदन्तां गृह्णन्ति गृहीत्वा प्रक्रमन्ति प्रणिधानवशेन दानान्यं
प्रादुर्भवति मांसं न दानो भवति न परिशयं गच्छति । यावद्दशवर्षसहस्राणि सर्वजंबूद्वी-
पका मनुष्या यत्सहस्रपक्षिणोपि स्वशरीरेण सन्तर्पयामास तत्र दशभिर्वर्षसहस्रैर्गङ्गा-नदी-
वालिकासमानि मया नेत्राणि परित्यक्तानि । घृतुःसमुद्रोदकप्रमाणं मया रुधिरं परित्यक्तं ।
सुमेरुसहस्रप्रमाणां मया मांसं परित्यक्तं । चक्रवाहपर्वतप्रमाणां मया जिह्वापरित्यक्ता युगन्त-
सुमेरुप्रमाणा मया कर्णाः परित्यक्ता त्रिपुला सुमेरुप्रमाणा मया नासाः परित्यक्ता । इयं
दशभूतप्रवर्जितप्रमाणा मया कृत्वा परित्यक्ता । गृह्णन्ति मङ्गं कुण्डलैश्च मङ्गपरिभोगां मे तत्र
स्वधर्मं परित्यक्तं यच्च कुलपुत्र दशवर्षसहस्राणि एवमप्रमेया सद्भिया परिमाणाः श्वशरीर-
परित्यागाः परित्यक्ता एकजीवितेन एवमप्रमेया सद्भिया परिमाणाः सन्तर्पिताः एकचित्तसङ्ग-
भरिण मे विप्रतिशरो मोक्षदाः एवं च तत्र प्रणिधानं कृतं । यद्यहमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
प्राज्ञपरिपूर्व्यन्तु यथा मयेकं द्वीपे स्वशरीरेण सर्वसत्त्वाः सन्तर्पिताः एवमेव गङ्गा-नदी-
मभिमन्वुर्धेय । अयं मे वालिकासमा वर्षसहस्रा अस्मिन्नजरनेकजुगुप्सिते सुदृष्टे च सर्व-
द्वीपेष्वेवं एषा समात्मभावः प्रादुरभवत् । ययैकद्वीपे दशवर्षसहस्राणि एवं सर्वद्वीपेषु सत्त्वा

स्वर्गासुरधिरचर्म्मैनयनकर्णनासौष्ट्रुजिह्वाकेशेः सन्तर्पयित्वा त्रिषु यानेषु समादापयेयं मनुष्यां
 पक्षराक्षसां सर्वतिर्यग्गोनिकापे कंचिन्मांसकधिरभोजनाहाराः प्रपश्यन्ता यावदन्तशः । याम-
 लौकिका तांश्चाहं सन्तर्पयेयं । यथाचाहमेकस्मिं बुद्धक्षेत्रे स्वशरीरेण सर्वसत्त्वां सन्तर्पयेयं ।
 एवमेव भगवन्तादृशसु दिक्षु गङ्गा-नदी-बालिकासमाम्बु बुद्धक्षेत्रेषु स्वर्गासुरधिरचर्म्मैनयनां
 यावज्जिह्वाभिरेवं रूपेणात्मभावेन गङ्गा-नदी-बालिकासमाम्बुकात्यान्तेषु तेषु बुद्धक्षेत्रेषु
 स्वकायजीवितेन सत्त्वां सन्तर्पयेयं । एवंरूपमात्मभावं प्रतिलभ्य विसम्बादिता मे बुद्धा
 भगवन्तो भवेयु र्थं दशसु दिक्ष्वन्तेषु बुद्धक्षेत्रेषु प्रवर्तितधर्म्मचक्राः तिष्ठन्ति यापयन्ति धर्म्मं च
 देशयन्ति । साहसनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यैवं मा चाहं संसारे संसरमाणो बुद्धशब्दं
 शृणुयां माच धर्म्मशब्दं मा सद्बुद्धशब्दं मा पारमिताशब्दं मा मारवलपराजयशब्दं मा वैशारद्य-
 शब्दं यावत्कुशलशब्दमपि संसारे मा शृणुयां नित्यस्वास्तीचो नरको सम्भवेयं यदि मे एवं रूपं
 स्वशरीरपरित्यागः सत्त्वसन्तर्पणार्थं न सम्पद्यते नैवं रूपं च मे प्रणिधानं परिपूरि स्याद्यथा मे
 आशा चिन्तिता । येऽपि चेमस्मिन् बुद्धक्षेत्रे सर्वत्र द्वीपेष्वेकेकस्मिं द्वीपे एवं रूपा आत्म-
 भावाः परित्यक्ताः सत्त्वांश्च मांसकधिरेण सन्तर्पिता एवं दशसु दिक्षु गङ्गा-नदी-बालिकासमे-
 खन्त्येषु बुद्धक्षेत्रेषु सत्त्वा एवंरूपेणात्मभावेन स्वर्गासुरधिरेण सन्तर्पिताः । यथा कुलपुत्रस्य
 तथामतस्य दानपारमिता आत्मभावपरित्यागं ये मयासुप्रवन्धेन तत्कालं नेत्राः परित्यक्ताः
 तेषां पुनरयं जम्बूद्वीपे यावत्तयस्मिंश्चक्षेत्र्यन्तप्रमाद्ये गतिर्भवेत् ।

अयं कुलपुत्र तथामतस्य सद्बुद्धिनि आत्मपरित्यागदानपारमिता । पुनरपरं कुलपुत्र
 ततः पश्चादप्रमेयानां कल्पानामत्ययेन अयं बुद्धक्षेत्रशब्दविद्युतो नाम वभूव । अहं चास्मिं
 जम्बूद्वीपे राजा वभूव । प्रदीपप्रद्योतो नाम बलवांश्चक्रवर्ती एवं च मया सर्वजम्बूद्वीपकाः
 सत्त्वाः कुशलेषु नियोजिता यथापूर्वैः । पश्चाद्दशसुयानभूमिं नियतः स्वभूमिदर्शनाय तत्र
 चाहं पुरुषमद्वाचं । पश्चाद्वाहुङ्गाद्बन्धनं ब्रथमानं दृष्ट्वा मयाभात्याः शृणुः किमेनेन पुरुषेण
 कृतं भ्रमात्या मां प्रत्युचुरयं पुरुषो देवस्य सापराधिकाय देवस्य पुरुषस्य सन्वत्सरे शक्यं धान्य
 क्षोत्वस्यते । ततो देवस्य शट्कांशो देयः । यथान्ये कुडुम्बिनो ददन्त्यापहारं । ये देवस्य नगर-
 ग्रामे जनपदक्षेत्रेषु प्रतिव्रजन्ति कर्म्मन्तेन जीविकां कल्पयन्ति । तं चैप पुरुषो न ददाति ।
 तानेदमेतद्वोचं । उत्तरजत एवं पुरुषं मा कस्यचिद्बलाद्गन्तव्यं एहोत ते कथयन्ति देव न
 कश्चित्तुप्रमदन्नचित्तो ददाति यद्देवस्य दिवसश्चिवसेऽथ यानभोजनपरिभोगो देवीनां देवस्य
 योऽन्तपुरदेवस्य पुत्राणां हुहितृणामुपभोगपरिभोगः सर्वं तत्परः सकाशाहुद्भिषते । न च
 कश्चित्प्रमदः प्रपद्यति । तच्चाहं परमदुर्मनाश्चित्तयामि कस्यापि सत्त्वं जम्बूद्वीपं राज्य-
 शक्यं दद्यां । मम पद्मपुत्रशतानि वभूवुस्ताच्च बोधो समादापयित्वा इमं जम्बूद्वीपं पद्ममाग-
 शतानि कृत्वा पुत्रार्थां प्रदत्तं । अहं च तपोवनं गत्वा श्रुधिप्रव्रजेन ब्रह्मचर्यं वचार ।
 वनपण्डे उदुम्बरमूले दक्षिणस्य महासमुद्रस्य नातिदूरेण च मूलफलाहारो विहरामि ध्यायी
 अनुपूर्वैरेण पद्माभिन्नः संवृत्तः । तेन खलु पुनः समयेन पद्मशतानि जम्बूद्वीपकानां वारि-
 कानां महासमुद्रमवतीर्णांस्ततः प्रभूतो रत्नस्तथ आसादितः तत्र च चन्द्रोनाम सार्धचाह
 स्तेन भाग्ययता विजयपुरमेण चिन्तामणिः समासादितः च ततो रत्नद्वीपाद्दिपुलं रत्नपनस्कन्धं

सद्य चिन्तामणिं वृद्धीत्वा समस्थितः ततः क्षुभितः समुद्रनागा आकुला
निवेशिनास्तत्रवायुलोनाम श्रुतिर्बोधिसत्त्वः पूर्वप्रणिधानेन तत्रोपपन्नः तेन
संसार्यः स्थितिना चेमेव च महाममुद्रादुत्तारितस्तस्य च सार्यवाचस्यागततो दुष्टो गच्छसः प्रक-
रिणोऽयतारप्रैवी विवरगवेष्टी पृष्ठतः पृष्ठतः समनुवद्भुः तेन समदिवसानि परमकलुषा वात-
वृष्टिगद्यता यत्के वखिजः प्रनष्टुमार्गा परमभीता वृक्षस्यरेण रुदन्ति रुदन्ति परिर्वर्त्तन्ति
देवन्ति वा पावन्ति । शिष्यवस्थां यावन्मातापितरमाक्रन्दति प्रियपुत्रं यावदश्रीषीरुहन्दिखेन
श्रोत्रेण यावत्तत्रागत्वा वखिजः समाद्यामिः समागतोऽहमाभायः अहं युष्माकं मार्गामुपदर्श-
यिष्यामि यावज्जंबूद्वीपं स्वक्षिना चेमेव च प्राप्य्य तदाहम्भृतेनेन अत्ययत्वा स्वहस्तं
वेष्ट्य अग्निना प्रक्षाल्य स्ववचनमकरोत् । यदि मया यद्विंशद्वर्षावतुभिर्वाहोर्विहारैर्वन-
पथ्यद्विनामिनां सत्त्वानामर्याय दिताय नवमूलकलाहारैश्चतुरशोतीनां नागपक्षसहस्राणां
चित्तसन्ततिः परिपाचिता अद्यैवसिंकाश स्थापिता अनुतरायां सम्यक्सम्बोधौ तेन सर्वेन
सर्वं स्वनेन कुशलमूलपरिपाकेन स्वलक्ष्णे मे हस्तं लभन्तु मार्गं वखिजः स्वक्षिना चेमेव
जंबूद्वीपं प्रापयन्तु । यावत्सप्तर्षिनिद्रितसः खरुस्तं स्वलिप्तवान् । ते वखिजी जम्बूद्वीपे
स्थापितास्तत्र मया प्रणिधानं कृतं यदा जम्बूद्वीपं रत्नपरिदोषं भवेत् । तद्यदाहमनुतरां
सम्यक्सम्बोधिमभिमन्बुध्यं । तदा इयं मे आशा परिपूर्येतु । सार्यवाची भवेयं जम्बूद्वीपे
सप्तवारां चिन्तामणिमानयित्वा विविधं रत्नसर्पमभिप्रवर्षयं । याप्रत्यर्द्धीपेयस्मिं बुद्धत्वेने
एवमेव अश्नु दिक्षु गङ्गा-नदी-वालिकासमेतु शून्येषु बुद्धत्वेनेषु पञ्चकषायेषु रत्नं प्रवर्षयेयं
यावत्पूर्वोक्तमेवं च मे आशापरिपूर्णां गङ्गा-नदीवालिकासमानां महाकल्पानामन्तरेण
मार्शवाद्योऽभूवम् गङ्गा नदी वालिकासमेतु शून्येषु पञ्चकषायेषु बुद्धत्वेनेषु रत्नानि प्रवर्षितानि ।
एकैकद्वीपे सप्तवारां विविधं रत्नमभं प्रवर्षितं एवमप्रमेया सङ्क्षीपाः सत्त्वा रत्नैः परिपुर्णमि-
प्रायाः कृतास्त्रिषु च यानेषु नियोजिताः यच्च कुलपुत्र तपागतस्य रत्नपरित्यागलक्षणं विपाक-
कुशलमूलं । पुनरपरं कुलपुत्राप्रमेयाणां कल्पानामन्तरेणान्तरेणान् बुद्धत्वेनेस्त्रिभिरनामामुत्त-
सन्तारखे कल्पे वर्त्तमाने पञ्चकषाये पञ्चवर्षसाहस्रिकायां प्रज्ञायां प्रणिधानेनाहमस्मिं जम्बू-
द्वीपे मूर्ध्यामालगन्धो नाम द्वादशशोऽभूवम् वेदगठकः तत्कालं च सत्त्वा भूयसा शास्त्रतद्वृष्टी-
ऽभूवन् संवेरपराक्रमाः सकलहाधिपानाः तीर्षां चाहं महाशलवेगपराक्रमेण मत्त्वानां शत्रुभूतं
स्वन्तप्रयोगेन धर्मं देशयानि शून्यप्रासापतनप्रत्यवेत्तराप्रत्ययसमनुवद्भुं सोत्पादस्ययं शाना-
पारस्त्रितमनस्कारं दर्शयामि । तेऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तोत्पादं न कुशलमूलं परि-
णामनाभिर्माजिताः स्वयमेव चाहं पञ्चाभिन्नाः संवृत्ता एवमप्रमेया सङ्क्षीपाः सत्त्वा
समातत्रादानुशामनेन पञ्चाभिन्नाः संवृत्ता एवमप्रमेया सङ्क्षीपाः कलहट्टिग्रहवैरोचनवद्यज्यव-
नवपडमास्त्र्य यनस्ये मूलफलाहारा ध्यायन्तश्चतुर्भिर्वाहोर्विहारै रात्रिदिवसमतिनामित-
दन्तः । ततः शीघ्रमाये कल्पे यदा तेर्दक्षिणीयैः कुरुखं जम्बूद्वीपं स्फुटमभूत्तं च कलिकलक-
रत्नैरतिग्रहट्टिवादाः प्रशान्ताः । अकालघातवर्षाः प्रशमिताः प्रणीताद्वाजवती पृथिवी
मद्भिश्चतशशा वभूवुः । केवलं विविधरोगोपहता वभूवुः कल्पदोषेण । तदाहमेवं चिन्तामणि
प्रदहं सत्त्वानां स्थापिं न शक्तः शमयितुं । तच्च समेतदभवत् यद्गूनमहं शक्तं महावृक्षं

लोकपालां ग्रन्थे च देवा ऋषयो वा मनुष्यर्षयश्च सन्निपातयेयं भेषज्योपकरणशास्त्रं सत्त्वानां
 हितार्थमुपदर्शयेयं तददृश्युश्चा गत्वा शक्रवज्राणलोकपाल देवर्षीणां नागर्षीणां मनुष्यर्षीणां
 भारो एकं विदुषतिर्नाम पर्वतः तत्र सन्निपातयित्वा विदुश्चरकमूर्धनि नामध्यानं भूत-
 सन्निवारणप्रतिशरणं रक्षावातपित्तश्लेष्मसम्पसादनशास्त्रं निर्देशयेयं । पेयालं । अग्नेयासंख्ये-
 यानां सत्त्वानां व्याधिप्रशमनं कृतं तत्र महाप्रणिधानं कृतं यथा मयैकदिवसेऽप्रमेयासंख्येयानां
 सत्त्वां प्रज्ञावभासः कृतः त्रिषु च यानेषु नियोजिता अपायपथाः पिपिताः स्वर्गपथप्रति-
 ष्ठापिता विविधाश्च व्याधयः प्रशमिताः परिमोचिताश्च । एवमग्नेयाणांमसंख्येयानां सत्त्वानां
 प्रज्ञालोको दत्तः सौख्ये च स्थापिताः । तदनेन कुलपुत्र कुशलमूलविपाकेन इयं मे प्रणिधा-
 नाशाःपरिपूर्णाः यदा च सपैकदिवसेऽप्रमेयाणांमसंख्येयानां सत्त्वानामपायपथा निरोधिताः
 स्वर्गपथे च प्रतिष्ठापिता ग्लानप्रत्ययापकरणायै देवर्षियज्ञसङ्घाः सन्निपातिताः सत्त्वानाम-
 र्षाय विदुश्चरकमूर्धनि देवलंके प्रकाशिते सत्त्वानामारोग्यकोशम्वसेवमेव तिमिरे बुद्धक्षेत्रे
 सर्व्वद्वीपेषु चैवं रूपः पुरुषकारः कृतः सत्त्वाश्च स्वर्गपथे प्रतिष्ठापिता देवनामायत्तमनुष्या
 ऋषयः सन्निपातिताः पैक्षत्त्वानामर्षाय विविधा विद्यास्थानाः प्रकाशिताः यथेह तिमिरे
 बुद्धक्षेत्रे एवमेव दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमेसु पञ्चकषायेषु बुद्धक्षेत्रेऽख्येवंरूपः पुरुषकारः
 कृतः सत्त्वाश्च त्रिषु यानेषु नियोजिताः स्वर्गपथे च प्रतिष्ठापिता विविधाश्च विद्यास्थानालोको
 प्रकाशिताः सत्त्वा व्याधितः परिमोचिता अनुत्तरा च मे कुलपुत्रेवं रथा आशा परिपूर्णाः ।
 अथ तत्र तिमिरे बुद्धक्षेत्रे सर्व्वद्वीपेष्वेवं रूपः पुरुषकारः कृतो यथा प्रणिधानं कृतं । अय-
 नुत्तरेण ज्ञानेन दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासमेसु शून्येषु पञ्चकषायेषु बुद्धक्षेत्रेऽकीकस्मिन्
 बुद्धक्षेत्रे सर्व्वद्वीपेष्वेवंरूपः पुरुषकारः कृतो यथा मे पूर्वंप्रणिधानं कृतं । पश्य कुलपुत्र प्रज्ञा-
 विशेषं बोधिचर्यायां अयं च तयागतस्य त्रपाणां सुचरितानां कुशलमूलवीजं । तथा प्रत्यव-
 रकालसमयेऽसंख्येयैः कल्पैरेधिकतरैरन्तरैरेखेदं बुद्धक्षेत्रं विचित्तदोषं नामाऽभूत् । संशयसे महा-
 कल्पे वर्त्तमाने तदपि पञ्चकषायं पुरिमापान्दशनुपद्वाशायां चातुर्द्वीपिकायां वर्त्तमानं शंभू-
 द्वीपमभूत् तत्राप्यहं सत्त्वपरिपाचनार्थमुपपन्नः चतुर्द्वीपेश्वरः स्रक्वती राजा अम्बरो नाम
 वभूव । तत्र च मया सत्त्वा दशसु कुशलेषु कर्मपथेषु समादापिता निवेशिताः प्रतिष्ठापिता
 ध्वेषु यानेषु समादापिता निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः सर्व्वदश वभूव सर्व्वत्रदायी तत्र च मे
 पाचनका आगत्वा विविधानि रत्नानि पाचन्ति । तद्यथा हिरण्यसुवर्णं यावत्क्षेत्रनीलमष्टा-
 नीलश्योतीरसोदकप्रसादकाभिपाचनकानान्तावत्प्रभूतानि रत्नानि लभ्यन्ते । तदाहमाभ्यां
 पृष्टवान् कृतं स्यां रत्नानां प्रादुर्भावः त आहुः । नागराजानो निधीर्निर्दर्शयन्ति निधीनां
 लोके प्रादुर्भावो रत्नानां प्रादुर्भावो भवति । न शोवलन्तात्तका निर्देशयन्ति यात्तका देवप-
 याचनकाः तदाहं प्रणिधानमकरोत् । यद्यहं पञ्चकषायं लोके वर्त्तमाने तीव्रक्षेत्रारण्ये कलियुगे
 वर्त्तमाने वर्त्तमतापुष्पायां प्रजायामनुत्तरां सम्यक्सुखस्वोधिभभिसन्वुध्येयं । तदियं मे आशा-
 परिपूर्थतु यदहमास्मिन् बुद्धक्षेत्रे निधिदर्शको नाम नागराजा भवेयं । सर्व्वत्र चास्मिं
 विजितघांषे बुद्धक्षेत्रे सर्व्वद्वीपेषु च एकैकस्मिन् द्वीपे समजन्मानि परिहृद्दीयां । एकैकस्मिंश्च
 लम्बनि निधिकोटीनयुतशतशष्टाष्टादि दर्शयेयं । प्रयच्छेयं च नागराजपरिपूर्णाणि । तद्यथा

सर्वशरीरस्यैवाङ्गप्रत्यङ्गानि परित्यजता एकक्षणमपि न विप्रतिहारिकृतं चित्तं न च मे रोष
 उत्पादितस्तेन मे आशा परित्युष्यन्तु अयं मे काया मांसपर्वतः सन्निष्ठता । यं केचित्सत्त्वा
 मांसाहारा रुधिरपाताकी मांससम्भक्षयन्तु यात्रञ्च मे सत्त्वा मांससम्भक्षयिणः रुधिरं च पिवेषु-
 स्तावन्मिप्रणिधानवशेन शरीरं वर्धन्तु । अनुपूर्वञ्च यावद्योजनशतसहस्रमुद्ध्वेन कायः सम्भ-
 वतु । पशुयोजनसहस्रं विस्तारेण । तत्र मया वर्धसहस्रं स्वमांसरुधिरैश्च सत्त्वाः सन्तर्पिता
 यावद्भ्रूश्च मया जिह्वाः परित्यक्ता या मृगपक्षिभिः परिसुक्ताः प्रणिधानवशेनचान्यान्याः
 प्रादुर्भूताः तेषामयं पृथक्कृतपर्वतप्रमाणो राशिः स्यान्नित्यं चानुत्तरा प्रभूतजिह्वता लक्षण-
 प्रतिलाभाय मे प्रणिधानं कृतं । तत्रार्धं च्युत्वा रुद्धवडे जम्बूद्वीपे पूर्वप्रणिधानेन नागेषूप-
 पन्नो निधिसन्दर्शनी नाम नागगजा वभूय । यामेव रात्रिं नागेषूपपन्नैस्त्वामेव रात्रिं निधि-
 कोटीनपुतशतसहस्राणि निधानानां सन्दर्शितानि स्वयमेव धीर्षं चारयामि । भोः सत्त्वा
 अस्मिन्प्रदेशे निधिः प्रादुर्भूतः नानारत्नपरिपूर्णास्तद्यथा हिरण्यसुवर्णः यावदुदकप्रसादकं पूयं
 पृथग्ध्वं पृथ्वीत्वा भोः सत्त्वा दशकुशलान् कर्मपथान् समादाय वर्तध्वं । अनुत्तरायां सम्यक्-
 सम्बोधो चित्तमुत्पादयत । आठकयानेन वा वृद्धयापेन वा चित्तमुत्पादयत पृथग् रत्नानि
 यावदर्थं । तत्र च रुद्धवडे जम्बूद्वीपे समनागजन्मपरित्यक्तं सप्तसप्तवर्षकोटीनपुतशतसहस्रे-
 ष्वप्रमेया सङ्घीया निधयो निदर्शिताश्च एवं तत्राप्रमेया सङ्घीयाः सत्त्वास्त्रिभिर्धानैर्निवेशिता
 दशसु कुशलेषु कर्मपथेषु निवेशिता नानाविधैश्च रत्नैः सन्तर्पिता अनुत्तरद्वारिंशत्तल्लक्षण-
 प्रतिलाभाय प्रणिधानं कृतं । एवं द्वितीये द्वीपे सप्तभिर्नागजन्मपरित्यक्तैरेवंरूपं पुरुषकारं
 कृतवान् । एवं तृतीये यावत्सर्व्वे विजितदोषायां लोकधातो सर्व्वेषु द्वीपेषु एवंरूपः
 पुरुषकारः कृतः । एवमेव दशसु दिक्षु गङ्गा-नदी-बालिकासमेषु शून्येषु पशुकपायेषु सुद-
 क्षेत्रेषु । एकैकस्मिन् द्वीपे एवं रथाः सप्तनागजन्मपरित्यक्तैषु मया यावत्सप्तवर्षकोटीनपुतशत-
 सहस्रैरेवमप्रमेया संखीया निधयः सत्त्वानां प्रदत्ता यावद्यथापूर्वोक्तं पश्य कुलपुत्र तथागतस्य
 बोधिचारिकां यथा तथागतस्तीव्रतीव्रैश्च बलवीर्य्यैश्च शार्ङ्गशल्लक्षणापर्य्येषणबोधिसत्त्व्यां
 चीर्य्यवान् यथाश्च पूर्वं ये बोधिसत्त्वा एवंरूपां तीव्रबलवीर्य्यैश्च बोधिचारिकां चीर्य्यन्तः
 नैतदकश्चिदेतर्हि नरः पुनः कश्चिच्छाद्भुविष्यति । बोधिसत्त्वाय एवं तीव्रबोद्योगबलवेगेनानु-
 त्तरायां सम्यक्सम्बोधो चारिकां चरेत् स्यापयित्वा तानष्टौ यथापूर्वोक्तं । तदा चासंख्येयानां
 कस्याणामत्येन प्रत्यवरकालसमयेनेहं सुदृक्षेत्रं प्रभादोद्भयानिर्नाम वभूय । शून्ये पशुकपाये
 उत्पले वर्तमानेऽस्यां चानुद्गीपिकायामहं शक्तोऽभूयम् च विरोचनोनाम । अपश्यमहस्मिन्
 जम्बूद्वीपे सत्त्वानामकुशलपर्य्यष्टिचयं दृष्ट्वा सार्धं परमभीषणकं पक्षरूपमात्मानमभिनिर्मा-
 यामि जम्बूद्वीपेऽवतीर्य्य मनुष्याणां पुरतः प्रत्यस्यां* ते च मां दृष्ट्वा भीता मां पृच्छन्ति केन ते
 प्रयोजनं वयन्ते तद्वाक्यामः मयोक्तं आहारेण मे प्रयोजनन्त आहुः कीदृशस्त आहारः
 मयोक्तं मनुष्यान्मारयित्वा भक्षयामि तांश्चाहं न खादयामि ये मनुष्या यावज्जीवं प्राणा-
 तिपाताद्विरता यावन्मिथादृष्ट्याः प्रतिविरता अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो चित्तमुत्पादयन्ति

* प्रत्यस्यास्यामि इति पाठ. पापु. ।

प्रत्येकबुद्धयानेन वा आश्रकयानेन वा चित्तमुत्पादयन्ति तानप्यहं न
 सत्त्वा निर्विशेषाः परिमुक्तायां कृष्टा ते सत्त्वा भयेन यावज्जीवं ।
 अदत्तादानाह्वयाद्यन्विष्टावृष्टेः प्रतिश्रिताः कैश्चिदनुत्तरायां सम्यक्प्रसन्नो
 कैश्चित्प्रत्येकबुद्धयाने कैश्चिदाश्रकयानेचित्तमुत्पादितं सर्व्वं चातुर्द्वीपिकाः सत्त्वा
 कर्मपथेषु त्रिषु च यानेषु प्रतिष्ठापिता सत्र मया प्रणिधानं कृतं । यदि केऽनुत्तरायां
 सम्नोधी आशा परिपूर्व्वेत तदिदं मे प्रणिधानपरिपूर्व्वं भवेत् । यथा च मे चातुर्द्वीपिकाः
 सत्त्वाः कुशलमार्गं नियोजिता एवमेव सर्व्वत्रासिं सुदृष्टेर्व्वं सर्व्वचातुर्द्वीपिकेषु सत्त्वाः
 एवंरूपेण भयेन मां पश्येयुः । दशसु चैव कुशलेषु कर्मपथेषु प्रतिष्ठापयेयं त्रिषु च यानेषु
 नियोजयेयं । एवमेव समन्ताद्दशसु त्रिषु शून्येषु पञ्चकपापेषु सुदृष्टेर्व्वेषु सत्त्वां दशसु कुशलेषु
 कर्मपथेषु प्रतिष्ठापयेयं त्रिषु च यानेषु नियोजयेयं । एवमेव मे कुलपुत्र आशाप्रतिषिद्ध
 परिपूर्व्वः सर्व्वत्र प्रदाडोद्दयानायां लोकधातौ मनुष्या यत्स्वरूपेण दिनीताः कुशलेषु धर्म्येषु ।
 एवमेव दशसु दिक्षु गङ्गानदीवालिकासर्गेषु पञ्चकपापेषु सुदृष्टेर्व्वेषु यत्स्वरूपेण मया मनुष्याः
 कुशलमार्गचर्यायां प्रतिष्ठापिताः । यथा च मया वदवः सत्त्वा भयात् कुशलचर्यायां प्रति-
 ष्ठापिताः तेन कर्मवशेषेण समैतर्हि बोधिपूर्व्वे वज्रासने नैमिषस्य बोधिसत्त्वस्योद्भवात्स्य
 मारः यापीशान् महाभैरवोपसंक्रान्तो बोधो व्यासेपकारण्ये ।

अयं मे कुलपुत्र सङ्घिनं दानपारमिता बोधिसत्त्वस्यैव सत्त्वा याहं गम्भीरां
 चान्तिं गम्भीरां धारयिं । गम्भीरां समाधिं । पञ्च लौकिकाभिन्नाः प्रतिलब्धाः एवंरूपं
 महापुरुषकारं कृतवान् एवमप्रमेयासंख्येयाः सत्त्वा अनुत्तरायां सम्यक्प्रसन्नो समादायिता
 निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः एवमप्रमेयासंख्येयाः सत्त्वाः प्रत्येकबुद्धयाने एवमप्रमेयासंख्येयाः
 सत्त्वाः आश्रकयाने समादायिता निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः । एषापरित्वा यावन्तो मया
 बोधिसत्त्वचर्यायाश्चरमाख्येन सुदृष्टेर्व्वपरमाश्रुतःसमा मे सुदृष्टा भगवन्तः पर्युपासिताः ।
 एकैकस्य सुदृष्टयान्तिषो सागरोदकविन्दुप्रमाणा मया गुणाः परिपृष्टीताः गणनातिक्रान्तानां
 प्रत्येकबुद्धानां मया पूजा कृता गणनातिक्रान्तानां तयागतशावकानां पूजा कृता । एवं
 मातापितृणां पञ्चाभिचानासृषीणां पूजा कृता । मया च कृपया पूर्वं बोधिसत्त्वचर्यां
 चरमाख्येन समाश्रुधरेण सत्त्वाः सत्त्वर्पिता इशानीमपिधर्मैश्च सत्त्वर्पिताः ॥

इति श्रीकल्याणपुण्डरीके महायानसूत्रे दानपरिवर्त्तो नाम पञ्चमः ॥

यथाहं कुलपुत्र सुदृष्टसुया पद्मासि दशसु दिक्षु सुदृष्टेर्व्वपरमाश्रुतःसमान् सुदृष्टान् भग-
 वतः परिनिर्हतान् ये मया प्रथममनुत्तरायां सम्यक्प्रसन्नो समादायिता निवेशिताः प्रतिष्ठा-
 पिताः ये मया दानपारमितायां प्रथमं समादायिता यावत् प्रज्ञापारमितायां समादायिता
 निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः । एवमेवैतर्हि पूर्व्वयान्दिशि अममेया संख्येयासि सुदृष्टा भगवन्तः
 प्रवर्त्तितधार्मिकधर्मचक्राः तिसृन्तो यापयन्तो धर्मं दशयन्तोऽद्वाष्टं । ये मया प्रथममनुत्त-
 रायां सम्यक्प्रसन्नो चित्तमुत्पादितो निवेशिताः प्रतिष्ठापिताः एवं यावत् पट्सु पारमितासु

वक्तव्य एवं दर्शित्वे पश्चिमोत्तरे ईष्टिमोपरिषु दिक्षु वक्तव्यं । पश्चाम्यहं कुलपुत्र पुरिमं दिग्-
भागे इतो बुद्धचेत्रादेकनवतिबुद्धचेत्रशतसहस्राख्यातिक्रम्य संपुष्पिते लोकधातौ विमलतेज-
गुणराजो नाम तयागतस्तिष्ठति । ध्रियति यापयति धर्मं च देशयति मया च भगवान्
पूर्वं प्रथममनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादितः समादापितो निवेशितः प्रतिष्ठापितः ।
मया दानपारमितायां यावत्पञ्चापारमितायां प्रथमं समादापितः पेयालं पुरिमापान्दिशि अ-
भिरत्ये बुद्धचेत्रे अक्षोभो नाम तयागतो जंबूनदे बुद्धचेत्रे सूर्यगर्भो नाम तयागतः रतीश्वरे
बुद्धचेत्रे रतीश्वरघोषजातिनाम तयागतः सूर्यप्रतिष्ठिते बुद्धचेत्रे ज्ञानभास्करो नाम तया-
गतः जपवैश्रवे बुद्धचेत्रे नामनिर्दिष्टो नाम तयागतः सञ्जीवने बुद्धचेत्रे वज्रकीर्तिनाम
तयागतः स्वर्णे बुद्धचेत्रे व्याघ्रशङ्खनाम तयागतः श्ररतीये बुद्धचेत्रे सूर्यगर्भो नाम तया-
गतः । वैरभे बुद्धचेत्रे कीर्त्तीश्वरराजो नाम तयागतः मेरुप्रभे बुद्धचेत्रे अचिन्त्यराजो नाम
तयागतः सम्वरे बुद्धचेत्रे स्वातिशीनाम तयागतः कुमुमप्रभे बुद्धचेत्रे प्रभावेतुनाम
तयागतः । क्षीमोत्तरे बुद्धचेत्रे मेरुस्वरसन्दर्शनमेरुनाम तयागतः धरणाश्रयां बुद्धचेत्रे
ज्ञानविम्बो नाम तयागतः ॥ कुमुमविचित्रे बुद्धचेत्रे विमलनेत्रो नाम तयागतः । एतां
पूर्वद्वामां कृत्वा कुलपुत्र पुरिमायां दिश्यप्रमेयासंख्ययान् बुद्धान् भगवतः तिष्ठतो याप-
यतो धर्मं देशयतो बुद्धचक्षुषा पश्यामि । येनानुत्पादितबोधिविचिताः पूर्वानुत्तरायां सम्यक्-
सम्बोधौ समादापिता मया च प्रथमं दानपारमितायां यावत्पञ्चापारमितायां समादा-
पिताः प्रतिष्ठापिता मया च प्रथमं तिष्ठतां यापयतां बुद्धानां भगवतां सकाशमुपनीताय
तत्र सर्वप्रथमं व्याकरणं प्रतिलब्धं अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ।

अथ तस्यां वेलायां संपुष्पितायां लोकधातौ तस्य विमलगुरतेजराजस्य तयारतस्या-
सनं प्रकम्पितं । ये तत्र बोधिसत्त्वास्ते तस्य विमलगुरतेजराजस्य तयागतप्यासनं प्रकम्पितं
दृष्ट्वा तमेव तयागतं पृष्टवन्तः को भदन्त भगवन्हेतुः कः प्रलयो ग्रदिहं मे दृष्टपूर्वं भगवत
आसनं प्रकम्पितमिति । स तयागतस्तानबोचत् अस्ति कुलपुत्राध्वपश्चिमं दिग्भागे इतो
बुद्धचेत्रादेकोनवतिबुद्धचेत्रानतिक्रम्य तत्र सहानामलोकधातुस्त्रय शक्रमुनिनाम तया-
गतस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स एतर्हि चतूर्णां पर्यदर्शनं पूर्वयोगमारभ्य धर्मं देशयति ।
तेन तयागतेन पूर्वं बोधिसत्त्वमूतेनानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ समादापितं येन मे प्रथम-
मनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पन्नं तेन तयागतेनाहं प्रथमं दानपारमितायां समादा-
पितो निवेशितो प्रतिष्ठापितो यावत्पञ्चापारमितायां तेन तयागतेन पूर्वबोधिसत्त्वचर्यां
चरताहं प्रथमं तिष्ठतां यापयतां बुद्धानां भगवतां सकाशमुपनीतो यत्र मे प्रथमं व्याकरणं
प्रतिलब्धमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । स च मे शक्रमुनिस्तयागतः कल्याणमित्रः सहे
लोकधातौ तिष्ठति यापयति स एवं चतूर्णां पर्यदर्शितं पूर्वयोगमारभ्य धर्मं देशयति
तेन तयागताधिष्ठातेन समासनं कम्पते । को पुत्राकं कुलपुत्रोत्सहते मद्बचनत्सहे बुद्धचेत्रं
गन्तुं शक्रमुनेस्तयागतप्यारोग्यकौशल्यं परिपृच्छनाथ । ततस्ते बोधिसत्त्वा विमलतेज-
राजानं तयागतमाहूय हृह भदन्त भगवन् संपुष्पिते बुद्धचेत्रे श्रुतिमन्तः सर्वबोधिसत्त्वगुण-
पारमिताप्राप्तास्तेषु पूर्वाहं समवे महान्तमत्रभासं दृष्ट्वात्सदा बुद्धचेत्रादिकुर्यामभयागता-

स्तेनायं मुहूर्त्तपूर्वप्रीचासः पुष्पवृष्टिश्च । ते च बोधिमत्त्वा आहुः व्ययमपि मत्स्य
 त्रेथ्यामस्तं सद्यं बुद्धक्षेत्रं तं शाक्यमुनिं यन्नाय पद्मपाषाणाय तं च सर्वज्ञताकारकादौ
 मुखप्रवेशं धर्मपर्यायं अत्रणाय । ते बहुबोधिमत्त्वशतसदृशाः स्त्रिनर्त्तुभावेन ततो बुद्ध-
 क्षेत्रात्सम्प्लवित्ताः सेनात्रगच्छन्ति क्व गन्तव्यं । तेऽप्याहुः तामपि व्ययं भदन्त भगवन्मित्रं च
 जानीमो यत्र महालीकधातुः शाक्यमुनेस्तथागतस्य बुद्धक्षेत्रं । ततः सधिमदृतेजराजस्य
 गतो वाहूँ प्रमार्यं पद्मभ्यांऽङ्गुलिभ्यो विविधान्यद्यौँ चि प्रमुमोच । ततस्त्वाद्यौँ चि एकोनव-
 तिसुद्धक्षेत्रसदृशाण्यवभाषितवान् । यावच्चैमं सद्यं बुद्धक्षेत्रमवभाषितवान् । यतस्ते बोधि-
 सत्त्वाः पश्यन्ति सर्वाविदिमं सद्यं बुद्धक्षेत्रं स्फुटं बोधिसत्त्वैर्गोमतले च देव-नाग-यक्षासुरैः
 स्फुटं । दृष्ट्वा च पुनस्ते बोधसत्त्वास्तं विमलगुणतेजराजानं तथागतमेवमाहुः । पश्यामो व्ययं
 भदन्त भगवन् सद्यं बुद्धक्षेत्रं । सर्वावन्तं स्फुटं नास्ति तत्राद्यकाशोऽन्तशो दृश्यन्तिरेषामात्र-
 मपि । यत्र स्फुटं बोधिसत्त्वैः पश्यामः शाक्यमुनिस्तथागतोऽस्मान्निरीक्षते धर्मं च देश-
 यति । स च विमलगुणतेजराजस्तथागमस्तेषां बोधिमत्त्वानामेवमाह । समन्तचक्षुः कुलपुत्राः
 शाक्यमुनिस्तथो ये केचित् कुलपुत्रा सद्ये लोकधातो सत्त्वा भूमिस्थिता वा अन्तरीक्षस्थिता
 वा । ततश्चैकेकः सत्त्व एव संजानाति मां शाक्यमुनिस्तथागतः सर्वचेतसा निरीक्षते ममेक-
 मारभ्यधर्मं देशयति । सर्वयथैव स कुलपुत्र शाक्यमुनिस्तथागतो धर्मं देशयति । एकवर्ष-
 स्थानं ये च तत्र कुलपुत्र सत्त्वा द्वास्तुभक्तास्ते शाक्यमुनिं तथागतं ब्रह्माणं समनुपश्यन्ति
 महाब्रह्मपरिविद्यारेण धर्मं शृण्वन्ति । यावद् ये मारभक्तिका ये सूर्यभक्तिका ये चन्द्रभक्तिका
 ये वैश्वरभक्तिका ये विद्युद्भक्तिका ये धृतराष्ट्रभक्तिका ये मद्देश्वरभक्तिकास्ते सत्त्वा मद्दे-
 श्वरपर्वर्षिस्थानवचनयादारेण शाक्यमुनिं तथागतं पश्यन्ति धर्मं च शृण्वन्ति । यावच्चतु-
 रङ्गीतस्तत्र सत्त्वानां द्रव्यं संस्कारभक्तिरप्याहारसदृशाणि ते तथा चैव शाक्यमुनिं तथा-
 गतं पश्यन्ति धर्मं च शृण्वन्ति । तस्यां च पर्वदि दृग्मर्जितो नाम बोधिसत्त्वो द्वितीयस्य
 ज्योतिरस्मिन्नाम बोधिसत्त्वः ॥

अथ विमलगुणतेजराजस्तथागतस्तान् बोधिमत्त्वानामंत्रयति स गच्छथ यूयं कुल-
 पुत्राः सद्ये लोकधातो शाक्यमुनिं तथागतं महत्तनादारोग्यकौशलं मुखस्पर्शविद्यारतां परि-
 पृच्छथ । ते बोधिसत्त्वा आहुः सर्वावन्तं भगवन् सद्यं बुद्धक्षेत्रं स चित्तिगगनं बोधिसत्त्वैः
 स्फुटं समनुपश्यामः । न चात्रैकेकसत्त्वस्याप्यवकाशोऽस्ति क्षितौ गगने वा यत्र व्ययं प्रति-
 तिष्ठुमः । स च विमले गुणतेजराजस्तथागत आह । मा कुलपुत्रा एवं वदथ नास्ति सद्ये
 बुद्धक्षेत्रेऽवकाशः विस्तीर्णविकाशः स शाक्यमुनिस्तथागतोऽचिन्तेऽर्द्धगुणैः पूर्वप्रसिध्दानेन
 विस्तीर्णं तथागतस्य कृपाशासनावतारप्रवेशा विशरक्षणमनं चियानधर्मदेशनामारभ्य धर्मं
 देशयति । त्रिविधं वः शिस्तामन्तरं देशयति त्रीणि च विमोक्षद्वाराण्युपदर्शयति त्रिभ्यो-
 ऽपायेभ्योः सत्त्वानुद्धरति तिष्ठथु च शिवेषु पपेषु प्रतिग्रापयति । एकस्मिन्समये कुलपुत्र-
 शाक्यमुनिस्तथागतो चिराभिमन्हुतो येनेयसत्त्वावेक्षया मध्ये शैलपर्वते हन्त्राक्षय पक्ष-
 भवने शालगुहायां विद्यरति सप्तादभेकपर्यङ्केनातिनामयति विमुक्तिर्घातिमुषं प्रतिबंध-
 यति सर्वावन्ती च सा शालगुहा तथागतज्ञानेन स्फुटा नास्ति तत्राद्यकाशोऽन्तशोऽप्यु-
 ल-

प्रमाणं यत्तथागतकावेन न स्फुटं । तस्य च सप्ताहस्यात्ययेन दशभिर्दिशाभिर्द्वादशनयुता
 बोधिसत्त्वानां तत्र सङ्घे लोकधातौ यत्तस्य पर्वतस्याभिमुखं स्थित्वा शाक्यमुनेस्तथागतस्य
 वन्दनाय पर्युपासनाय धर्मेश्वरत्वाय । स च कुलपुत्रशाक्यमुनिस्तथागतस्तत्र पर्षदि रि, (४) धर्मि-
 संस्कारमभिसंस्कृतवान् सा च सालगुहा एवं विस्तीर्णा चैवं विपुला च प्रादुर्भूता पदा ते
 द्वादशनयुता बोधिसत्त्वानां तत्र सालगुहायां प्रविष्टो विस्तीर्णावकाशं पर्ययन्ति स्म । एकै-
 कश्च बोधिसत्त्वस्तस्य तथागतस्य विविधब्रौधिसत्त्वविकुर्वायेन पूजां कृत्वा एकैको बोधि-
 सत्त्वस्तत्र सप्तरत्नपापानं निर्मित्तवान् यत्रोपविष्टा धर्मं शृण्वन्ति स्म । एवं विस्तीर्णा-
 वकाशः कुलपुत्र स शाक्यमुनिस्तथागतः ते च बोधिसत्त्वाः तस्य शाक्यमुनेस्तथागतस्य
 सकाशाद्गर्भं श्रुत्वा शाक्यमुनेस्तथागतस्य धारो, शिरसा वन्दित्वा त्रिस्तुल्यः प्रदक्षिणीकृत्य
 स्वकक्षकेषु बुद्धक्षेत्रेषु समर्पितः अचिरप्रक्रान्तानां च तेषां बोधिसत्त्वानां सालगुहा
 यथा यौराशा संस्थिता तत्र चतुर्दीपिकायां कौशिको नाम शक्र आयुःपरिस्तीर्णस्तिर्य्यो-
 न्युपपत्तिभयभीतः स चतुरशीतिभिस्त्वयस्त्रिंशद्देवमहत्सुः माहूँ येन सालगुहा येन च भगवां-
 स्तनोपसंक्रामति । उपसंक्रम्य सामन्तके इन्द्राक्षस्य सालगुहाभवने स्थितः तस्य भगवतो-
 ऽनुभावेन स्तदभवत् यन्मूत्रं व्यमहं पशुशिखं गन्धर्वपुत्रमध्येषेम । स च पशुशिखो मधु-
 रेण स्वरेण भगवन्मभिमुखं क्षविष्यति । तदा भगवान् ध्यानसमाधिभ्यो व्युत्थाप्यति ।
 ततः शक्रः पशुशिखं गन्धर्वपुत्रमधीषुवान् ।

अथ पशुशिखो वीणां मनोज्ञेन गीतयान्निवेशेन भगवतोऽनुभावेन पशुभिस्तवशते-
 र्भगवतो वर्णमभाषत । यदा च कुलपुत्र पशुशिख आरब्धो भगवतोऽभिस्तवनाय ततः स
 शाक्यमुनिर्भगवान् सुघोषधैरोचनकेतुं नाम समाधिं समापन्नस्तीन समाधिना ये सङ्घे लोक-
 धातौ महर्द्धिकपक्ष-राक्षसा यामुरा वा गण्डा वा किन्नरा वा महोरगा वा गन्धर्वा सर्वे
 कामावचरा देवा सर्वे रूपावचरा वेदपुत्रास्तत्र सन्निपाता वभूवु यै च स्वरभक्तिकास्ते स्वरं
 श्रुत्वा प्रसौदन्ति । ये वर्णयशोभक्तिका स्ते भगवतो वर्णं श्रुत्वा तस्य भगवतः सकाशे तीव्र-
 प्रेमप्रसादगुह्यगौरवचित्रीकारजाताः प्रसौदन्ति ये वेणुवाद्यभक्तिकास्ते वेणुवाद्यं श्रुत्वा प्रसौ-
 दन्ति ततः शाक्यमुनिर्भगवांस्ततः समाधेर्युत्थाय सालगुहाया द्वारं दर्शयामास शक्रोप-
 संक्रान्तो भगवन्तं पृष्ठवान् भगवान् कुत्रोपविशामः स शाक्यमुनिस्तथागत उवाच । निषीद
 त्वं यथा यावत्तस्युस्ममागताः ततः साले गुहा एवं विस्तीर्णा संस्थिता यथा द्वादशगङ्गा-
 नदी-बालिकासमा यत्तास्तत्र गुहायां प्रविष्टा निषण्णायास तथाः पर्षदः स शाक्यमुनिस्तथा-
 र्णं धर्मदेशनां कृतयान्त्वा ये तस्मिन् पर्षदि श्रावकयानिका निषण्णास्ते श्रावकयानकथां
 शृण्वन्ति । नवनवतिकोशस्तत्र श्रोतापत्तिफलं प्राप्ताः ये च तत्र पर्षदि अनुत्तरसम्यक्-
 सम्यग्दयानिकास्ते श्रुत्वा महापानकर्षा शृण्वन्ति । तत्र च पशुशिखगन्धर्वपर्वद्गमा अष्टा-
 दशनयुता अवैदर्शिकाः संस्थिता अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो येष तत्रानुत्पादितं त्रिषु यानेषु
 चित्तं तत्र केचिदनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो चित्तमुत्पादितं केचित्तत्र प्रत्येकबुद्ध्ययाने चित्त-
 मुत्पादितं केचिच्छ्रावकयाने चित्तमुत्पादितं स च तत्र कौशिकः शक्रो भयात्परिमुक्तो तर्ष-
 दहसं चापुर्वहृष्टं । अवैदर्शानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधो व्यूय तदेवं विस्तीर्णावकाशः

कुलपुत्र स शाकामुनिस्तथागतः एवं त्रिस्तीर्णं चाप्य तयागतस्य स्वरमण्डलम् । स
वितस्य तयागतस्य स्वरमण्डलस्य पर्यन्तमुद्गृहीतुं वा गणयितुं वा त्रिस्तीर्णं तस्य
पापकौशल्यं सत्त्वपरिपाकस्य न शक्यं तस्य तयागतस्योपायकौशल्यस्य
त्रिस्तीर्णकायस्य कुलपुत्र तयागतो न शक्यं केनचित्तस्य मृद्वानमत्रलोकयितुं चाप्य
पर्यन्तमधिगतुं । यावन्तस्य सत्त्वा एतर्हि तत्र सद्दं सुदृक्षेत्रे सन्निपतिता यत्र ते सत्त्वः
शाकामुनिस्तथागतस्य कुक्षौ प्रविशेयुस्ते सर्वे तत्र विचरेयुस्ते च सत्त्वास्तस्य तयागतस्यैक-
रोमसुखे प्रविशेयुः निष्कमेयुश्च ते एकरोमसुखास्तस्य तयागतस्य नो शक्ताः पर्यन्तमुद्गृहीतुं
जनत्वम्बा पूर्णस्त्रम्बान्तर्गो दिव्येनापि चतुष्पा तदेवं त्रिस्तीर्णकायः स शाकामुनिस्तथा-
गतः । पुनरपरं कुलपुत्र त्रिस्तीर्णसुदृक्षेत्रेः स शाकामुनिस्तथागतो यावन्तस्य दशसु त्रिषु
गङ्गा-नदी-बालिकासमा सुदृक्षेत्रा एवं परिपूर्णा भवेयुः । सत्त्वैस्तद्यथापि नामैतर्हि स
सुदृक्षेत्रं सर्वं ते सत्त्वा एतर्हि सद्दं सुदृक्षेत्रे विशेयुः सर्वे ते तत्र विचरेयुः तत्त्वस्माद्धेतो-
स्तयैव तस्य तयागतस्य पूर्वं प्रथमचित्तोत्पादितानुत्तरायां सभ्यकृषभ्वोषी प्रणिधानं यभूव ।
तिष्ठतु कुलपुत्रैकं गङ्गा-नदी-बालिकासमा लोकधातवः स चित्त कुलपुत्र यावद्दशसु त्रिषु
सदृक्षं गङ्गा-नदी-बालिकासमा सुदृक्षेत्रा एवं त्रिस्तीर्णः तद्यथातर्हि सदृक्षुद्धं परिपूर्णं सत्त्वैः
ते सर्वे एतर्हि सद्दं लोकधातो प्रविशेयुस्ते सर्वे तत्र विचरेयुरेवं एतं । तस्य तयागतस्य पूर्वं
प्रथमचित्तोत्पादितानुत्तरज्ञानप्रतिलाभाय प्रणिधानं यभूव । एवं त्रिस्तीर्णसुदृक्षेत्रेः स कुल-
पुत्र शाकामुनिस्तथागतः । एभिश्च धर्मैर्विशिष्टतरः स शाकामुनिस्तथागतो यथावद्गृहीत
पूर्वं कुलपुत्रा इमां चन्द्रोचविमलां पुष्याङ्गच्छस्य पश्चिमां दिशं यथा स्वयं दृष्ट्वा सद्दं सुदृ-
क्षेत्रं मम यचनेन तं शाकामुनिं तयागतमारोग्यकौशल्यं पृच्छत ॥ स च विमलगुणतेजराज-
स्तथागतश्चन्द्रोचविमलां पुष्यां मृहीत्वा रहराजस्य बोधिसत्त्वस्य व्योतिरभ्रैश्च बोधिसत्त्वस्य
दत्त्वाद् । गच्छत कुलपुत्रा ममार्थिबलाधायेन सद्दं लोकधातु । तत्र विंशतिः प्रायिसद-
खाण्णाहुर्व्यपमपि भदन्त भगवन् गच्छेमः तथानुभावेन सद्दं लोकधातुं तस्य शाकामुनेस्तथा-
गतस्य दर्शनाय यन्दनाय पर्युपासनाय विमलगुणतेजराजस्तथागत आह । गच्छत कुलपुत्रा
यथाभिप्रायाः । तो च द्वौ बोधिसत्त्वो रहराजस्य व्योतिरभ्रैश्च साद्धं विंशतिभिर्बोधि-
सत्त्वसदृखैस्तस्य विमलगुणतेजराजस्य तयागतस्य श्रद्धिबलेन ततः संपुष्पिताया लोकधातोः
सम्प्रस्थिता एकचित्तघोर्नेवं सद्दं सुदृक्षेत्रमनुप्राप्ता मधुक्कूटे पर्वते प्रत्यस्थतः ते येन भगवान्
शाकामुनिस्तथागतं प्रपत्त्याहुः श्रद्धि भगवन् पुरस्किने दिग्भागे एकोनविंशतिसुदृक्षेत्र-
सदृखाण्यतिक्रम्य तत्र संपुष्पितो नाम लोकधातुः तत्र विमलगुणतेजराजो नाम तयागतः
ए ए मृद्वस्त्रमण्डलोः बोधिसत्त्वमण्डपरिष्कारकस्य सत्त्वस्यैकैर्नेपमान एवमाह शाक-
मुनिर्नाम तयागतः सद्दं सुदृक्षेत्रं तिष्ठति यापयति तेन च तयागतेन पूर्वं बोधिसत्त्वभूतेन
बोधिसत्त्वचारिकां चरमायैनाहं सर्वप्रथममनुत्तरायां सभ्यकृषभ्वोषी समादापितो निवेञ्चितः ।
प्रतिष्ठापितस्तस्य च यचनेन सपानुत्तरायां सभ्यकृषभ्वोषी चित्तमुत्पादितं तेन तयागतेनाहं
प्रथमं दानपारमितायां निवेञ्चितो यावत्पूर्वोक्तं एवमेभिश्चतुर्भिर् धर्मैर्विशिष्टतरः स शाक-
मुनिस्तथागतो यथा तेनेमे चन्द्रोचविमला पुष्याः प्रेषिता आरोग्यकौशल्यं च पृच्छति ।

खण्डभिरभ्या बुद्धक्षेत्रात् अतोभ्यस्य तथागतव्यासनं कल्पति ये च तत्र बोधिसत्त्वाः
 श्रद्धिपतितान्ते चापि दृष्टान्तोभ्यस्य तथागतव्यासनं कल्पितं परिपृच्छन्ति स्म । पेपालं यथा
 पूर्वोक्तं सर्वेषामेवं वक्तव्यं । तेन च समवेनाप्रमेयासंख्येयाः पुरिमायां त्रिंशत् तथागता दृता
 बोधिसत्त्वा इमं सद्यं बुद्धक्षेत्रं मह चन्द्ररोचविमलैः भ्रमायाः शाक्यमुनेस्तथागतस्य परि-
 पृच्छन्नाय पूजनाय वन्दनाय पशुपासनाय धर्मेश्वरवशाय च । समन्तरपरिवर्षितो भगवतः
 पुरिमायां त्रिंशत् बुद्धक्षेत्रनामपरिकीर्तनं बुद्धानां भगवतां । दक्षिणां त्रिंशत् पुनर्भगवा-
 नारभ्यः परिकीर्त्तयितु । पद्माम्बुदं कुलपुत्र दक्षिणव्यान्दिश्रीतो बुद्धक्षेत्रादेकगङ्गा-नदी-
 कालिकासमानि बुद्धक्षेत्राण्यतिक्रम्य तत्र सर्वशोकापगतो नाम लोकघातुक्त्राशोकश्रीर्नाम
 तथागतस्त्विष्टुतिं प्रियति यापयति । मया च भगवान् सर्वप्रथमं पूर्वबोधिसत्त्वचारिकां
 चरमाद्येनानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ यावदाद्यापूर्वोक्तं जम्बुद्वीपे बुद्धक्षेत्रे धर्मेश्वरविमलैर्नाम
 तथागतः नेत्रप्रतिष्ठिते बुद्धक्षेत्रे गतीश्वरालेन्द्रोनाम तथागतः गुणेश्वरिण्युद्धे बुद्धक्षेत्रे
 विहैर्विष्णुमि.तराजा नाम तथागतः । शशिभूलयुद्धे बुद्धक्षेत्रे नारायणवर्जितगर्भो नाम
 तथागतः । मुक्तापभस्रक्षेपे बुद्धक्षेत्रे रत्नगुणविष्णुमि.तस्रक्षेपो नाम तथागतः देवसोमे बुद्ध-
 क्षेत्रे च्छांतिगर्भो नाम तथागतः चन्दनद्वीपे बुद्धक्षेत्रे नक्षत्रविधानकीर्त्तनाम तथागतः
 विश्रुष्टगन्धे बुद्धक्षेत्रे पुण्यधलपालराजा नाम तथागतः सुविदिते बुद्धक्षेत्रे मनोज्ञोद्य-
 स्सरविमलैर्नाम तथागतः हुरण्ये बुद्धक्षेत्रे मालजयविन्दुराजा नाम तथागतः नर्देशीये
 बुद्धक्षेत्रे तैजस्रप्रभासो नाम तथागतः श्रमिगर्जितबुद्धक्षेत्रे सुमनोज्ञस्वरिण्यो नाम
 तथागतः । रत्नविमले बुद्धक्षेत्रे रत्नतलनानेन्द्रो नाम तथागतः पलामरवृत्तरत्ने बुद्धक्षेत्रे
 धर्मेनेघनिघोषेश्वरसोमो नाम तथागतः पेपालं यथापूर्वोक्तं । एवमप्रमेयासंख्येयानां
 बुद्धानां भगवतां दक्षिणव्यान्दिश्रासनानि कल्पन्ति । सर्वान्मुमुक्षुः भगवन्तः शाक्यमुनेस्तथा-
 गतस्य यथं यथाःकीर्त्तमुदीरयन्ति । यावत्तेन समवेनाप्रमेयासंख्येया दक्षिणव्यान्दिश्रि
 तथागतव्रूना बोधिसत्त्वाः मह चन्द्ररोचविमलैः पुष्पैरिमं सद्यं बुद्धक्षेत्रमनुप्राप्ताः शाक्यमुने-
 स्तथागतस्य पृच्छन्नाय याश्चर्म्मेश्वरवशाय ।

पुनश्च भगवानाह ॥ पद्माम्बुदं कुलपुत्र पश्चिमायां त्रिंशतो बुद्धक्षेत्रान् चक्षानश्रुति-
 बुद्धक्षेत्रमनुत्तरतसद्यं दृष्टान्तोभ्यस्य तथ ज्ञानमतिनाम बुद्धक्षेत्रस्य रत्नगिरिनाम तथागतः
 त्रिष्टुतिं प्रियति यापयति धर्मेश्च देशयति मया च भगवान् पूयं बोधिसत्त्वभूतेन बोधि-
 चर्यां चरमाद्येन सर्वप्रथमं भ्रमाश्रयितो यावदाद्यापूर्वोक्तं । बुद्धक्षेत्राणां पेपालं यस्मिन्
 कोशो नाम तथागतः स्वरज्शोको नाम तथागतः हरितालकीर्त्तिः समन्तगर्भः धलकुसुमः ।
 कारधारचक्रसः पद्मेनेश्वरश्रीपः श्रमनारमेकस्वरविद्युत्पुत्रास्रः ब्रह्मिन्द्रोद्यः । यथापूर्वोक्तं ।
 एवमप्रमेयासंख्येयानां पश्चिमायां बुद्धानां भगवतां येषां शाक्यमुनिना तथागतेन नामानि
 परिकीर्त्तितानि तेषामासनानि कल्पन्ति । याश्चरेन समवेनाप्रमेयासंख्येयाः पश्चिमायां
 त्रिंशत् बुद्धक्षेत्रा बोधिसत्त्वाः सह चन्द्ररोचविमलैः पुष्पैरिमं सद्यं बुद्धक्षेत्रमनुप्राप्ता याव-
 द्भिषया धर्मेश्वरवशाय । पेपालं । एवमुत्तरादिदक्षिणा एवमुत्तरादिदक्षिणाः । एतं
 पूर्वदक्षिणा भयं दक्षिणपश्चिमा पश्चिमोत्तरा । एवमुत्तरपूर्वा । पुनः शाक्यमुनिभगवान्

* बकरगिरीकोषे नाम इति वा पाठः । † बरप्रकोशे नाम इति वा पाठः ।

पशाम्यहं कुलपुत्रोत्तरपश्चिमायां दिशोते ॥
 णतिक्रम्य तत्र विजयं नाम बुद्धक्षेत्रं विगतमन्तापोद्भववैश्रमण्यसालराजो नाम तथागत
 पूर्वं बोधिमस्त्वभूतेन बोधिमस्त्वचर्यां चरमाद्येन सर्वप्रथममनुत्तरायां मध्यकृषम्बोधौ
 ज्ञापितो यावत्तद्यत्तु पारमितासु यावन्मयामर्षप्रथमं तिष्ठतां यापयतां बुद्धानां मयावली
 मकाशमुपरी(नी)ते । यत्र तेन व्याकरणं प्रतिबन्धमनुत्तरायां मध्यकृषम्बोधो यदा नाम विरि-
 कीर्तितं तदापनं कम्पितं यावच्चतुरशीतिसत्त्वानां यथैभक्तिस्थानरूपग्राह्यरूपव्यक्ति
 तथा शाकमुनिं तथागतं पश्यन्ति धर्मं च शृण्वन्ति तत्र च पश्यन्ति द्वौ बोधिमस्त्वौ एक
 विगोपशिखरो नाम द्वितीयः संरोचनबुद्धौ नाम स च विगतमन्तापोद्भववैश्रमण्यसालराजो
 नाम तथागतस्यो द्वौ बोधिमस्त्वौ आमन्त्रयित्वावमाह । गच्छतं युवां कुलपुत्रो महे बुद्ध-
 क्षेत्रे मदचनाच्छाकमुनेस्तथागतस्यारोग्यकौशलं सुखस्वर्गविहारतां परिपृच्छता तावाहत्तु
 मयावन्तं भदन्त भगवन्तानां* महं बुद्धक्षेत्रं स तितिगगनं ममनुपश्याम. न च तत्रैकमस्त्व
 व्याप्यवकाशोऽस्ति क्षितौ वा गगने वा यत्रावां प्रतिष्ठेदहि स च तथागत आह ।
 स कुलपुत्रेवं यत्र नान्ति महे बुद्धक्षेत्रेऽन्यकाशः तत्कस्माद्धेतो विस्तीर्णविकाशः कुलपुत्रे
 स शाकमुनिस्तथागतो ऽचिन्त्येवुद्भुगुणेः पूर्वंप्रतिघातेन विस्तीर्णं क्षम्य तथागतस्य कृपा
 श्रामनावतारप्रवेशः त्रिशरणागमनं त्रिभिर्पानेधर्मै देशयति त्रिविधं शिष्टामन्वरं देशयति
 त्रीणि विमोक्षदाराणि प्रकाशयति त्रिभयापायेभ्यः मत्त्वानुहरति त्रिषु च शिवपर्ये
 मत्त्वान् प्रतिष्ठापयति । एकस्मिं समये कुलपुत्र स शाकमुनिस्तथागतो ऽचिराभिसम्बुद्धे
 खेनेयमत्त्वात्रेक्षया द्विपमे शैलेन्द्रपर्वतमध्ये शन्द्राक्षय यक्षस्य भवने सालगुहायां विहरति स
 मसाहमेकपर्यङ्केनातिनामयति स्म । विमुक्तिप्रीतिमुखमवेदी । सर्व्वावती च सा साल
 गुहा श्कुटा तथागतकायेन नास्ति तत्रावकाशोऽन्तग्रथतुरकुलप्रमाणं यत्र तथागतकायेन स्फुर
 तस्य च मसाहस्यात्ययेन देशभ्यो दिग्भ्यः । द्वादशनपुता बोधिमस्त्वानां महासत्त्वानां सर्वं
 लोकधातौ सम्प्राप्ताक्षय शाकमुनेस्तथागतस्य खन्दनाय यावदिमेष्टुर्भिर्धर्मै विजिष्ठतरः ।
 स शाकमुनिस्तथागतो यथान्ये तथागता शृद्धौर्ध्वं पूर्वं कुलपुत्रा इमां चन्द्रोचविमल
 पुष्यां पृष्टीत्वा गच्छतं पश्चिमां दिशं यथा स्वयं हृत्वा तं बुद्धक्षेत्रं मम वचनात्तस्य शाकमुने
 स्तथागतप्यारोग्यकौशलं पृच्छत । स च विगतमन्तापोद्भववैश्रमण्यसालराजस्तथागतः पुष्प
 पृष्टीत्वा विगोपशिखरस्य बोधिमस्त्वस्य ददाति संरोचनबुद्धस्य च बोधिमस्त्वस्य महा
 सत्त्वस्य । एवं चाह । गच्छतं कुलपुत्रो समर्द्धवलाधानेन महं बुद्धक्षेत्रं तत्र विंशति
 प्रायमहच्छाण्याहुः । यद्यपि भगवन् गमिष्यामस्ताथागतम्यानुभावेन महं बुद्धक्षेत्रं शाक
 मुनिं तथागतं दर्शनाय खन्दनाय पथुपासनाय । तथागत आह । गच्छतं कुलपुत्रा यय
 भिप्रायाः । ततस्यो द्वौ बोधिमस्त्वौ माहे विंशतिभिर्बोधिमस्त्वस्यस्य तथागत
 रि(ऋ)धनुभावेनां ततो विजरादा बुद्धक्षेत्रात् समस्थिताः एकक्षणेनेह बुद्धक्षेत्रेऽनुप्राप्ता य
 क्कूटे पर्वसे प्रत्यस्थुः । एकान्तिस्थिताश्च येन शाकमुनिस्तथागतकोनाञ्जलिं प्रकथ्याहुः

* भगवतामिति पाठः साधु । † शृद्धानुभावेन इति पाठः साधु । ‡ विरजाद् इति पाठ साधु

शक्ति भदन्त भगवन्नुत्तरपूर्वायां दिशि यथापूर्वाक्तं तेन तयागतं मे चन्द्रोचविमलाः
 पुष्पाः प्रेषिता भगवत्तश्चाराण्यकौशल्यं पृच्छति । एवं मारभवनविध्वंसनश्च तयागतघामनं
 कस्मिन् । ये च तत्र बोधिषत्त्वाः सन्निपतितस्ते चापि दृष्टान्तमारभवनविध्वंसनं तथा-
 गतं परिपृच्छन्ति । यावद्यथापूर्वाक्तं । एवं मालेन्द्रराजा विक्रमरक्षितपद्मोत्तरः चन्दना-
 नेराजः सागरः राज्ञोतिज्ञानविक्रमस्तयागतः यावत्तेन च समयेनाप्रमेया संख्येया
 वत्तरपुरिमायां दिशि तयागतास्ते बोधिषत्त्वाः सच्चन्द्रोचविमलपुष्परिह सद्दे बुद्धत्वे
 सम्माप्ताः शाक्यमुनेः तयागतश्च पृच्छनाय पूजनाय वन्दनाय धर्मेप्रवणाय तावदेव शाक्य-
 मुनिस्तयागत श्रद्धातुभावेन सर्वेषां सत्त्वानां ये सद्दे बुद्धत्वे सन्निपतितस्तेषामेकेकस्य
 सत्त्वश्च योजनप्रमाणमात्रमात्रमात्रमात्रः संख्यतः सर्वान्वन्तं च सद्दे बुद्धत्वेन एवंरूपेः ।
 सत्त्वैः स्फुटं न कश्चिद् बुद्धत्वे वा गगने वाऽवकाशो यः सत्त्वैस्फुटोऽन्तगो योजनशलाका-
 प्रदेशमात्रमपि यः सत्त्वैभ्यो न स्फुटोभूत् । सर्वं च ते सत्त्वाः शून्यमाकाशमप्यश्नन्ति न च
 परस्परं पश्यन्ति न चेषां पर्वतमुनेरुचक्रवाडमटाचक्रवाडपर्वताद्यक्षुष आभासमागच्छन्ति
 न लोकान्तरिका दिव्या विमाना ऊर्ध्वं यावद्घोकाश्चनचक्रं ततोर्ध्वं पृथिवीचक्षुषो नामास-
 मागच्छन्ति स्थापयित्वा तयागतं शाक्यमुनिं । ते तयागतं पश्यन्ति । तत्र च भगवानाकाश-
 स्फुरणं धर्मावच्छेदप्रशुद्धिममाधिं समापन्नो यतस्ते चन्द्रोचविमलाः पुष्पाः सर्वं रोममुत्सेपु
 भगवतः प्रविशन्ति । सर्वं च ते सत्त्वाः पश्यन्ति सद्दे लोकघातायन्ताता विगताः सर्व-
 सत्त्वानां चित्तचैतधिकेषु मनसिकाररूपसन्दर्शनता । ते श्वेव भगवतो रोममुत्से निर्गन्तं स
 तत्र चोद्यानमद्राक्षुः नानागन्तवत्त्वं नानापत्रं नानापुष्पं नानाफलाकीर्यं नानावस्त्रं नानाहृव-
 ध्वजपताकाकेपूरमुक्तिकादारालङ्कृतांस्तं वृक्षां पश्यन्ति तद्यथापि नाम सुखाद्यत्यां लोक-
 घाताबुद्धानं सर्वेषां च तेषां सत्त्वानामेतदभवत् गच्छामो व्यभेतदुद्यानं दर्शनाय । सर्वं
 आख्यायचरां सर्वं परिश्रिताः सत्त्वास्तथागतस्य रोममुत्सेभ्यस्तयागतशरीरे प्रविष्टाः ।
 अथ भगवांस्तस्मिन् प्रतिभम्पित्वा श्रुत्यतः ततस्ते सत्त्वाऽन्योन्यं दृष्ट्वाहुः कुत्र
 शाक्यमुनिस्तयागतः । मेत्रेयो बोधिषत्त्व आह । सम्भजानं ततः सत्त्वाः समन्वहारत सर्वं
 ययं तयागतस्य कुक्षो सन्निपतितः ततस्ते सत्त्वाः मान्तराद्यदिरं तयागतकार्यं दृष्ट्वा स्वयं
 प्रत्यर्चीभूता यथा ययं तयागतस्य कुक्षावन्ताताः सन्निपतितस्तथा तेषामेतदभवत् कुतो ययं
 तयागतस्य कुक्षो प्रविष्टाः केनास्मिन् प्रवेशिताः ततो मेत्रेयोः सर्वान्वतोपपदं श्वरेण विज्ञाप-
 यद्गुण्यश्च शृण्वन्तु भवन्तस्तयागतस्यैस्मिन्निवृत्त्युत्पन्नप्रतिदार्ढ्यं यद्गुण्यं दितकरा ज्ञाता
 धर्मेन्द्रेण्यति । यद्युष्माभिः सर्वंचेतसा समन्वार्हत्याः ततः सर्वान्वतोपपदं प्राप्नुवन्तीभूताः ।
 भगवांश्च सर्वमुत्पद्यार्थमिं देशयति सः । तत्र कतरा सर्वमुत्पद्यार्थं यदुत संसारपद्मा-
 हुत्तारणं आर्याशृङ्गे मार्गाप्रतारणं सर्वंस्तथा स्वयममज्ञानपरिपूरता । तत्र दशप्रकारा
 ध्याननिदेशचित्तोत्पादपरिदामनता । यदुत सर्वं सत्त्वैभ्यो मटाकटाचित्ताधिष्ठानं दित-
 धरुमद्भनता श्रतीर्णसत्त्वोत्तारतया मटानायममुदाननता । अमुक्तमोचनतामद्गाहं
 अस्मिन्निवृत्त्यमपरिमोचनतया मटानिन्दनाशानुवाचनमद्गाहः शैवात्म्यमिप्रत्यवेत्ततया ।

सर्वलोकधानुगमनसद्गाहः । सायास्त्रप्रतिभासोपमसर्वधर्मावबुध्यन्तया
 भामनालङ्कारसद्गाहः । शीलस्कन्धाधिष्ठानपरिशुद्धा दश . . .
 सर्वपारमितापरिपूर्णा चतुर्वैशारद्यप्रतिभासद्गाह । यथावादितयाकरितया
 वैशिकबहुधर्मनिरवशेषप्रतिभासद्गाहं बोधिसत्वानां . . .
 धैर्यं दशप्रकाराणि वैशधर्ममुखधर्म्या । अलक्षणामुखपरिजागतिधर्म्यायाः सर्वधर्मनैरा
 मनमिकारचित्तानुत्पादानिरोधसमयमेववर्तिकभूमिर्भूय सत्तंविचरन्नुच्छेदमशास्त्रतर्की
 त्तिप्रमिमस्य खलु पुनर्धर्मपर्यापस्य भाष्यभाष्यशास्त्रीतिकोठौ गङ्गा-नदी-त्रालिकास्य
 मत्त्वास्तथागतस्य कुचिगता अवेवर्तिका अभूवन्ननुत्तरायां सभ्यकुम्भम्बाधो । गच्छन्ति
 क्रान्ताश्च तत्र बोधिसत्त्वा महासत्त्वा ये नानाविधधारणीसान्तिप्रतिलब्धा अभूत् सर्व
 पुनस्तथागतशरीराद्रोममुत्प्रेभ्यो निष्क्रान्ता आश्चर्य्यग्राहा भगवतः पादो वन्दित्वा इच्छन्ति
 प्रक्रान्ताः स्वकक्षकेषु वृद्धेषु गतास्तथागतस्य स्वरमण्डलकायप्रभासप्रापनायै । तत्र
 बोधिसत्त्वाः पुरिमां दिशं गच्छन्ति अप्रमेया संख्येयाः पुरिमायां दिशि यद्बहुत्वेनाति
 क्रामन्ति न च शाक्यमुनेस्तथागतस्य स्वरमण्डलं प्रतिदृशन्ते । एवं च तत्र स्वरं शृण्वन्ति
 विचित्रपदार्थमद्भुताः तत्रथा शाक्यमुनेस्तथागतस्य पुरतो निषण्णै धर्मैः श्रुतः । यत्रैतथा
 धर्मं शृण्वन्ति । अपि च तत्रापि शाक्यमुनेस्तथागतस्य कायस्थोत्वं वा परात्वं वा ।
 प्रज्ञायते शाक्यमुनेस्तथागतस्य कायः स्फुटो दृश्यते बोधिसत्त्वैः आउकेष्वप्रमेया संख्येय
 बोधिसत्त्वाः सावकाशैकरोममुत्प्रे शाक्यमुनेस्तथागतस्य प्रविशन्तो निष्क्रामन्तश्च संदृश्यन्ते । एत
 द्वितीये राममुत्प्रे यावत्सर्वरोममुत्प्रेभ्यः प्रविशन्तो निष्क्रामन्तश्च संदृश्यन्ते यावत्तत्रैव दशा
 दिषु वक्तव्यं मन्वांशती च सापरां यावद्भूगवतः कायान्तर्गताः वा भगवतः कायान्तर्गत
 रोममुत्प्रेभ्यो निष्क्राम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा भगवत्कं त्रिष्वदतिशौक्यत्वा भगवतो
 अभिमुखं प्रत्यस्पाद्भूगवन्तमेव विशिष्यार्पणद्वयद्वयनदतव्याहारैःस्तथमाना ।

अथ तावच्चैव कामायचरा वपावचराय देवपुत्रा विचित्रा च गन्धमारत्ययिलेपनवृत्ति
 धर्षयिता दिव्यानि च सुवर्णानि प्रयादितयन्तो दिव्यानि च हृत्तच्छत्रपाकायस्त्रद्वयाभरणाणि
 भगवतः पूजयौशुक्ताः । तत्र वैशारद्यममुद्धारशिरानम बोधिसत्त्वो येन भगवतीस्तेनाह्नि
 प्रदस्य भगवन्तमेतदयं चत् किं नामायं भदन् भगवन् महाव्याकरणं मृजान् । भगवानाह
 सर्वज्ञताकारधारणीमुद्यप्रवेगो नाम बहुबुद्धकं नाम बहुमन्निपातं नाम बोधिसत्त्वकाकरव
 नाम वैशारद्यमोर्त्तारयं नाम समपादनकन्दाश्रतरणी नाम युद्धसेवकमन्दर्शनो नाम भागरो
 पमो नाम गदनातिक्रान्तो नाम कहलापुष्करीको नाम । पुनरप्याह । किण्वं अस्म
 भगवन् कुन्तमुचो वा कुन्तुद्विता वा पुण्यस्त्रन्धं धर्मविष्यति । य इमं धर्मोपर्यायं श्रोष्यति
 उद्दण्डीभ्यति धारयिष्यति धारयिष्यति परेषां च विभक्तेश्च सम्प्रकाशयिष्यति लिखिष्यति
 लिखापयिष्यति अन्तश्च एकगायामपि । आटापूर्वं च मयोक्तमिदं पुण्यस्त्रन्धं संश्लेषेवेदानीं
 कर्षयिष्यामि । यः कश्चिदिमं धर्मोपर्यायं श्रोष्यति उद्दण्डीभ्यति धारयिष्यति धारयिष्यति
 परेभ्यश्च विभक्तेश्च सम्प्रकाशयिष्यति अन्तश्च एकगायामपि । यश्च पुनः धर्मिमायां
 ऐह्यः उद्दामनानो लिखिष्यति धारयिष्यति । स बहुतरं पुण्यस्त्रन्धं धर्मविष्यति । न

खैवं बोद्धव्यं महाकल्याणं घट्टपारमितावरमाणस्य बोधिसत्त्वस्य पुण्यस्कन्धः । तत्कल्याणहेतोः
 सदेवकस्य लोकस्य समाकस्य सन्नद्धकस्य सन्नद्धकस्य सन्नद्धकस्य सन्नद्धकस्य सन्नद्धकस्य सन्नद्धकस्य सन्नद्धकस्य
 सुष्माख्यप्रतिप्रशाचकिन्नरासुगाणां दृष्टचित्तानां प्रसादनः सर्वरोगाणां प्रशमनः सर्वकलि-
 कलहविप्रदविवादव्युपशमनः सर्ववाताकालमरुतरोगप्रशमनः सर्वहुर्मिद्विप्रशमनकरः क्षेम-
 करणीयः सुभित्तकर आरोग्यसामग्रीकरः भीतानामभयसुखकरः क्षीणव्युपशमनकरः कुशल-
 मूलविवृद्धिकरः अघायदुःखप्रमोचनकरस्त्रिभिर्यानिर्माणसन्दर्शनकरः समाधिधारणीक्षान्ति-
 प्रतिलाभकरः सर्वरुक्त्वानामुपजीवकरो वज्रासननिषीदनकरः । चतुर्भार्य्यकरो बोधि-
 पसाभिषम्बुध्दयनकरो धर्म्मचक्रप्रवर्तनकरः आर्यसमधनविरहितानां सत्त्वानां बोधिपक्षस-
 वृद्धिकरः अभयपुरनगरप्रवेशकराण्यार्यं मया धर्म्मपर्यायो भाषितः कथं हस्ति इमं धर्म्मपर्यायं
 परिन्दामिको ममेमं धर्म्मपर्यायं पश्चिमायां पश्चाश्रयां रत्तियति । अधर्म्मभूयिष्ठानां
 सत्त्वानां भिन्नशीलानां च भिन्नानां कर्णपुटे प्रकाशयिष्यति । अधर्म्मरोगारक्तानां विषम-
 क्षोभाभिभूतानां मिथ्याधर्म्मपरिचित्तानां । अपरिपक्वचित्तानां संवेजयिष्यति । सर्ववती च
 सापर्णा-भगवतश्चेतसा चित्तमाज्ञाय तत्र पर्षदि सेरुपुण्यो नाम यत्तश्रुधिर्निषण्यः ।
 अथ मैत्रेयो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं मेरुपुण्यं यत्तश्रुधिं पृष्ट्वा भगवतः सकाश-
 धुपनीतयान् । भगवानाह । उद्गृह्य त्वं महर्ष इमं पर्यायं यावत्पश्चिमायां पश्चाश्रया
 देशान्तरगतानामवेवर्तिकानां बोधिसत्त्वानां कर्णपुटेपु प्रकाशयस्व । अयं चावेवर्तिकचित्तं
 सन्ननस्त्रादैवं भदन्त भगवंत्सहसुरशीतिप्रष्टा कल्याणतिक्रामन्तो यन्मया भदन्त भगवन् पूर्व
 प्रणिधानेन यत्त श्रुधित्तरपय्यानुत्तरायां* सम्यक्कसम्बोधो बोधिवारिकां चरमाणोऽति-
 क्रान्तः । सत्त्वा मया चतुर्षु ब्राह्मणविद्यारेषु प्रतिष्ठापिताः श्रवेवर्तिकभूमौ च प्रतिष्ठापिता
 अष्टं च सत्त्वानां स्वपमेय परिपाचयामि । यावत्पश्चिमायां पश्चाश्रया इमं धर्म्मपर्यायमुद्-
 सर्ववतीपर्षत् सदेवमानुषाधुरस्य लोको भगवतो भाषितमभयनन्दित्ति ॥

इति कल्याणपुण्डरीकं नाम महायानसूत्रं समाप्तम् ॥

शुभमस्तु ॥

उपसंहृतिः ।

—०००—

श्रुत्युक्ते वैधकस्मांदौ नराः पण्डितमानिनः ।
 श्रुत्वा वासनामूलं वाञ्छन्ति त्रिदशाक्षयम् ॥
 निरागमः पशून् व्रन्ति यागादौ धर्मलिप्तया ।
 न विरज्यन्ति संसाराच्चरां मृत्युं विलोक्य च ॥
 एवमकायं चरतां सन्तप्तानां निरन्तरम् ।
 चाणार्थमाविरासीन् स भगवान् पृथिवीतले ॥
 शाक्यराजकुले जातः पुरे कपिलवस्तुनि ।
 परिव्राज लोकानां शिष्यार्थं धौवने स्वयम् ॥
 शार्ङ्गदादशमाहस्रशियैरन्वहमन्वितः ।
 चकार मृधकूटादिशैलेषु धर्मदेशनाम् ॥
 तस्मिन्निर्वाणमापद्ये तच्छिष्यैर्धर्मकोविदैः ।
 प्रज्वालिता धर्ममया दीपास्तिनिरशान्तये ॥
 कालक्रमेण ते दीपाः श्रेष्ठश्रेष्ठं विना पुनः ।
 शैवानिलैस्तु निर्घ्वाणा दक्षिणस्था दिग्गततः ॥
 तेषां शास्त्राणि विज्ञातुमुत्सुकाः शिषिताः मदा ।
 तस्माद्बौद्धागमामास्य प्रचाराय सचेतसा ॥
 श्रीशरद्वद्भदासेन सद्देशकुलजेन वै ।
 दुर्गमं तुदिनेस्तावत् हिमवत्शिखरस्थितम् ॥
 तिष्ठतं देगमासाद्य हता धर्मपुरोहितैः ।
 कैचीं तेभ्यः समानीता बौद्धपन्थाय भूरिशः ॥
 कलिकाताराजधान्यां सुधिषां हितकाम्यया ।
 समितिः स्थापिता तेन बौद्धशास्त्रप्रकाशिका ॥
 वङ्गेयः लपया तच्च वार्धिकं विज्जमादिशम् ।
 लेभे हतज्जतापुष्यं सर्वेषां विदुषां भुवि ॥

2749

सदस्या बहवस्तत्र विद्वांसः प्रब्रवित्तमाः ।
 पाश्चात्यानाञ्च विदुषां समेयं प्रीतिदायिनी ॥
 जाह्नव्याः पश्चिमे तीरे नवद्वीप-इतिश्रुते ।
 स्थाने कृतनिवासोऽस्मि यद्विप्रकुलोद्भवः ॥
 श्रीगरञ्चन्द्रगर्भाहमधीत्य देवभारतीम् ।
 श्रवास्याद्वङ्गभूमौ च वाराणस्याञ्च यत्नतः ॥
 अध्यापकानां कृपया तेषां चैव निदेशतः ।
 कलिकाताराजधान्यां तथैव पुण्यपत्तने ॥
 कृतोद्यमः परीचायां ततः पूर्णमनोरथः ।
 पुरस्कारेण सहितं प्रतिष्ठापत्रमाप्तवान् ॥
 विशालयेव्यथो कश्चित् कालमध्याप्य यत्नतः ।
 पर्यटम् विविधान् देशान् जम्बूद्वीपे मनोरमे ॥
 इदानीमनुसूतोऽहं गन्धमग्यादनेखिह ।
 आदौ साध्यमिकाशक्तिर्मया मयादिता पुनः ॥
 पोधिपत्तन्य चरितं पवित्रं धर्मनिहितम् ।
 करुणापुण्डरीकाख्यं गन्धं मयाद्याम्यहम् ॥
 विदद्भिरत्र लक्ष्येत प्रमादयेत् भ्रमोऽथ वा ।
 मंगोधयन्तु कृपया माञ्जलिः प्रार्थये बुधान् ॥
 गृष्टाब्देऽह्निपहौ चेन्द्रे 'मामि फर्वरीमंजके ।
 करुणापुण्डरीकाख्योपन्योऽयं मुद्रितस्त्रिह ॥

*१८६६ तः

इति शास्त्रो इत्युपनामकेन श्रीगरञ्चन्द्रगर्भणा मयादितं
 करुणापुण्डरीकम् नाम महायानसूत्रं
 समाप्तम् ॥

